BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Reuchlin, Johannes

Ioannis Revchlin Phorcensis LL. Doc. De Arte Cabalistica Libri Tres Leoni X. Dicati

Hagenau 1517

2 Inc.s.a. 556 e#Beibd.1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb00017488-0
VD16 R 1235

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

IOANNIS
REVCHLIN
PHORCENSIS LL. DOC.
DE ARTE
CABALISTICA
LIBRI TRES LEONI
X. DICATI.

Lum Priuilegio Imperiali.

Romano
r præſen
ni ſtudio
Latinos,
ui impen
in lucem
ıe ab aliis
odo debi
ıe aliquis
anum Im
urum im
quod ſi qs
arcarum
ım. Man
s & ſecu-
æfectis,
nſulibus
ſacri offi
ditionis,
ſcemodi
ant & de
oſtræ pa
ergo im
Aprilis.

ſareæ
io.

it.

MAXIMILIANVS diuina fauente clementia EL. Romano rum Imperator ſemper Auguſtus &c. Recognoſcimus per præſentes. Cum THOMAS ANSHELMVS pro comuni ſtudioſorum commodo & utilitate libros Hebræos, Græcos & Latinos, raros & ante hac non editos magna ſolertia, & nõ ſine graui impenſa ubiqꝫ perquirat, ingenioſoqꝫ charactere excudere, & in lucem edere intendat. Nos indemnitati ſuę conſulere cupientes, ne ab aliis huiuſcemodi libri imprimãtur, & ipſe laboribus & commodo debito priuetur, præſentium tenore Statuimus & ordinamus, ne aliquis cuiuſcunqꝫ ſtatus aut conditionis exiſtat per ſacrum Romanum Imperium, huiuſmodi libros per Quinquẽnium proxime futurum imprimere, aut alibi impreſſos adducere & uẽdere audeat. Quod ſi qs contrafecerit, pœnam amiſſionis librorum, & quinqꝫ Marcarum auri puri Fiſco noſtro applicandarum ſe nouerit incurſurum. Mandamus iccirco omnibus & ſingulis principibus eccleſiaſticis & ſecularibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Vicedomis, Præfectis, Locũtenentibus, Gubernatoribus, Ancianis, Iudicibus, Conſulibus Comunitatibus, & cæteris quibuſcunqꝫ noſtris & Imperii ſacri officialibus, & ſubditis fidelibus dilectis, cuiuſcunqꝫ gradus, cõditionis, ſeu præeminentiæ fuerint, ut prefatum Anshelmum huiuſcemodi priuilegio noſtro uti & gaudere permittãt, in eo manuteneant & defendant, & contrafacientes pœnis ſupradictis mulctent, noſtræ pariturі uolũtati. Harum teſtimonio literarum ſigilli noſtri a tergo impreſſione munitarum. Dat. in Terzolas die XXI. Menſis Aprilis. Anno M. D. XVI. Regni noſtri Romani triceſimo primo.

Per Cæſarem.

Ad Mandatum Cæſareæ Maieſtatis in conſilio.

Serntiner ſubſcripſit.

CONTINENTVR HAEC

Animæ aſcenſus in deum per tres regiones & tot ſtatus abſtractionis iii.M
Adam lumine naturali motus dixit.hoc nunc os ex oſſibus meis vii.M
Adam alter de terra terrenus,& alter de cœlo cœleſtis viii.R
Angelorum reuelatione per lignum ſalutis reſtauratio,& ſaluatoris conditio ix.S
De Adam quomodo intelligendum ſit,q̃ dicitur etiam dæmones genuiſſe ix.X
Abraham & Sara ante mutationem nominum fuerunt ſteriles x.A
Angeli q̃ uarie nobis appareant. lviii.Q
Artis Cabaliſticæ in ſuas partes diuiſio,& diſtinctorum explanatio lxiiii.Z
Ad artem Cabaliſticam introitus poſt illa quæ dicuntnr atechna lxv.C
Byzantium.Conſtantinopolis noua Roma ciuitas una i.A
Biblia hoc eſt Effrim Varba,& thora id eſt lex dei.Et uirtus ſacræ ſcripturæ xix.H
Concupiſcentia & libidine corrumpuntur deſyderia ſpeculationum. iiii.Q
Cauſæ rerum quatuor. iiii.Z
Cabalæ nomen quomodo interpretandum vi.E
Cabalæ diffinitio.Qui Cabalici, Cabalæi, & Cabaliſtæ. vi.G.
In Cabalæ nomine imperiti errauerunt. vii.K
Cabala in tertia regione cognitionum fundatur unde nec ſenſu nec ſyllogiſmo acquiritur. vii.L
Cabala prima fuit poſt ruinam uniuerſalis ſalutis diuina reuelatio. vii.M
Cabala prima hoc fuit.Iam ne mittat manum & ſumat de ligno uitæ. viii.Q
Capita patrum qui fuerint. xii.N
Cabala quomodo de uno ad alium peruenerit,& ibi nomina Cabaliſtarum. xii.O
Cabaliſtæ quandoq; inter Thalmudiſtas numerantur & econuerſo. xiii.P
Cabalæ nomen & Cabaliſtarum quis prior ad latinos tranſtulit. xiii.Q
Cabaliſtica ſunt ut poma aurea inlecticis argenteis. xiiii.V
Cabala differt ab arte Cabaliſtica. xiiii.X
Cabala præcedit artem Cabaliſticam. xiiii.Y
Cabaliſtæ & Thalmudiſtæ conueniunt in hoc q̃ duo ſint mundi. xv.B
Cabaliſtarum & thalmudiſtarum duæ ſunt facultates ex uno fonte manantes xv.C
Cabaliſta tendit ſuperius.Thalmudiſta manet inferius. xv.D
Cabaliſtica facultas & Thalmudica communicant uiciſſim doctrinas & ſtudia xv.E
Cabaliſtæ incumbunt contemplationi,uiri ſpeculationum ex magiſtris legis. xv.F
Cabaliſtæ ſunt altiore loco & digniore gradu q̃ Thalmudiſtæ. xv.G
Cabaliſtarum & Thalmudiſtarum expoſitio unius ſcripturæ diuerſa. xv.H
Cabala nos humi degere non ſinit,& de raptu Cabaliſtarum. xx.L
Contradictoria coincidere,idemq; ens & non ens. xxi.Q
Cabaliſta per Cabalam tenebras erumpit,& uerum luminare apprehendit. xxi.R
Cabaliſta contrahit amiciciam cum angelis,& res mirandas facit. xxi,S
Cabala quid eſſe intelligatur. li.E
Contemplatio ſummarum & diuinarum rerum a quo & quouſq;. lii.H
Ante creationem nihil erat niſi deus,& Tetragrammaton,& ſapientia eius. liii.K
Contemplatio recta dependet a xxiiii.libris ſacræ ſcripturæ. lxiii.X
Cabaliſticæ artis tertia pars. lxxiii.R
Combinatio ſolum tranſmutata in libro Ietzira intenditur. lxxiiii.A
De cœlorum diuerſitate multiplici. lxxvi.H
Corpora ſingula proprios habent rectores angelicos. lxxvi.I
Cabaliſta ille ſtultus eſt qui miracula figuris ſolis aut uocibus attribuit. lxxviii.M
Deificatio quid ſit? ii.H
Diuinitatis deſyderium homini eſt naturaliter inſitum,& quomodo expletur. iii.L
Diuina non ſciuntur demonſtratione. xxiiii.E

CONTINENTVR HAEC

Defenſio Pythagoræ contra calumniatores. Et quomodo intelligatur. xxxlii.N
De diis & hominibus. xliii.Y
Deus eſt principium unitatis,& ſupra unitatem, & ſupra omne ens. lxv.D
De deo noſſe id quod ipſe nobis reuelauit,ſatis eſſe debet. lxv.E
Deus Tetragrammatus mortuus. lxxiii.T
Deus nominatur etiam pluraliter propter plures relationes. lxxvi.E
De dæmoniis nocentibus. lxxvii.K
De dæmonum noxiorum remediis. lxxvii.L
Eloquentia non continetur breuitate ſermonis. vi.H
Epilogus primi libri,& q̃ diuinæ res humana ratione non diſcernuntur. xxiiii.D
Epilogus dictorum primi libri,& de uero ſaluatore. xxx.L
De Ethica,œconomica,& Politica Pythagoræ. xliiii.B
Epilogus breuis dictorum,& inſinuatio dicendorum. lxi.T
Fœlicitas ſumma & Beatitudo,quid? & quomodo. lii.G
Fratres atrati qui dicuntur,& quibus coloribus ueſtiuntur. xiii.R
Francofordienſe emporium Germanorum. i.C
Gradus decem per quos ad rerum cognitionem aſcendimus. iii.O
Hebræi magis quærunt ueritatem loquendi q̃ dicendi ornatum. vi.I
Hebræi perſecutionem patiuntur propter falſam interpretationem. vii.O
De humanæ ſalutis,& perditionis uario ſtatu. xxxii.M
Iudæi pulſi ex Hiſpania,& quo tempore,& quo diuerterint. i.E
Inferiora omnia tendunt ad perfectionem ſuperiorem. ii.G
Iehoachin idem eſt qui & Iechoniah literis tranſmutatis. xii.M
De inferorum duplici tartaro. xvi.N
Inferiora qualiter communicant cum ſuperioribus,& econuerſo. xx.O
De Iobeleo ſuperiori. li.D
Iudæorum orationes quare non exaudiuntur. lxxviii.O
Libri ualde multi,qui & qua cauſa perierunt. xiii.S
Quibus libris Cabalæ autor in conſcribendis uoluminibus his ſit uſus. xiii.T
Lapſus primi reconciliatio fit per nouam deſponſationem populi cum deo. xix.D
Legi parendum eſt. xxi.T
Lex primo in igne uiſa,tum in tabulis ſcripta,demum ore expoſita. lxiii.Y
Literarum diſtinctio,& uirtus multiplex. lxix.H
De literarum grammatica expoſitione. lxix.I
De literarum arithmetica expoſitioue. lxix.K
De literis diſciplinaribus ad uerba magiſtrorum referendis. Et literis phyſicis creationem rerum ſignificantibus. lxx.M
De literarum accidentali relatione,ac Notariacon ſpeciebus tribus. lxxii.O
De literarum alphabeticaria commutatione ac combinatione. Et q̃ oportet Cabaliſtam fortiter credere. lxxii.P
Marranus quis dicatur,& unde. i.B
In Mercaua tres patres,Abraham ſuperior,Iſhac inferior,Iacob medius. iii.N
Mens hominis quid & qualiter. iii.P
In Mathematicis circa multa ueteres erraſſe. iiii.V
Mercaua quid ſit? v.C
In Moria Abrahæ demonſtrata primum altare conſtruxit Adam.Super quo & ipſe obtulit,& Cain & Abel,& Nohe & eius filii. x.B
De Meſſiha quid contingat in poſtremis dierum. xi.D
Meſſihæ uocabulum eſt Silo. xi.E
Mitte me,id eſt שלחני Eſt nomen Meſſihæ. xi.H

CONTINENTVR HAEC

Messiha est lux dei. xi.I
Messiha est princeps pacis. xii.L
De mundis duobus a deo creatis. xvi.I
Messiha reducet hominem in paradisum non terrestrem sed cœlestem. xvii.O
Messihæ satisfactio pro reatu generis humani. xvii.Q
Messiha honores & magistratus huius seculi contemnet,& solam uirtutem habebit in precio. xvii.R
Messihæ uita & mors,ac eius operatio & effectus. xvii.S
Messiha est uirtus ac potestas dei. xviii.V
Messiha utetur rebus septem ad benefaciendū bonis,& destruendū malignos xviii.X
De Messihæ noua doctrina,& quæ sit lex Messihæ. xviii.Y
Messiha est exemplum uitæ omnium liberandorum tendentis ad salutem æternam. Et omnia per Messihaṁ perficientur. xviii.Z
De Messihæ multis nominibus. xix.B
Quod Messihæ sit proprium nomen, xix.C
Messihaṁ uocari nomine cōposito ex literis solū misericordiam significātibus xix.E
Vt Messihaṁ assequamur omni nostro conatu. xix.G
Per Messihaṁ transimus in deum. xx.I
Mundi generalissimi sunt tres. xx.M
Messihæ anima est omnium uitarum ideata idea. xx.N
De mundo corporeo & sensibili,& eius principiis. xlii.X
De Mathematica Pythagoræ. xliiii.A
Messiha est lux dei mediante qua deus cognoscitur. liiii.L
Natura quid sit? liiii.S
De natura & rerum naturalium scientiis ac artibus. liii.R
Naturalia scire difficile,& quare. liii.T
Naturalium rerum principia. liii.X
Nomina patribus sunt ab euentis indita. x.Z
De numero denario & tetracty. xxxviii.T
Numerus septimus,sterilis,Minerua dicitur. li.B
Numerationes Cabalisticæ decem quæ dicuntur Sephiroth lxi.V
De nomine Tetragrammato,& aliis nominibus secundū primā partem Cabalæ lxv.F
De nomine xlii.literarum lxxiii.S
Nomen xlii.literarum nulli nisi digno exponitur,& quomodo. lxxiiii.V
Nominis xlii.literarum compositio & expositio. lxxiiii.X
Nomina barbara sunt honoranda in sacris. lxxiiii.Y
Noīa principalia quomodo deū representāt.Et xlii.literarū significat creatorē lxxv.B
De nomine diuino xii.literarum, lxxv.C
Nomina sacra ex Tetragrammato uirtutem ducunt. lxxvi.D
Q2 nomen sacrum Iah communicat tribus diuinis nominibus. lxxvi.F
Nomina secundaria minori ordine reputantur. lxxvi.G
Opus de Bresith est aurum bonum,sed opus de Mercaua est aurum optimum xiiii.Z
Opus de Bresith est sapientia naturalis,& opus de Mercaua est diuina. xiiii.A
Pythagoreus quomodo quis facile fiat. i.D
Prædicamenta decem,& prædicabilia quæ dicuntur quinq; uoces. iiii.Y
Prophetarum uniuersitas secuta est Cabalam Iacob,& patriarcharum ante se. xi,F
Prophetæ ualde lætati sunt in schola spiritus sancti super Messiha. xi.G
Paradisus duplex. xvi.M
Personarum in diuinis emanatio. xxi.P
Pythagoras philosophiæ pater fuit Cabalista. xxii.A

CONTINENTVR HAEC

Pythagoreorum & Cabaliſtarum ſimilis doctrina. xxiii.B
Philoſophia ex barbaris orta eſt. xxiii.C
Pythagoricus diſcipulus interrogaturus ſileat,interrogat9 reſpõdeat ipſe dixit. xxvii.G
Pythagorica ex hebræorum Cabala,& de tribus mundis,eorumq; ſpiritibus. xxvii.H
De principiis rerum ſecundum pythagoram. xxviii.I
Contra Pythagoræ detractores. xxxvi.P
De Pythagoræ uictu & eſu. xxxvii.Q
Philoſophia Pythagoræ eſt myſtica & ſymbolica. xxxvii.R
De Pyramide qua creatum eſt uniuerſum.Et de proprietatibus medii mundi. xl.V
De phyſica Pythagoræ. xliii.Z
De philoſophia tota Pythagoræ & ſymbolis eius. xliiii.C
Pythagoreus eſt qui omnia formalia intellectualiter intelligit. xlviii.D
Proteſtatio dictorum & dicendorum. lii.F
Pronunciatio nominum lxxii.angelorũ & eorum in nouem choros diſtributio lviii.R
Quinquaginta portæ intelligentiæ,& ſecretum magni ſobelei ,& milleſimæ generationis,& regni omnium ſeculorum. lii I
Redemptionem Meſſihæ intelligunt Thalmudiſtæ corporaliter, & Cabaliſtæ ſpiritualiter,ita de eorum captiuitate. xvii P
In reuelationem reſtaurationis omnis Cabala refertur. ix.T
De reſurrectione mortuorum & regeneratione. xxxvi.O
Rex in Syria intelligitur eſſe Meſſiha. lxxiiii Z
Symbolica theologia nihil animorum ſaluti commodius. ii.F
De ſyllogiſmis & demonſtrationibus. v.A
Scientia ſuperior credit decretis ſcientiæ inferioris. vi.F
Sin litera Cabaliſtice ſignificat in miſerationibus. x Y
Sin litera per Notariacon ſignificat unctionem. xi.C
Salomonem Cabaliſtæ alium intelligunt q̃ filium Bathſaba,aliud quoq; templũ xii.K
Salus noſtra conſiſtit in cognitione Meſſihæ. xviii.T
Salus homini de ſola dei miſericordia contingit. xix.F
Sacra ſcriptura nos deo coniungit. xx.K
Syllogiſmi q̃uis in cæteris artibus ualere putentur,tamen fruſtra in theologicis afferuntur,quia non urgent. xxvi.F
De ſalute ac ſaluatore. xxx.K
De ſymbolo primo principiorum uniuerſi. xxxviii.S
Sabbathizare quid ſit ſecundum pythagoricos. li.A
De ſabbatho & eius obſeruatione. li.C
Semitæ ſapientiæ triginta duæ admirabiles & occultæ. liiii.M
Septuaginta duo ſancta nomina Semhamaphores & lxx.præſides terrarum angeli,& quomodo loquantur audiant & inuocentur. lv.N
Septuagintaduo uerſus contemplandi hebraice & latine expoſiti. lix.S
Sacram ſcripturam quomodo exponimus cabaliſtice.Et q̃ multum nos decipiat falſa interpretatio. lxiiii.A
De ſigillis, characteribus, & uocibus. lxxviii.N
Tiphæreth quid ſit,& homo quare ſic eſt conſtitutus ii.I
Theologica quæ ſint,& q̃ profunda difficiliaq; ac quibus de cauſis. v.B
Theologi ueri non ſunt uitiis & criminibus publicis inquinati. v.D
Tranſgreſſio prima diuinæ legis polluit poſteritatem. viii.P

RELIQVA LEGENDO INVENIES.

SANCTISSIMO LEONI DECIMO PONTIFICI MAXIMO IOHANNES Reuchlin se supplex commendat.

ITALICA PHILOSOPHIA BEATISSIME LEO DECIME religionis christianę Pontifex Maxime à Pythagora eius nominis parente primo, ad summos hoīes excellentibus ingeniis prædītos olim delata, perq̄plurimis annis ingenti latratu sophistarum occiderat, tam diu tenebris & densa nocte sepulta, quoq; deū fauore Sol oīs generis optimorū studiorum clarissimus Laurentius Medices pater tuus, Magni Cosmi propago Florentinæ ciuitatis princeps exoriret. Quē &si nouimus animo & scientia gubernādi Rempub. & domi belliq; oīa consilio ac prudentia gerendi, tam fuisse cōpotem ut nemo ætate sua in ciuili exercitatione uideret magis laudādus, tñ ad hoc nobis eū fateri oportet commodius natū esse pinde atq; cœlitus demissum, ut post eloquentię disciplinas & bñdicendi artes a Petrarchis, Philelphis, Aretinisq; rhetoribus ante iuuētuti Florētinę traditas q̄ esse absq; cōtrouersia possent ciues cunctis nationibus exteris nitidiore scribendi calamo & puritate linguę ornatiores, ipse tandē patrię inferret q̄q; illā expulsricē uitiorū sapientiā & arcanorū inuestigandi rationē q̄ in libris & monumentis priscorū ad sua usq; tempora latuissent. Ad id prouinciæ diligēter acciuit undequaq; doctissimos & ueterū autorū peritissimos uiros q̄bus cū rerū sciētia etiā satis esset eloquētiæ, Demetriū Chalcondylen, Marsiliū Ficinū, Georgiū Vespuciū, Christophorū Landinū, Valorē, Angelū Politianum, Ioannē Picum Mirandulę comitē, cæterosq; orbis eruditissimos q̄bus antiq̄rum solertia & arcana uetustas malignitate casuū obliterata in lucē rediret. Hoc egere summi uiri certatim. Nā docuit hic, cōmentabat alter, legerat iste, interpretatus est ille, ac linguas uertit in linguas. Marsilius Græciā duxit in Latium, Romanos in Gręciā Politianus reduxit. Instabant omnes operi, nemo non summas Medicibus laudes afferens. Hos in heroas Beatiss. LEO tuus natalis uirgula, ut aiunt, diuina fœliciter cecidit, Diis gratia, certe ut non restaret ullum elegantioris doctrinæ genus in q̄ tu non euaseris peritior, adeo quidem puer amplexus politissimi suauitatē Politiani. Quid multis? Florentia illo æuo nihil erat floridius. In qua renascerentur optimarum artium quæ ante cecidere omnia, nihil remansit intactum de linguis & literis quo non exercerentur nobilissimi Florentini. Ea fama ego tum quidem uehementer mouebar tactus eius loci cupiditate, ac non solum magnificentissimi & insueti nobis Hercyniis ædificii auitæ domus tuæ, quam Magni Cosmi nominarunt, uerum etiam parentis tui desyderio uisendi, unde nostro seculo tanta commoda prodiissent.

diuina Virgo

politissima suauitas politiani

Igitur in Italiã profectus cũ illustri Eberhardo Probo Sueuorũ nostra ęta
te primo Duce,cui a Secretis fiebã,intraui Florẽtiã circiter xii.Kal.Apriles
Anno Christi M.cccc.lxxxii.Cũqꝫ insignẽ Medicę gentis nobilitatẽ ei duci
cõmendassem ut pro rei ueritate profecto debui,optabat cum eo sibi ui
ro colloquiũ habere.Quod ubi aĩaduertisset nescio q̃ reuelãte Laurẽti⁹,
app̃hendit peregrini dexterã perq̃ humaniter,oẽsqꝫ nos domũ suã duxit,
singula uisu digna ostendens.Primo,faberrima eq̃rũ stabula,deinde arma
mẽtariũ om̃i apparatu bellico refertũ,post itẽ singulos thalamos p̃tiosissi
mis aulęis ornatos pulchrosqꝫ tapetas,& ĩ excelso culminis tecto arborib⁹
cõsitũ nemus,hesperidũ hortos ac aurea mala,cuius bibliothecã cũ in cœ
los usqꝫ uerbis extollerẽ,p̃humaniter ut solebat uir suauissim⁹ respõdit ma-
iorẽ sibi thesaurũ in liberis esse q̃ in libris.Quęso te Papa sanctissime,sinas
me loq̃ tecũ aliq̃to liberius infimatẽ de media plebe hoĩem,Q̃ta putas me
tũ captũ admiratione cũ q̃dã insigni gaudio qñ uniuersis applaudẽtibus au
diuissem ad summa te rerũ fastigia cõscẽdisse optimũ optimi sapiẽtissimiqꝫ
principis diui Laurẽtii Medicis filiũ,recordabar subito tanq̃ hierophãtes
aliqs paternũ illud uaticiniũ ueræ prophetiæ par. Quid hac ex Laurentio
laurea fruticari queat,nõ modo laurẽtib⁹ populis sed etiã toti orbi p̃cios⁹,
qs maior excogitari thesaur⁹ possit q̃ sit illud tuũ ĩeffabile regnũ,vñ nobis
oẽs diuitię tãq̃ ex Pactoli abysso fluũt,oẽs gratię,oẽs optimarũ literarũ or
natus,& om̃e q̃d est in humanis bonũ.Semina iecit pater uniuersæ ueteris
philosophię,q̃ nũc te filio in culmos surgũt,ut te regnãte nobis spicas illius
metere liceat in oĩb⁹ linguis,gręca,latina,hebręa, arabica,chaldaica & chal
daica,qb⁹ hoc tpe libri tuę Maiestati offerũt, & uberius oĩa pficiũt sub tua
ditiõe q̃ sũt a parẽte tuo prudẽtissime ĩchoata.Quare cogitãs sola studiosis
Pythagorica defuisse,q̃ tñ sparsim ĩ academia laurẽtiana delitescũt,credidi
haud ĩgratũ tibi futurũ si & ea foro afferrẽ q̃ Pythagoras nobilesqꝫ Pytha
gorei sensisse dicũt,ut tuo fœlici numĩe legerẽt latinis hactẽn⁹ ignota.Italię
Marsili⁹ Platonẽ edidit, Galliis Aristotelẽ Ia.Faber Stapulẽsis restaurauit,
Implebo numerꝫ & Capnion ego germanis p̃ me renascẽtẽ Pythagorã tuo
noĩ dicatũ exhibebo.Id tñ absqꝫ hebręorũ Cabala fieri nõ potuit,eo q̃ Py
thagorę philosophia de Cabalæorũ p̃ceptis initia duxit,q̃patrũ memoria
discedens e magna Gręcia rursus in Cabalistarũ uolumĩa incubuit.Eruẽda
igit ĩde fuerãt fere oĩa.Quare de arte Cabalisticaq̃ symbolica philosophia
est scripsi,ut Pythagoreorũ dogmata studiosis fierent notiora.In q̃bus oĩ-
bus nihil affirmo,Tm̃ utut opinãt infideles recito,q̃ Simonẽ ludęũ Cabalę
peritũ audituri Francofordiæ in unã cauponam e diuerso itinere conueni
unt Philolaus iunior Pythagoreus,& Marranus Mahometista.Iam uero
reiectis ĩ diuersorio sarcinulis p̃egrini famẽ pellere cupiẽtes horrẽt cõuiua
rũ tumultuantẽ gregẽ, at illis post symposia tabernã deserẽtibus ita cœpit

MARRANVS. Temperaui à multis mihi uerbis in tanto murmure coepulonum indigenarum, qui nimium poti à prandio nunc abeunt, ueritus ne male audiſſem ſi quouis ſermone aduena ego fremitus intercalaſſem eorum quos exitioſa temulentia onuſtos nouerim. Poſt uero q̃ hinc illis profectis, ſoli nos in iſto pridem diuerſorio conuenimus, ambo, ut eſt uidere, peregrini, & haud parum ab itinere feſſi, iubeas oro cauponi, ſi tua mecum ſtat ſententia, ut ſecundæ menſæ ferantur & bellaria minime Sybaritica, quãdo liberiore geſtu cõuiuere licet & colloqui. At ecce ſtructores accedunt neſcio quæ promentes tragemata cum nucibus & caſeo utinam bithynio & cratere incertum zythico an uinario, quanquã nobis omnium nihil monentibus. Tum PHILOLAVS haud mediocri dexteritate ait, cauponariam agit hic inſtitor, ut qui nummis ubiq; locet pedicas, etiam hoſpitibus addat aurita miniſteria, quo plus uini obliguri re geſtientibus uendat, mox enim atq; de bellariis ſermo excidit, fercula prẽſto ſunt. Nunc ſane inter honeſta pocula opto nobis laxiora ſodalitia fore. Nam utriq; me conſule uultus, mi conuiua, capiendus eſt nouus & laſſatis membris curanda requies. Potiſſimum uero mihi poſt longam nimis & ſcabram uiam, duroſq; calles, quos hucuſq; ſum emenſus. Quid tibi ſit integrum ignoro, cum de tua peregrinatione nondum factus ſim certior, q̃longinque, aut quis tu, aut undenam ueneris? E Byzantio, inqt ille, Conſtantini urbe, quam multi Nouam Romam appellant, ſum enim patria Byzantianus, ſtudio uarius, ſiue græce uelis, aut hebraice, ſeu magis latine, Arabum tamen doctrinam plus callens, & niſi moleſtum eſt, tu uiciſſim indicare ne recuſes qui uir ipſe ſis. Philolaũ me nominant, inqt iſte, Alanũ natione, diſciplina Pythagoreum, & fortaſſe haud abſimilem tui linguacem, ſed quod tibi erit uocabulum quæſo? Cõſtantinupolitani Marranum me uocãt, ait ille, nomen à Cherintho & Ebione, ſcholaſticis notum, q; & aqua tinctus & recutitus apella, utrinq; alioqui tam Moyſi legibus q̃ Chriſtianorum doctrina ſum initiatus, ſcholaſticos memoras audio Philolaus ad hęc. Id rogo aũt ſunt ne humanitatis ſcholæ Conſtantinupoli modo, inter iſtos maxime omnium crudeles & truculentiſſimos Thurcos? Plurimæ, inquit ille, quibus ſe excellentiſſimis ingeniis homines dediderunt. Eſt enim plus illic diſcipulorum q̃ decem millium, è Perſia Græcia Latio, & Iudaiſmo in unis mœniis, inter q̃s cũ iam annis duo de uiginti multarum artium auditor fuerim, libuit tãdem expaciari alio, ſi forte uel trans alpes inuenirem ſtudio ſapientiæ præditos, qui de maximis quæſtionibus copioſe queant probabiliterq; diſſertare. Tum cuiatis philoſophiæ? petebat Philolaus, & Marranus, Cuiuſuis retulit, cum ſim nullis ipſe unius diſciplinę legibus aſtrictus, quo minus ne ſecta quidem fidei libere quicqd ſenſero defendere prohibeor. Certe par habes mecũ

Philolaus inquit ut uideo explorandi desyderium. Nam ad Germanorũ
C nobile hoc emporium Francofordiense migrantibus è Thracia merca-
toribus comitem me iunxi, ꝙ acceperim hic esse Iudæum magnæ in ope
ra Cabalistica famæ, ac ingentis existimationis, quæ una facultas (ut sępe
audiui doctissimos homines suaui ocio & consiliis uberrimis affluen-
tes me præsente arbitrari) præ cæteris esse queat philosophiæ Pythago
ricæ cognatior tanquam nihil similius. Nam esse Pythagoram omnia fer
me dogmata istinc expiscatum aiunt. Iudæo illi Simon esse nomen perhi
bẽt Eleazari filio ex antiqua Iochaicorum prosapia, quem nunc remotis
mensis adoriri stat sententia. Ego uero, inquit Marranus, si per te licet te
cum ipse uirum accedam, tametsi Pythagorica parum edoctus, semp em̃
mihi Arabes magis ueneratioñi fuere Algazel Alpharabius, Abucaten,
Hali, Abumaron, Abensina, quem latini Auicennam & Abenrust quem
Auerroem uocant, & reliqui consimiles peripatetici. Quanquam nemini
unquam mea ætate negatum fuit Constantinupoli qualemcunꝙ singula
rum prope linguarum atꝙ sectarum philosophiam cõsequi maxime dis
similium gentium præceptoribus in dies publice docentibus, Tum Phi-
D lolaus, Confide, nam facile, inquit, Pythagoreus fit is qui & libenter uer-
bo credit, & pro tẽpore tacere potest, & omnia præcepta intellectualiter
intelligit, At ille, astabo saltem ubi patieris tanquam Pythagoreus aliqs
& audiam qua de re sermo inter uos fiat. Itaꝙ inenarrabili gaudio deli-
butum me reddes cum per magni æstimauero in conuersatione sapientũ
fuisse. Et Alanus, Veniam⁹ ait, nam in pomario domi eius in qua habitat
deambulare nũc solus dicitur, ac certe hic loci est, & ostium patet. Cernis
ne istum ex horto nos uersus incedentem, Age maturius ingrediamur,
Salue magister. Cui Simon de more gentis, Dominus uobiscũ. Tu ne Si-
mon ille Iudęus? rogãt aduenæ, Tum is, Vtrũꝙ, nam & Iudęus sum & Si
mon. Quæ aũt noĩa uestri amborum accipiã? quo rectius uos alloquar.
Vterꝙ ad id. Ego Philolaus, & ego Marranus responderũt, ac diuersis
itineribus alter alterius nescius, post longã peregrinationẽ huc tandẽ cõ
uenimus, q̃s non hoc emporiũ tam late ĩminens tanto cõmeatu prope toti
Europæ decantatũ, ac tot & tam p̃ciosis mercibus illustres nundinæ, tam
diuersarũ gentiũ confluxu speciosę ad sui contemplationem traxerũt, sed
unius tui fama p̃duxit ea cupiditate, ut nobis de omni Cabalistica ratione
magnop̃e ut doctis uisum est & colenda & expetenda, nobiles illas & tam
in Scythia q̃ in Thracia cõmendatas ingenti laude cogitationes tuas bre
uiter & cõmode aperires. Ad hęc. Est ne Simon, inqt, memoria nostri etiã
apud Scythas & Thracas gentẽ tam longinquã. Est profecto, ait, uterꝙ
E multo maxima, Nam abhinc ante trienniũ circiter quatuor lustra q̃n tp̃e
illo supputabant uestri a mundi exordio post quintum millenariũ annos
ducentos octo & triginta pulsi ex Hispania Iudæorum centena quatuor

& uigiti millia,indeq; diſcriminatim illorum maxima pars ad loca noſtra exules profecti,multam in te homine ſibi ut affirmant perq; notiſſimo artium diſciplinam,multas literas,incredibile ingenii acumẽ,& philoſophici ſermonis expeditam integritatẽ, p̃ſertim quoq; Cabaliſticæ ſpeculationis diuinam peritiã,& uniuerſis auditoribus admirabilẽ ineſſe p̃dicant, ita ut in oĩm oculis diſcẽdi cupidorum ultra Sauromatas & glacialẽ fulgeas Oceanum.Sup quo ſuſcepit ille.Tanta de me ueſtra exiſtimatio uiri Pythagorei,non mediocrem ruborẽ mihi affert,qui uereor ne ſi iudiciũ hoc ueſtrũ ex populari rumuſculo conceptũ fruſtrer aut fallam,q̃tumuis id contingat fragilitate mea,ipſe uidear in tam diuinũ Cabalę ſtudiũ prope mea ignauia dolendã iniuriã cõmiſiſſe,quo plane quicqd in me languidum,fractum & impfectum dep̃henderitis,id in huius ſapientię quã deſyderatis quandã uergat ignominiã,quaſi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem,id q̃d minime omnium uelim.Nam ego ipſe q̃tuluſcunq; ſim qui ſcio q̃ ſim exiguus aut mecũ cæteri Cabaliſtę oẽs quicqd uero eſſe putentur, laudati ſi uultis an deſpecti mitto dicere,tñ hac cõtemplandi arte nihil eſt hoĩm generi uſquã qui humi degũt,& præ aliis egregie pollent ingenio ac mente flõrent,à deo collatum expetibilius,nihil ad ſalutẽ animorũ cõmodius,nihil ad immortalitatẽ cõſequendã aptius,quo congruẽter naturę mens humana propinqus ad deificationẽ aſcẽdat,hoc eſt ad beatitudinis ſummũ,q̃d telos græci dicũt,ſiue id uobis extremũ aut ultimũ uocare placuerit ſeu finẽ,unde cõtingat,nihilo indigẽtes,abſolute,ſemp abſq; impedimẽto fortunate,tranqlle,fœliciter uiuere,cũ artifici oſe admodũ p̃ quędã ſymbola terrenis oĩbus reiectis,ſemotáq; rerũ materia,formã è forma decerpſerímus,q̃uſq; ad primã oĩformẽ & informem aſcẽderim⁹ formã.De q̃ intelligũt Cabaliſtę diuinũ geneſeos hũc iuſſum, producat terra aĩam uiuentẽ ad ſpeciẽ ſuã,ſcilicet ad diuinã Ideã,q̃ & ipſa eſt terra uiuẽtiũ in uirtute dei uiui eã uitã influẽtis p̃ nomẽ Adonai,ut cognoſcatis,autore Joſue,q̃ deus uiuus intra uos eſt,& diſperdet in cõſpectu ueſtro cõtrarias fortitudines.Hęc in libri שער אורה .i.Porta lucis inſcripti cap.ii.legunt.Quo fit ut oĩa uitã habẽtia ſuo inſtinctu ſurſum tendãt,& oĩa uitã influctia uergãt deorſum.Cũ.n.in iſto mũdo ſenſibili q̃cqd elemẽtis quatuor cõſtat מורכב .i.miſtũ,id oẽ aut aĩa careat diuerſi et uagi mot⁹ effectrice,ceu iacẽs ĩmobiliter & qeſcẽs ut lapis & ferrũ,aut uegetet & creſcat ut plãta & herba,aut multifariã dimoueat, progrediat & tm̃ uiuat ut aĩantia bruta & cõchæ,aut etiã rõnaliter loquat ut hõ,q̃ ſolẽt aduleſcẽtes nr̃i de libro רוח חן .i.ſpũs grę ſic hebraice noĩanda diſcere חרומם הצומח חחי וחמרבך .i.Iacens, pullulans,uiuens,& loquens,nihil profecto eorum eſt q̃d intentum cœlo ſe nõ modo q̃dã arrigat q̃ſi eo cõſpectu quẽdam ſibi uirtutis ſuę uſum gliſcens, & mores fingẽs,ut altiſſimos terrę mõtes cœlũ uerſ⁹,ab imis uallibus exurgere

cernim⁹,iuxta Pſalt̨e carmẽ.Aſcẽdũt mõtes & deſcẽdũt cãpi,ut expimur in altum procellas maris erigi,ut aſcendit mare fluctuans in Ezechiele, ut flatus aeris è cauernis exuperare ſentimus.Nam & naturæ dominus in illo eodem propheta erumpere facit ſpiritum tempeſtatum,ut denicꝫ oĩa ignea leuari uidemus.Aſcendit enim ignis de petra in ludicũ uolumine. Ita uiri præſtantes quæ ueſtra ingenii uis eſt,intelligitis quadam neceſſita te coactos fateri nos quanto quæcꝫ res nobiliore natura extat,tanto eam adeptione ſublimiori gaudere ,ceu granum frumenti iactatum in terram q̃d non quieſcit donec glebæ uiſcera frãgat,& extra telluris meatus ſuſpi ciat & cœleſti aura fruatur.Eadem eſt ratio in metallicis quocꝫ cum id q̃d generoſius eſt in altiores ſpiritus ebullit ab alkimia ſublimatum;ut purio ra ſemper ea uideantur quę ſunt ſublimiora.Sic quæ apud inferos eſſe di cuntur lurida & ſqualentia,ſordibuſcꝫ depreſſa iudicamus,quæ apud ſu/peros cãdida & illuſtria incredibilicꝫ decore ornata miramur,& p̃conio laudum proſequimur.Quanto magis oĩm opinione cum ſolers natura re bus iacentibus,uegetantibus,ſpirantibus ingenia talia ingignat ut altiora petant, profecto non uidetur ea hoĩem neglexiſſe omnium animantiũ do minatorem,animal decorum & uenerandum,animal nobiliſſimum, cæte ris p̃fectum,non modo prudens & ſapiens, uerum & contemplatiuũ & religionis capax,quin melioribus & ſanctioribus ipſum dotibus orna uerit,& p̃ſertim id generis donauerit conditione,ut ex inſito ſibi naturæ deſyderio quibuſcunꝫ poſſit uiribus ad ſumma & optima tendat. Ho/minem enim melior natura deus ut extat ſacratiſſima hiſtoria ex duobus compoſuit limo terræ & ſpiraculo uitæ,ut limo indutus corporea prudẽ ter curet,& ſpiraculo uitæ p̃ditus,ſapienter amet diuina,producatcꝫ ter/ra animam uiuentem ad ſpeciem ſuam atcꝫ propriam,uidelicet illam pe/culiarem Ideam,non brutorum.non plantarum,non lapidum aut ligno/rum,ſed ab ore dei natam,& in faciem eius diuino ſpiritu afflatam mentis ſuæ ipſam illuminationem.Hęc illa eſt quę paulo ante a nobis uocabatur
H deificatio, cum ab obiecto præſente per medium ſuum exterior ſenſus tranſit in ſenſionem interiorem, & illa in imaginationem, & imaginatio in exiſtimationem,& exiſtimatio in rationem,& ratio in intellectum,& in tellectus in mentem,& mens in lucem,quæ illuminat hominem,& illumi natum in ſe corripit. Hinc recte acceptum eſſe apparet ꝙ Cabaliſtæ in ar
I bore decem numerationum Thiphereth μικρόκοσμον in medio Sephiroth ponendum cenſuerũt,magnum illum Adam quaſi lignum uitæ in medio Idealis paradiſi,aut quaſi lineam rectam,ut aiunt,mediam.Fecit enim de/us hominem rectum Eccleſiaſti regio tam ad ſupera q̃ ad infera flexibi/lem,ut per Empedoclis litem & amicitiam in numerationibus illis ſubter notatam quæ deſignantur per נצח והוד humana ſe cogitatione agnoſcat elementorum & mundani huius regni eſſe participem. Timo/

re autem dei & ſanctificatione per פחד ויסר quæ ſupra eum expandũtur, trium ſimpliciſſimæ deitatis notionum כתר חכמה בינה pro ſuo captu apprehẽſiuum. Igitur ad id natus eſt homo, & ad hoc eum natura finxit atq; formauit, ut & pedibus cum beſtiis ambulet in terra, & ſolus ex omnibus animãtibus erecto capite cum angelis in cœlo cõuerſetur. Manus autem utraſq; inter pedes & caput locatas, tum ad uictum neceſſarium laborãdo figat in tellurem, tum ad uitam æthernam contemplãdo leuet in cœlum, ad quarum tutelam oculorum orbes ſoli ex omnium ſenſuum inſtrumentis homini motabiles inditi ſunt, ut in terram pro corporis, & in cœlum pro animi conſpiciãt ſalute. Talis eſt aptitudo atq; uis hominis, hæc facultas, hæc potentia, quam non implantauerit utiq; ſiue deus ſeu natura, niſi facultas in uſum, & potentia quandoq; redigeretur in actum, præſertim in homine induſtrio & ad id ſe præparante. Si enim captus ille diuinitatis non eſſet homini poſſibilis, fruſtra deſyderiũ eius natura ingenuiſſet, homo nanq; agilis & idoneus haud unq; corporeorum ſenſu & rudi cœmẽtorum tactu ſatiatur, quin & omni cogitatione ad ſeparatorum puritatem & altiſſimarum rerum cognitionem prouehatur. Ea eſt plane cunctorum ſtudioſorum irrequietudo, quibus & uehemẽs animi applicatio per morales, naturales & mathematicas ueritates, ad ſupernaturalium diſpoſitionem agnaſcitur, & tandem ad primam entitatem fidelis aſcenſus indulgetur. Verbi cauſa. Luculentiſſimũ procul ignẽ exardeſcere uidetis, intenditur forma eius per illuſtre mediũ quod græci appellant diaphanon, uſq; ad oculum corporeum. Expectat intra ſpiritualis uiſio & obiectæ rei propriæ formã ſuã eſſe percipit, quare ipſam ceu affinem ac propinquam libenter hoſpitio ſuſcipit, & per medium apparentiæ quæ a uobis dicitur græce phantaſia, ſpiritualiter iudicio ſenſitiuo ac brutali offert, quam quidem effigiem rurſus ad iudicium humanum ſuperne producit, & paulo ſuperius totum illud ad ipſam rationem promouet, tum ea tandem poſt agilem diſcurſum, ita ſublimatam & cribratam corporalis ignis abſtractionem tranſfert ad intellectum. In iſto igitur aſcenſu tres inueniuntur regiones, & in ſingulis unus abſtractionis ſtatus. In prima regione obiectum, diaphanon, ſenſus exterior, & ibi ſtatur. In ſecunda interior ſenſus, phantaſia, iudicium brutum, & ſecundo ſtatur. In tertia, iudicium humanum, ratio, intellectus, & tertio ſtatur. Horum oĩm domina mẽs, recepto lumine ſupiori, hoĩs intellectũ illuſtrat & perficit. Ec quid aliud opinabimur Cabaliſtas, de Sechel, Sandalphon, & Mettattron docuiſſe? Status aũt quilibet duplicẽ habet differẽtiam. In primo eñ ceſſat corpus, & incipit aĩa, vñ noĩatur aĩal. In ſecundo, ceſſat aĩa, & incipit ratio, unde nominatur homo. In tertio, ceſſat intellectiua potentia, & incipit mens, q̃ ſola ſine controuerſia deforis aduenit, unde noĩatur

L

M

N Deus,iuxta oraculum,Ego dixi dii eſtis.Statuũ itaq; nomina ſunt ſenſus. iudicium & intellectus.Interuallorum aũt media,ipſas ſpecies deferentia ſunt diaphanon,phantaſia & ratio,cui rei haud abſimile proferũt in Mercaua Cabaliſtæ tres patres,qui ſunt Abraham ſuperior,Ishac inferior,Iacob medius.Cum igitur trium regionum duo interualla ſenſus & iudiciũ duplicantur ſecundum inferius & ſuperius,& utraq; ad binos reducũtur terminos,reſtãt decem ſcalæ gradus per quos ad cognitionem omnium

O quæ ſunt uere aut ſenſu,aut ſcientia,aut fide ab imo ad ſummum aſcẽdere poſſumus. De quo Abraham Cabaliſta in libro mirabili Ietzira ſic ait

עשר ספירות בלימה ו ולא ט ו ולא יא חבן
בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם
והעמד דבר על בוריו והשב יוצר מכונו׃

Id eſt.Decem numerationes præter quid,decem & non nouem, decẽ & non undecim.Intellige in ſapientia & ſape in intellectu,inueſtiga in eis, & proba ex eis,& ſtatue rem ſup puritates ſuas,& repone creatorẽ in thronum ſuum,hactenus ita.Intellectus enim humanus quæ ſupra ſunt intelligit in ſapientia,& quæ infra ſunt ſapit in intelligentia.Et ſenſus exterior ſtatuit rem ab obiecto per ſpecies oblatam,& ſenſus interior ſtatuit rem ſuper puritates,id eſt abſtractiones ſpecierum,quæ ante fuerant diaphano ac demum phantaſiæ ſunt peculiares.Deinde iudicium inter phantaſiam & rationem,inueſtigat ex eiſdem apparẽtiis,& ratio diſcurſu uario concluſioneq; probat in eis. Tunc redeo ad initium & dico,q; intellectus creatorẽ ut cauſam, omnium cauſarum primam reponit in thronũ ſuũ quæ eſt ipſa mens שבל הפועל Habetis itaq; uiri ſolertiſſimi decem numerationes quibus homini contingit rerum apprehenſio,q̃ ſunt obiectum,diaphanon,ſenſus exterior,ſenſus interior,phantaſia,iudicium inferius,iudiciũ ſuperius,ratio & intellectus,& hæc omnia non tam ſunt

P quid, q̃ quo.Suprema uero mens in homine aliud quid eſt.Quapropter ſicut deus in mũdo,ita mens in homine inter decem Sephiroth regni gerit diadema,& recte cognoĩatur כתר id eſt corona,quæ ut Ariſtoteles aſſerit in ſecundo de generatione animalium libro. Sola diuina eſt & ſola extrinſecus homini accedit,à cuius lumine recepto uirtutes inferiores diriguntur & gubernantur עד חשבל וחמשביל וחמושבל אחד׃ Id eſt, quouſq; intellectus intelligens & intellectum ſint unum et idem,ut ſcribit Cõmentator arboris decem Sephiroth q̃d magiſtri ſup uerbis Prophetę,In lumine tuo uidebimus lumen ita diiudicarunt, כי בשפע חשבל אשר שפע ממך נשכיל ונתישר׃ Hoc eſt,q; in influentia mentis quę influit ex te intelligimus & rectificamur.Puto iam eſſe patefactum omnibus qui natu

ræ hu

ræ humanæ conditionem diligenter ſcrutati ſunt, primo ꝙ deſyderio naturali ducimur, uel ſi rectius libet dicere trahimur ad apprehendendū res ſummas & diuinas. Secūdo, ꝙ eas quantum ad noſtram beatitudinē ſatis eſt, data opera pro modo & captu noſtro apprehendere poſſumus, ad alterum nos inclinat natura, ad alterum diuinitas, utrūq; per ignis figuram ſurſum tendentis, & omnia quodam modo cōphendentis & lambētis artificioſe à Cabaliſtis demonſtratum. De quo Rabi Ioſeph Caſtilieñ. in horto nucis lib. ſecūdo īter cętera his uerbis ait. תרע לך כי נפש חשבלית הנאצלת באדם ומציירת בו צורת עליונה: Id eſt. Scias, quia anima intellectiua infuſa in hominem, & repſentans in eo formam ſupmam, ipſa uocatur ignis. Cui applicāt Salomonis illud. Lucerna dei ſpiritus hominis. Vt plane tñ fatear id quod uerum eſſe tum ratio probat, tum exercitationis confirmat experimentum, non paucis oportet artibus, non ualde minutis humanorū ſtudiorum ſcientiis, non leui doctrina eum prius inſtructum eſſe, cuius induſtria promptitudo & ingenium ad formarum ſeparatarum ac ſimpliciū mundi ſuperioris & intelligibilis ſubſtantiarum contemplationē ita manſueſcat, ut in ipſa ferme dei penetralia irrepat. Ante omnia nanq; prudentium uirorum ethicis & bonis moribus eruditos eſſe nos conuenit, ut turpia uitemus ſequamur honeſta. Quod Eccleſiaſtes admonuit. Cuſtodi pedem tuum cum iueris ad domum dei, quia Ethan Ezraita in eruditiōe ſic pſallit. Iuſticia & iudicium præparatio ſedis eius. Quo carmine non tantū opera hoīum quæ ipſa debent iuſticia perfici, uerum etiam & cogitationes cordis & oris uerba complectitur, q̄ recto iudicio conſtare oportet. Quare una uoce ac conſimili ſenſu tradunt Cabaliſtæ. כי בהמשך אחר התאוה לבר במו חסבלים יבטלו Q התשוקות העיוניות: Id eſt. Q, indulgendo concupiſcentiæ atq; libidini tm̄ ut faciunt ſtulti corrumpuntur deſyderia ſpeculationum Poſt mores itaq; compoſitos & animum purgatum (taceo quidem nūc penè infinitas ſiue recte ſeu uere aut bene loquendi regulas, quæ ſolum R ueſtibula & fores ſcientiarum ſunt, non aūt ſciētiæ) tum opus erit mathematicis & phyſicis quæ innumerabilia complectuntur, Arabum & Græcorum & Latinorum ubiq; uoluminibus comp̄henſa, uel de uniuerſo numero pondere & menſura. Vel de omni motu & quiete rebus eſſentialiter inhęrente quam dicunt naturam. Eſt enim natura ut Rabi Iuda Ben S Leui ſcribit in libro Alcozer. התחלה וחסבה אשר בה יצוח ויצוע חרבר אשר הוא בן בעצם ולא במקרה: Id eſt, Principium & cauſa qua quieſcit & mouetur res in qua eſt per ſe, & non per accidens. In hac terminatione uidetis quantæ

& quales quot & q̃ interminatæ res congerũtur, ut ferè sint omnia nobis
susc ipienda naturam inuestigantibus, q̃ a supremo cœlo ad infimum ter
T ræ centrum continentur, siue suo nitantur robore ac substent, seu q̊quo
modo se habentia innitant & accidant, ut non tota ætate hominis uel ipa
nomina singularũ inueniri taceo proprietates, conditiones, uires, mores
& operationes queant, propter eorum q̃ scire cupimus prope infinitatẽ
& uirtutis nostræ rationalis capacitatem, & rerum inuestigandarũ diffi
cultatem, & humanæ potentię fragilitatem, & desyderii nostri multiplicẽ
distractionem. Quid enim? nonne Abrahæ dictum fuit, Suspice cœlum
& numera stellas si potes, nec potuit ipse, quanq̃ suo tempore secun ˙ dũ
Rambam insignis astrologus erat. Vnde tradũt Cabalistę q̊ כל מה
שבשמים לא ידע האדם רבר ממנו אלא בזה
השער הלמודי המעט .i. Omne id quod in cœlis est non
scit homo aliqd ex eo, nisi ad ipsum modum Matheseon seu disciplinarũ
V usq; adeo modicum. Quorũ hoc dicto admoneor, multa errasse ueteres
in Mathematicis, etiam in quibus illi totam penè uitam, ut mos est studio
sorum, contriuere. Quod in suis recordatur scriptis Abubacher posteris
nobis attestatus antiq̊s eo sæculo etiã usq; Ari ˙ stotelis post ˙ tempora
nõ plene Mathe ˙ matica sciuisse, Ait em̃ sic כי חלמודים לא
X נשלמו בומנו .i. q̊ Mathematicæ scientiæ non erant tempore
Aristotelis perfectæ, cum igitur, ut Salomon inquit, cunctæ res sint diffi
ciles, & in ipsis naturalibus quorum saltem principia nobis nota sunt, aut
esse possunt, החומר הצורה החערך Materia, forma, pri-
uatio, tanta in hoĩbus sedeat apprehensionis tarditas, quid futurum de no
bis cogitabimus supremas illas spiritualium causarum species intueri quę
rentibus? Ad q̊d omnium inferiorum abstractionibus, discursu, ratiõe ac
logicis speculationibus opus erit, quæ facile possent totam hoĩs uitam oc
Y cupare, ut est nõ nullius põderis discere החמאמרות q̃ appellamus
p̃dicamenta, & ut ad illorum consuetudinẽ loquar genera generalissima,
uidelicet quæ sunt עצם כמה איכות הצטרפות מתי
אנח מצב לן יפעל יתפעל .i. Substantia, quantitas, qua-
litas, relatio, quando, ubi, situs, habitus, agens, patiens, istis enim & consta
re putant & intelligi, quæcunq̊ in hoc conditoris orbiculari globo conti
nentur. Inueniri aũt nihilominus & q̃ de his ipsis ac eorum comprehẽsis
diuulgent atq̊ ˙ dicant ˙ ob idq̊ prædicabilia nominari סוג מין
Z הבדל סגולה מקרה .i. Genus, speciem, differentiã, propriũ,
accidens. Horum omniũ dies atq̊ noctes aucupia, plagas & indagines in-
stitu ˙ ũt p̃ singu ˙ las cuiuslibet rei cãs, q̃ sunt החומר הצורה
החפועל והתכלית .i. Materia, forma efficiens & finis. Ex quibus

ut nobis

ut nobis ipſi molliter blandimur omnis negocii ueritatem uenari quea-
mus quadam euidenti,ut aiunt,demõſtratione quam מופת appellãt, A
ſcilicet de altero ad extremum alterum,tanq̃ è carceribus ad metã diſcur
rentes in modum cuiuſdam artificii cui nomen חקש indiderunt.At ue
ro qua ſolertia & quibus ambagibus illorum hoĩm qui hæc plus oſtenta
re ſoleant quàm præſtare ſophiſmata præſtruantur, noſtri ſic docuere

יתחבר כל חקש ומופת משתי חקדמות
חגרולה וחקטנה בשלשה חלקים וחם
הנקראים גבולים אחר מהם נושא המבוקש
וחוא הנקרא חקצה חקטן וחשני חחלק
חמשותת וחוא הנקרא גבול אמצעי
וחשלישי נשוא המבוקש וחוא הנקרא קצה
חגרול ומאלו תולדה׃

.i. Componitur omnis ſyllogiſmus
& demonſtratio ex duabus propoſitionibus ſiue præmiſſis maiore & mi B
nore,ſecundum tres particulas,qui uocantur termini,una ex eis eſt ſubie
ctum quæſiti,& dicit extremitas minor.Et ſecũda pars eſt participans,uo
caturq; terminus medius.Et tertia eſt p̃dicatum quæſiti,quæ nominatur
extremitas maior,& ex illis concluſio. Hoc eſt illud rete,hic ille hamus,
uiſcum & illex,hoc uinculum quo illorũ opinione libera capitur ueritas,
& quo uel circa naturæ ſubiectas res ut ſunt phyſica,uel naturam comitã
tes ut mathematica,uel naturam q̃dam modo exuẽtes ut meta ta phyſica.
indiſtincte ac q̃nq; fruſtra utuntur.Quę aũt à natura prorſus & ab omni C
materia & motu ſunt eſſentialiter abſoluta & ſeparata,dicimus theologi-
ca,quippe iſtis linguacitatibus & ſyllogiſticis ſuſurris non ſubiecta,ut q̃-
rum tanq̃ immediatorum non ſit proprie loquendo ſcientia, ſed firmior
ac ualidior notitia. Quo abſolutius Ariſtoteles in librorum illuſtriũ q̃s
poſt naturalia ſcripſit uolumine primo nobis inſinuat,q; illius quidem no
titiæ poſſeſſio eſt non humana,tum ut conſpicimus quia raro & uix è mil
libus uni contingit,quaſi uideatur magis diuinitus illabi q̃ humanitus ac
quiri,tum q; in ſumma conſtituit difficultate propter tenuem (arbitror)
& exilem intellectus noſtri ab initio inſtinctum.Quod figura quadam in
nuit Zophar in libro Iob.Pullus onagri homo naſcitur. Deinde ob na-
turalis aptitudinis commoda eruditione adiutæ inopiam & defectum.
Eo q; longo iam tempore à malis p̃ceptoribus deluſi nondũ prudẽtes pu
eri tenera in ætate relictis optimarum literarum ſtudiis,ad ſordida ſophiſ
mata compellunt,illorum ſuaſu,q̃rum aures p̃ter utrum hoc & utrum il-
lud cum ſuis propoſitiõibus & corrolariis aliud nihil admittunt.Accedit
in cauſa, celeris promotio diſcipulorum ad gradus ſuperiores, quibus

nondum credenda erant tam excelsa qñ in literis humanioribus parum adhuc olei cosumpserunt, quare in tot & tantis sentibus & dumetis labore molesto frustra defatigati resiliunt anteq̃ ad uenerandæ senectutis annos peruenerint, nempe adhuc ætate uirili floreſcẽtes. Audite aũt uos ob secro uerba Iob. In antiquis est sapientia & in multo tempore prudentia. Ideo motus quondã Rab Eleazar dicenti sibi benigne magistro suo Iohanan. Veni docebo te opus de Mercaua. i. de sublimiorib⁹ contẽplationibus, respondit לא קשאי. i. non incanui, quasi nondũ consenui. Noverat eñ discipulus ille sagax & prȩcocis adulescens ingenii ad tam sublimẽ & altam sapientiam nõ esse aptos nec idoneos, nisi eos qui iam sedatis & extinctis cupiditatum ardoribus & calore iuuenili refrigerato, annis provecti, cum quadam tñ naturali probitate senescunt. Nam quid huc afferret senium commodi? nisi probitatem & constantem uitæ integritatẽ adderet. Iccirco uelim credat omniũ nemo ꝙ ii sint uere theologi q̃tumcũq; D senes, quacunq; præditi contentiosa loquacitate, qui uitiorum q̃libet genere fœdati, supbia, hypocrisi, auaricia, odio, inuidia, & sæpe tecta religione luxuria, neglecto mentis lumine affectiones sequuntur animales,. Assilit huic meæ opinioni Salomon qui ait. Abominatio dei est ipse peruersus, hic est ille qui ab altitudine auersus uergit ad decliua, q̃tumuis cum natura erexerit in alta. Non ignorauit Algazel Marrane tuus, ille Mahumetista hos sibi cõtrarios in anima motus sursum & deorsum homini docto q̃ infœliciſſimos fore, cum in libro de scientia diuina demonstrat ꝙ ex cõtrarietate huiuscemodi attrahentium impssionum fit cruciatus in anima fortissimus & maxime formidolosus. Sic præter uitia etiam peruertũt & auertunt secularia negocia, dum forte parentes, uxor, liberi, res familiaris, amici, inimici, casus, euenta, & quȩlibet propinq̃rum necessitudines, haud sinunt uires hoĩm summos intelligentiæ gradus ascendere. Sed fac quisq; uestrum erit, nihil in nobis situm esse q̃d impediat, finge captum ingenii nostri fœlicem & faustum, nulla sit dementiæ aut desipientiæ ne species quidem. Iam parata succurrant omnia q̃ ad susciendum res altissimas pertineant, ut de nostra fragilitate recte queri nemo possit, tñ a speculando nonne plurimos deterrebit excelsior cœlo, profundior tartaro, diuinorũ obscuritas illa nec sensu nec rõne perueſtigabilis, quæ a studiis nostris nõ ut cæteræ scientiæ lucẽ recipit, sed secum affert & quasi de suo ipsa promptuario in uiros non indignos radiat atq; lucet, quanq̃ nec sua sponte ut uilem sese passim prostituit, nec non inuitata se offert, sed a nostra uoluntate humanis ante scientiis perq̃ornate instituta non ualde repugnãs attrahitur, quemadmodum si retusum ferrum, ut ait Salomon, & nõ prius politum fuerit, exacuetur multo labore, & post industriam sequet̃ sapientia. Etenim quæ a sensu prouehuntur ad intellectum, diligentia quadã studiorum

diorum & artificiali ratione colligunt̃,ultra uero quæ ab intellectu ad mẽ
tem & ad eius lumen pertingunt quasi diuinam induũt personam,& ido
lio carent humano,ut iis queat nihil a nobis cogitari profundius.Sup ea
igitur re ingemuisse uisus est idem Salomõ cum ait,Alta profunditas seu
profunda profunda,ita em̃ hebraice legit̃,quis inueniet eam? Non dixit
quis habebit eam,nonnulli enim habuerunt.Sed quis inueniet,tanq̃ diffi
cile,non aũt quoq̃ modo impossibile,quia dñs dat sapientiam,& beati q
inueniunt eam,ut est in sacris oraculis,Paucorum est igitur inuenire illam
& eorum qdem beatorum,super ꝗs nõ suis meritis sed dono dei coruscat
tam uenerandi luminis splẽdor.Sane arbitror neminem fore qui nesciat,
nõ esse multitudinis audire dei sermones,quapropter clamabãt ad Moy
sen,Loquere tu nobis & audiemus,non loquatur nobis deus.Te inqunt
te audiemus,quod Onkelus interp̃tatur Nekabel.Quare in capitulis pa
trum ita legitur,Mose kibel.i.Moyses audiuit & accepit legem de Sinai.
Vnde Kabala dicit̃ ab auditu acceptio.Quod animaduertendum & me
mori puto mente reponendum,ex tanta fuisse hoim multitudine tot etiã
sanctorum,Moysen ipsum qui ad ueri & æqui agnitionem ab ore dei re
cipiendam unus & præter eũ nec alter aliquis esset destina tus,Sic em̃
Cabalista ille Azariel Bar Salomo Garo nensis scribit, לא כל
חנביאים היו יכולים לשמוע הדבור השכינה
כי אם משה: .i.Non quidem prophetæ oẽs fuerunt potentes audi
re sermonem ab ore dei,nisi Moyses. Vos igitur optimi uiri quorum aĩos
meo erga uos amori comunia studia mirifice deuinciunt,ex his facile p-
spicitis q̃ mihi obiter exciderunt,rem ualde necessariam humano generi
cœlitus indultam esse Cabalam,sine qua nemo tam raram tam difficilem
adipisci queat app̃hensionem diuinorum, quę certe non sunt mortalium
rationum probationibus,non senticosis inanium uerborum contentioni
bus,non humanis syllogismis propter eorum diuinitatem subiecta, quin
immo tam magna,tam grandia,tam infinita,ut una hoĩs ætate uel si libeat
deniq; pluribus omni q̃tũcunq; indefesso labore supari non possint, etiã
si uitæ nostræ anni tẽdant in multa sæcula,nobis plane in hoc luto,in hac
argilla & densi corporis cœmento spirantibus,& corporeo sensu cũcta
p̃sumentibus.Aiunt em̃ sapientes Hebræorũ magistri. בי להגיד
בח מעשה בראשית לבשר ודם אי איפשר:
.i. ꝙ ad explicandum uirtutem operis de Bresith carni & sanguini,Impos
sibile.Quanto magis de Mercaua.Quare faciamus oportet ut singulares
technographi & artifices docẽdo solẽt.Credamus unicuiq; in arte sua pe
rito.Nã logicus de parte orationis a grãmatico recepta credit,Rhetor a
logico argumẽtationum assumit locos,Poeta & orator à musico, Geome
tra proportiones ab arithmetico mutuatur,Astronomia numeris, figuris

E Mose kibel
ויקבל
Cabala

F

G

ac dimenſionibus mathematicis fidem habet. Tranſnaturalia utuntur cõ iectura naturalium. Et omnis ſcientia ſuperior recte præſumit de ſtatutis inferiorum, nihil eorum conata probare quæ ab arte ulla priori audiuerit eſſe firmata, ſed liberaliter dictis credit, ne ante tota hoĩes uita deficiat q̃ uniꝰ poſſit diſciplinæ uel minima ratio perfecte inueſtigari. Q; ſi hoc in humanis fit & quaſi uilioribus ac ſellulariis opificiis ut ab auditu recipiant atq; credant eis uiris q̃s præ aliis doctrina eſſe ſingulari p̃ditos arbitrantur, an in ſummarum & diuinarũ rerum ſciẽtia quam noſtris uiribus ne unus itẽ et alter attingere uix poſſumus traditionem ſanctorum hoĩm
G & receptionem fore contemnendam putabimus? quæ Cabala hebraice dicitur. Eſt enim Cabala diuinę reuelationis, ad ſalutiferam dei & formarũ ſeparatarum contemplationẽ traditæ, ſymbolica receptio, quam qui cœleſti ſortiuntur afflatu, recto noĩe Cabalici dicuntur, eorum uero diſcipulos cognomento Cabalæos appellabimus, & qui alioquin eos imitari conantur Cabaliſtæ nominandi ſunt. Perinde atq; circa editos illorum ſermones quotidiano labore deſudantes. Eqdem Philolae, Marranus inq̃t, ſi per te licet opinor hunc Iudæum uno faſce quicquid de Cabala dici potuit Neſtorea eloquentia complexũ eſſe, ut pnoſcamus quid nomen ip̃m deſignet, a cunde oriatur, ſit ne in natura uel in hoĩm uſu aliquid eiuſcemodi quod Cabalam uocant, denicq; cuius cauſa uel propter quid ita ſit, quatenus & ad quid utilis, & diuinæ contẽplationi q̃ uideatur eſſe neceſſaria, q̃tumcq; homini poſſibilis idoneo & ad eam ſe pręparanti. Quis dici Cabalicus, quis Cabalæus debeat, & quis Cabaliſta, quid opus eſt uerbis? totũ a capite ad calcem, in hoc laudandus, q̃ nullas oculis tenebras offundit. Tum Philolaus. Soluiſti funem Marrane ingreſſus mare magnum & uix ſulcabile, nondum in portu nauigas, & quæ Simon iſte tanq̃ in breuem tabellam depinxit, uideris per caliginem uidere, ac per mediam nebulam intueri, Adhuc enim ne ad fores qdem eius artis adducti ſumus, quare mi Simon hebręorũ contemplatiſſime, amabimus te, pergas ultra, nobis enim hactenus non plus profueris q̃ ut anſam præberes de arte Cabaliſtica latius cogitandi, quid illud ſit quod reuelatum eſt, quis reuelauerit, quis receperit, quid commodi afferat ea receptio, quis modus artis huius, p quã (ut rumor eſt) miracula fiãt, nam id ultimum de longinq̃ me huc appulit. Expoſtulabo, inquit Simon, illud oĩum primum de Neſtorea eloquentia cuiꝰ a Marrano inſimulor. Ea enim & philoſopho mihi & Iudæo eſſet me
H iudice opprobrio futura tanq̃ adulationes amanti cum nequeat tanta breuitate ſermonis contineri eloquentia q̃ & uerborum & rerum copiam de
I ſyderat, & Iudęis nobis in more nõ ſit, ut fucos dicendi ſequamur: Nã loq̃ proprie non eloqui ſub ferula didicimus, & cauſę ueritatem magis q̃ locutionis ornatum quærimus. Sed abſoluam paucis, q̃d uehementer optatis

ne tot & tam diſcriminoſis itineribus defatigatos,uel neniarum ambagi-
bus quaſi oſcitantes uos animo pendere ſinam,poſt enim q̃ ſine ullo ut ap
paret tedio audiuiſtis,ego quibus ueſtigiis & indiciis q̃t & quibus uelutí
canibus diffinitionem Cabalæ uenatus deprehẽderim,ne uos in ipſo no
mine contingat errare, ſicut ſophiſtarum quidam irriſione digni propria K
temeritate uel ſi malueritis negligentia diſcendi falſo aſſeruerunt Caba-
lam fuiſſe hominem diabolicum & hæreticum, unde Cabaliſtas hæreti-
cos eſſe omneis (abſtinete obſecro ſi poteſtis a riſu,quanquam eſt ridícu
lum ingens,at deſinite uelim hęc hominum monſtra & portenta ridere)
commodum ea proferam de quorum certitudine dubitantes me roga-
ſtis,ſi pri⁹ commonuero Cabalam nec ſenſuum rudi tactu,nec imperioſis L
logici artificii argumentis eſſe quærendam,cuius fundamentum in tertia
cognitionum regione conſtituitur,ubi non iudicium urgens, non proba
tio euidens,non ſyllogiſmus demonſtrans,quinimmo ubi nec ipſa homi
nis ratio dominatur.Sed nobilior quædam notitia ubi lumen mentis ca-
dens ſuper intellectum mouet liberam credendi uoluntatem.Quæ enim
ſenſu percipiuntur infra ſcientiam ſunt & ratione certiora,quę autẽ mens
influit,ſupra ſcientiam ponimus,perinde atq; rationali diſcurſu ſolidiora
Conſtiti pauliſper & commoratus ſum ne res tam diuinas,fragilitatis hu
manæ inuẽtionibus & regulis,ut aiunt,logicalibus ſubiectas putetis,igno
ſcite amici non affero meditata,ſed utut cauſæ intercidunt alia ex aliis tra
ho,Iam enim ad id quod uultis propero, quid illud ſit? quod reuelatum
eſt,nemo a me impetrabit ut exiſtimare queã de omni uos id reuelatiõe
propoſuiſſe cunctorum creditorum,quę prope uidentur eſſe infinita,q̃n
potius quid illud ſit primarium uniuerſale atq; præcipuum diuinitatis re
uelatum,in quod ſingulæ reuelationes diuinorum feruntur & reducunt.
Certe id quidem ipſum,Philolaus inquit. Tum Simon.Recte uero,& eſt M
profecto aliud nihil q̃ poſt ruinã primordialem generis humani uniuer-
ſalis reſtauratio,quæ a nobis ישועה & a latinis ſalus nominatur.Eius
ipſius extat oĩm prima nr̃æ ſpeciei facta reuelatio,ſi examuſſim uniuerſa N
mundani exordii pondero qua nulla fuit prior,non enim inſomnio corre
ptus quaſi diuinaret Adam per afflatum propheticum de uxore poſt ſo-
porem locutus eſt.Hoc nunc os ex oſſibus meis,& caro de carne mea,ſed
minus ſe coſtarum alterius lateris experrectus habere ſentiens,poſtquã
ad cuncta ſingulatim animantia terræ maris ac aeris facto circuitu perue
niſſet,de ſubito intuitus Heuam,uir robuſtus & iuuenis aduleſcentulam
ſucci plenam,facie uenuſta,uultu blando, & humana energia præditam
mutua prurigine cœpit exardeſcere,ac geniali cupidine oppleri,quę tum
ſe non erga ullum animal aliud tetigiſſet,Sic eñ Eleazar ait ille Magiſter
noſter & Salomon commentator ſacrarum ſcripturarum ordinarius.

שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה
רעיתו בהם עד שבא על האשה׃ i.Q. uenit Adam

ad omne iumentum & animal & non commouebatur ſenſus eius in illis uſq; dum ueniſſet ad uxorem. Quibus è uerbis proh hominum fidem ob tortum ſcelus malignitate peruerſorum hominum contigit, ſi modo ſint homines, ac non magis diaboli incarnati, & laruę furiales exiſtimandi, qui ſeditionem Chriſtianitatis aduerſum nos, quamuis ſecundum leges imperatorum innocenter & pacifice uiuentes, tamen quolibet genere iniuriarum excitare parati, cum ſæpe alias tum nuper in iſta urbe dicta Magiſtrorum noſtrorum falſo interpretati ſic expoſuerunt, Q. Adam tunc cum omnibus beſtiis & animalibus fœde coiuerit, Deus bone, quanta turpiſſimorum nebulonum audacia, infantium ſophiſtarum aſſenſu & fauore adiuta. Nunquam enim בוא iuxta linguæ hebraicę proprietatem luxuriæ coitum ſignificat, tametſi quandoq; pro neceſſario materiæ ſub iectæ complexu per quandam illud metaphoram de coitu ſeminali exuerecundiæ modeſtia intelligatur, ut Geneſis ſextodecimo capite. Ingredere ad ancillam meam ſi forte ſaltem ex illa ſuſcipiam filios, quo in loco בא id eſt. Ingredere ad ancillam, non autem dixit, coeas cũ ancilla. Quod etiam hic par non eſt, uſq; adeo, ut ab hominibus quantumcunque nequam nequeat accipi conſimiliter, propter negocii eius de quo ſermo fit impoſſibilitatem. Nam certe qui fieri poſſet? ut tantus uir & tam magnus Adã cum cimice, pulice, muſca, & cicada ſeminaliter coiuiſſe intelligatur. Hæc eam ob cauſam recenſui, ut his & huiuſcemdi falſariis, maledicis & male dictis ac leuiſſimis tranſfugis, neque in hac neq; alia ulla in parte fidem habentibus nihil contra nos de ſacra quam non nouerunt ſcriptura credatur. Redeo ad id unde digreſſus ſum, Naturæ itaque inſtigatione ſoli cum uterque in mundo eſſent, uir ſentiebat uxorem ad ſe pertinere, non dum igitur Cabala hæc fuit. Cæterum & hoc ingenii erat uidelicet ſingularis & acerrimi ut cuiq; rei protoplaſtus ipſe iam orbis dominus ſpontaneo poſitu nomen adderet, quo cognoſcamus uoluntatis id fuiſſe, non naturæ. Nec illud non rationis extiterit, poſt legis tranſgreſſionem ꝙ pœnam mortis in monitorio comminatam formidauerit, quam ductu rationis iudicabat fore non corporalem, eo ꝙ ſe mox atque de ligno comederat mori non ſenſit. Ergo iuxta Ramban, moriendum in peccato intellexit, ſicut & nos Cabaliſtæ intelligimus. Iam quid in omnibus his oro diuinæ reuelatiõis fuiſſe putãdũ eſt? certe nihil hucuſq; comperimus ꝺd non totum aut conſilio ratiõis aut motui ſenſus paruiſſe dubitauerit oĩm prorſus nemo, at illa tam pernicioſa legis tranſgreſſio, tanta in deum opti

mum maximum contumelia, tam infesta temeritas, tam contagiosa libido tam tetra, tam uenenosa pestis toxica & fœda lues, generis humani corruptrix, in uenarum cuniculis insidẽs & cum ipso profluuio seminis in posteritatem continuo meatu serpens, an qua possit uia quo ue modo expiari & auerti nulla ualuit humanæ fragilitatis cogitatio ꝑsumpta concipere. P Hic inquam hic ad imminẽtis desperationis quo morbo nihil ꝓnicio sius, efficax subsidium diuina reuelatione opus erat, ac ne tunc figmentũ suum fictor deus omnino deseruerat, sed spem quandã iniecit, fore nõ impossibile hoc ipsum q̃uis ĩmane crimen & contra infinitã maiestatẽ admissum tñ tractu temporis finito, aboleri tolli & extingui. Dixit igitur ad angelos audiente Adam, Et nunc ne mittat manum suam & sumat de ligno uitæ, & comedat, & uiuat in æthernum, & emisit eum dñs deus de paradiso uoluptatis. Vox ultima hæc erat quam ab ore dei miser audiebat cum iã ex horto pelleret, qua tñ inter tot mœrores atq; luctus firmam erga creatorem suum recepit spem illã q̃ tam horribilis sententia successu temporũ fieret ex dei misericordia reuocabilis, istudq; sibi uerba indicabant oraculi, ait em̃. Nunc siue iam ne mittat manũ suã & sumat de ligno uitæ. Nẽpe haud frustra dictionẽ nunc uel iam addidit deus, q̃ ꝑsens tempus designatur, insinuando sententiam non fore perpetuã, sed posse contra eam futuro post tpe abolitionem impetrari, siqñ ueniret homo ad uescendum de ligno uitæ destinatus, cuius tum semetipsum suspicaret dum spiritus suos regeret artus irreuocabiliter pendere pœnas, quia non fuisset secũ perendie deus ut solebat facie ad faciem locutus, q̃d palam indignationis erat signum, & alienati ab Adam animi, ut qui ante cum singulis q̃busq; animãtibus atq; bestiis loq̃batur oĩm creator deus, iam cum homine peccatore loqui ore ad os dedignaret. Ne tamen illum prorsus omni consolatione destitueret clementissimus pater, continuo misit angelum quo plenius tãtæ ruinæ futuram disceret reparationem. Sic enim Cabalistę in commentariis circa librum Ietzira scribunt. שהאבות רבותיהם חיו מלאכים ידועים רבו של אדם רזיאל .i. Q patrũ præceptores fuerũt angeli noti, uidelicet præceptor ipsius Adam Raziel Hic aũt summi dei nutu expiationis ei uiam ostendit, & diuinum sermonẽ per allegoriam recipiendum, more Cabalistico exposuit, cuius nõ modo uerbum ullum sed ne litera q̃tumcunq; minuta & exilis ac ne apex q̃dem frustra ponitur. Te autem appello Philolae, & te Marrane omnium ex doctis doctissimi uiri accõmodate hãc ueniã q̃ forte religio me prohibitura fuerit alienis a secta nostra & ritu Iudaico non initiatis tam recõdita & tam arcana prodere, quorum cognitio, ita me deus amet, discipulis etiam propriis sæpe multumq; denegatur, ut uix raris in libris eadem liceat sal- Q

tem tegumẽtis ac ænigmatis obuoluta inueniri. Sic em̃ in Thalmud legit
אין מוסרים סתרי תורה אלא ליועץ וחכם
חרשים ונבון לחש: i. Non traduntur abſcondita legis niſi cõſi
liario & ſapienti magiſtro iuuenum, & intelligenti mago. Quare dicam
ne amplius an taceam? non parum dubitare me faciũt, tum magiſtrorum
interdicta, tum ad ſcrutandas res altiſſimas ardor ingens utriuſq; ueſtrũ
(ut arbitror) diuino igne inflammatorum. At audacter tamen indulgen
tior mihi ipſi, temperabo aſperitati præceptorum qui uideo ſolis lumen
abſq; diſcrimine ſuper omnes diſpergi quotquot obicem remouerint, di
camq;, tametſi pro more gentis noſtrę perquam ineleganter, tamen utut
potero, quæ homines doctiſſimos ſapientiſſimoſq; dixiſſe, & ſcripta diui
nitus reliquiſſe acceperim. Et explicabo nihilomin9 orationem ſane ocul
tiſſimam a creatore mundi cum beatis angelis in ſuæ diuinitatis penetra-
libus habitam. Dixit nanq; deus. Ecce Adam ſicut unus ex nobis, nõ ex uo
bis inquit, ſed unus ex nobis. Nã in uobis angelis, numerus eſt & alteritas.
in nobis, id eſt deo, unitas infinita, ætherna, ſimpliciſſima & abſolutiſſima.
Nec ipſum unum in angelis ſi quid ſit, eſſe poteſt ſicut in deo. Non igitur
connumerauit ſibi angelos deus, cum de unitate loqueretur, quoniam re
pugnat idem aliquid eſſe unũ in natura cum deo & angelis, tãta eſt creato
ris & creaturæ diſtantia. Quid igitur eſt quod ait, Ecce Adam ſicut unus
R ex nobis? Hinc ſane coniicimus alterum quendã eſſe Adam cœleſtem, an
gelis in cœlo demonſtratum, unum ex deo, quem uerbo fecerat, & alterũ
eſſe Adam terrenum, repulſum a deo quem ex luto manibus ſuis finxerat
& horto exegerat. Iſte, unus eſt cum deo, hic non modo alter eſt uerum
etiam alius & aliud a deo. Poſt miſerabilem itaq; generis humani caſum
docuit angelos ſuos deus de reſtitutione aliquando futura ſalutis, per quẽ
nam uentura eſſet, & quidem docuit non quãtum ipe docere, ſed quantũ
capere angelica conditio poterat, in præſentia demonſtrans quis eſſet hu
manum genus redempturus, tunc enim prædeſtinata plane fuerat ſalus
hominum, quapropter, Ecce inquit hic eſt ille Adam qui non tãtum poſt
orbis & ueſtri ortum eſſentialiter eſt, ſed etiam ante omnem creationem
in æthernitate fuit unus ex nobis antequam tempus fieret. Quod Onke-
lus chaldaice ſic interpretatur. הא אדם חוה יחידי
בעלמא מניה: i. Ecce Adã fuit unigenit9 me9 ſiue unicus meus in
æthernitate ex me ipſo, quo uocabulo utitur deus ad Abraham dicens,
Tolle filium tuum unigenitum. Cunq; futuri perſonam redemptoris iam
angelis indicaſſet, ne forte putarent eundem ipſum mox perfunctorie
ſubita quadam interceſſiõe hoc odium tam ſceleroſi criminis auerſurum,
remouit illico dubitationem & negocium in tempus diſtulit, ſubiungẽs,

Et nunc præſenti hoc tempore ne iſte meus in æthernitate unicus qui ſub ſiſtit ex me ipſo,manum ſuam mittat & ſumat etiam de ligno uitæ,innuendo ſcilicet ut q̄d ſolum nunc fieri prohiberet id olim conceſſurus ſit.Quo prudenter intellexerant q̄ tametſi non nunc attñ poſt,temporis ſucceſſu per iſtum Adam cœleſtē deo coæthernum ruina hæc ueniret de fructu ligni reparanda.Domino itaq̄ uniuerſorū ſedenti ſuper thronum ſuum, oēs cœli exercitus aſſiſtētes ei,ut inquit Micha,a dextris & a ſiniſtris,pro tanta erga mortalium imbecillitatem clementia gratias egerunt. Miſſus eſt igitur angelus Raziel ad Adam collapſum & mœrore plenum,ut conſolaretur eum,cui ſic dixit.Ne ſupra modum conficiaris gemitu & moleſtia q̄ te duce genus humanum in ſummā corruit perditionē. Q̄m originale peccatum hoc expiabitur.Nam ex tua propagatiōe naſcetur homo iuſtus & pacificus,uir heros,cui nomen continebit in miſerationibus,etiā has quatuor literas i.h.u.h. & ille p̄ rectam fidem & placidam oblationē mittet manum ſuam,& ſumet de ligno uitæ,& eius ligni fructus erit oīm ſperantium ſalus.Quo ſermone finito, ille damnatus & erumnoſus Adā inter miſerias oēs quas incidit,inter dolorem,inter luctum,quo in tanta calamitate fuerat affectus confidens in deum mutandi delicti ſpem concepit,& ſiccirco incredibili erga factorē ſuum amore tactus,diuinæ clementiæ gratiam habuit.Hæc fuit omnium prima Cabala,primordialis ſalutis nuncia, O rem gratam,o cauſam deſyderabilem. Quid commodius? q̄d acceptius? quid potuit magis opportunum p̄ditæ conditioni mortalium a ſuperis afferri? quid opis p̄ſtari conuenientius q̄ ut ſalutem publicā captiuis nunciarent.Hęc eſt illa reuelatio ſanctiſſima & ſumma,in quam oēs diuinæ reuelationes reducunt̄,hæc optatiſſima traditio,hęc ſaluberrima receptio,in qua oēs Cabaliſticæ receptiones recapitulant̄,oēs diuinorum traditiones,oēs cœleſtium eruditiōes & uatum uiſiones & beatorum meditationes uniuntur & cōicantur. Quam ob rem cum ſingula hæc Adam uxori ſuæ palam renunciaſſet cœpit ea p̄ſente ad poſteritatis commemorationem & gratiarū actionē erecto altari deo ſacrificare. Ita.n. Magiſtri noſtri tradiderūt. שגם ארם הראשון הקריב שור פר .i.q̄ tum Adam primus obtulit iuuencum.At Heua iam futura uiuentiū mater ſummota deſperatione,tandem a uiro ſuo cognita concepit, & peperit primogenitū. Vnde ingēti & incredibili gaudio p̄fuſa,q̄ putaret ei mox ſaluatorē eſſe natū ſic exclamauit קניתי איש את יהוה .i. Acquiſiui uirum illum quatuor literarū,quas literas ab angelo iam pridem receperant,& acquiſitum noīauit Cain. Quem ubi parētes agnoſcerent præter ſpem prauis moribus p̄uerſum,alteram inchoarunt natiuitatem & genuerunt Abel,Aduleſcentibuſq̄ tunc utriſq̄ filiis, tradiderunt hanc Cabalā.i. ab auditu de ſalute reſtituenda receptionem,tum ab Abel

S Raziel

T

Adam altare erigit

Cain : arqui

ardenter amatam,tum a Cain uiliter deſpectam. Opinione uero ductus
Abel,q̃d ipſe foret idem ille de quo reuelatam expectarent reſtaurationẽ
cum ſe deo gratum,fide recta et oblatione accepta ſentiret,eo q̃ ad ipſum
reſpexerat dñs & ad munera eius,ad Cain aũt & ad munera illius non re
ſpexit,toto cœpit pectore mentiſq̃ affectu ligni fructum deſyderare,quẽ
in oblatione uitæ conſtitutum eſſe iudicabat,eaq̃ rõne lignum uitę dictũ
& ita cognoſcatum,q̃ eſſet per lignum uita creatori offerenda,qui dedit il
lam,quare manum ſuam eo conatꝰ eſt mittere,q̃ de ligno acciperet,ab-
ſumeret ac aboleret,hoc emꝫ אבל deſignat. Vnde fratris cõtra ſe odiũ
patienter tulit & quærenti occaſionem rixæ,uehementer etiam irato, nõ
ſe blandis uerbis expoſtulauit,ut mitigaret illum,ſed prorſus tacuit. Cũq̃
uideret ſibi mortem rapto de arbore ramo uel lignea claua Cain minan-
tem,q̃maxime lætatus eſt,ſperans ligno interfici,non enim tum erat ferri
uſus ante ortum Thubalcain,qui primus fuit malleator & faber in cũcta
opera æris & ferri. Claua itaq̃ lignea & prægrãdi munitus dixit Cain ad
Abel fratrem ſuum. Et fuit cum eſſent in cãpo & inſurgebat Cain in Abel
fratrem ſuum & occidit eum. Romani addunt legendo dixit Cain, Egredi
amur foras,q̃d non eſt in ſacræ ſcripturæ contextu. Abel aũt inermis ar-
mato non reſtitit,ſed uolens & libens ſe morti obtulit. Cum non tm̃ ſatiſ-
dare pro nobis creditori deo,uerum etiam & originale debitum omninò
ſoluere ſi fieri poſſet,& acceptabilis deuota conſtitutaq̃ hoſtia in ſolutũ
præſtari paratus eſſet, Poſt uero c̃q̃ iſte deceſſerat ſine liberis, ſuſtinuit
Adam multo tempore,ſi forte q̃d in filiis non inueniſſet, id contingeret
in nepotibus. Sed quid iam ſperaret in reproba Cain gñatione de qua pri
dem omnis fiducia euanuit,uidebat eam omnem ſellulariis artibus & opi
ficiis incumbere,ſtudio ſeruili nauare opam,tenuiora cõmoda & officia
corpori neceſſaria ſequi,nihil diuinum cogitare,nihil liberale,nihil heroi
co uiro dignum,quare aliam prolem & aliud ſemen à deo petiit & impe-
trauit, quo plane ſupra q̃ dici queat exhilaratus eſt pientiſſimus pater ſic
dicens,Poſuit mihi deus ſemen aliud pro Abel quem occidit Cain. Ideoq̃
uocauit nomen eius Seth,quem genuit ad imaginem & ſimilitudinẽ ſuã,
non q̃ cęteri eius liberi non habuiſſent formam & imaginem humanam
qui & hoĩes quoq̃ erant. Sed quia reliq̃rum hactenus p̃ter Abel, potius
dæmoniorum gñatio q̃ hoĩm dicenda fuerat,propter illorum execrabilẽ
maliciam & uitia deteſtanda. Non igitur q̃ dæmones & diabolos ſubſtan
tiuos genuiſſet,id ita nunc additur,q̃d impii & prophani quidam mentiũ
tur. Sed q̃ uoluntate malos. Nihil aũt eſt malum niſi uitium & dæmoniũ
Pergam itaq̃ ſi uultis ut qua ianua ſim ingreſſus ultra proficiſcar. Et illi p̃
ge diligenter obſecramus inquiunt. Denuo Simon ait,pater noſter Adã,
rurſus ex Seth nepotem ſuſcepit,memor eius Cabalæ quã ſibi Raziel tra
diderat

Lignũ uitæ

Seth

X

diderat ꝙ ex sua propagatiõe nasceretur homo futurus saluator. Quare uocatus est Enos.i.homo,tunc putabatur & quidem ualde speratum fuit eum appellandum fore iuxta Cabalam angelicã per nomen quatuor literarum i.h.u.h. uel saltem magis Cabalistice in miserationibus per Sin literã de medio quatuor literarũ i.h.u.h. Sic enim in sacra historia scribit אז חוחל לקרא בשם יהוה ꝗd latini non admodũ docte legunt. Iste cœpit inuocare nomen dñi, sed rari quidam & contemplantissimi Cabalistarum,rectius quo ad linguę proprietatem interꝑtant ita de גימטריא tunc expectatus est uocari per Sin literã,quæ in arte Cabalistica idem quod ברחמים .i. in miserationibus,& Mem lĩa per Notariacon designat מתוך .i.de medio scilicet quatuor istarum literarum i.h.u.h. Perinde atꝙ hoc modo intelligi deberet אז חוחל לקרא בשׁ מתוך יהוה .i.tunc expectatus est uocari per Sin de medio i.h.u.h.quasi pro angeli enunciato Enos sumeret de ligno uitæ mundumꝙ redimeret, heros ipse nominatus i.h.in miserationibus u.h.notate arcanum & animaduertite mysterium.Cũ uero iam nullius angeli destinatiõe hoc modo appellaretur,tum isto relicto in aliũ spem suam locarunt.Angelorum nancꝙ.i.dei nunciorum monitu nomĩa patribus indita sunt pro quibuslibet euentis,siue præteritis ut quia posse di uocatus est Cain.Seu p̃sentibus ut quia uir,uocatus est Enos,aut futuris ut quia parentibus luctum p̃biturus,uocabatur Abel.Expectatio hæc in quartam trahitur Enos progeniem,& de Iared natus est Henoch, qui ambulauit cum deo,sed disparuit,qm̃ abstulit eum deus. Tertio abhinc tractu uenit Noe in consolationem omnium publicam illam auditu receptam salutem recta fide sperantiũ,quorum ex uniuersa plebe tm̃ octo inuenti sunt qui placerẽt deo.Fuit etenim Noe uir iustus & perfectus in generationibus suis,& ambulauit cum deo,qui recepit in mandatis ut faceret arcã de lignis in qua saluaret mundum. Cabalice igitur sperauit in lignum,sic enim Iob ait כי יש לעץ תקוה .i.quia est ad lignum spes,de hoc fato certior factꝰ ꝙ in ligno uita homini fuisset promissa.Sed post ebrietatem sequuta est confusio. Vnde & Babel cognoĩatur,q̃ nunc Babylon a Balbel.i.chaldaice confusio.Hęc sub familia & liberis Noe fuit orta.Erant aũt filii eiꝰ Sem Ham & Iapheth.Futuro itaꝙ dei seruo Sem in quo salutẽ præ cæteris sperabat,ita bñdixit ברוך יהוה אלהי שם ꝗd Cabalistice traducit.Benedictus quatuor literis dei Sem,per hoc inqũt Cabalistę חוריע כי יהיה שם עובר האלהים .i.Notum fecit ꝙ futurus erat Sem seruus dei,ut scribit Rabi Moyses Gerundensis. Quo intelligimus desyderium pii patris fuisse ꝙ Sem benediceretur appellatione quatuor literarum i.h.u.h.ut fieret originalis peccati redemptor.At ne tunc quidem illud ueniisse tempus à deo statutũ,quo

tanti casus reparatio cõtin geret angelus Io phiel ipsi Sem adnũciauit
Ita enim scribunt Cabalistæ רבו של שם יפיאל .i. præceptor
ipsius Sem fuit Iophiel. Suspendebant igitur ea secula super eiuscemodi
re cogitationes suas, usq; in annos Abrahæ filii Tharhæ qui primo nomi
nat⁹ fuit. Abram, Hi uiro erat angel⁹ quidam familiaris Zadkiel, sic. n.
A scribunt Cabalistæ: רבו של אברהם צדקיאל .i. Pręceptor
Abrahæ fuit Zadkiel, qui eandem ei Cabalam tradidit recipienti, quam
Adę protoplasmati Raziel. Deniq;, ut arbitror, reliqua sunt haud ignota
q; quanto ille tpe uocatus fuerat Abram & uxor eius Sarai tam diu nũq̃
sibi hæredem genuerant. Post uero q̃ nomen uiri mutabatur Abrahã &
uxoris nomen Sara, mox Ishac susceperunt filium, de quo cum ei iussisset
deus ut unigenitum tolleret quem diligebat Ishac, & eum in excelso Mo
rię quodam monte super ligno imolaret, incredibile uidetur quo gaudio
& quanta lętitia exultauerit, diuinæ promissionis memor, qua pollicebat
ei deus his uerbis. Statuam, inquit, pactum meum inter me & te & inter
semen tuum post te in gñationibus suis fœdere sempiterno, ut sim deus
tuus & seminis tui post te, atq; in te benedicentur uniuersæ cognationes
terræ. Quapropter quã diximus humanæ uniuersitatis salutem in filio se
confidebat allaturum, quem subito ad uocem dei assumpsit, & oblationis
om̃e lignum suis ipse manibus excidit. Nempe lapsum originalem per li-
gnum reparari posse, oraculũ docuit. Vnde scriptura dicit, q; tulit Abra
ham ligna oblationis, imposuitq; super Ishac filium suum, & posuit eũ in
altare sup structuem lignorum, extẽditq; manum & arripuit gladium ut imo
laret filium suum, Nisi .n. recepisset Ishac a patre suo traditã humanæ salu
tis Cabalam p lignũ uitæ atq; hoĩs cuiusdã iusti oblationem futuræ, ut est
cunctis uiuentibus horribile mori, non utiq; fuisset tanta beneuolentia &
tam alacri uultu animiq; hilaritate uisam impendére præ oculis mortem
sponte amplexus, sed uelut est mortalium cõditio aut strictũ mucronẽ de
clinasset, aut uerbis saltem quibusdam lenioribus patris seuiciam uel miti
gasset tñ, uel fugisset. Atqui suspicatus sese fore illum quo futura esset pri
mordialis ruinæ restauratio, nihil sibi ea imolatione duxit iucundius, nihil
dulcius ea morte, cuius gratia totum opinione sua redimeret genus huma
num. Prębuit sane illi hanc ipsam spem eo firmiorem q; eundem locũ de⁹
ab orbe condito sacrificiis destinauerat. Terra nãq; Moria est digito dei
B Abrahæ demonstrata, in qua primus Adam struxit altare, obtulitq; deo
munera, ubi & Cain & Abel, ubi & Nohe filiiq; sui sacrificarunt. Sicut
Magistri nostri disputãt in capitulis Rabi Elięzer, astipulante Ramban et
Rabi Ioseph filio Carnitolis in libro portarę iustitiæ, & in loco eodẽ urbs
sancta Ierusalem cõstructa est Salomone Gallo teste. Re aũt infecta cum
è Moria discederẽt pater atq; filius, audita est uox Zadkielis ad Abrahã
prolata

prolata benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ. Quo ſalus uniuerſa in futuram generationem cognoſcebatur eſſe protelata. Et uox ipa dei per angelum Raphaelē ſuper Ishac quoq; cœlitus delapſa. Benedicentur in ſemine tuo oēs gētes terrę, ne forte ſeipſum fore ſaluatorem illum crederet. Nā hoc quoq; Cabaliſtarum eſt qui ſcribunt ſic רבו של יצחק רפאל .i. pceptor ipſius Ishac fuit Raphael. Ei uiro de filiorum altero ſpes nō erat, qui iam benedictionem paternam exercitatiōe uenandi amiſerat. Eſau nomen fuit. de altero magna ſibi pollicitus pater pdixit his uerbis rei uenturæ uaticinium ptendentibus. Seruient tibi populi & adorabunt te gentes. Non acciderat igitur ſine cauſa de Iacob (ſic em appellabatur iſte filius) tam ingens maioribus noſtris uniuerſę ſalutis expectatio, ſed quia omnium mortalium primus ipe uidit portam cœli apertam, & ſcalam a terra in cœlum porrectam, & in ea conſiſtentes quatuor literas i.h.u.h. quas apprehendere gerebat in uotis. Cōſonantem q̄q; Sin per Notariacō שמין .i. unctionem deſignantē, operi adiecit, q̄ delibutū lapidem in templum q̄ddam noīe Bethel exædificauit. Augebat ſuſpicionem, q; angelus Peliel Iacob erat familiaris. qui multa conſtanti & opinione & ſermone pmonuit, tum q; Iacob elegit ſibi deus, tum q; beatus erit ille cui deus Iacob in adiutorio eius. Scribunt autem Cabaliſtæ ſic רבו של יעקב פליאל .i. Præceptor Iacob fuit Peliel, Sed edoctus ab angelo ſuo Iacob, ſe non illum fore ſaluatorem quē hactenus cœleſtis Cabala prætulerit, negocium in aliud ſeculum diuina reuelatione reiecit, ſic C D
dicens, Congregamini & adnunciabo uobis q̄d continget in poſtremo dierum. Non auferet ſceptrum de Iuda, & legiſlator de femore eius, donec ueniat Silo, & eidem congregatio gētium. Quo uaticinio innotuit aliquē q̄nq; fore ſaluatorem humani generis qui & ex Iuda & in poſtremis dierum naſceret, & eſſet Silo, & ſceptrum regni gereret, & ad ipſum gentes confluerent. Quare poſt hos patriarchas magnus ille Moyſes nō ſua ſpōte morti ſe obtulit, ſicut quōdam Abel, ſicut olim Ishac, ſed renuit & a cura populi ſubtrahere ſe uoluit, quanq̄ loquebat cum deo ut amicus cū amico, facie ad faciem, & baculo utebat pro ſceptro, & tota Iudæorum gēs ad ſe confluebat. Nouerat tn̄ ſe non de familia Iudæ, ſed de domo Leui ortū eſſe, nec natum in poſtremis dierum, nec eſſe Silo, q̄d ſecundum Syriacā tranſlationem Onkeli Chaldęi ſignificat unctum, quem nos appellamus Meſſiha. De omni tn̄ ratione atq; modo reſtaurandi originalis caſus ſatis E
ſupq; inſtitutus fuit ab angelo ſuo Metattron. Ita em̄ Cabaliſtę ſcribūt, רבו של משה מטטרון qui eſt nūcius Sadai. Hancitaq; ſanctiſſimi Iacob reuelationem uniuerſitas prophetarū recepit, q̄d in poſtremis dierum naſcat is ex ſemine Iuda qui peccatum originale ſit abolitur⁹, Meſſiha rex pacificus, deſinēte tum ſceptro ac pfectura Iudæ, cōuocatiſq; F

ſimul undiquaq; gẽtibus. Hæc uſq; huc receptio a patribus ad collegium
prophetarum per ſucceſſionem tranſmigrauit, qui ſingulatim cuncti tra
G ctatione q̃tidiana inter ſe conferebant de aureo Meſſihæ ſeculo, in illa bea
ta ſpiritus ſancti ſchola exultantes p̃ ſumma lætitia & imo de pectore gau
dia ſua promentes, uno q̃dam ſocietatis uinculo in ipſo Meſſiha ſaluatore
cõnexi, quanq; diuerſis a ſe temporibus de illo eodem uenturo rege mul
tipharia multiſq; modis differentes ſinguli tñ quiq; parem & plane haud
abſimilem ſententiam abſoluerunt. Hic quidem his uerbis, Obſecro dñe
mitte quẽ miſſur⁹ es, alter in perſona Meſſihę inquit, Mitte me hoc eſt
H שלחני q̃d in Arithmetica progreſſiõe p artificioſum Cabalę mo
dum, tum quatriliteram excellentię dignitatẽ, tum ipſum quoq; iuxta Ra-
zielis traditionem ſupius commemoratã rectum nomen illius Meſſihæ
per æqualitatem numeri trecentorum nonaginta octo ſignificat. Et iterũ
Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes. Alius ſic. Excita potentiã tuã
& ueni ad ſaluandum nos, deus reuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſal
ui erimus. Alius, Expectabo deum ſaluatorẽ meum. Alius, Ecce dñs egre-
dietur de loco ſuo & deſcendet. Alius, Deponet iniquitates noſtras & pro
iiciet in profundum maris oĩa peccata noſtra. Alius. Veniẽs ueniet & nõ
tardabit, egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſalutem cũ Meſſiha tuo. Ali⁹
qui conſolabat gentem noſtram dicens. Abſtulit dñs iudicium tuum. Rex
Iſrael quatuor literis in medio tui erit, non timebis malum ultra. Domin⁹
deus tuus in medio tui erit fortis, ipe ſaluabit. Alius q in perſona Meſſihę
pollicebat. Et erit ſicut eratis maledictio in gentibus domus Iuda & dom⁹
Iſrael, ſic ſaluabo uos & eritis benedictio, & erunt ſicut fuerunt qñ non
proieceram eos. Et alius ita. Orietur uobis timentibus nomẽ meum ſol iu
ſticię. Quid multis moror? omnes uno corde gaudere, uno ore omnes oĩa
bona dicere & laudare huius ſaluatoris illum diem, & optare illud tẽpus
de q̃ Dauid coram deo exclamauit, Mitte lucem tuam & ueritatem tuam,
illa quietabunt me, & reducent me in montem ſanctum tuum & in habita
cula tua. Super iſto aũt lucis uocabulo dixit Rabi Salomõ Gallus. Lucem
I tuam, id eſt regem Meſſiham, ſecundum q̃ ſcriptum eſt, Paraui candela-
brum Meſſihæ meo. Vnde certiores facti ſumus nulla de ſe ductum eſſe
opinione Dauid q̃ ipſe idem ille foret rex Meſſiha, qui genus humanum
deo conciliaret, tametſi diuinum emanauerit oraculum. Inueni Dauid ſer
uum meũ, oleo ſancto meo unxi eum (quia unctus dicit Meſſiha) & ego
primogenitum dabo illum, ſupiorem regibus terræ. In æthernũ cuſtodiã
illi miſericordiam meam, & pactum meum fidele illi, & ponam in ſeculũ
ſeculi ſemen eius & ſedem eius ſicut dies cœlorum. Contulit ergo Dauid
ſpem oẽm in ſemen ſuum, ob idq; filiũ ex Bathſaba natum appellauit Salo
monem, q̃ auditu receperat, crediderat q; Meſſiham, quo ſalus mũdo ue

niret

niret utiq; principem pacis fore, iuxta Cabalam sibi reuelatã. In diebus ei⁹ erit abundantia pacis donec auferat luna. De alio igitur semine suo intel ligendum fuit q̃ de filio Bathsabę, is em̃ Salomon adamauit mulieres, per quas cor eius deprauatum est ut sequeretur deos alienos, nec erat cor ei⁹ pfectum cum dño deo suo sicut cor Dauid patris eius. Quapropter susci tauit deus Satan contra Salomonem, ut ei non esset pax integra qui pacis solum nomen haberet. Quotquot igitur Cabalistarum sunt qui uniuer sam salutem in Salomonem retorserunt, alium quendam Salomonem in tendunt q̃ filium Bathsabæ, & aliud quoq; templum q̃ eius Salomonis q templum a se constructũ diruptionis iuri subiecit, cui prædixit deus. Tẽ plum quod sanctificaui nomini meo proiiciam a conspectu meo. Qua de re peccatum originale non ualuerũt abolere, neq; Salomon hic, neq; tem plum hoc, quantumuis in Porta lucis à Cabalista sic scriptum extat. K

בתחלת בריאתו של עולם שכינה היתה שרויה
בתחתונים ובחיות השכינה למטה נמצאו
שמים וארץ אחדים והיו המקוהות ונחצינורות
פועלים בשלימות ונמשכים מלמעלה למטה
ונמצא חשם ית ממלא מעלה ומטה בא אדם
הראשון וחטא ונתקלקלו השורות ונשתברו
הצינורות ופסקה חבריכה ונסתלקה השכינה
ונתפרדה החבילה אחד בא שלמה ובנה את
הבית ואז חזרו הצינורות והחמשבות׃

.i. Initio creationis mundi diuina cohabitatio erat descendens in inferiora, & cum esset diuina cohabitatio inferius, reperti sunt cœli, & terra uniti, & erant fontes & cannales actiui in pfectione, & trahebant a superiore ad inferius, & inueniebatur deus complens superne & inferne. Venit Adã primus & peccauit & diruti sunt descensus, & confractæ cannales, & desiit aquæductus, & cessauit diuina cohabitatio, & diuisa est societas. Postea uenit Salomon & exædificauit domum, & tunc reuersæ sunt cannales ac deriuationes seu ductus, atq; reliqua. Vbi de Salomone loquentes Cabalistæ rei potius uident̃ cꝫ uocabulo alludere, cum illud intelligant de uenturo q̃dam rege pacifico iuxta Isaiæ uerba, quẽ noĩa bit ipe miraculor operator, cõsiliarius, deus fortis, pater futuri seculi שר שלום .i. principem pacis Sane putauerũt aliqui Ezechiam regem hic fuisse designatũ sed alii uerba legentes sequentia, Multiplicabit̃ eius impium, & pacis nõ erit finis super solium Dauid & sup regnum eius, intelligunt de rege Messiha qui ablaturus sit uniuersorum peccata, in animis hoĩm q̃tidiana bella

& pugnas mouentia, quæ parentes noſtri peccauerunt, ut ſcripſit Ieremi
as in libro Threnorum. Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt, & nos ini
quitates eorum portauimus. Ita uideri qdem poterat Ionathæ Chaldæo,
qui pro Sar Salom, id eſt principe pacis traduxit ſuperiore in loco.
L משיחא דשלמא .i. Meſſiha pacis. De quo iterum Iſaias. Diſci-
plina pacis noſtrę ſuper eum, & in cicatrice ac liuore eius ſanati ſumus,
Hic erit ille Salomon qui templum multo ſublimius eriget plane ſempi-
ternũ & indiſſolubile. Sic. n. Cabaliſtæ ſcribũt. בי בית המקדש
של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה
.i. q̃ domus ſanctuarii quæ eſt inferius diſponitur iuxta domum ſanctua
rii quæ eſt ſuperius. A Salomone igitur illius terreſtris templi conditore
M uſq; ad regem Iehoachin eundem qui & Iechoniah (habent nãq; ambo
noĩa eaſdẽ literas tametſi tranſmutatas) expectatio ſalutis uniuerſę apud
oẽm cœtum prophetarum in uẽturo Meſſiha collocata fuit, ab Iſaia uſq;
ad Malachiam qui aiebat. Statim ueniet ad templum ſuum dñator quem
uos quæritis. Sup quo Rabi Dauid Kimhi ſcribit q̃ dñator hic ſit Meſſi-
ha, qui & ipſe nuncius erit teſtamenti, quem Ionathan Chaldęus Rabona
interp̃tatur. Poſt prophetas aũt, expectatio ſalutiferi aduentus Meſſihæ
totaq; Cabaliſtica exercitatio qualiſcũq; extat, quam recte in eiuſdẽ Meſ
ſihæ ſempiternam liberationẽ inglomerant, implicant atq; reducũt, omĩs
ea plane ad ſcribas legis & ſeniores quos appellarunt capita patrum qui
N præ multitudine haud numerantur, & ad magni concilii uiros deſcendit,
ſucceſſiue recepta ſcholaſticorum more, ab Ezra qui Cabalã tradidit Si-
O meoni iuſto ſacerdoti magno ſynagogę p̃fecto, rurſus ab illo recepit eius
auditor Antigonus cum ſociis ſuis, de q̃bus fuerunt Zadok & Bethus, ra
dix hæreticorũ, unde dicti ſunt Zadokai & Bethuſai, ut ſcribit Iudas leui
ta in libri Alcoſder ſermõe tertio. Deinde Ioſeph filius Ioetzer, & Ioſeph
filius Iohanan Hieroſolymitanus, ab iis Ioſua filius Parahiah, cuius fuit di
ſcipulus q̃dã Ieſus Nazarenus Machabęorũ ętate, non ille chriſtianorę. Et
Nithai Arbelenſis, a q̃bus & Iuda filius Tabai, & Simeon filius Sota, de q̃
bus Semeia & Abtalion, ab his Hillel & Samai q̃ habuerunt multa millia
diſcipulorũ, ab iſtis Rabban Iohanan Ben Sdachai, & ille diſcipulos q̃nq;
fouit, qui fuerunt Elięſder quem ſcribunt Elięzer filius Hircani, Ioſue fili
us Hananię, Ioſeph Cohen, & Simeon filius Nathanael, & Eleaſdar filius
Arach. De Rabban Iohanan qui centum & uiginti uixit annos ſortitus eſt
Cabalam ſuam Rabban Gamaliel, a q̃ Simeon filius, a quo ex liberis eius
Iuda Nagid qui magiſter noſter ſanctus dicit̃, eum filius Gamaliel recipi-
endo imitatus eſt. Hucuſq; Cabalæi q̃rum dicta & reliquas ſacræ ſcriptu
ræ allegoricas expoſitiones ſequuti ſunt Cabaliſtarum cœtus, Hanania fi
lius Acaſiæ, Abba Saul. Rabi Tarphon. Acabia filius Mahalalleelis. Ha-

nania

nania princeps ſacerdotum,Hanina filius Thradionis,Hananía filius Hachinæi, Nehonia filius Hacona, Halaphtha,Duſchai filius Iannai, Hanina filius Duſa,Doſa filius Harchinas,Rabi Akiba, Elęazar filius Azarię, Eleazar Haſma. Rab Leuitam, Rabi Iohanan filius Baroca, poſt eum Simeon ex liberis.Deinde Tzadok,tum Ioſi, hũc ſequitur Iſmael,& de alio genere Rabi Meir, a quo recepit Eleazar filius Iacob,& Iohanan Sãdlar, & Eleazar filius Samua. Deinde Neorai, poſt quem Ianai & Mathathia & Samuel minor, & Eliſſa filius Abuiah, & Eleazar de Kaphar, & Iuda filius Thema,& Ioſua filius Leui, & præter illos alii multi qui aliquando propter diſputationes Thalmudicas appellantur Thanaim ceu dictatores,& propter ſummarum rerum meditationes ab inferioribus ſingulis ad excelſiora quæq; reductas,a maioribuſque receptas,& poſteris traditas,quibus toto ſtudio innituntur Mekablim hebraice,ac noſtra ætate a latinis,autore Ioanne Pico Mirandulano Comite,ante quem nomen eorum Romanæ linguæ incognitum erat Cabaliſtæ aut Cabalici dicuntur. Tum MARRANVS. Noſti ne inquit eum uirum peritiſſime Simõ qui primus latinis Cabalæ uocabulũ prodidit.Et SIMON. Noui nempe (ut opinor) ipſum ait olim domo exulantem apud Gallos & Allobrogas pulſumq; patria & fugatum acerrime ab inuidis quadam deteſtabili perſecutione propter eximia philoſophiæ ſtudia ſua & nobile ingenium. Eſt adeo genus hominum,ut ait Terentius,qui eſſe primos ſe omnium rerum uolunt,nec tamen ſunt,ex coruo forte nati,quæ auis uſque ad Coronei annos,ut eſt in fabulis,ueſtita prius albis plumis,poſterius nigris,colorem indumenti eis præbet candidi & atri,unde fratres atrati dicuntur, quippe uolucris ea ob impiam delationem ſemper odioſa phœbo, Sed utrique ueſtrum nota eſt hęc poeſis,hi tunc fuerunt œſtrum,hi maſtiges hi canes tam generoſi & tam eruditi chriſtiani, noſtro ſeculo multa Hebræorum arcana dogmata Romanis auribus perquam docte impertiti. Ad hæc PHILOLAVS. Relictis ait rebus geſtis ad artem Cabaliſticam ſi mihi creditis reuertendum nobis eſſe conſulo,quoniam aliquanto poſt adueſperaſcet,& uota noſtra uix dici queat quàm alio tendant. Percucurri equidem ſingula,inquit Simon,nihil ſalſius de me ultra expectabitis. Et Marranus,Si ſic inqt,ego certe fregerim ſermonem tuum ualde incommode.Nam orationis filum texebas tum maxime aptum ei rei quã deſyderamus,& nihil erat quod magis placuit quàm poſt rectam Cabalæ definitionẽ noſſe quid illud ſit quod p̃ter cętera mortaliũ generi egregius reuelatum fuerit,tum quis quid reuelauerit,& quis receperit,quo in puncto mea interpellatione abductus es,id quod ſubdoleo. Quare mi tu oramus ut redeas.Ego uero hilare quidem obſequar, SIMON inquit,

P

Q

& tandem ad modum artis quem optare uos animaduerti properabo, ni-
si iam uespera imminet, quando & uos audiendo forte cum fastidio, &
ego ipse loquendo defessi sumus. Satis enim multa nobis tam breuibus
horis exciderunt, & quæ mea fuit uel temeritas si uultis, uel quod uerius
est singularis erga uos dilectio, quod in tanta re fieri non debuit, omnia
imparatus dixi ex tempore. Tum PHILOLAVS, At obsecramus
R uterque, compleas abacum calculo autorum qui Cabalam & tenuerunt
& tradiderunt, ne hoc sermonis membro nondum perfecto ad diuerso-
rium nostrum ut oportet cœnaturi abeamus. Quo dicto rursus Simon
Extant sane, inquit, meo arbitratu Cabalistæ innumerabiles (nec enim nu
mero comprendere refert) eorum partim qui audiere tantum, alii uero
qui & auditores & scriptores fuere, tamen quando ita urgetis recensebo
perfunctorie nonnullos quorum libri de Cabalisticis contemplationibus
S quotidiano ueniunt usu, quantum mihi suppetit memoria, quanquam
non in omni parte omnes integri, aliquorum enim sola fragmenta ena-
tarunt, reliqui proh dolor ita extincti sunt ut uix nominum recordatione
doctissimorũ hoĩm monumẽtis innotescãt. Nã ut prisca patres uolumina
iniquitate temporum & longo tractu annorum perdiderunt, cum haud
mediocri posteritatis damno quorum nostri tamen meminerunt, ita nos
iam in ipso mundi sexto millenario uiuentes, maiorum nostrorum libros
uel uetustate quæ omnia consumit, uel bellorum malignitate, uel inunda
tione ac uastitate, uel improuiso ignis casu, uel quandoque odio & inui
dia turpi & detestanda, quæ incendiarios librorum inertes & stultos eti-
am æuo nostro sollicitauit amisimus. Citantur ab hominibus fide dignis
Hęnoch libri & Abrahę patris nostri, quin & Moyses allegat libros bel
lorum domini. Iosue librum iustorum, & uniuersitatem librorum Kiriath
sepharim quam Athniel duce Caleb expugnauit. Asuerus libros memo
rabilium. Ionathas in Machabæis libros sanctos de Spartiatis. Paralipo
mena commemorant libros lamentationum. Libros Samuel uidentis, &
Nathan prophetæ, & Gad uidentis, & Semeiæ prophetæ, & Haddo ui
dentis, & Ahię Silonitis, & libros Iehu filii Hannani, qui omnes nusquam
sunt. Querimur & bibliothecam Darii, ut est in Ezra, fuit ea in Ecbatanis
pretiosa. Pari exemplo innumeri nostro seculo autores periere, tametsi
non dubitamus supersse plurima quæ ipsi nec dum uidimus, nec istam
de me gloriam cum Mirandulano iactare possum ꝙ quæ ille quondam
Ezra, de Cabalisticis secretis septuaginta conscribere uolumina iussit,
ea mihi summa impensa conquisierim, cui ne tantidem prope auri & ar-
T genti sit quo eos libros si superarent ac offerrẽtur licitari queam. Vtimur
autem non adeo libros si attamen pro nostra uirili Abrahæ libro patris no

ſtri, cui eſt inſcriptio יצירה de creatione, quem non parum literati quidam aſſignant Magiſtro Akiba profecto nobilibus ſcholiis ornatum, ut qui alioquin exiſtat reconditus & obſcurus. Et libro הזוהר de ſplendore, quem compoſuit Simeon filius Iohai cum in q̃dam uaſto & tenebricoſo ſpecu quatuor & uiginti annos delituit. Et libro החבהיר de Candore qui a ueſtris Lucidarius dicitur. Sunt & q̃s edidit in Cabala ille Abraham Alaphia, & inſignes commentarii Ramban, nam ita collectiue noīatur Rabi Moyſes filius Nehmani ſup arcana legis quē appellatis Gerundenſem, & Commentarii oīum doctiſſimi receptoris Rabi Mnahem Racanat ſuper arcana Ramban. Et liber pplexorum Rambam, in fine per Mem, id eſt Rabi Moyſi filii Maimoni quē uocant Moyſen ęgyptiū. Et liber שערי צדק .i. portę inſticię quē cōſcripſit Rabi Ioſeph filius Carnitolis. Et liber שער אורה .i. porta lucis Magiſtri Ioſeph (ut ferūt) Caſtilienſis in Hiſpania. Et liber האמונות .i. de credulitatibus, cuius autor fuit in Aſia Rabi Saadia. Et liber סוד התורה de myſterio legis quem ſapiens ille Abraham Aben Ezra confecit. Et liber Rabi Ḥamai filii Hanina qui dicitur eloquentiſſimorum caput in Cabala, & eiuſdem autoris liber התעיון id eſt ſpeculationis. Alius denicꝫ liber פירוש קדושה .i. commentariū ſanctitatis, quem ſcripſit Rabi Azariel. Et liber שמות .i. de noibus. Et liber explanationum alphabeti, cuius eſt inſcriptio סדר פירוש האלפאביתא ex rabi Akiba. Et liber Rabi Ama שער הרזים de reconditis pſalmi undeuigeſimi. Et liber היחיד .i. ſingularis de unione ſeu collectione, cuius meminit Rabi Abraham Aben Ezra de myſterio legis capite primo. Et liber סודות .i. myſteriorū. Et liber quęſtionum abſtruſarum. Et libellus Cabalæ quē edidit Azariel, aliis Oriel Garonenſis. Et liber qui prænotatur ורד האמונה וורד הכפירה de fide & expiatione, Et liber radicum Rabi Ioſeph Albo cui pariter Cabalæ titulum præfixerunt, quamuis ille magis ethica commentetur q̃ anagogica. Extat demum liber elegantiſſimus in Cabala aduerſum philoſophaſtros nomine Alkozer more arabico, quem compoſuit Rabi Iuda Leui, cuius hæc ſunt uerba קבלה טובה אלא עם חלב חטוב .i. Q̃ non ſit Cabala bona niſi cum corde bono. Vbi plurimum mihi uiſus eſt ſapienter a tam ſancta contemplatione malignos ſophiſtas repuliſſe, qui tanquam muſcæ

T

morientes,omnis ungenti quantumuis precioſi ſuauitatem perdunt. Vti
mur denicꝫ commẽtariis in librũ יצירה Magiſtri Iacob Cohen & in
eũdem librum compoſitiõe Rabi Ishac quem inſcripſit explanationẽ no
minis ſancti.Eſt liber etiam quem edidit Rabi Tedacus Leui de decẽ nu
meratiõibus Cabaliſticis.Nolo addere librum,Salomoni ſub nomine Ra
zielis inſcriptum,quia eſt fictio magica,hactenus quidem rei meæ fami
liaris penuriam chartaceam quam cæteris non ſolebam certe uobis pere
grinis planiſſime aperui,at mea tamen ſententia nemo unquã de iſta ſcri
pſit arte uſcꝫ dudum artificioſius,nemo diſtinctius,nemo lucidius q̃ Rabi
Ioſeph Bar Abraham Caſtilienſis ciuis Salemitanus,tria huius facultatis
uolumina ſtudioſe molitus,quibus omnem Cabaliſtarum inſtitutionem
fecit clariorem,primum de dictionibus,ſecũdum de literis,& tertium uo
lumen de punctis. Eius libri titulus extat גנת אגוז id eſt Hortus nu
cis,iuxta Salomonis cãtica,In hortum nucis deſcendi,ut uiderem amœna
V uirgulta. Apparet nucem hanc eſſe ut pomum aureum argenteo retiacu
lo incluſum,ut legitur in prouerbiis.Mala aurea in lectícis argenteis uer
bum prolatum iuxta modos ſuos. Ita eſt Cabala pomum illud aureũ atcꝫ
diuinum argenteis filis,uidelicet ingenioſis inſtitutionibus & humanis ar
tibus circumligatum,quale fieri conſueuit aurificum opificio qui ſubtili
bus cælaturis aureum boni odoris pomum non omnino tegunt aut ope
riunt argento,ut nihil eius uideri queat,ſed cauatis quibuſdam foramini
bus & argẽteis cãcellis tum pomi colorẽ eminere tum ambrę odorem ef
flare ſinunt. Aſpicientibus tamen longinque totum id quod reticulatum
eſt uidetur argentum eſſe integrum,propius autem intuentes ſi ſtudioſe
rimentur ſimul aurum quoꝫ reperient,& quo magis aurũ ab argento di
X ſtat,eo longe plus ab arte Cabaliſtica probatur differre Cabala,quamuis
ambas ſpecies unum genus ſpiritualis inſtinctus complectatur.Sed altera
Y præcedit alteram ut oraculum Hierophantas, utcꝫ unius generis aurum
id quidem bonum eſt,illud autem optimum,ad quem modum in Penta
teucho de Heuila narratur,cꝫ aurum terræ illius bonum eſt,non enim il
lic ſcribitur optimum ut quidam legunt,ſed bonum. Et in Iſaia de Ophir.
Z Dignabor hominem pluſquam aurum optimum & aurum de Ophir. Ita
quicquid de ſacra ſcriptura homines optimarum artium amatores ſcien
tia naturali addiſcunt,auro bono par eſt,& appellatur opus de Breſith.
Quod uero ſcientia ſpirituali recipimus opus de Mercaua dicitur, & au
ro æquatur optimo atque puriſſimo. Scribunt enim Cabaliſtæ ita.
A שמעשה בראשית חכמת הטבע ומעשה
מרכבה הוא חכמת האלהות .i. Q opus de Breſith
eſt ſapientia naturæ & opus de Mercaua eſt ſapiẽtia diuinitatis.Et quoniã
utracꝫ ſapientia utcunꝫ circa mundum & ea q̃ cõſiſtũt in mundo uerſat.

Eſtq; Thalmudiſtarũ & Cabaliſtarũ ea in re unanimis arbitratꝰ, ꝙ duo ſint mundi, Primus intellectualis, qui uocaꝫ עולם הבא .i. mũdus ille uenturus ſcilicet q̃ ad nos. Et ſecundus ſenſibilis, qui dr̃ עולם הזה .i. mundus iſte præſens, q̃d ex uerbis ſapientum noſtrorum recepimus, de nominis diuini quadraginta duarũ literarum ſtudioſo cultore ſic dicentiũ ꝙ talis dubio ꝓcul exiſtat אהוב למעלה ונחמד למטה ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא .i. Dilectus ſurſum & deſyderatus deorſum & hæreditans duos mundos, mundum p̃ſentem & mundum futurum. Iccirco diuidunt Thalmudici & Cabaliſtæ ſecedentes in duas facultates, tametſi ex creditis receptionibus ambæ ſimiliter oriantur & emanent. Nam utriq; maiorum ſuorum traditionibus fidem habent, etiam nulla ratione reddita. Sed hac diſtinguũtur deputationis ordinatione, ꝙ omne ſtudium, oẽm operam, omne conſiliũ laborem & diligentiã, uniuerſam quoq; mentis ſuæ intentionẽ Cabaliſta fœlix ille atq; beatus a mundo ſenſibili finaliter ad mundum intellectualẽ tranſfert & traducit. Thalmudiſta uero in mundo ſenſibili permanet ac aĩam uniuerſi huius mundi non tranſcendit, ꝙ ſi qñq; licẽter ad deum & beatos ſpiritus pergat, non tñ deum ipſum ut immanentẽ & abſolutũ accedit, ſed ut opificem cauſamq; rerum & circa ſua creata occupatũ, Angelos aũt ad miniſteria quotidiana, diuinæq; uoluntatis effectus exequẽdos mancipat, altiſſimarum rerũ contemplationes ad hunc inferiorẽ mũdum ſemper referens. Earum tñ facultatum altera ſæpe alterius ſenſa mutuaꝫ, & ad ſuũ deſyderiũ trahit. Eñuero qñq; ſtudia ultro citro ĩter ſe cõicant Thalmudici & Cabalæi, ut actiua uita & cõtemplatiua, licet unũ eũdẽq; ſacræ ſcripturæ contextum plærunq; alter ad timorem ſeruilem, alter ad amorem filialem ſuo more lepida ſuaſione inuitet. Apparebit em̃ acri ſtudio Thalmudiſta ille circa legis p̃cepta & mandata reſidere, illa exponere illa dirigere, illa uenerari & exoſculari, ut nihil aliud recte definiamꝰ thalmud eſſe q̃ legis explanationem ad intentionẽ autoris. Vnde Thalmudici מפורשים dicti ſunt, & פרשי .i. expoſitores & phareſai, qui de ſuggeſtu & cathedra Moyſi ſemp inſtant operi, prẽdicant, & plebem hortantur cum propheta regio dicentes. Seruite dño in timore, ac cum Ioſue. Timete dñm & ſeruite ei. Quin & hoc ita facite ac illud ſic obmittite cum tali & tali moderamine, unde ſeſcenta & tredecim præcepta uno uerbo comp̃henſa in duo capita redegerunt תריג עשה לא תעשה .i. fac ne facias, quæ uos affirmatiua & negatiua conſueuiſtis appellare, multum ſcitu commoda & uſu perq; neceſſaria. Cabaliſtæ aũt q̃uis teſte ueritate uiri ſint legem pie obſeruantes, tñ contẽplationi plus incumbunt, Ideoq; appellantur אנשי העיון מבעלי התורה .i. uiri ſpe-

B Intellectualis non Sensibilis

Phareſai

culatiõis ex magiſtris legis. Hi curam reipublicę ac priuatorum domi bel
F licq; ritus & cõſuetudines in iudicialib9 & moralibus cũ ſua hiſtoria penes
Thalmudiſtas relinquentes ea ſibi tm̃ quæ ad animi quietem & tranquil
litatem pertinent, & ad amorem dei reſeruarunt. Sic enim aiunt כולל התורה שני רברים והם תקון הנפש
ותקון הגוף .i. Intẽtio uniuerſę legis duę ſunt res, bona diſpoſitio aię
et bona diſpoſitio corpis. Tota nanq; lex p̃cipue ad p̃fectionẽ hoĩs tẽdit,
& ſecũdum eam duas cõſequimur perfectiones, mentis alteram & alterã
corporis, longe uero dignior ea eſt & p̃eminentiæ altioris q̃ animã iuuat
& uitam perpetuat, quanq̃ idonea corporis habitudo & debita cõpoſitio
eſt tempore naturaq; prior. Igitur altiore loco & digniore gradu habẽdi
G ſunt Cabaliſtæ illã legis expoſitionẽ ſequentes, q̃ per quædã ſymbola mẽ
tis eleuationem ad ſuperos & ad rem diuinã q̃maxime propellit, hanc ap
pellant græci ueſtri anagogicam inſtitutionẽ quæ nõ modo philoſophia
ſit ſed & ſophia ipſa, hoc eſt ſapiẽtia. Vnde merito ſapientes denoĩant̃,
להלוך נגד החיים ut concionator inquit Salomon, qm̃ per-
gunt illuc ubi eſt uita, & pro mortalium captu adhuc in corpuſculis habi
H tantes a tp̃e ad æthernitatem, & ab infimis aſcẽdunt ad ſumma. Facite pe
riculum ſi uultis honorandi aduenæ. In principio creauit deus cœlum &
terram, Sane cœlum Thalmudicis uocãtur omnia uiſibilis mundi quæ ſu
pra lunam ſunt, & quæ ſubter eam appellant terram. Deinde cœlum q̃q;
interp̃tantur formam, & terram eſſe uolunt materiã, quare in principio
aiunt creauit deus formam & materiam, quarum denuo compoſitionem
in ſingulis quibuſq; opifice oraculo fabrefecit, & oĩa non tam manu
tornauit q̃; nouies uerbo dolauit. Legitur enim ויאמר אלהים
.i. & dixit deus, Fiat lux, & dixit deus, Fiat firmamentum, & dixit deus, Cõ
gregentur aquę, & dixit deus, Germinet terra, & dixit deus, Fiant lumina
ria, & dixit deus, Producant aquæ reptile, & dixit deus, Producat terra, &
dixit deus, Faciamus hoĩem, & dixit deus, Ecce dedi uobis omnem herbã.
Igitur perfecti ſunt cœli & terra cum omni attinentia & tota ſupellectili
eorum, ut ſunt quatuor elementa quæ dicunt̃ tenebræ primo nominatæ,
ſpiritus dñi, aquæ ſub firmamento, & arida. Sequunt̃ pariter & cętera mi
ſta q̃ uulgo elemẽtata uocãt, ut aues & uolatilia, beſtię ac reptilia, piſces &
cete grandia, & eorum oĩm dñator homo cui ex uniuerſis corporeis uni
conceſſum eſt liberum arbitrium, quo ne male uteret̃ figũtur ei leges, pro
mulgantur conſtitutiones, comminant̃ tranſgreſſionis pœnæ. Cum item
ignis influens nuncupet̃ cœlum, id eſt שמים quaſi אשמים id eſt
ignis & aqua, & nihil ex ſe producat, ſed producta ſolum cœleſti, hoc eſt
humido calore foueat, tum recto qdem ordine recitant̃ in illo conſtituta
fortiſſime influentia ſol & luna, q̃bus ducibus omnes reliqui notant̃ exerci
tus, lu

tus,luminaria & ſtellæ,nox & dies,ſplendor & tenebræ,ſigna & tempora dies & anni.Hæc itaq; de globo corporeo & recluſis in eo miſtis.Duo uero mundi a Cabaliſtis ſunt recepti,corporeus & incorporeus,uiſibilis & inuiſibilis,ſenſibilis & mentalis,materialis & idealis. Inferior mundus & ſuperior,cum legunt In principio creauit deus cœlum & terrã,& ita ſymbolice cœlũ ſumma,terrã, ĩfima deſignare putãt,hoc modo interp̃tãtes בהתחלה ברא חשם העליונים ואת התחתונים .i. Initio creauit deus ſumma & infima.quo nimirum arbitrant̃ ſimplicẽ & immaterialem mundum ſumma cõtinere, compactum uero & cementariũ hũc,infima,unde & legẽ diuinã Breſith de creatiõe promulgatã cœpiſſe ab ipſa litera beth q̃ in arte arithmetica inter numeros duo ſignificat, perinde atq; ſic notatorie inſinuaret,duo principaliter creauit deus, totum mundum ſupremum cum omnibus in eo degentibus,& totum mundum infimum, omniaq; ad illũ p̃tinentia. Nam Sin aliter, fuiſſet utiq; ſatis Moyſen ita ſcripſiſſe ראשית ברא אלהים שמים ואת quod haud ſecus ac eodem illo more a latinis legeret̃. Initio creauit deus cœlum & terram.Potuit enim ſummariũ illud creationis non incipere a beth litera.Sicut Salomon in prouerbiis.Dominꝰ poſſedit me principio uiarum ſuarũ,ubi ſine beth & abſq; ulla alia p̃poſitione ponit̃ principii dictio.Cęterum p̃ter conſuetudinem duobus iſtis creatis adiunxit bis binos articulos את & ה. Vnum excellentis demonſtrationis qui dicit̃ ha, & alterum omnimodę comphenſionis qui conſtituit̃ ex aleph primo alphabeti elemento & ultimo thau,& eſt id q̃d græci aiunt alpha & o,& Romani prora & puppis,ubi uiſus eſt per cœlũ,oĩa excellenter ſimplicia ſpiritu alia complecti,ab aleph ad thau,id eſt a primo ad ultimũ,& per terram ſimiliter a capite ad calcem oĩa excellenter corporalia & iis cõtenta, nihilo tñ minus ſingula in ipſo uno principio tãq; unicũ creatum .Sicut Ezechielis rota in rota,cum ſuis q̃buſcunq; inuolutis uiſa eſt una eſſe ſimilitudo gloriæ dñi, & ut ipſius Rabi Saadiæ in libro Amunoth .i. credulitatũ propriis uerbis utar כחלמון בתוך ביצה .i. Sicut uitellus in medio oui,ſeu ut ego ipſe dicere ſoleo,inſtar alboris oui unius, teſtaceo firmamento contenti,uitellũ ipſum inglomerantis,ita primus mundus ille intelligibilis ſecundũ implicat,ut tota uirtus eius inde gubernet̃,quo fit ut conſtringãt̃ utriq; uinculis concordiæ,adeo ut ſæpe tam ſuas q̃ comp̃hẽſorum naturas & appellationes mutua ſibi liberalitate condonent. Inſecundo nanq; hoc eſt ſenſibili mundo ſphærę nouẽ mouent̃ ab empyreo immobili cui Metattron aſſiduo p̃eſt,at in primo nouem angelorũ chori mouentur ab immobili deo,Sicut in immobili ſilentio cunctorũ creator primo ſimul omnia creauit,poſtea nouenario ſermone ad proprias ſingula quæq; diſtinctiones loquẽdo commouit. Noĩantur & uiciſſim ignis ſe

I Duo mundi in deo

prouer: 8.

K

L

raph,aer cherub,aqua tharsis,ariel terra,& q̃ in mundo sunt inferiori ea non parum multo meliore nota sunt in superioribus.quapropter hæc inferiora congruenter appellari queãt uerorum exemplaria,& adumbratę supnorum imagines,signa,notæ ac symbola quibus mouemur ad cogitã dum de supcœlestibus & angelicis substantiis uirtutibus & operatiõibus quodam tramite abstractionis uel assimilationis uia uel alia quadam rati one ac modo nobis carne indutis possibili. Vnde statuũt duos quoq; pa
M radisos,alterum cœlestem & alterũ terrestrem,in quibus prędmia uirtutũ consequantur utriq; tam homo terrenus q̃ homo cœlestis,ut in huius or bis terra q̃ diu in corpore fuerit hospitatus tanq̃ in aliq̃ corruptibili horto uoluptatis,gloriam & honorẽ gaudium & lętitiam,omneq; desyderium delectationis suæ ob alicuius heroicæ ac p̃eminentis & a filiis huius seculi laudatæ uirtutis causam lucretur,q̃ tñ umbræ sunt & res caducæ fumo similes.In cœlesti uero terra & uerius uiuentium supcœlesti ubi extat amœnitatis æthernæ immarcessibilis paradisus,aĩæ hoĩs in uita mortali olim secundum uirtutem recte operati,nunc exutæ clementissimus ille maximus & optimus deus ostendit omne bonum,q̃d ne uidere quidem antea potuisset tam graui & tam dẽso cadauere obscuri corporis onerata,illud noĩatur & in Cabala & in Thalmud אִיסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה .i.Speculatio illuminans,hoc est uisificans, quã uos cognitionẽ intuitiuã dei appellatis,ut q̃ contingat animæ separatæ per lumen gloriæ,ac a maturissime pẽsitãtibus sola esse beatifica probet. Nã alia fit p spẽs cõnatu rales q̃ nõ est beatifica & אִיסְפַּקְלַרְיָא שֶׁאֵינָהּ הַמְאִירָה .i. Contemplatio quæ non sit illuminans uocatur.Nunc uero qñ clara dei uisio & perpetua summæ diuinitatis fruitio,pro supma hoĩs parte,intellectu & uoluntate beatis donantur,iccirco iure optimo ea nisi in supmo mũdo contingunt nemini,Sic aiunt Cabalistæ כִּי טֶרֶם שִׁשִּׁיג לְרָאִיָּה תִּפְרַח נִפְשׁוֹ מֵעָלָיו .i.q̃ anteq̃ apprehendit hanc intuitionẽ separatur aĩa eius ab eo.Quare mortali homini siqñ deus uideri dicit,id per angelum fieri putatur בְּמַרְאוֹת הַמַּלְאָכִים ut scribit Ramban Gerundensis in Exodo.Quamobrem pro duplici hoĩs conditione spirituali & corporali,ac pro duplicis mercedis retributione, duplicem, ut audiuistis, paradisum asserunt ita dicentes כִּי גַּן עֵדֶן וְגִיהִנּוֹם עִם הָעֲיָנִים שֶׁתְּרָאֶה בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית כֵּלוֹן כְּנֶגֶד צוּרוֹת הַשִּׁבְלִיּוֹת וְעֶלְיוֹנוֹת חֵן מְכוּוָנִים .i. Q; paradisus & flumĩa cum singulis rebus quas cernis in opere Bresith,oĩa iuxta formas intellectuales & supnas sunt disposita,id ita sentio etiam cum auro de Heuila bdellio ac onychino,cęterisq; infiniti prętii gemmis.Eodem modo & eadem forma duplicẽ gehenam scilicet duos tartaros esse deputatos iidem Cabalistę asseuerant,superioris &
N inferioris

inferioris mundi ad torquẽdum nociua corpora in tpe,ac animas prauas in æthernitate.Nomen eis comune inditum est ארקא .i. Arka,hic est tartareæ pœnæ locus,qui p̃ter cætera,septem immaniora durissimarum pœnarum receptacula,criminum reis iusto dei iudicio destinata compre hendit.Sicut Cabalista ille in Horto nucis uolumine secundo de septẽ ha bitaculis inferorum, tractat his uer, bis. שני מיני גיהנם הן עליון ותחתון: אחר לגוף בעולם הזה אחר לנפש בעולם הבא אחר זה: והמקום הכולל כל אילו הוא הנקרא ארקא כי בו הם גיהנם ושערי מות וצלמות ובאר שחת וטיט היון ואבדון ושאול: .i.Duę species Gehenã sunt,supior & iferior,una ad corpus in mundo isto, una ad aĩam in mũdo uenturo post istũ,& locus comp̃hendens omnia hæc,est uocatus Arka,qm̃ in eo sunt,Gehenam,& portæ mortis,& umbra mortis,& puteus interitus,& lutum fęcis, & per ditio,& fouea,hucusq; Ioseph Castilienſis.Iam hæc uincula,hic carcer,hę compedes,hæc seruitus,hæc captiuitas peccata noxiorum manent,tã cor porum in mundo p̃senti cũ animarum in mundo futuro,ut iustos ęqua co mitentur uirtutum prędia,& iniqs debita sequantur uitiorum tormẽta. Quid nam aliud debetur rectis q̃ uita& honor? quid aliud prauis q̃ mors & horror? Nec id usq; adeo temporaliter intelligẽ dum est. Sed ut Ca balistę uolunt, etiam intellectualiter,sic.n.scribunt צדיקים אפילו במיתתן קרואים חיים: ורשעים אפילו בחייהם קרואים מתים: .i.Iusti etiam in morte sua dicunt uiuentes,& mali gni etiam in uita sua dicunt mortui.Quo peritis in Cabala non erit obscu ra dei sententia.In die qua comederis ex eo morte morieris,uidelicet non corporali sed spirituali.Nam uixit Adam post esum uetitum ultra nongẽ tos annos,in momento tñ ip̃o mox atq; legẽ transgressus erat morte mo riebatur.In peccato,inq̃,suo,toti humano generi & prolis futuræ propa gationi æthernis inferorũ habitaculis destinatę sontico nimis & contagio so.Quousq; dei placito ueniret Messiha ille redemptor,qui hoĩem in pa radisum reduceret non terrestrem sed cœlestem,& uitã liberis redderet, quam parens amiserat,æthernã non temporalem,animæ non corporis, illam ipsam dei familiaritatẽ & iucundissimum diuinitatis aspectum,om̃i uoluptate pleniſſimum.In hunc oẽs ueri Cabalistæ non sophistici totã suã fiduciam figunt atq; locant.In hunc omnia sanctarum scripturarum salu taria uaticinia retorquent.De terra promissionis,de Ierusalem ciuitate cu ius participatio est in idipsum,de monte dei,& loco sancto eius,& uia san cta,& sanctuario,& atriis domini,& templo domini, & domo domini, & porta domini,& cæteris similibus multis,quæ Rabi Moyses ægyptius

in ſuo Miſne id eſt deuteronomio, ſic etiam intelligi de cœleſti beatitu-
P dine uoluit. Qua de cauſa multum & ſępe cum Thalmudiſtis certamus, &
plurimum utriq; in duas imus ſententias. Illi oẽm liberationem regis Meſ
ſihæ de corporali captiuitate ſeu uerius diſperſione noſtra conant̃ ad tu
multum, ad ſtrepitus armorũ, ad expeditiones bellicas, ad expugnationes
regionum & deuaſtationes terrarum, & Iſraelitici exercitus uictoriam re
ferre, ut q̃ndam ſaluatore Moyſe legimus aduerſum Chananæos & Pale
ſtinos noſtris maioribus contigiſſe, aut ſaltem ad exq̃ſitum euaſiõis inge-
niũ quo ſunt in aliis liberationibus ut multi uafre ut ego puto ſancte uſi,
quando tot ſeculis ſub tot regnis diſperſi exularunt, ut ſub Babylonico an
nos ſeptuaginta, ſub Perſico quinquaginta quatuor, ſub Græco centum
& triginta, nunc ſub Romano mille quatringentos nec dum finis. Nos cõ
tra, meo arbitratu, rectius Cabaliſtice Meſſiham eſſe uenturum putamus
ad liberandũ miſeros humani generis mortales, de uinculis iniuſticię ori
ginalis, ad dimittendum peccata, & ad ſaluandũ pie deo ſeruientium aĩas
Q in Adam patre noſtro a uita ætherna excluſas, uſq; ad ſatiſfactionẽ Meſ
ſihæ, qui ut conſummet̃ iuſticia miſericordis & clementis dei manum ſuã
mittat & ſumat de ligno uitæ & comedat de eo, ut per illum uiuamus in
æthernum. Ea ſatiſfactio non in faſtu regio, nec iactantia honoris ac glo
riæ fieri debuit, eo q; originale peccatum a Meſſiha expiandũ de ſuꝑbia
& elatione pullulauit. Quin potius in humilitate ac tolerantia, non in cur-
ribus & in equis, ſed in noĩe dñi dei noſtri, & nõ in uictoria, nec humano
triumpho, ſed in labore, ieiunio, uigiliis, fortitudine animi, contemptu ce-
nodoxiæ, miſericordia compaſſibili, amore dei p̃cipuo, dilectione hoĩum
recta, & in ipſa tandem heroica liberali ac ſpontanea morte, q̃m contra ui
tium ſola uirtute pugnat̃, & imperia, principatus, ſtemmata, coronas, hui9
R ſeculi nemo ſapiens unq̃ magni duxit. Quin hoc eſt ſapere, gloriam huius
mundi contemnere, q̃m cum interierit glorioſus diues, non ſumet omnia
(ut inquit Pſaltes) neq; deſcendet cum eo gloria eius. Quicquid igit̃ de
trophæis & de ſubiectione populorum ſcribit̃ in literis conſecratis, id oẽ
poſt creditam nihilominus hiſtoriam ſi q̃ facta enarrant̃, de mundo tñ in
tellectuali & ſupernis poteſtatibus a Cabaliſtis ītelligitur, ita ut Meſſiha
rex futurus optimo iure leuia & abiecta hæc iſtius ſeculi deliramenta ma
giſtratus honores & regna tanq̃ uana & ſtulta non modo neglecturus ſit,
uerum etiam contempturus, qui ad abolendum humanæ ſpeciei reatum,
& ad aperiendum uirtuti uiam adueniat. Vnde uerus ipſe Meſſiha ſi re-
cta ducimur rati- one de ſolo Iſaiæ nobili capite clari9 cognoſcet̃, quod ſic
incipit הנה ישכיל עבדי .i. Ecce intelliget ſeruus meus, & ſic de
S finit ולפשעים יפגיע & pro trãſgreſſoribus orabit, quo ſupra
q̃ dici queat miror non abſq; ſingulari apud cæteros exterarum nationũ
homines

homines uerecundia (uobis ego ſolis confidenter loq̃r) Rabi Salomonẽ & Dauidem Kimhi alioſq; de noſtra ſecta non parũ doctos uiros neſcio qua puſillanimitate uel ſi forte coram gentibus pudore, totum illic cõtextum Iſaiæ de ſolo populo Iſrael nunc paſſim diſperſo torue interp̃tari, cũ planiſſime ſit de illo ipſo Meſſiha prophetatũ, q̃d Chaldaica Ionathæ traductio noĩatim exprimit dicens הא יצלח עבדי משיחא i. Ecce proſperabitur ſeruus meus Meſſiha. Hic eſt ille ab Iſaia in ſpiritu prophetico uere uiſus eo loci, homo dolorum & infirmitatis exptus, uultu abſcõdito, nullius honeſtæ reputationis uir, diuina percuſſione tactus, deſpectus & uitatus, tonſus ut agnus, occiſus ut ouis, a terra uiuentium abſciſus, & cum ſceleratis reputatus & inter filios hoĩum inglorius. At uero quid inter filios dei? plane multum exaltatus & eleuatus & ſublimis ualde. Nam gñationem eius quis enarrabit, et dñi dei uoluntas per manũ ei⁹ dirigitur, & dñs aboleuit in eo iniquitatem omnium noſtrum, quia de ſcelere populi percuſſit eum. Ip̃e.n. uulneratus eſt propter crimina noſtra & attritus eſt propter iniq̃tates noſtras, qui certe iniq̃tatem non fecit unquã & nõ fuit dolus in ore eius. Sed dñs uoluit contuſionem eiuſdem uulnerati. Quapropter cum ſit ipſe iuſtus dei ſeruus, multos iuſtificabit per agnitionem ſui, & iniq̃tatem illorum ipſe portabit, & peccata multorũ tollit, & pro peccatoribus intercedet. De uero Meſſiha hæc oĩa uidit Iſaias & profecto non eſt mentitus. Iſta firmiter eſt illa congregatio Iſrael iuxta Cabaliſtarum opinionem, & illud ſalutare dei noſtri tam ſæpe promiſſum ut iuſtificemur בדעתו .i. in cognitione eius, non ut ſaluemur in tumultu nec in fuga, ſed ſub uno rege ac in uno fidei conſiſtentes exercitu, liberemur in morte atq; cognitione Meſſihæ qua finitur peccatum, & remouet obſtaculum claræ uiſionis dei, hoc eſt humani generis originalis ac contagioſus reatus. De quo ſic in libro Cabalæ de fide & expiatione legitur. T

דרך מורה כח הנאצל שהוא כח הנברא
המתנהג בשבע תמורות שהם יג סדרי
סליחה שהעולם מתנהג בהם עד שיבלה
החטא ויבא המשיח שהוא כח אלהי
ובכח האצילות שהוא כח המלאכות: ובכח
הנאצל ממנה שהוא כח הנביא: תנוח עליו
רוח חשם רוח חכמה ובינה רוח עצה
וגבורה רוח דעת ויראת יהוה חדי שבע
תמורות שחמשית מתנהג בהן להטיב
לטובים ולחרוב את הרשעים כדכתי: ברוח
שפתיו ימית רשע: i. Via demonſtrans uirtutem gratificatam

ſeu infuſam quæ eſt uirtus creata ducitur ſeptem uariationibus, quę ſunt
V tredecim ordines expiationis, quibus mundus dirigit̃, quouſq; finitū fue
rit peccatū, & uenerit Meſſiha qui eſt uirtus dei. Et in uirtute gratiæ quę
eſt uirtus angelica, & in uirtute gratificata & infuſa ab ea q̃ eſt uirtus pro
phetæ, requieſcet ſup eū ſpiritus dñi tetragrãmati, ſpiritus ſapientię & in
tellectus, ſpiritus conſilii & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & timoris dñi.
Ecce ſeptẽ uarietates q̃bus Meſſiha utit̃ ad benefaciendū bonis, & ad de
X ſtruẽdū malignos, ſecundū q̃ ſcriptū eſt. Et ſpiritu labiorum ſuorū interfi
ciet impium. Hæc ſunt commemorati uoluminis Cabaliſtici uerba, quib⁹
monemur regem Meſſihã non manu ſed ore, non armis ſed ſpiritu, uince
re populi dei aduerſarios, donare aũt dei gratia ſeptemplici pios, interfi-
cere q̃ impios, & hæc oĩa ſpiritu oris id eſt doctrina ſua ſpirituali quam p̃
uiros iuſtos & electos iuſti diſcipulos, ſparget ac ſeminabit in oẽs gentes,
per q̃d Iſaię illud ad tẽp⁹ Meſſihæ relatū oraculū Haurietis aquas de fon
tib⁹ ſaluatoris Ionathã fili⁹ Vzielis chaldaice inter- p̃tatus eſt, iis uerbis.
Y וּתְקַבְּלוּן אוֹלְפָן חַדְתָּ בְּחֶדְוָה מִבְּחִירֵי צִדְקָא .i. Et recipietis doctrinam nouam in gaudio ab electis iuſti. Ea uero eſt do-
ctrina illa noua, q̃ uerū lumen luceat, & q̃ui odit in tenebris eſt, & qui dili
git uerſatur in luce. Finis igitur p̃ceptorū hic- eſt, ut diligam⁹ inuicem in
doctrina Meſſihę. שִׁיוֹרַח הָעַמִּים לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְהוָה .i. Qui docebit populos ambulare in uiis tetragrammati, ut ſcribit Rabi
Dauid Kimhi ſuper eundẽ prophetã capite LI. in uerſu, quia lex a me exi
bit, quã ſcilicet q̃ fecerit ſalua- bitur, q̃ contẽpſerit peribit. Vetera- eĩ
Z timoris ſũt, noua charitatis שֶׁל אַהֲבָה יְשָׁרָה מִלֵּב שָׁלֵם
quæ eſt dilectionis rectæ ex corde integro ſecundum magiſtros noſtros.
Erit igit̃ Meſſiha exemplum uitæ omnium liberandorum, a q̃ uniuerſa de
pendet mundi ſalus, q̃ dicitur ſalus ætherna, & exponitur a noſtris p̃ oẽs
dies ſeculorū, ubi legitur Iſrael ſaluatus eſt in Ihuh- ſalute ætherna. De q̃
nonnihil ſcribitur in libro Cabalæ Hacadma וְהוּא סוֹד מַלְךְ
הַמְּשִׁיחַ שֶׁיָּבֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ שֶׁכָּל פְּעֻלָּתוֹ
תְּחִלָּה עַל וה וְגַם יה שֶׁהוּא סוֹד יוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְהוּא חֵשֶׁם שְׁמוֹ שָׁלֵם וְתִשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה
עַל יְדֵי׃ .i. Et hoc eſt arcanū regis Meſſihę q̃ ueniet cito in diebus no
ſtris, cuius omnis op̃atio incipiet in .v. h. & etiam .i. h. q̃d eſt myſteriū diei
A ſeptimæ, & hoc nomen, eſt nomen ſuum integrale, p̃ficietq; omne opus
in manu eius. Ecce definitum eſt a ſapientibus Cabaliſtis oĩa p̃ Meſſiham
fore perficienda, & totam eius op̃ationem fieri ſacratiſſimis quatuor lite
ris .i.h.u.h. in myſterio diei ſeptimæ, nõ a numero uidelicet dierum ſic ap
pellatæ, ſed a tranſitu de uita actiua ad uitam contemplatiuã, id eſt in ipſa
quietudine animi & pacata tranq̃llitate, ſecedendo ab huius mũdi nimia

ſollicitu

sollicitudine & a cementariis operibus patratis. Scriptum est em̃. Et requiuit die septimo ab uniuerso opere quod patrarat. Quis aũt thalmudistæ multa regi huic attribuant noĩa, ut intelligere licet ex plurimorum doctorum allegationibus in libro Sanhedrin uolumine Helek, citatis a capite ubi scribit. Et Rabi Iohanan dixit, Messihæ q̃d est nomen? usq; ad locum Suscepitq; Rabi Eliezer dicens. Dies Messihæ. Et post in multis eorũ scripturis sicut cõmentariis in canticũ synagogæ חוא נקרא ראש וראשון Exponunt noĩa Messihæ Silo, iinon, Dauid, Hanina, germen, iustus, consolator, ea tñ singula putãtur agnomina uelut imaginaria instar septem exemplorum illic recẽsitorum, q̃ sunt, arca, propiciatorium tabulæ, uirga Aaron, urna mannæ, & spiritus dei. Sed iuxta Cabalistas unum hoc nomen ineffabile יהוה audiuistis q̃ sit propriũ Messihę, q̃d integrabit & perficiet nomen eius substantiuum, docent em̃ credi oportere hoc esse nomẽ suũ integrale, q̃d pie sancteq; integrat in miserationibus cui nemo Thalmudista inficiator subrepit, cum dixerit magnus ille Magister in Thalmud cõmemorato in loco, q; nomen Messihæ ueniet appellãdum consimiliter Hannina id est misercordia, citãdo uersum Ieremię xvi. quem tñ licenter ac improprie Romani sic legunt, qui non dabunt uobis requiem. Sed ea nõ est etymologica interp̃tatio. Ita em̃ rectius me iudice legatur, q; non dabo ad uos misericordiã. Hoc Ionathan Chaldęus tradu xit רחמין .i. miserationes, ut qui secundũ Thalmudistas dicere uellet q; uobis ambulantibus in prauitate cordis ut deum non audiatis non erit Messiha qui noĩatur miserationes, quo clare innotescit ברחמים .i. in miserationibus de medio i.h.u.h. nomen fore propriũ saluatoris Messihę cuius & dignitas & officiũ tametsi rigore ac seueritate constet iuxta regis Dauid uaticiniũ absq; ullius cõtrouersia de ipso Messiha exp̃ssum. Iudicabit populum tuũ, inq̃t, in iusticia & paupes tuos in iudicio, tñ qm̃ iudiciũ .i. משפט secundum omnes Cabalistas cum iusticia etiam admittit clementiã, Sic.n. legit̃ in Portæ lucis capite iiii. כי המשפט חציו דין וחציו חסר .i. Q; iudiciũ est partim rigor & partim clemẽtia, q̃bus modis primi lapsus reco̅ciliatio p̃ iteratã unionẽ, & nouã quandã populi cũ deo desponsationẽ futura est, ut Hosea p̃dixit. Spõsabo te mihi in iusticia & iudicio. In misericordia & in miserationibus, ubi ponitur ברחמים Ne quis igit̃ putet illũ ipsum Messihæ aduentũ ex aliqua iuris necessitate ac nõ poti⁹ de gratia mera & dono dei liberalissimo esse destinatũ recte imponet̃ huic saluatori nomen clemẽtię inclytũ, q̃d ex oĩb⁹ literis tã uocalibus q̃ consonante solã misericordiã & p̃terea nihil aliud significãtib⁹ erit cõpositũ. Idq; fore cõiicimus p̃ sanctas quatuor literas q̃b⁹ tanq; notis & symbolis ineffabile depingit̃, & p̃ Sin cõsonantẽ q̃ nomen ineffabile noĩatur. Tritum.n. in Cabala est q; hęc nota Sin exponit̃ שירץ per Notariacon שם יהוה נקרא .i. Nomen tetragrãmaton uo

catum,hoc eſt,prolatū.Nullæ aūt ſunt literę alię q̄bus ſola nude miſericor
dia deſignatur,niſi hæ quinq; i.h.u.h. & conſona Sin .i.s. De uocalibus
quatuor in libro Portarū iuſticię ſic legit׳ וזהו סוד שאמרו ל
בי הנה יהוה יצא ממקומו יצא ממדת
רחמים .i.Et hoc eſt myſteriū q̄d dixerunt Magiſtri noſtri quorum
memoria ſit in pace,q; ecce quatriliterū (inq̄t Micha) i.h.u.h. egredietur
de loco ſuo,egredietur per proprietatē miſerationū, De conſonante aūt
Sin,uniuerſi Cabaliſtæ qui non ſunt neſcii in Cabaliſtica גימטריא
Sin literam totius in ſe complexus quatriliteri ex arithmetica proportiōe
rationem continere,haud inficias ibunt,eandem q̄q; ab ea poſſideri pro
prietatem clementię ac miſericordiæ.Oīum igitur hominum ſalus de ſola
F dei miſericordia expectanda eſt,q̄d palam exp̄ſſit Habacuk deum ſic allo
quēs.Cū iratus fueris miſericordię recordaberis. Vbi Dauid Camhi quē
noſtri appellāt Kimhi (ſicut alii pronūciāt Rabi,& Alemania dicit Ribi p̄
facilē uocis a ī i cōuerſionē,ut & de grę cis ac latinis extat par iudiciū,illi.n.
grāmatiki & logiki,nos grāmatica & logica,illi mitir nos mater,ita Sāſon
Simſon,& Cāhi Kimhi,& alia plura) Ille inquā Dauid Iudę us Hiſpaniēſis
p̄ nomē רחם .i.miſericordię illic poſitū ſecundū arithmeticā proportio
nē cabaliſtice hoc eſt ſymbolice intelligendū eſſe docet Abraham, quaſi
Habacuk ſic diceret.O deus cū tu ira peccati nr̄i tāgeris, memēto ſeminis
Abrahę cui ꝓmiſiſti q; in eo bn̄dicēt uniuerſę cognatiōes terrę.Et rurſū.
O de⁹ tu illū affatus es,bn̄dicent in ſemine tuo oēs gētes terrę, Vt aūt indi
caret Habacuk ipſe,q̄d nā futurū eſſet illud ſemē ſubiūxit.Egreſſus es ī ſa
lutē populi tui, in ſalutē cū Meſſiha tuo,ubi idem Dauid Kimhi ſic ſcribit
חוא משיח בן דוד .i.hic eſt Meſſiha fili⁹ Dauid.Aio igit׳ cū ſa
pientibus Cabaliſtis oīm nr̄i uerā ſalutē in Meſſiah pēdere q̄tq̄t attingim⁹
illū. Quo fit ut ab oīb⁹ nos rebus creatis q̄ad poſſum⁹ abſoluētes p̄ oēs gra
G dus aſcēdere ac migrare in eū conemur,ut ip̄m ſi min⁹ cōſequamur,at ul⁹
aſſequamur certe,pro ſingulorū q̄rūq; uirili. Nā hic eſt nr̄ ipſe ,in cuius
aduētū oīs lex a nobis etiā ītellectualiter referī,& nō Moyſi tm̄ ſcriptura
ſed & ꝓphetarū & q̄cq̄d in Hagiographis cōtinet. Totū nāq; id cōtextū
H q̄d Eſſrim Varba.i.uiginti quatuor nos dicim⁹,& uos Biblia noīatis, totū
inq̄ תתורה .i.legis appellatiōe nūcupam⁹. Vt in Danielis cap.ix. Am
bulādo in lege dn̄i dei nr̄i quā tradidit corā nobis p̄ manū ſeruorū ſuorū
ꝓphetar̄.Hāc ſolā ſcripturā decreuim⁹ tā ſtabilē & adeo eſſe firmā ut ſup
eā cogitat⁹ oīs nr̄os tuto fundare queam⁹,& ſublimes ſpeculātiū hoīm cō
tēplatiōes haud p̄plexim locare,tū q̄a ſummi dei uoce ꝓmulgata ſit,tū q̄a
tātis energię uirib⁹ in hoīm cōtēplātiſſimorū mētibus ſolet opari,ut p̄ eā
de q̄buſcūq; libet miſtis ad ſimplicia,de ſimplicib⁹ ad ſimpliciſſima,de cau
ſatis ad cauſas,& a mūdo denicq; īferiori ad ſupiorē,a ſupiore ad Meſſihā
q̄ mētis nr̄ę obiectū ſup̄mū & in ultīo gradu cōceptibile ſit tā q̄ ad regē ſe

culorũ aſcẽdere ualeam⁹, p̃ quẽ plane tandẽ in deũ trãſeamus incomp̃hẽ
ſibilẽ, tum etiam qm̃ per has ſacras literas quaſi per ſcalam Iacob, cacumi I
ne tangentem cœlos cui deus ipſe innitatur noſtri aſcendunt angeli & de
ſcendunt, uectores hinc precum inde donorum, qui ultro citroq; portant K
hinc petitiones inde ſuppetias, ut ex ueſtris quidã ait. Et profecto nihil ſen
tio aliud etiam quod uel fingi poſſet animum noſtrum arctius deo p̃inde
atq; aliquod ſtamen introtexere q̃ illam ipſam cuius mentio fit ſacram
ſcripturam, quæ nos primo in diuinorum admirationem ducit, tum in eo
rum pro humano captu agnitionem, deinde in illum ardentiſſimum qua
litercunq; cognitæ diuinitatis amorem, præ ſe ferentem certiſſimum ſpei
effectum. Per hanc cum Ezechielis animalibus et rotis de terra eleuamur,
ut cum euntibus eamus, & cum ſtantibus ſtemus. Hic eſt ſolus ueræ contẽ
plationis campus, cuius ſingula uerba, ſingula ſunt ſacramenta, & ſinguli
ſermones, ſyllabę, apices, punctaq; eius plena ſunt arcanis ſenſibus, nõ tm̃
nobis autoribus, uerum etiam chriſtianis atteſtantibus. Hæc eſt Cabala L
quæ nos humi degere non ſinit, ſed mentem noſtram extollit ad altiſſimã
comprehenſionis metam, quæ tamen nequeat animam Meſſihæ rationa
biliter tranſcendere, niſi quodam incomprehenſibili intuitu quaſi uia mo
mentanei raptus, quo putamus haud impoſſibile Cabaliſtis nobis in ſpiri M
tu prope tertium mundum corripi, ubi eſt Meſſiha omnibus inferioribus
influens. Mundi enim generaliſſimi numero tres ſunt. Primus materialis,
ſecundus formalis, & tertius informis. Seu quando ſic uultis primus inq̃
infimus qui & ſenſibilis, ſecundus ſupremus & mentalis qui & intelligibi-
lis, & tertius ὑπερτώπατος .i. ſuperſupremus, uel ſi dicere liceret ſupremiſſi
mus, incomparabilis & diuinus. Mundum autem cenſeri primum quo ad
nos uolui hunc corporeum, cæteris ſubſiſtentem, ordine forte peruerſo,
qui iuſta ratione in genere cauſarũ fuiſſe debebat ultimus, quaſi recepta
culum omnium ſuperiorum. Iſte conſtituitur primo ex cœlis & cœleſtib⁹,
ſecundo ex elementis & elemẽtatis, tertio ex na- tura humana & ſingula
riis hominibus, qui dicunt hebraice עולם הקטן græce μικρόκοσμος
& latine paruus mũdus. Vniuerſum hoc corpus, ut Ariſtoteli ueſtro pla
cet in libro de Mundo eſt globus ex cœlo & terra & iis contentis naturis
conſtitutus, quippe cum ſeptem habitaculis cœleſtibus, & ſeptem habita
culis terreſtribus, quæ quidem enumerat Rabi Mnahem Racanat in ca
pite xxv. Leuitici nominibus iſtis primo ad cœlum pertinentibus.
שמים רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות
Se- cundo ad terram ארץ ארקא גיא יבשה חרבה
: תבל חלד Septem quoq; habitacula inferorum Ioſeph Salemita
nus in Horto nucis (ut paulo ſuperius audiuiſtis) nominatim recitauit.
De Microcoſmo autem id quoq; haud dam eſt omnibus nobis, ad homi

nis conditionem,quamlibet in partem reſpexeritis ſeptem attinere, quæ ſunt corpus,anima,& ex iis compoſitũ, quod נפש appellamus, ut eſt illud regis Sodomorum תן לי נפש Id eſt.Da mihi hominem, ex quatuor ſcilicet potentiis animæ compoſitum,& quatuor qualitatibus mundi maioris,qui ſane mundus cum ſit animatus illuſtratur mente pro pria quæ dicitur Metattron.Secundus eſt mundus ſupremus intelligentiarum ſeparatarũ quę a Cabaliſtis appellantur שבלים נפרדים a philoſophis autem Hebræorum רעות נפרדות Eum quidem mundum & ſpeciebus plenum,& formis,& mentibus ſolutis,& angelis, complectitur,ambit & regit ipſa Meſſihæ anima,quæ apud Cabaliſtas

N eſt ideata Idea omnium uitarum, ad quam refertur omnis uitalitas indiuidualis,ſpecifica, & generifica.Inde quaſi ex uiuario depromit uita oĩs & nominatur, a Cabaliſtis terra uiuentium. לפיכך נרשון בפסוק תוצא הארץ נפש חיה למינה וו נפש של משיח: Id eſt. Ideoq; commentantur in uerſiculo producat terra animam uiuentem ad ſpeciem ſuam,hæc eſt anima Meſſihæ. Quæ uerba leguntur ita in Portæ Lucis capite ſecundo. Et ſicut in mundo humano qui dicitur Microcoſmus, animæ hominis dominatur mens, ita mundo cœleſti dominatur Metattron, & mundo angelico dominatur anima Meſſihæ, & mundo incomparabili dominatur Adonai, Quin etiam ſicut lux mentis eſt intellectus agens,ita lux Metattron eſt Sadai,& lux animæ Meſſihæ eſt Elhai,id eſt deus uiuus, & lux Adonai eſt

O Enſoph. Cunq; conſultiſſimis rerum naturalium ſcrutatoribus facile uideatur ſuperioris naturæ infimum,cum inferioris naturæ ſupremo communicare,in tantum quidem ut ſępius de proxime connexis dubitari poſſit,contigua ſint an continua,& cuius nam exiſtat naturæ illud quo continua uniuntur,haud ſecus atq; id quo equi pes & eius ungula conueniunt, corneum ne ſit an carneum,propter immediatam exiſtentium connexionem,Iccirco etiam nunc magis ſine iniuria dici arbitror ꝙ homo Microcoſmus & mundus ſenſibilis ille magnus,communicant in mente.Mundꝰ item corporeus & mundus intellectualis,communicãt in Metattron, qui eſt intellectus agens primi mobilis,unus cum natura cœleſti tanquam inferiori,& cum natura angelica tanquam ſuperiori,mundus autem ſupremus cum mundo tertio incõparabili ac ſupſupmo cõicant in aĩa Meſſihę quaſi eſſentia quadã utrinq; & angelico & diuino mũdo cõtinua,nec eñ iterſtitio ullo aĩa Meſſihę,& El hai diſtãt.Sed eſt El hai fons aquarũ uiuẽtium,& anima Meſſihæ riuus uitæ. Tertius mundus eſt deitatis ,qui conſtituitur ex eo quod Seraphim uocauerunt Sanctus Sanctus Sanctus tetragrãmatus.Dicitq; in Deuteronomio,Magnus potens & terribilis,ſeu potius reuerẽdus.Magnus ante creationẽ,potẽs in creatiõe, & reucrẽdꝰ

poſt creatiõnẽ. Et hic eſt אחד .i.unꝰ,īmo magis proprie,principiū uni
tatis,ꝙa Aleph deſignat principiū & had.unum.quaſi principiū uniꝰ,oīa p
in ſua ſimpli, citate unitatis complicās.Cuius talis eſt emanatio ſecūdum
Cabaliſtas רוח דבר קול .i.Spiritus uerbum uox.Sic enim Rab
Azariel in cõmẽtario ſan, ctita ,tis,poſt etiã ea ꝙ nūc recitaui ſcripſit his
uerbis מרוח יוצא הדבר והקול בלא פתוחת
שפתים ובלא רבור לשון ולא נשמת אדם:
.i.Ex ſpiritu producitur uerbum atꝙ uox,non per apertionem labiorum
& non per ſermonem linguæ,nec anhelitu hominis.Et hi tres unus eſt ſpi
ritus ꝙa unus eſt deus,ut in libro Ietzira de creati, one legimꝰ his uerbis.
איה רוח אלהים חיים ברוך הוא ומבורך
שמו של חי העולמים קול ורוח ודבר והו
היא רוח הקדש שתים רוח מרוח: .i.Vnus ſpiritus
deus uiuens,benedictus ipſe & benedictum nomen eius qui uiuit in ſecu-
la,uox & ſpiritus & uerbum,& hoc eſt ſpiritꝰ ſanctus,duo ſpiritus ex ſpi
ritu.Hęc Abrahã pater noſter.Et iuxta id ꝙd Rab hamai in libro העיון
de ſpeculatione ſcripſit.Hi tres qui ſunt unum,inter ſe proportionẽ habẽt
ut אחד מיוחד יחיד .i. Vnus,uniens,unitum. Quin & paulo
ſuperius idẽ ait וחם ראש ואמצע וסוף .i.Et ſunt principi
um et mediū & finis,& hęc ſunt unus punctus,& eſt ארון הכל .i.
Dominus uniuerſi.Sic in uolumine citato.Mundus itaꝙ ille tertius incõ
parabiliter ſummus exiſtis tribus quæ ſunt unum cõſtitutus,quaſi exſum
ma eſſentia potentia & operatione,in æthernum & ultra extenditur, nec
concauus,nec cõuexus,nec carinatus,nec ſup, ficiẽ hñs. Nam ut ſcribit
Aza, riel in li, bro pridẽ allegato ſanctitatis, חוא ראשון בלי
תחלה וחוא אחרון בלי תכלה: .i.Hic eſt primꝰ abſꝙ
initio,& hic eſt ultimus abſꝙ termino,ſane quo ne cogitatus quidẽ noſtri
pertingere poſſunt,& noīatur Enſoph,id eſt infinitudo, quæ eſt ſumma
quædam res ſecundum ſe incomprehenſibilis & ineffabilis, in remotiſſi-
mo ſuæ diuinitatis retroceſſu & in fontani luminis inacceſſibili abyſſo ſe
retrahens & contegens,ut ſic nihil intelligatur ex ea procedere,quaſi ab
ſolutiſſima deitas per ociū oīmoda ſui in ſe ipſa clauſione immanẽs nuda
ſine ueſte ac abſꝙ ullo circūſtãtiarū amictu,nec ſui profuſa,nec ſplẽdoris
ſui dilatata bonitate indiſcriminatī ens & nõ ens,& oīa ꝙ rationi nr̃ę uidẽ
tur inter ſe contraria & cõtradictoria,ut ſegregata & libera unitas ſimpli
ciſſime implicās,ſic.n.legit in lib.de fide & expiatiõe. כבר אמרתי
לך כי המציא יש מאין אינו חסר וכי
איש חוא באין בעניו אין ואאין חוא איש בעניו
יש ללמוד שחאין חוא איש וחיש חוא חאין:

.i. Iã dixi tibi q̃ producẽs ens de nõ ente nulli⁹ eget,& q̃ ens eſt in nõ ente
Q q̃ ad rẽ nõ entis,& nõ ens eſt in ente q̃ ad rẽ entis.Et infra. Quo diſcas q̃d
nõ ens eſt ens & ens eſt nõ ens,ita illic ſcriptum legitur.Iſtud aũt oc̃m no
ſtrum intellectum tranſcendit qui nequit contradictoria in ſuo principio
combinare uia rationis,qm̃ per ea q̃ nobis ab ipſa natura manifeſta fiunt
ambulamus,quæ longe ab hac infinita uirtute cadens,ipſa contradictoria
per infinitum diſtantia connectere ſimul nequit,ut quidam Germanorũ
philoſophiſſimus archiflamen dialis annos paulo ante quinquaginta &
duos poſteritati acceptum reliquit.Temporaliũ igit̃ curarum grauamĩe
R ſemoto & aniliũ diſputationũ ſophiſmatibus contẽptis,fœlix Cabaliſta p̃
Cabalam.i.recepti & crediti ſemitam tenebras erumpit & proſilit in ſplen
dorem quo attingit lumen,& ſic a lumine migrat in lucem & per lucẽ q̃tũ
humana poteſt capere natura illud uerum luminare comprehendit ſub
modo entis,non autem non entis,niſi fiat hoc per omnium abſtractionẽ
quæcunq̃ non ſunt principium abſolute primum.Cunc̃p frequenter hac
uia per ineffabile gaudium & alacritatem ſpiritus ipſa mens Cabaliſtę in
tra profundę taciturnitatis ſecretum humilia deſerens atq̃ terrena,ad ſu
percœleſtia & inuiſibilia tranſfertur omnem tranſcendentia humanũ ſen
ſum,tunc &ſi adhuc mortali in cute hoſpitatus,tamen ſocius fit angelorũ
perinde atq̃ domicilii ſupercœleſtis quidam inquilinus cuius tam crebra
conuerſatio in cœlis eſſe cognoſcatur, & tum quandoq̃ cum illis tanc̃p
uiarum ſuarum comitibus ad altiora ſpaciatur,animãq̃ Meſſihæ uiſitat,
quandoq̃ autẽ ad inferiores tam cœleſtes q̃ cæteras naturæ uirtutes an-
gelico ductu nec tñ ſine propria q̃q̃ ratione deſcendit,& earum dignita
tes operationeſq̃ intelligere ac ſingulari honore uenerari ſtudet. Vnde
S oritur intima Cabaliſtę cum angelis amicitia,per quam aliquando nom̃ia
diuina rite cognoſcens,res admirandas conficit,quæ uulgus miracula no
minat,ut Rabi Meir per nomen diuinum uel ab ethnico prolatum ipſam
uxoris ſuæ ſororem a corruptione diuerſorii lupanaris præſeruauit, quã
ui proſtitutam nullus ganeonum uerbo dicto etiam quãtumuis robuſtus
uiolare ac ſtuprare ualuerat.Hæc in Portæ lucis exordio & alia id genus
plurima cum ſuis autoribus recitantur.Tamq̃ facilis eiuſcemodi erat pa-
trum memoria Cabaliſtis miraculorum operatio,ut ii ab inuidis & pro-
phanis ſæpius ignominioſe uerſuti magici cognominarentur, quaſi non
illa opera perfeciſſet Michael ſed multo maxime Samael,uidelicet per in
cantationes ægyptiacas & arcana quædam, tametſi uirga Cabaliſtarum
ſemper deuorat uirgas præſtygiatorum,& ſalubrius agit quodcunq̃ di
uinum q̃ ullum dæmoniacum.Semper enim ad hominum ſalutem tendit
Cabalæ artificium,cõtra uero ſemper ad perditionem uergit magicæ ua
nitatis ueneficium,hoc per nomina tenebrarum & cacodæmonum, illud

per noĩa

per nomina lucis & beatorum angelorum, de quibus niſi more noſtro Sabbathi feriatus dies iam ueſperi hac ipſa hora ingrueret, quoniam huc attinet, tanquam huius artis fructus quem adeo deſyderatis ego ſane tum quicquid ſentirem magis ample tractarem. At parum abeſt quin nox ru at optimi uiri, ſecedendumq; nobis eſt, non modo ne præcepti negligens multa uapulem, uerum ne etiam profeſſioni Cabalicæ defiam, ſi hoc ſab batho ultra Sabbathai qui eſt Saturnus ſuprema arcana & recondita la/bore operoſo effodiam, ac non potius ſilentio remorer, & ocio perfruar tantiſper dum ſequens dies prętereat. Cętera hic perendie uel quotoq̃q; loco utut elegeritis de arte Cabaliſtica explanabimus. Tum Philolaus, Es inquit difficillimas dicendi partes ſortitus noſtri cauſa, qui poſt meridi em adortis nobis tot res tam admirandas & tanto numero perpetua ora/tione protuliſti, quanquam nulla plane moueri uiſus moleſtia. Et ille tum, Amor inquit erga uos meus ut ſpero mutuus omnem moleſtiam abſtulit Q; niſi adeſſent feriæ, non putarem mea intereſſe uos tales ac tantos diſ/cendi gratia huc profectos ita Cabalæ doctrina ieiunos & inexpletos di/mittere, ſed parendum eſt legi. Ad hæc Marranus, Ego uero Simon re/cte fateor nunquam me a cuiuſquam conſpectu magis doctum abiiſſe, mi hiq; uel ſi malis ambobus ut pro hoc quoq; recipiã abs te quidem cumu late quantum id temporis pati creditum eſt ſat eſſe factum. Mox Philola us. Tu ſolius inquit tui cauſam Marrane agas uelim, ego nondum iſtis quanquam maximis & ad doctrinam Pythagoricam familiariſſime acce/dentibus tamen auidiori mihi copioſius hauriendis, fore ſatiſfactum puta uero, ſi non comperendinata dies finem artis afferat. Qua de re poſt Sab bathum iſtud tuum Simon, quando ſingulari tua comitate nos ita fers, re dibim9. Et ille redite dum ait intrepide ac interea, ualete bona ualetudine.

T

Finis Libri Primi.

DE ARTE CABALISTICA
IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS
Legum Doctoris, Liber Secundus.

ABEVNTIBVS INDE VTRISQVE PHILOlao iuniore Marranoq; domum,uarius inter eũdum erat ſermo,& non ineptus,quippe doctis ſupra modum philoſophis de hoc ipſo Hebræo,cuius cum ſumma doctrina ſingularem etiam commendabãt erga peregrinos humanitatem,& in oĩbus atq; prę oĩbus morum dignitatem. Placuerunt cuncta eius hoĩs,p̃ter unum iſtud Sabbathum futuro,ut iudicarunt,tædio plenum,quo a tanti magiſtri gratiſſimo colloquio diuellerẽtur,& in diem reiicerent uſq; adeo tertium, non abſq; tpis moleſto diſpendio,cum quid acturi eſſent luce craſtina,ignorarent. Tum ambulãdo ita ruminati acceptæ ſuccum doctrinę,breues dictorum epilogos mutuo percenſebant. Ardentibus autẽ illis diſcendi feruore uenit in mentem & rediit ſubito in memoriam admirabilis uiri Iudæi oratio,diſputandi acrimonia,inſtitutio grauis & erudita quæ ſine ſatietate delectet,non fucata, non colorata,ſed quæ ubi maxime careat floribꝰ ibi plurimum pariat fructus. Cunq; ſe iam ab itinere in diuerſorium corripuiſſent,mox in ipſo cõſeſſu anteq̃ reſpiraſſent cœpit ita MARRANVS. Omnium ſapientum q̃s equidem à teneris audiuerim annis haud ſcio an ullus fuerit unq; qui argutior in dicendo & ſublimior in ſentiendo uiſus mihi ſit hoc uno Simone,quem uel reminiſcens iam memoria teneã,ita ſermone ſuo tãetſi plano,ſimplici non affectato,nõ domi quæſito,minimeq; Demoſthenis oleũ olente,ſed magis extẽporali & q̃tidiano meũ animum ad ardua contemplanda excitauit,ut nihil conceperim gratius. Dii boni,homo Iudæus ex Iudæis ortus,alitus,educatus,& edoctus, q̃ natio ubiq; gentium barbara ſuperſtitioſa uilis abiecta,& a ſplendore oĩum bonarum artium aliena eſt habita,perpetuã crede mihi hanc noctem procliui deſyderio meo uiri huius uidiſſem uultus,audiſſem uerba loquentis,ſi non miſerum hoc ueſperi Sabbathum interueniſſet. Tum Philolaus. Ne græci quidem oĩes inquit quibus oĩm conſenſu tribuitur multarum artium diſciplina,ingeniorum acumen,dicendi copia,tam aſcendere potuiſſent in alta rerum arca
A narum faſtigia,niſi forte unus Pythagoras ille meus, philoſophiæ pater, tamen qui non a græcis eam doctrinæ p̃ſtantiam quin potius ab illis ip̃is Iudæis receperit,ltaq; receptor optimo iure ipſe q̃q; id eſt Cabaliſta nominãdus erat, q̃uis ut poſt diuturnam peregrinationem è longinq̃ aliq̃d admiratione dignum referret in patriam,q̃d facilius uulgo crederet, ipſe nomen illud Cabalæ ſuis incognitum primus in nomen philoſophiæ grę cum mutauerit. Quod eo argumento recte coniicimus,q̃a nullam diſcipulis ſuis reliquit aliqua ratione perquirendi facultatem,quin id primum ſui

dogmatis

dogmatis principium esse uoluit,ut quærentibus causam responderent αὐτὸς ἔφα .i. Ipse dixit,more Cabalistarum q ferme haud aliter rerũ cogno B
scendarum rationes citant q̃ q̃ aiunt אמרו חכמים .i. Dixerunt sapiẽtes. Sic noster ille αὐτὸς ἔφα .i. Ipse dixit. Ipse aũt idem est Pythagoras qui hoc modo philosophiæ nomen indidisse perhibetur,qm̃ summi Hebræorum autores Hachamim & Grecorum ante se olim Sophi cognoĩarentur,ita ueterem disciplinam noui conatus est noĩs ornamẽto uestire. Non aũt eo tibi debent minori p̃conio digna uideri quæ Simon Iudæus protulit q̃ sint ab ignobili hebræę gentis doctore tanq̃ ex barbaris auto C
ribus desumpta,& ab homine barbaro allata, qñ idem omnium maxim⁹ noster Pythagoras simul cum barbaro q̃dam noĩs Zora scientiarum prima studia iniit,adeoq̃ id extra Græciam, quo tpe apud ægyptios secum philosophati sunt,qui tum dicebãtur prophetæ,& Assyriorum Chaldęi & Gallorum Druidæ,& ex Bactris Samanæi,& Celtarum non pauci, & apud Persas Magi, & apud Indos Gymnosophistæ, & ille Anacharsis apud Scythas,& in Thracia Zamolxis ante ipsius Pythagoræ seruus,q̃d oñe Alexãder ille cognomẽto polyhistor in libro περὶ πυθαγορικῶν συμβόλων .i. de Pythagoricis notis scriptum reliqt,& apud Indos deniq̃ Iudęi q̃s appellarunt Brachmanas,ut Aristobulus peripateticus meminit. Sane licet uera dicere,non est certe usq̃ repertus Pythagoras quicq̃ rerum aut diuinarum aut humanarum uel a græcis didicisse uel a Romanis. Sed ut Antiphon edidit in libro περὶ τοῦ βίου τῶν ἐν ἀρετῇ πρωτευσάντων .i. de uita eorum qui uirtute p̃stiterunt. Accessit discẽdi gratia Pythagoras ad ægyptios & Arrabas,& ad Chaldæos postq̃ è Syria q̃ & est & noĩatur Iudæa Pherecidẽ sibi magistrum & p̃ceptorem nactus fuisset. Vnde Syrius uulgo ipse q̃q̃ tum appellabatur,quem alii Tyrium dixere,alii Tyrenum ὥστε βάρβαρον ἀλλ' οὐχ' ἕλληνα γεγενῆσθαι τοῦτον ὁμολογεῖν ἅπαντων φιλοσόφων .i. ut barbarum & non græcum fuisse p̃dicarent hunc oĩum philosophorum primum. Hæc Marrane cõuiua mi doctissime penes Eusebium Pamphili scripta legisti certo scio,in uolumine,si rite recordor,de p̃paratione euangelica undecimo,qui & hoc addidit. μόνον ὅτι παρὰ τῶν σοφῶν ἑλλήνων εἶχεν οὐδεὶς, πενίᾳ σοφίας καὶ ἀπορείᾳ συνοικούντων .i. Tm̃ q̃ a sapientibus græcis habuit nihil,penuria sapientiæ ac indigentia cohabitantiũ. De q̃bus, ut est in Timæo Platonis, barbarus q̃ndam ægyptius,isq̃ ualde senex,uere admodum uisus est Soloni dixisse. O Solon Solon græci semper pueri estis,nullam habentes antiquam opinionem nullam disciplinã tpe canam. Nec illud non erit maxime laudandum in Pythagora p̃stanti sapientia & nobilitate uiro,q̃ in alieno & longinquo solo,quæ a barbaris hoĩbus labore ingenti algu & sudore multa commẽtatione atq̃ meditatione, nõ paucis etiam annis corrasit,ea non dicam meliora sed tamen splendidiora in patriam ac usq̃ adeo in Italiam quæ tunc magna Græcia dicebatur,ceu humeris ipse suis repor

tauit cum incredibili cunctorum de se atq; suis sectatoribus admiratione, ita ut oīs qui sapiētia & doctrina excelleret Pythagoræ auditor fuisse crederetur. Vnde philosophia Italica potissimum ab illo nomē accepit. Astipulatur huic laudi Numenius Pythagoricus in primo uolumine de bono cum ait, q̄ Plato atq; Pythagoras quæcūq; Brachmanes Magi, ægyptii, Iudæiq; inuenerunt, ea græce ipsi exposuerunt. Quo uehementissime suspicamur uerum esse q̄d asserunt uiri doctissimi, & uariarum linguarum periti, Iudæorum quæq; tam recepta q̄ inuenta exponi alienis furtis hinc græcorum inde latinorū, nihilq; nostrum esse in philosophia q̄d non ante Iudæorum fuerit, q̄tumuis hoc seculo adimat̄ eis merita gloria, & nūc uniuersa eorum contemnant̄, q̄m præsens ætas oīm studiorum explicationem magis illustrem perpolitamq; desyderat. Tum uera optime Philolae refers inquit Marranus quo magis assentiar Euripidis Hecubæ. λόγος γὰρ ἐκτ' ἀδοξούντων ἰὼν κ' ἀκλεῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν θέν. i. Sermo nanq; ex ingloriis progrediens atq; glorioſis, idem non idem ualet. Nam si Aristoteles aliqs aut Theophrastus quispiam ea protulisset quę nos Simon hodie docuit, nihil oīm sententia esset dignius auditu, nihil grauius, nihil memorabilius, addidisset tm̄modo dicendi genus magis æquabile & aliquē eloquentiæ fucum. Nunc q̄m Iudæus est q̄ suo more agrestius paulo & p̄ssius rem omnem tractauit, haud dubium quin sordida sint futura in auribus illorum nostro æuo sophistarum ut ipsi sibi uident̄ plane p̄ subtiliū si qui audiant aut sint audituri uel potius uniuersis nūc aut praue aut stulte philosophantibus appareant implicata obstrepera hiulca, ieiuna, horrida, rusticam asperitatē & peregrinam insolentiam sonantia, tametsi etiam ut mos eor̄ fert prius non q̄tum oportet examinata q̄dem, quasi aurū, nō sit aurum q̄d in luto quærimus. Post uero q̄ ab hoc iam hoīe in diuersorium ecce nostrum recta uia nullo monstrante rediuimus q̄n cœna forte nobis p̄stinata nondum est, consulo ut quisq; sua recitemus inter nos, pręsertim digniora q̄ audiuimus, & figamus memorię ne labant̄ dum recens oīa tenemus. Et Philolaus q̄ prudenter ait illa p̄cogitasti Marrane, sic em̄ ad audiēdum paratiores uirum accedemus perendie post hoc Sabbathi monstrum cultaq; Iudęo, ut ait Ouidius, septima sacra uiro. Interea tu sellam hanc arripias, ego alteram, & cōsidentes dicamus celeriter de oībus donec apparent̄ quæ ad cœnam congruant. Cęterum ne detur frustra cōtentioni locus cum soli simus, id em̄ aliud nihil esset q̄ tempus perdere, tu prior quicquid in buccam uenerit uel p̄teritorum aut p̄sentium recordandi uel commentandi gratia q̄cunq; accidat modo, eloquere. Sic igit̄ Marranus exorsa texuit. Et quanq̄ negocium omne, inquit, circa q̄d postmeridiano hoc tpe conuersati sumus mihi singula examussim perpendenti uidetur esse altius q̄ ut id nos humi stirati suspicere possimus, tm̄ sępe numero quæ hoībus prima specie apparent ardua & impossibilia tandem con

tinuis & indefeſſis exercitationibus duroꝙ labore fiunt & plana & facilia iuxta Maronis illud. Labor omnia uincit. Iccirco libenter in medium con feram quæ ab iſto me audiuiſſe meminero, addamoꝙ illis q̄d ipſe ſentiam Hebr̄eus ſane p̃ceptor noſter de Cabala nobis petentibus tractaturus cõ modum oſtendebat, eo noĩe q̄d ſit intelligendum. Nam Cabala receptio nem deſignat, ſimul & hoc attulit ꝙ ea noſtris animis eſſet inſita ſemp̄ ad ſumma conditione naturali tendentibus, quapropter eius deſyderium no bis conſtaret ingenerari, & ꝙ ſummæ res ac diuinę ſublimiores haberẽt atoꝙ digniores q̄ꝙ ꝙ ratione humana comp̃hendi ac diſcerni queãt. Id aũt triuiale idoneis peripateticis eſt dogma, ut em̃ principio meos Arabas cũ q̄bus mihi extat ſolita familiaritas citare liceat, Alpharabius in libro quẽ de ſcientiis p̃ſcripſit, hac utitur ſententia, q̄d res diuinæ ac pia fide credibi les, ſunt altioris ordinis, cum ſint aſſumptæ ab inſpiratione diuina, q̄m in eis ſunt ſecreta diuina, a q̄rum comp̃henſione debilitant̃ ratiões humanę, neoꝙ conſequunt̃ ea, hæc Arabs ille, quod & Simon noſter affirmauit, q̄ eos ordines appellat regiones, & in animæ noſtræ tertiam regionem cõ ſtituit res incorporeas ac ſubſtantias ab omni materię penſione liberas et immunes, non q̄ Antiſthenes cogitauit phantaſtica illa & logica uniuerſa lia, Sed ipſas in q̄ reales formas, ſpecies, ideas, eſſentias, q̄ ſunt res altiſſimę circa quas uerſant̃ Cabaliſtæ, ut audio, contemplationibus ſuis prope ine narrabilibus, & ea ſingula q̄ nos ſentire aut ſcire arbitramur, huc confe runt, ac demum uniuerſa in unũ q̄d eſt ipſum bonum atoꝙ primum p̄ me dia reducunt tanoꝙ ad noſtræ mẽtis ſaluberrimum finem. Quod Ariſto teles ĩ xiiii. libro eorũ q̄ poſt naturalia ſcripſit, id q̄d eſt αὐταρκεῖ καὶ σωτηρία .i. Sibi ſufficiens & ſalus eſſe dixit, & Simon hebraice ישועה noĩauit, Sicut & regius Pſaltes ait. Dñi eſt ſalus, & ſup̄ hanc generis humani ſalu tem, oĩm Simon Cabaliſtarum fundamenta iecit, q̄ nec ſint a ratione inue ſtiganda, nec per rationem inueſtigata, ut q̄bus nec ſenſus præbuit hypo ſtaſim, nec ĩtellectus diſciplinam, ſumma em̃ ſunt, & q̄rum cauſa nequeat adæquata reperiri, a q̄rum cognitione diſertiſſimus ſectæ peripateticæ Theophraſtus ſciẽtiæ abſtulit facultatẽ, ſic.n. in ſuis ſup̄naturalib⁹ ſcripſit. Μέχρι μὲν οὖν τινος δυνάμθα λιάιτίου θερωεῖν, ἀρχὰς ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνοντθς. ὅταν δὲ ἐπ' αὐτὰ τὰ ἄκρα καὶ πρῶτα μεταβαίνωμεν, οὐκ' ἔτι δυνάμθα. εἴτε δὰ διὰ μὴ ἔχειν αἰτίαν, εἴτε διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν .i. Vſq̄ ad aliq̄d q̄dẽ poſſum⁹ p̄ cauſã ſpeculari, principia à ſenſibus ſumentes, q̄ñ autẽ ad ipſa extrema & prima tranſierimus, non amplius poſſumus, ſiue propterea ꝙ nõ habemus cau ſam, ſeu propter noſtram infirmitatem. De ſupernis em̃ & diuinis q̄bus nihil eſt prius, undenam quęſo poſſet demõſtrationis aliq̄d mediũ ſumi? Quare Plato ait in Timæo, ꝙ illa explicare plus eſt q̄ noſtræ uires ſuffi ciant, credi aũt iis iubet qui ante dixerunt quanq̄ nulla demõſtrationis ne ceſſitate loquant̃. Hæc ipſa Platonis uerba & ueri ſapientis mandata ego

tanti existimo,ut ea oraculi mecum loco duxerim habenda.Et si ulla Cabalæ rata & stata fundamenta sunt,hæc sunt.Quapropter acerrimum diuinæ cognitionis mera & nuda fide constantis,hostem & insidiatorem arbitror logicum esse syllogismū,qui Theosophistarum ausu atq; usu,deū & angelos mentesq; beatas & simplicissimas ultra mundani seculi uirtutes & omne simul æthernitatis agmen,& quicquid est usquã historiarum de rebus supnaturalibus,id totum humanæ mortalitati subiiciat rationis discursu inueniendū,probandum,dirigendū.Perinde atq; illas tam illustres substantias in Tullianum aliq̃d includere conetur.Hoc nimirum est Iouẽ uincire uelle ac salice uiminea,aut resti nautica ligare.Quod ne Thetis quidem autore Homero ꝓmitteret,aut Cẽtimanus Briareus ille ægæon.Quo magis contentiosos theologistas & nugiuendos sophistas iudicabo cœlitum & supcœlestium expugnatores non minus esse q̃ Aloidas geminos immania corpa,ut ait Virgilius,qui manibus magnum rescindere cœlū aggressi.Haud secus atq; Sinaaritas ac Babylonios olim filios Adam hoc est ex humana imbecillitate quã in se non agnouerunt prognatos,turrim altissimã exędificantes,cuius culmẽ pertingeret usq; ad cœlū,primores בלבל .i.confusionis autores. Vndẽ Babel, quam uos Babylona dicitis,nec alterum alterius linguã intelligentes.Per hos.n.garrulos syllogistas in rebus credendis pietas erga diuinorum uniuersitatem oĩs amittit, atq; uincendi studio fraternum odium concitat,uenaticos canes ad seditionem paratissimos,summæ contẽplationis uenenum orbe toto expellendum.Triumphent hæc si phas est syllogismorū artificia,in natura & humanis inuentionibus atq; figmentis.Sed in sacris oraculis locū sibi ne sperent ullum. Hoc em̃ Parmenides apud Platonem de substantiis separatis Socrati dogma tradidit ita dicens. ἀλλὰ ὁμοίως ἡμεῖς ἐκείνων οὐκ' ἄρχομεν τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχῶν, οὐδ' γιγνώσκομεν τ θεὸν οὐδὲν, οὐδ ἡμετέρα ἐστὶν ἡμ. .i. At similiter nos illis non imperamus nostro imperio,neq; cognoscimus diuini quicq̃ nr̃a scientia.Ei sermoni & peripatetici astipulant̃ & Aristoteles ipse tum artifex tum organū,ut aiunt,sciendi,cum in resolutiuorum posteriorū uolumine primo,immediatorum scientiã esse indemonstrabilẽ affirmat. Post paulo inqt. Et non solum scientiam,sed & principium scientię esse aliq̃d dicimus q̃ terminos cognoscimus.Principiū sciẽtiæ Themistius ibi appellat nostram mentem,terminos uero ex q̃bus uidelicet componuntur dignitates maximę subiectum & p̃dicatum.Sed Philoponus q uulgo noĩat̃ Ioannes grãmaticus explanauit hæc nõ parū sublimi & uerius ita scribẽs. ὁ μὲν φιλόσοφος τὴν ἀξίωσιν τ προσκείμενόν ῥητοῦ οὕτως ἀπέδωκεν. ἀρχὴν μὲν ἐπιστήμης τὸν νοῦν εἰληφώς. οὐ τὸν ἡμέτερον ἀλλὰ τὸν θεῖον καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. ὅρους δὲ τὰ νοητὰ καὶ θεῖα εἴδη. ὅρους δὲ αὐτὰ καλεῖσθαι ἀφ' τὸ πέρατα εἶναι πάντων .i. Philosophus hic quidem enarrationem p̃iacentis dicti sic tradidit.Principium qdem scientiæ.Mentem accipiens,nõ nostram,sed diuinam & supra nos. Terminos autem

autem ipſas intellectuales & diuinas formas. Terminos quippe illas uocari, propterea ꝙ fines ſint omnium. Cognitio itaque ſupernaturaliū creditorum a mente pendet, non a ratione, quæ ratiocinando poteſt errare Sic enim idem ſcribit Ariſtoteles ἐπισίχεται τὸ ψεῦδος οἷον δόξα, καὶ λογισμὸς. Id eſt. Suſcipit falſum, ut opinio, ita etiam logiſmus, quod eſt ratiocinatio. Vnde ſyllogiſmus nuncupatur. Idem denique concludit poſteriora ſic. Scientia, inquit, omnis cum logo, id eſt cum ratione eſt. Principiorum, ſcientia quidem non utique erit. Quoniam autem nihil uerius contingit eſſe ſcientia quàm mentem, mens utique erit principiorum. Principia uero dicuntur res primæ, & Heſiodus priſciꝙ omnes Theologi deos fecerunt eſſe principia, igitur hæc cognitio proprie nominatur diuina. Et ut in poſtnaturaliū primo ille idē ſtagirita ſcripſit, eius eſt poſſeſſio δικαίως ἂν οὐκ ἀνθρωπίνη. Id eſt. Iuſte utiꝙ non humana, ꝙ uel ſolus uel omnium maxime illam deus habeat, & indignus ſit homo quærere circa eum ullam ſcientiam. Deus enim ſolus hunc habet honorem iuxta Simonidem. Sed cum nobis nihil magis conducat ad beatitudinē quàm ſummarum & diuinarum rerum cognitio, qua (te rogo) uia Philolae alia homini ad eas pergendum eſt, ſi non ſcientia? quibuſue modis comprehenda tanta ſummitas? Tum PHILOLAVS. Per ecaſtor ipſe tu, iter oſtendiſti planum atque patens. Cum enim quinque ſint cognitionum opifices, Ammonio teſte, poſt Ariſtotelem, qui eorum quatuor tantum in primo de anima libro meminit. Sunt autem νοῦς. διάνοια. δόξα φαντασία. αἴσθησις. Id eſt. Mens, diſcurſus, opinio, imaginatio, ſenſus. Mens quidem & ſenſus non ſyllogiſſant, alterum longe ſuperius, alterum multo inferius ratione. Sed nec imaginatio quoque cum ſit ſtatio ſenſus & apparitionum inde migrantium reſeruatio. Senſibus autem nequaquam ratiocinantibus, ne putandum quidem eſt apparentia ſenſuū ratiocinari poſſe. Reſtabunt igitur opinio & diſcurſus, at opinio eſt ipſius diſcurſus concluſio, quapropter ea ipſa non ſyllogiſſat, ſoli ergo diſcurſui quę diancœa nominatur relicta eſt ſyllogiſſandi facultas, hucuſcꝙ Ammonii ſententia eſt in cōmētariis quæ edidit ad Ariſtotelis prima reſolutiua. Et qm̄ attigi enumeratione comp̄henſiones & comp̄henſa breuiter, ne uagetᵉ oratio mea longius, opinor diuina eſſe ſupra ſyllogiſmum, nec rō̄ne humana intelligi poſſe q̄ non ducant originē cognoſcendi a ſenſu, ſed ex mera dependent fide, tm̄ ob amorem reuelantis recepta & hoīm beatitudinē credita. Sunt tn̄ plurima ſane q̄ ſic diuinę ſe ſpeculationi ſæpe immiſcent, ut unius familiæ ſolent qñcꝙ liberti & inquilini comune ſibi nomen uſurpare, atcꝙ illa crebro (ita em̄ fateor) ſe a theologica facultate tractari patiuntur, ꝙa uel aliqualem ordinē obtinuerunt ad deū, aut per ſe aut per reductionē, uel alia forte ratione ut creationis, conſeruationis, perfectionis, iuſtificatiōis,

beatitudinis,ſalutis,& ſimiliũ.De illis eq̃dẽ nõ cogito in p̃ſentia q̃ ſciã ea naturaliter nobis cognita fieri,q̃rũ aut in poſtnaturalibus afferẽt oſtenſio q̃ ſint,aut in theologicis,propter q̃d ſint.Permitto nimirũ illis rõnem q̃p pe a ſenſu q̃ndã ortis & diſcurſui humano deditis,ſed q̃rum ueritas a ſola pẽdet autoritate reuelãtis,eorũ haud arbitror eſſe ſciẽtiã,nec in illis dñari ſyllogiſmũ uelim.Sed id tm̃ q̃d oĩb⁹ erit p̃ſtãtius fides,quã q̃ hẽt,is ab Ariſtotele in prioribus reſolutiuis appellat̃ βέλτιον δ' ἀκείμβνος ἢ εἰ ἐτύγχανον εἰδὼς .i.melius diſpoſit⁹ q̃ ſi eſſet ſciẽs,q̃d explanauit ita Philoponus,id eſſe,melius cognoſcere q̃ p demõſtrationẽ.Ad hæc Marran⁹,Aſſentior tibi Philolae,inq̃t,& tecũ q̃q̃ illa ip̃a q̃ mer̃ ſunt fidei & pure credibilia ueto ſubiecta eſſe logicis tẽdiculis,q̃ plane magis ſunt cõtẽplãtibus detrimẽto q̃ lucro,idq̃ nr̃i pariter aſſeuerãt tã græci q̃ latini.Hieronym⁹ ille Dalmata in pſalmũ cẽteſimũ quartũ ſcribẽs,ſyllogiſſandi artẽ theologic̃ applicatã cõparat plagis ægypti,et ſic ait,Cyniphes dialecticę artis ſtimul⁹ intelligit̃ q̃ licet paruũ uideat̃ re ipſa hẽre ſeductiõis aculeũ,grauiſſime tn̄ ſauciat mentes humanas.Quapropter doctiſſimus iſte uir hãc techną quã & uanitatẽ ſenſ⁹ & obſcuritatẽ mẽtis agnoĩat,oĩno ab hebraicis dimouit ſtudiis atq̃ reiecit,cũ ſ̃pe alias tũ aptiſſime ad Damaſum de q̃ſtiõib⁹ ſibi ꝓpoſitis q̃n in ſecũda iis uerbis utit̃.De hebraicis diſputãtẽ,nõ decet Ariſtotelis argumẽta cõq̃rere.Et in pſalmo Cxliii.de theoſophiſtis ita ſcribit.Q̃n tecũ cœperint diſputare ſic uerba eorũ breuia ſunt,ſic artifici ſermone cõcluſa,ut euadere tibi difficile ſit,cũ.n.te ligauerint ſyllogiſmis ſuis,& te clauſerint, & quaſi maceriã ſyllogiſmũ tibi texuerint ac ædificauerĩt,nõ poteſt corruere,nõ potes trãſire,teneris ĩcluſ⁹,nõ eſt ruina maceriæ neq̃ trãſit⁹. Cũq̃ ibi tenuerint te quaſi q̃dã giro incluſum,tũc nõ eris in anguſta uia q̃ ducit ad uitã,ſed in lata q̃ ducit ad mortẽ. ἐπεὶ καὶ τὸ ἀπλότητος πίστις, βέλτιον ἐστὶ τοῦ ἐκ περιεργασίας πιθανολογίας.i.Q̃m & ſimplicitatis fides melior eſt q̃ curioſitatis ꝑſuaſiua rõ,ut dixit Athanaſius in lib.iii.aduerſus Arianos,cõfirmat hoc idẽ in ope cõtra græcos,q̃d ſic ĩcipit. Ἡμῖν περὶ τῆς θεοσεβείας καὶ τῶν ὅλων ἀληθείας γνῶσις, οὐ τοσοῦτον τὸ πρὸς τῶν ἀνθρώπων διδασκαλίας δεῖται, ὅσον ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει τὸ γνώριμον .i.Ipſa q̃dẽ de cultu diuino & de uniuerſorũ ueritate cognitio,nõ tã inſtituta ab hoĩb⁹ doctrina eget q̃ ex ſe ipſa hẽt notoriũ ſuũ.Sic Athanaſius.Hoc nihil eſſe uerius quiſq̃ ſibi conſtituat.Quo enim dicendi ſtudio aut q̃ ꝑſuadẽdi conatu opus erit ei⁹ q̃d mea ſpõte parat⁹ ſum credere,q̃dq̃ iã ſolo erga reuelãtẽ amore meo ac ſingulari ueneratiõe libẽter recepi,ne minimę q̃dẽ rõnis ui coact⁹ aut ĩduct⁹,quã ſaltẽ tenebricoſa in hoc corp⁹ demerſi ac uincti aĩ obtuſitas poſſet excogitare,Multo uberius hæc tractat Iuſtinus ille phũs chriſtian⁹ ĩ lib.de recta cõfeſſiõe iãbũ priſcũ iſtuc citãs. οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποις τῶν θειῶν ἔφης.i.Nihil.n.hoĩb⁹ diuinorũ manifeſtũ,q̃ & Socratis fluxit ab ore.Fert̃ ita Xenophõtis Socratici ad æſchinẽ epſa,ubi oĩb⁹

inqt patet diuinas res cognitiõe humana cõphẽdi nõ posse, quare sufficit pie ipsos deos ex aĩo colere, quales autem sunt, nec inuenire nobis possibile est, nec phas quærere, nec enim seruis conducit, nec eis laudabile dixerim si dominorum suorum cõsilia nisi q̃tum ad ministerium suum ptinet scrutari uoluerint. Et ut de Socrate aliorumq; philosophorũ sectatoribꝰ scripsit idem in Memorabilibus, ἐθαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἔστιν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατὸν ἐστὶν ἀνθρώποις εὑρεῖν. i. Mirabat aũt uidelicet Socrates, si non manifestum ipsis sit, q̃ ea nõ est possibile hoĩbus inuenire. Talis semp fuit oĩm ætatum & oĩm ferme religionũ sententia, ut humano intellectu non capiantur q̃ prius in hoĩs sensu non fuerãt, & q̃ intellectus non capit, ea nec ratio discutit, q̃ autẽ rõ non discutit ea neq; ratiocinationis discursus quam διάνοιαν uocant iudicabit, q̃d tum maxime diuinitus reuelatæ ueritati congruit, etiam si de earum aliqua imaginarios nobis animi cõceptus formemus, ut quicquid religiose pieq; receperimus id argumentationis uiolentiæ non subdamus uel ullo nobis phantasmate proposito. Maiores itaq; imitatus ille Naziãzenus Gregorius, q̃ eminet inter oẽs nostrates in oĩ theologicę facultatis genere, omni uerborum & sententiarum uenustate simul & grauitate, huic doctrinę haud absimiliter adstipulat in libro theologiæ secundo affirmans, τὸ, μὴ λητὸν εἶναι ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ τὸ θεῖον, μὴ δὲ ὅλον ὅσον ὅτι φαντάζεσθαι. i. Non comp̃hẽsibile fore humano discursu diuinũ neq; totum quicq̃d contingit imaginari. Ne mi tu Marrane Christianorũ me prorsus expertem aut negligentem suspiceris Philolaus respõdit, memini Athenagoram philosophũ Athenien sem ad imperatores M. Aurelium Antoninum & L. Aur. Commodum pro Christianis legatum sic dixisse. ἐπὶ καὶ διὰ αὐτῶν τῶν δογμάτων, οἷς πεισόμεθα, οὐκ ἀνθρωπικοῖς οὖσιν, ἀλλὰ θεοφάτοις καὶ θεοδιδάκτοις πεῖσαι ὑμᾶς μὴ ὡς περὶ ἀθέων ἔχειν δυνάμεθα, .i. Atqui & per ipsa dogmata q̃bus innitimur nõ humanis certe sed diuinitus missis & deo doctis, persuadere uos (non sicut de prophanis tenentes) possumus. Vbi aliter de prophanis persuaderi, aliter de diuinis insinuat. Tametsi aliquã multos ex uobis nouerim, qui omnia logicis adinuentionibus confundũt & susq; deq; naturalia mathematicis principiis, ac rursus theologica naturalibus statuunt confirmantq;. Sed haud quaq̃ causæ diuinæ sunt naturalibus pares, nec ualent naturalia dirigere diuina, longeq; minus illa q̃ sola fide constant ulla ratione possunt demonstrare humanitus scibilia, Sicut nec ea quæ sunt pure credita necessario inferunt naturaliter scita, p̃stantissimus enim ille uester Dionysius Areopagita quem ego aut reliquias aut imaginem Pythagoreorum (ut arbitror) haud insipiẽter existimauerim, sup theologicis istis cognitionibus in libro suo de diuinis noĩbꝰ ita loqtur οὐδὲ γὰρ inquit ἀκριβὴς ἐμφέρεια τοῖς αὐτάρκοις καὶ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλ' ἔχει μὲν τὰ αὐτατὰ τὰς τῶν αὐτῶν δεχομένας εἰκόνας, αὐτὰ δὲ αὐτατῶν αὐτατῶν ἀξίωται. καὶ οὐδεμία συνεισφορὰ κατὰ τὸν τῆς οἰκείας ἀρχῆς λόγον. i. Neq; em̃ consequens illatio causatis & cau

sis,sed habent quidem causata illas causarū receptas imagines. Ipsę autem causæ causatis abstractæ sunt,& superne residentiuxta cuiusqꝫ principat9
F rationem. Quo captiosius aliqꝝm ex uestris retiaculū & fallacius dogma est,in rebus sola fide reuelata cōstantibus,syllogismorum proprietate ne dum utendum,uerum etiã pari dignitate credendum esse quicqd ex sacris oraculis per syllogisticum artificiū seqtur,ac bona formali necessaria logicaqꝫ cōsequẽtia infertur. Nihil enim tam distat qꝫ esse diuinitus reuelatum & humanitus inuentum. Vnde in mera fide pure credibiliū, credere & scire sunt maxime disparata,ubi nunqꝫ conclusio syllogismi fore potest euidentior exp̃missis,etiam si p̃missis euidentia certa misceãtur, tñ semp conclusio,partem sequitnr infirmiorem. Recte igitur uel hoc affirmamus qꝫ in eodem subiecto & respectu eiusdem ueritatis,non potest simul stare habitus fidei acquisitæ & habitus scientiæ per demonstrationem genitę. Qui ergo contradicit sacris oraculis,is execrabiliter contradicit fidei. At uero qui alicui conclusioni humano ingenio,subtilibus inuẽtiunculis,Aristotelicis technis,Eleaticaqꝫ disciplina,cuius autor fuit Zenon τῆς ἐλεατικῆς φιλοσοφίας ἀρχηγὸς. ut Galenus ait,siue Chrysippi tendiculis aut sophistarum syllogismis ex sacrorum oraculorum reuelatis collectæ atqꝫ illatæ contradicit,is iam non fidei contradicit,sed scientiæ humanæ repugnat, non diuinam illuminationem,sed mortalem industriam abnuens haud execrabiliter,sed erranter forte, aut quandoqꝫ perspicaciter,non aũt turpiter. Quonam modo igitur affirmare quis ausit? diuinitus reuelato & humanitus inuento pari dignitate credendum esse,nisi qui totus pascatur syllogismo sicut bos fœno. Sane quæ (amabo te) intercedit dignitatis paritas istius & illius? Fidele illud,at istud scibile. Mens illius sedes est,istius ratio,illud defluit a lumine superno, istud ex sensu ducit originem. In mentis regione aliqua sunt necessaria,quę in ratione sunt impossibilia. In mente datur coincidere contraria & contradictoria,quæ in ratione lõgissime separantur. Non est igitur omnino uerum,si præmissæ sint de fide conclusionẽ iccirco fore de fide. Nam execrabilis est propositio hæc,nullum adorandum est creator,Multo etiam execrabilior ista,Omne sculptile est adorandum. In eis nanque ambabus blasphematur fides,attamen & sacra & fidelis non est hęc,inde consequens,nullum sculptile est creator,quam naturali ratione demonstrare possumus,ergo ueritas eius non pendet ab autoritate reuelantis. Sed eius euidentia longe credita fide minor est. Pari suasu fallimur assentiendo,quia conclusio sit de fide,iccirco aliquã præmissarum necessario esse de fide. Quis enim ignorat Hebræis, Christianis & Agarenis esse summa fide creditum qꝫ sculptile non sit adorãdum, ad cuius tamen assertionem inferendam naturalibus utar præmissis, nullum lapidem esse adorandum, sculptile autem uidemus lapidem esse.

Tum Marranus, Commodū mihi Philolae reducis inquit in memoriam noſtrorum q̄rundam elenchos ſophiſticos, cum dicunt, concluſio eſt hæretica, ergo aliqua p̄miſſarum. Qua in cauſa miror ſupra q̄ dici poteſt, q̄ iſti aliquos uel hoīes q̄ñq̄ inueniant, qui eis talia credant. Sed quid ego æthiopem lauare conor, qui nulla opa candeſcit. Sunt p̄terea q̄ tametſi reuelantur, tñ etiam ſequuntur de reuelatis, q̄ ſi acceptentur a credēte, fides potius erunt q̄ reuelata q̄ ſcientia q̄ illata. Sicut quæ p̄cipit eccleſia mea eſſe credenda etiam q̄cunq̄ ingenio compoſita, præſumuntur potius a ſpiritu ſancto eſſe reuelata, q̄ humana ratione inuenta, q̄ tumuis quadam ſyllogiſtica ſubtilitate inducant. Sic ille ad eccleſiam Alexandrinā ſcripſit Impator Conſtantinus de concilio Niceno dicens. ὁ γὰρ τοῖς ἑξακοσίοις ὁμοῦ ἥρεσεν ἐπισκόποις, οὐδὲν ἔστιν ἕτερον ἢ τοῦ θεοῦ γνώμη, μάλιστα ὅτου γε τὸ ἅγιον πνεῦμα τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν ταῖς διανοίαις ἐγκείμενον, τὴν θείαν βούλησιν ἐδήλωσε .i. Quod enim trecētis ſimul placuit epiſcopis, nihil eſt aliud q̄ dei ſentētia maxime ubi ſanctus ſpiritus talium tot & tantorū uirorum mentibus incumbens diuinam uoluntatem declarauit. De epiſcopis loqtur hic, eccleſiā uniuerſalē ſpiritu diuino agitatam rep̄ſentantibus, non de q̄rumlibet q̄tū cunq̄ polyphemorum heteroclitis ſine cerebro capitibus. Abeant igitur in officinam ſuam miſtiones ſyllogiſmorū de eſſe, de neceſſario, & de contingenti, aut ſi qua ſint alia logicæ curioſitatis poſſibilia ſeu impoſſibilia. Nulla em̄ eſt orōnis fideliter creditæ ad neceſſariā propoſitionem æqua compatio, cum neceſſaria poſſit eſſe dubitabilis, reuelata uero nihil ſit euidentius. Ne igitur occupēt eiuſcemodi miſtiones adyta ſacrorū, ne moleſtent hierophātas, q̄nīmo ſecedant (ſi aliqd poſſe uelint) ad artes ſellularias aut naturas cemētarias aut ſupputatiōes mathematicas, ne trāſeant limites, ne attingant τὴν ἀθέατον καὶ κρυφίαν τῶν μυστηρίων καὶ συμβόλων πρόοδον Recta, inquit Philolaus, incedis amice ad Pythagoræ profecto uiri diuiniore doctrina imbuti obſcuras latebras, nullis humani ingenii argutiolis pueſtigandas, q̄ nobis ambigendi formidinem magis incutiunt q̄ generēt adhærendi firmitatem. Non em̄ poterit diuinorū tantus ſplendor p̄ tam tenues et aniles ſophiſmatum rimulas tam ſtrictim a noſtris noctuinis oculis cerni. Sed opus erit ampliſſimis cogitandi & credēdi uiribus, maxīeq̄ (ut ait Terentius) fide & taciturnitate. Quo motus Pythagoras, om̄ibus diſciplinis toto orbe hauſtis primus philoſophiæ creditor, nihil prius, ut ſcripſit Apuleius, diſcipulos ſuos docuit q̄ tacere. Nam hoc erat primum contemplatiuæ ſapientiæ rudimentum, meditari condiſcere, loquitari de diſcere. Perinde atq̄ tam auguſtę maieſtatis Pythagorica ſublimitas multo eſſet dignior q̄ q̄ pueriliter iactatis gerris loquitando & garriendo cō prehendi poſſet. Satis uero nobis patet ex iis q̄ è Simone accepimus, etiā Pythagoram ſicut cætera Cabaliſtarū ita hoc q̄q̄ genus doctrinæ in græciam attuliſſe, ſcilicet q̄ de quæſtione altiſſima diſcipulus interrogaturus

taceat. Interrogatus uero solum respondeat αὐτὸς ἔφα Ipse dixit. Sic Cabalistæ respondent אמרו חכמים .i. Dixerunt sapientes. Et Christiani quoq; suis dicunt πίστευσον .i. Crede. Tum Marranus, Fortasse nos taxas Philolae quibus id & Imperator Iulianus improperauit dicens, ὑμῶν ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀγροικία. καὶ οὐδὲν ὑπὲρ σ', πίστευσον, τῆς ὑμετέρας ἐστι σοφίας .i. Vestrum irrationalitas & rusticitas, & nihil ultra ipsum crede, uestræ est sapiẽtię. Cui conuitio Nazianzenus in prima inuectiua prudenter occurrit, q̃ pariter hoc Pythagoreis sit primum & maximum disciplinæ fundamentũ, tacere, deinde nullam dictis exhibere rõnem nisi αὐτὸς ἔφα, quapropter is inique nos redarguat, quippe εἰς ταυτὸν εἰκοντες τῷ, αὐτὸς ἔφα, τῷ, πρ' ἡμῖν πίστευσον, ἐμ ἄλλαις συλλαβαῖς τε καὶ ῥήμασι .i. In idẽ cedente isto, ipse dixit, & apud nos crede, licet aliis syllabis & uerbis, ita Nazianzenus. Habemus nunc memoriter eorum q̃ præ q̃busq; cęteris sacra diligentius tractauerunt unanimem discendi morem uidelicet. Cabalistarum אמרו, Pythagoreorum ἔφα, Christianorum πίστευσον. Cæterum quicqd aliorum est diuinum non est.

H Equidem ante multo cogitaui tm̃, Philolaus ait, ea oĩa ex Hebręorum fluxisse Cabala, iam certo certius scio, clare nanq; uideo, quæcunq; Simon nobis oñderit philosophiæ Italicæ, hoc est Pythagoricis adamussim quadrare, ut haud ab re iudicauero Cabalistarum & Pythagoristarũ inter se cuncta eiusdem esse farinæ. Oĩa nanq; studia nostra utriq; reducũt ad humani generis salutem, & omnia entia quę subsistunt, aut substant cõtinuo ad Ideas referunt q̃ uere sunt, & idearum ideam. Vnde utriq; ternos esse mundos asseuerant, & tertium infinitum, uel potius non finitum, tribusq; constare oĩa. καθάπερ γάρ φασιν οἱ πυθαγόρειοι ὃ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται· .i. Quemadmodum em̃ dicunt Pythagorei, omne & omnia tribus terminantur, ut in libris de cœlo scripsit Aristoteles. Nam alia q̃dem, inq̃t, sunt corpora & magnitudines, alia uero habitant & obseruant corpa & magnitudines, alia denicq; habitantium & custodũ principatus sunt & origines. Quod ita intelligo. Qm̃ mundus inferior complectit̃ corpora & magnitudines singula cum suis uirtutibus & intelligentiis sphærarum motorib⁹ appropriatis & generabiliũ corruptibiliũq; curatoribus ac custodibus q̃ obseruare dicunt̃ corpora prouide, ut est cuiq; tributa prouincia q̃s antiquitas q̃nq; uirtutes, q̃nq; angelos, tum aliq̃n & deos, item & dæmonas, uel pro rerum anxiarum sollicitudine q̃bus allegant̃ crebro dęmonia q̃q; noĩauit. De quibus canit Homer⁹. θεοὶ ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες .i. Dii olympica tecta inhabitantes, scilicet q̃ rebus naturalibus p̃fecti sæpe querula turbantur affectione ac a summis ad ima relegati laborũ suorũ causas dicũt πολλοὶ γὰρ τλῆμεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, ἐξ ἀνδρῶν, χαλέπ' ἄλγε' ἐπ' ἀλλήλοισι τιθέντες .i. Multi em̃ patimur olympica tecta inhabitãtes a uiris, graues dolores inter eos uicissim reponentes, ut est in Iliados quinto. Nam olympũ intelligunt prisci quintam essentiam siue naturam hoc est cœlum, quare

tecta

tecta olympica ſunt ſphærę cœleſtes ſeu cœlí dicti a celando ſicut tecta a tegendo. Deniq; uirtutes cœleſtes & uires elementares ac rerum naturaliū proprietates Heſiodus deos ex cœlo & terra dicit genitos in ſua theogonia, & Orpheus græcorum primus theologus ad Muſæū ſcribens eoſdem appellat dæmonas his uerſibus. δαίμονας οὐρανίους καὶ ἠερίους καὶ ἐνύδρους καὶ χθονίους καὶ ὑποχθονίους ἠδὲ πυριφοίτους. i. Dæmones cœleſtes & aereos & aquaticos & terreſtres & ſubterraneos & igniſequos ſeu igni aſſiſtentes In operū q̄q; ac dierum libro Heſiodus, Dæmones inquit boni ſunt terreſtres cuſtodes mortalium hoīm. Ipſe quidem Apollo ſe ſuiq; ſimiles dæmonas roganti q̄ndam Theophilo reſpōdit angelos eſſe pro incumbēte ſibi adminiſtrationis officio ut eſt in oraculis. Sic enim cecinit ut ferme ſolet omnia heroice. ὄνομα μηδὲ λόγῳ χωρούμενον ἐν πυρὶ ναίων, τοῦτο θεὸς μικρὰ δὲ θεοῦ μερὶς ἄγγελοι ἡμεῖς. i. Nomen ne ratione capiendum in igne habitās, hoc deus, Parua aūt dei portio angeli nos. Erigamus ſi libet ad altiora ingeniū noſtrum, q̄ppe ad uniuerſi huius globi uitales influxus. Nam mundus ſuperior cōplectit̄ ſuperos, eſſentias incorporeas, diuina exemplaria & orbis huius ſigilla, q̄rum inſtar, oīm rerum inferiorum facies ſunt factæ, quę Pythagoras appellauit ἀθανάτους πρῶτα θεοὺς. i. Immortales prima deos, uelut principia rerū ex mēte diuina productas ideas ut ſint eſſentiales ἀρχὰς principatus & origines habitātium corpa, id eſt ſpecierum, compoſitas huius mundi res informantiū. Quo plane intelligit̄ alios etiam illic eſſe īmortales ſecunda deos, prima eī ſecunda referunt, entia incorporea ſingularia & indiuidua nō materiali numero ſed formaliter formali inter ſe differentia, puta ſpiritus ab oīni materia liberos, ſimplices & impermiſtos, ſuapte natura extra cœlum ſenſibile commorantes, & ut ait Ariſtoteles, nec tempori nec loco aſtrictos unde nec ſeneſcant nec tranſmutent̄, multomagis nulla uariatione nec alteratione, nulla deniq; paſſione affecti ſufficientiſſimam ſibi & optimam ducant uitam, habitentq; æthernitatē, q̄d nuncupatur æuum, & grę̄ce αἰὼν quaſi ἀεὶ ὤν. i. ſemper ens, qm̄ idem illud ſeculū ſemper fuit, eſt, erit, intemporaliter, in mente diuina, ex energia tñ dei foras creatum, & extra cœli noſtri conuexa conſtitutū, pro domicilio ſplendidiſſimo ſpirituū beatorum, q̄s Pythagorei ueros deos exiſtimant in ſublimi ætheris uertice locatos cum prorſus obiectu, tum retro partu æuiternos, ſcilicet æuo immortali & diuino p̄ditos. Ab ipſo aūt eodem æuo etiā aliis diſpēſatum eſt & tributum eſſe & uiuere, his q̄dem darius, his uero obſcurius ut idem dixit Ariſtoteles. Quid aūt id ſit per q̄d diſpenſet̄ & tribuat̄, ab hoc æuo diuino & immortali rebus aliis, hoc eſt inferioribus eſſe ipſum, non fortuitum obiter, aut perfunctorie illapſum, ſed cuius libet ſpeciei conſimiliter ſubſtātiuū, certe primi oīm Pythagorei Socrates & Plato ſequentes p̄ceptorem ſuum, diſcipulos illius familiæ docuerunt, cū au

diuiſſent Pythagoram ſemper de diuinis obſcure loquentem, dicere ſoli tum, ꝙ tetractys traderet animæ noſtræ fontem perennis naturæ, tunc plane intellexerunt Tetractyn eſſe Ideam in mente diuina tradentem, & fontem eſſe Ideam exemplarem traditam, & perēnē naturam eſſe Ideam rerum eſſentialem receptam. Quare Alcinoo teſte dixerunt hoc modo. ἔστιν ἡ ἰδέα ὡς μὲν πρὸς θεὸν, νόησις αὐτοῦ, ὡς δὲ πρὸς τὸν αὐθητὸν κόσμον, παράδειγμα. ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν θεωρουμένη, οὐσία. i. Eſt idea quoad deum qdem cognitio ſua, q̄ ad ſenſibilem autē mundum exemplar, quoad ſe ipſam uero conſyderata, eſſentia, ceu loquentis uox (uti eſt apud Areopagitam) una cum ſit atq; eadem, a multis auribus ut una percipitur. Eſt em̄ uox primo in uociferatore, ſecūdo in uocalitate, & tertio in q̄libet auditore. Quō aūt in mūdo ſenſibili ſemper ſphæra prior in oēs eam ſequentes influit, ita in mundo ītellectuali non tm̄ ſingulos choros ſuperiores influere arbitramur in om̄es choros inferiores, uerumetiā totum mūdum ſupiorem influere in totum mūdum inferiorem, ut oīa pro ſuo captu q̄tum fieri poteſt momentanea ad ætherna & infima reducant̄ ad ſumma. Nihil tm̄ mere creaturarum ad tertium mundum reduci poteſt, nihil enim tantæ ſublimitatis ſuapte natura capax eſt, niſi deus. atqui tertius inquā mundus ille ſuperſup̄mus om̄es alios mundos continens ſolius deitatis eſt, unaq; diuina conſtat eſſentia, ut plane mihi uidetur recte cognoīata παντοκρατορικὴ ἕδρα. i. oīpotens ſedes locata immo exiſtens ſuper omne æuum & ſup̄ omne ſeculum (eſt em̄ ſeculum ſeculorum) ὑπάρξεως. ὑποστάσεως, οὐσίας. φύσεως. ὀντότητος καὶ ἑνότητος πρόοῦσα. i. Exiſtētiæ, ſubſtātiæ, eſſentiæ, naturæ, entitas & unitas p̄exiſtens. Quod Pythagoras noſter ἓν appellauit, & Parmenides Pythagoreus ὄν, uterq; haud abſimili ratiōe ὅτι ὑπερούσιον, ἕν. καὶ ὅ ὄν, ἕν. i. ꝙ ſupeſſentiale unum, & ens, unum. Sed nemo antiquitatis tam peroſus aut tantus contemptor maiorum eſſe optauerit, ut tm̄ & tam ſapientē Pythagorā exiſtimet tam anili amentia correptum fuiſſe ꝙ putaret abaci numeros aut pueriles talos q̄bus iactarent uultorios quatuor, aut mercatorum calculos cęteraq; id genus eſſe rerum oīm principia, quę non ſolum rebus non p̄ſint, uerū etiam ſecundum res accidant. Quin potius intelligi uoluit ipſum eſſentialiter & ſimpliciter unum, a quo, & ex quo, & per q̄d, & in quo, & ad q̄d oīa ſunt, & ordinant̄, & p̄manent, & continentur, & implent̄, & cōuertuntur; idēq; eſſe primum unum & primum ens, q̄d in ſecundo poſtnaturalia teſtatur Ariſtoteles his uerbis. πλάτων μὲν οὖν καὶ πυθαγόρειοι οὐκ ἕτερόν τι τὸ ὄν, οὐδὲ ἓν. ἀλλὰ τοῦτ' αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, ὡς οὐσης τῆς οὐσίας ταυτὸ, ὅ ἔστιν εἶναι καὶ ὄντι. i. Plato nanq; & Pythagorei nō aliud aliq̄d ipſum ens, neq; ipſum unum, ſed hoc eorum naturā eſſe, ceu exiſtentis eſſentię idem unum eſſe, & ens aliquod. Sane Xenophanes ille Parmenidis p̄ceptor & idem Pythagorę coæuus, quanq̄ oīa celare mos illorum fuit, tm̄ uiſus eſt clariſſime nobis explanare quid ipſum unum eſſe intellexerūt, de q̄ in rerū principiis uerba fecerint.

Dixit

Dixit aũt illud unum,eſſe deum,quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt cum ſtatuit infinitũ & unum & numerum eſſe prima rerũ principia.Per infinitum nihil aliud ſignificans q̃ ipſum poſſe,nihil em̃ q̃s unq̃ ne cogitauerit quidem,prius ipſo poſſe,q̃d maxime infinitum in deo eſt, immo ipſum,infinitus deus eſt,in q̃ non ſeparantur eſſe & poſſe,q̃d oĩum producibilium & ſingulorum q̃rumq; continet eſſentias uirtutes & opa tiones cum oĩbus proprietatum & accidentium connexilibus differentiis & unionibus. Cæterũ Pythagoræ aſſentit etiã ea in re Anaxagoras ante q̃s uiros nullam græcos oẽs dei habuiſſe cognitionem Euſebius Pãphili autor eſt.Dixit em̃ Anaxagoras, qm̃ erant oĩa ſimul.Et Democritus,erãt inqt omnia ſimul potentia,uidelicet δωάμι.i.in ipſo poſſe.Hæc eſt illa q̃q; miſtura ſiue rerum cõmiſtio Empedoclis & Anaximandri,nequaq̃ tñ in aliq̃ Heſiodi aut Ariſtophanis chao nocte & erebo confuſa,ſed in deitatis pleno lumine diſcreta,& in ipſo infiniti luminis intimo penetrali ordinata,quãq̃ ſi haud inique intelligatur Heſiodus,certe chaos noctem & tenebras nõ eſſe rerum principia,ſed ex principiis orta ſtatuit.Id.n.in Theogonia protulit. ἐξ ἀρχῆς κῆ εἰπεθ' ὅτι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. ἦτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο Deinde ſequit ἐκ χάεος δ' ἐρεβός τε μέλαινά τε νύξ ἐγένοντο .i. Ex principio & ſiqñ aliquid primo factum eorum eſt,certe primum chaos factũ eſt. De chao aũt erebus nigraq; nox nata ſunt.Ariſtophanes uero aliter in auibus ſcripſit χάος ἦν καὶ νὺξ ἐρεβος τε μέλαν πρῶτον.i.Chaos erat & nox erebuſq; nigrum primo.Sed ita fingit poetice muſarum more alludẽs ſuis auibus ut ex ouo poſſet amorem excubare,ac ſimul Orphei ſupparaſitat in Argonauticis, non abſimiliter ſentienti quapropter hoc idem repetendo rurſus iterũq; meminerim,oĩa & ſingula in illo ipſo poſſe,non confuſe,non in chao, nõ in erebo,nec obſcura nocte,ſed diſcrete ac ordinate in pleno lumine ſcilicet in ipſa luminoſa & oĩm fulgentiſſimorũ radiorum ſplendidiſſima claritate ac illuſtris & illuſtrantis eſſentiæ diuinæ intuitu notitia cognitione uerſari,quæ optimo iure ab antiqſſimis philoſophorum Idea nominatur ἐκ τοῦ ἰδῶ, ϑ' γινώσκω cuius q̃dem poſſe eſſe,cum oĩa complectatur mentalia, rationalia,intelligibilia,ſenſibilia,uitalia,ſubſtãtialia,adhæſibilia,& adhæſiua,non tm̃ eorum q̃ ſunt,uerumetiam quę non ſunt,tum uere illud poterat infinitum appellare Pythagoras,quod & a ſapientiſſimis dictum erat ἀπειροδυνάσθαι .i.Infinite poſſe,qm̃ & ipſum eſt infinitum,& una eadẽq; infinita & eſſentiali Idea complectit res infinitas.Nihil em̃ uel fuit,uel eſt,uel erit in ſupcœleſtibus,cœleſtibus,terrenis,corporeis aut ĩcorporeis,in angelis,in hoĩbus,in brutis,in plantis,in tota uniuerſi natura q̃d non poſſeſt uel ut grammatice loquamur potis eſt.Ex hoc oñia prodeunt,& hæc eſt ἀπειροδύναμος καὶ παντοδύναμος δυναμοποιός δύναμις .i.Infinitepotens & oĩpotens potentifica potentia,q̃ nihil aliud eſt q̃ diuina eſſentia,intra quam ante oĩa

unũ producit duo. Hic tenes Marrane totũ meum Pythagoram. Duo primus numerus est, unum uero prĩcipium numeri. Q; si credis Xenophani ut ante audisti, unum illud deus est, & cum intra essentiã diuinã productio duorum manserit (numerus em̃ se ipso constituit̃, Boetio peripatetico autore, iuxtaq; unum solus binari⁹ naturaliter est) tum necessario, duo q̃q; illa, deus sunt, q̃niam intra deum nihil nisi deus est. Tres igit̃ hæ res principium & primum cum sint, & unam dei essentiã non exeant, tum deus plane unus sunt, non em̃ essentia eó scinditur, q; ex uno duo producta numerãtur, sicut in rebus q̃q; corpeis sępe fit ut unitas mota in duitatem (sit uenia comparationi) usq; ad terna progrediat̃ manente rerum substantia ut stipitis & surculorum, uel æquius ut hoĩs corpus brachium & digitus. Ex uno itaq; in diuinis producente, duobusq; productis, trinitas oritur, cęb⁹ rebus si addatur essentia ab eis formaliter distincta, erit formalis quaternitas q̃ est infinitum, unum, & numerus duorum Omnis numeri substantia, perfectio, & finis. Nam unum duo tria quatuor collectiuo progressu decem conficiũt, & extra decem nihil est. Quare hoc ipso intellexit Pythagoras oĩm q̃ddam rerum principium esse, q̃d Tetractyn noĩauit. Nam tetras græce, quaternitas est, & actis, formaie solis, siue radius, ex quali formalitate licet iam supsubstãtiali, meus ipse, unũ illustre nomen constituit quaternitatis, ueluti quatuor inter se formaliter distinctorum. Vtq; sacrę a prophano segregaret, optima ratione nomen sanctũ p̃ y psilon scripsit, cum ἀκτὶς uulgo per iota scribi consueuerit. Adhuc aũt & ipse q̃q; Tetractyn ut deum aliquẽ hoc loco excellenter in genere masculino protulit, q̃ more latini ueteres Cupidinem aut Venerẽ masculine pronunciarunt, cũ alias instrumẽtalem quaternitudinis numerum ipsam Tetractyn genere fœminino eloquant̃. Deum autem se illũ ostendere uoluit p̃ quem ipse iurauit μὰ τὸν τετρακτὺν quo nihil haberi debeat ueneratiõe dignius. Nam ut Aristoteles ait ὅρκος τὸ τιμιώτατόν ἐστιν. i. Iuramentum est honorabilissimum. Ego sane hoc in loco Hierocli non astipulabor qui aurea carmina Pythagoram ipsum conscripsisse opinor. Atq; pariter optarem propter mirificę sanctitatis reuerentiã, q; Tetractys romana lingua non quaternarius nec quaternitas, sed uoce mutata quaternio aut quaternitudo noĩaretur, quale apud uos christianos obseruatis, sacrum a prophani uulgi usu secernentes, cum em̃ a ter ternus & ternitas populariter legi debeat uos sacrosanctam hypostasin alterato uocabulo trinitatem appellatis, quasi triũ unitatem, scilicet. n. literam ab ipso uno propter unitam singulorũ naturam mutuantes. Sed ut receptui canam, oĩum rerum, in q̃, una quędam summa res est Tetractys, Pythagoricum principium. Tum Marranus, bellissimũ recordor ab hoc exemplo Philolae illud quatuor literarum charagma, in quo uniuersa generis humani salus p̃sto sit. Quod nobis Simon tanta scri

pturarum

pturarum ubertate cõfirmauit,ubi profecto mihi Iudæorum Tetragram maton ac potius ipſas quatuor literas ex qbus nomen Saluatoris compo natur non male uiſus eſt Pythagoras in Tetractyn græcum ſymbolũ cõ- mutaſſe. Mox tum.Ego uero,inqt Philolaus, illo Tetragrammato & illa ſalute ad quam totum pene genus humanũ reduxit Simon plane nondũ ſatiatus diſceſſi,quare cum ad eum rediero de iſtis rebus ſi uolet amplio- ra quæram,præſertim de illo hoĩe q̃ ſalutem ſingulis quibuſq; nobis al- laturus ſit tanq̃ uniuerſorum rex unctus,ideoq; Meſſiha dictus. At uide modo uelim num ſit Eſculapius denuo uel p̱ tranſanimationẽ,ut aiunt, in hunc mundũ uenturus,de q̃ Iulianꝰ Imp. in lib.ii.cõtra Galilęos ita ſcribit. K

ὁ μὲν γὰρ Ζεὺς ἐν μὲν τοῖς νοητοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀσκληπιὸν ἐγέννησεν, εἰς δὲ τὴν γῆν ἀφ' ἡλίου γονίμου ζωῆς ἀφέφηνεν. ὅπως ὠὴ γῆς ἀφ' οὐρανὸν ποιησάμενος πρόοδον, ἐνοφλῶσι μὲν ἐν αὐθρώπου μορφῇ περὶ τὴν ἐπίλαυρον ἐφάνη. πλημμελῶς δὲ ἐντεῦθεν πᾶσι προόδοις ὠὴ πᾶσαν ὤρεξε τὴν γῆν τὴν σωτήριον ἑαυτοῦ δεξιὰν ὅπως ἀνορθοῦται τὰς ψυχὰς πλημμελῶς διακειμένας καὶ τὰ σώματα ἀθενῶς ἔχοντας, .i. Iupiter em̃ in ſuis intelligibilibus ex ſe ipſo Eſculapium genuit, & in terram p̱ ſolis genitalis uitam deſtinauit,hic in terra ex cœlo faciens progreſſum uniformiter qdem in hoĩs ſpecie circa Epidaurũ apparuit,auctus itaq; illic ſucceſſibus ſup̱ uni- uerſam porrexit terram,ſalutarẽ eius dexteram, ut reſtauraret aĩas male diſpoſitas & corpa inualide habentia.Qui ſi compoſitũ ex illis quatuor li teris q̃uis etiam alio legendi charactere addito nomen habuiſſet, prorſus Saluator ipſe putandus eſſet,Aut certe q̃tuſquantus ille fuerat Hercules Alcmenæ filius a Ioue prognatus diuinum ſemen quem Thaſſii Saluato rem noĩarunt,& monetæ publicæ inſcripſerũt ſic ἡρακλέους σωτῆρος θασίων .i.Herculis ſaluatoris Thaſſiorum.Eiuſcemodi nummum argenteũ priſce p̱cuſſum ego nup̱,ut ſoleo,erga res antiq̃ſſimas incredibili uoluptate his meis digitis ùerti legens & reuerti.Quo non ab re coniectabam,oĩum uo ce ac conſenſu Herculem inter deos relatũ & ſaluatorẽ eſſe promulgatũ. Pręter eos fuiſſe alioquin aliq̃multos qui mortalibus opem tulerint ſalua tores,haud dubium qdem eſt,q̃rum è numero meminimus Ptolemæum regem ægypti cui nomen Soter.i.Saluator extitit.Romanis q̃q; Curtius ipſe ſua morte terram reddidit ſaluam,& ſua capita duo Decii pro patria ſeruanda fortiter deuouere,comunis ſalutis mirifici autores. Tum Mar- ranus,Libenter, inquit,te interpellando monerem ut q̃ nobis a Simone tradita ſunt p̱ſpicacius animaduerteres & paulo ęqus intelligeres.Poſt.n. q̃ multa de Cabala ille uir oĩfariam ſectę ſuę peritus diſſeruiſſet qd modo eſſet,& ad qd utilis,oſtendiſſetq; & q̱ eſſet recepta reuelatio,& q̱ facile nobis iter aperiret ad beatitudinis faſtigium & ſummã fœlicitatem, tum rogatus a nobis quidnam illud eſſet quod præcipuum diuinitatis reuela tum fuiſſe putaret,ad quod generatim omnes diuinorum reuelationes re ducerentur,aiebat id eſſe q̃d dicitur,poſt ruinam primordialem generis L

humani uniuerſalis reſtauratio q̃ ſalus noīatur,& quam daturus foret hō iuſtus & pacificus,uir heros,cuius nomen quatuor contineret in miſera-tionibus literas,ad quem nos ipſos cunctis negociis ſecularibus abſoluentes libere conari debeamus p̄ oēs gradus idoneos aſcēdere ac migrare in ipſum,pro ſua quiſq; uirili,qcq; ſint huc oēs actus noſtri formandi,huc oīs contemplatio dirigenda,huc tendat oīs ſacra ludęorum ſcriptura quę nobis quaſi ſcala Iacob fore queat ſup̄ terram ſita & cacumine tangēs cœlos,per eam tranſcendere nos mundum hunc poſſe corporeū uſq; in alterum mundum angelicū,etiam ad ipſam Meſſihę illius Saluatoris aīam,q̃ ſit oīum aīarum ſaluandarum reqes & ſatietas,extremuſq; finis,ultra quē progredi nuſquā ualeamus,qm̃ terminet ſummum habitaculū mundi ſupremi,& comunicet cum mundo ſup̄ſup̄mo,ſiue dum p̄ grammaticos dicere liceat ſup̄miſſimo, quin potius incompabili,ad ſummum, hanc eſſe oīum hoīum p̄petuam ſalutem cunctorum bonorū aggregatione cōpletam.Quę ſi memineris a Simōe ſic eſſe propoſita,quanq̃ p̄ ambages,mea q̄dem ſententia non dubitabis,nec illos tuos ſaluatores,nec etiā iudęorū q̃ſdam de qbus uigintiquatuor biblia ſæpe honorificam fecere mentionē in tanta unq; fuiſſe dignitate conſtitutos, ut generi humano ſalutem uniuerſalem afferre potuiſſent,p̄ quam hoīes in omni orbis terrarum ſpacio q̃tq̃t eſſent,ſempiterno æuo læte frui,& cum deo poſt lapſum redire uale rent in gratiam.Quid enim de tuo Eſculapio complures ſenſerint alii,tu uideris,qui aſſerūt illum meretricio inceſtu natum ex Coronide uenuſta muliercula,de qua canitur.Pulchrior in tota q̃ Lariſſæa Coronis nō fuit æmonia,& eam ſæpe in templo Apollinis ſubegerint atq; comp̄ſſerint ſacerdotes, q adulterinis complexibus a ſe genitum Eſculapiū,finxerunt dei filium eſſe iſto loco culti.Apis aūt ægyptius q artē medicinæ primus grę ciæ intulit tam inſignis eo ſeculo tēplarius,ut etiā mortuus in templis pro deo coleret̃,ſingulari erga ſacerdotes Apollinis fauore ductus infantem ſuſcepit alendum & inſtituendū,quem diſcipulo q̃ndam ſuo Chironi Cē tauro deinde commendauit medico p̄itiſſimo,ut artem curandi tuendiq; corp̄is in Eſculapium tranſſunderet.Quo facto,in uirum euaſit Eſculapi⁹ & fama & opib⁹ magnum.Auaricia uero tum inſtigatus,& cupiditate honoris diuerſas mundi regiones ad pecunias arte medica corradendas p̄a grauit.Iamq; diuitiis plurimū abundans, & fama ingenti p̄ditus ſtulte ſe deum noīauit,promittens non ſolum ægrotis ſanitatem,uerūetiam mortuis denuo uitam,ſup̄ quo Ioui ſup̄biæ ſuę pœnas dedit,nam fulmine ict⁹ periit.Sic em̄ Pythagoreus ille Pindarus Pythionicarum tertio ſup̄ Eſculapio cecinit. χρὸὶ δ' ἄρα κρονίων ῥίψας ἀμφοῖν , ἀμπνοὰν στέρνων καθεῖλεν ὠκέως. ἀίθων δὲ κεραυνὸς ἐνέσκιψε μόρον.i.Manibus ergo Iupiter proiiciens ambabus,reſpirationem p̄cordiorū deſumpſit ſubito.ardēs aūt fulmen inflixit mortem

mortem.In hanc ſententiam Apollo querulus ſuper Eſculapii filii morte Euripidi fingit. ζεὺς δ' κατακτὰς παῖδα σὸν ἐμὸν ἀΐπος ἀσκληπιὸν σέρνοισιν ἐμβάλλων φλόγα. Quare niſi plane in diuinis plumbei ſumus hoīem tam alienū a dignitate,ſaluatorem eſſe humani generis non putabimus,et ne in uniuerſo qdem ſanatorem,qui opem non alibi,q̄ in Pergamum,& Ioniam,& Taranta,& Romam,& Con.et ægas,ac in eas circa regiones contulit.Nimio tu uictus amore tuorum Marrane,Philolaus inquit,plus q̄ ueritate,oīs hoīes minoris æſtimas immo q̄minimi cenſes,qui non Galilæi ſunt. Peruerſus hic mos eſt mea ſententia (ſit uenia uerbo) non modo laudem alienis nō admittere ſed & uituperare,nec tibi ut uideo ſatis fuerit tuiq; ſimilibus,optimos uiros ſuo ſeculo uirtute claros q̄s antiqtas ob egregia facta in deos retulit non eſſe deos contendere,niſi & ſe diabolos tartareos feceris.Ita Lactantium tuum hoc in loco imitatus,q decimo capite libri primi ad Conſtantinū Imperatorem ſic ſcripſit.Eſculapius & ipſe nō ſine flagicio Apollinis natus,quid fecit aliud diuinis honorib⁹ dignum,niſi q̄ ſanauit Hippolytum,mortem ſane habuit clariorem q̄ a deo meruit fulminari,hæc ille.At lingua oīs quæ felle inficitur uero guſtu caret, fatetur iſtā rem eſſe diuinis honoribus dignam,largiri ſanitatem,q̄d & ſecum oēs fatentur ægroti.Sed q̄d aliud fecerit Eſculapius ſi neſciat Lactantius, Socratem ſapientiſſimū interroget,q gallum ei offerendū uouit,ut eſt in Platonis Phædone,non ut ſibi corpus ſanaret,qui iam morti adiudicatus uenenum biberat,ſed ut parenti Apollini hoc eſt primo & incorporeo Soli æthernæ uitæ diſpenſatori,animum tranquille morientis cum lætitiæ ullo bilo & pęane redderet.Nam gallus Apollini Phœbo q Sol nominatur ſacer eſt,horarum & diei lætus nuncius.Eſculapius aūt dictus eſt a ueteribꝰ Iubilatio Apollinis uictoria & triūphus q pæan appellat̄,eo q̄ pauā ceſſationem & quietē poſt liberationem noīarint, Ea em̄ ætate conſueuerunt inituri pugnam prius Marti, & poſt pugnā uictores Apollini pæana referre.Q̄ apte igit̄ Socrates in Eſculapio q eſt pæan ſolem uitæ datorē ueneratus ſit iam iāq; moriturus,doctiſſimorū hoīm recta iudicia uiderint, dignum ſane ratus & optimo cuiq; officioſum,huius mundi Pythone maximo ſerpente uicto & pedibus calcato,q̄n p mortem celeriter ad ueram uitam iter capeſſitur Eſculapio q̄dem offerre id eſt pæana celebrare. Sic Orpheus uetuſtiſſimus uatum & coetaneus iſtorū deorū,nam cum Tyndaridis & Hercule nauigaſſe perhibetur,in hymnis cecinit. ἰητὴρ πάντων ἀσκληπιὲ δῖωτα παιὰν, ἐλθὲ μάκαρ σωτὴρ βιοτῆς τέλος ἐσθλὸν ὀπάζων .i.Sanator oīm Eſculapie domine Pæan. Veni beate ſaluator,uitæ finem bonum præbens.Multos ſe Iulianus Imp̄ator nouiſſe aſſerit in maximis periculis Eſculapio adiutos,& ſe ipſum ęgre laborātem ſępe medelis eius ſaluū euaſiſſe fatetur,ad hoc teſtem citans Iouem. Sed q̄d hæc ad uniuerſum mun

dum, reſpõdit Marranus, cuius Meſſiha p̃dicatur Saluator, nec corporũ modo ſed animorum. Et Philolaus ad id. Tu uero Marrane quid de Herculeꝰ nonne morum formator & oĩs ingenuæ diſciplinæ in cunctis orbis terrarũ locis p̃ceptor fuit. Inde illa imago Herculis apud Celtas quetuſta q̃dem & uero ſimilis, ubi ſenex ipſe hoĩes innumerabiles ſingulos cathenulis aureis colla reuinctos a lingua pendentibus trahit q̃ uult cunq;. Celtæ uernaculo ſermone Ogmion noĩant. A Luciano fit eius memoria in alloquio de Hercule Celtico, ſup q̃ illi dicunt. ἡμεῖσ τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμθα ἀξιοῦσθαι, σοφὸν γενόμθνον .i. Nos Herculẽ uerbo & ratione omnia opinamur effeciſſe cum ſapiẽs fuerit. Nam uirtute domare uitia, & ignorantiam auferre doctrina, nihil aliud eſt q̃ calcare monſtra, & angues necare, leonem Nemeæũ claua percutere, hydrã lernæam interimere, aprum erymanthium occidere, ceruã in Menalio nemore aurea cornua gerentẽ capere, ſtymphalidas aues in nube ſagittis cõfodere, Antæum intra ulnas ſtrangulare, columnas in Oceano figere, Geryonem tricipitem uincere, boues abigere, taurũ perimere, Acheloum Monomachia ſuperare, omitto & Diomedis equos, & cerberum & aurea heſperidum mala, idq; genꝰ facinorum cætera quamplurima, totum uirtutis fuit, totum rectæ inſtituti onis officium & bene uiuendi exemplum. Tum Marranus, Dicerem, inquit, aliorum de illo exiſtimationem, niſi tu prius eiuſcemodi tuliſſes ęgre, breuiq; oſtenderem fuiſſe hominem, ut nos ſumus, uel paulo indigniorẽ, licet Prœti Agenoriſque proſapia nobilem. Siquidem ex Agenore Prœtus erat, Agenoris autem Belus frater, quo natus eſt ægyptus, quo Lynceus, quo Abas, quo Danae, cuius fuit Perſeus, cuius Alcæus, cuius Amphytrio, cuiꝰ ut putabaꝫ Hercules, quẽ tñ reuera Iouis aiũt id eſt adulteri cuiuſdã fuiſſe filiũ. Nã ex Alcmena Iphiclus Amphytroni & Hercules Ioui uno partu, ſi famæ crediꝫ, editi ſunt in lucẽ. Hercules uero incenſus igni ſacro periit, qm̃ Deianiręuxoris attẽtatã pudicitiã in Neſſum Cẽtaurę iaculo uindicauit, quã ipſe in Iole captiua puella nõ exhibuit, perq̃ inique ſuſpicionẽ adulterii ſolã ultꝰ, q ex adulterio cõceptꝰ adulteriũ pariter ip̃e cõmiſit, in cęteros neſcio q̃iuſtꝰ, in ſe ip̃m certe ĩiuſtiſſimꝰ. Tu ne talẽ mũdi ſaluatorẽ fore credas Philolae, q̃lis fuit Hercules aut q̃lis Eſculapiꝰ ſi nõ aliã ob rẽ uel ob id ſaltẽ q̃ utercq; turpi nota deceſſerit, nã ut de ambobꝰ apud Lucianũ in eccleſia deorũ Momus ait ἔτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρός .i. adhuc ſigna tenẽt ignis, q̃ exuſti ambo ſũt. Curtiũ & Decios magnanimitatis laudãt alii, ego imprudẽtię accuſo. Quid q̃ aliq̃ blãditiis & adulatiõibꝰ ducti, aut ui à tyrannis coacti eũ ſaluatoris nomine ornarunt, qui non modo illos non ſanauit, nec ſeruauit, ſed prorſus deuaſtauit ac perdidit, ut Siculi Verrẽ publica ſtatua in Syracuſis inſcripſerunt σωτῆρα id eſt qui ſalutem dedit. Ciceronis teſtimonio in accuſatione quarta Verrinarum. Sed ni-

hil ad hunc locum, ubi de uera hominum ſalute agitur, quam illi non p̃ſti terunt, uera nanq; ſalus eſt, ſempiterna permanentia q̃ in deo eſt, & a deo tribuitur, ut in libro de mundo ad Alexãdrum ſcripſit Ariſtoteles. Ex deo inquit & per deum nobis oĩa conſiſtunt, nullaq; natura per ſe ſufficiẽs eſt carens illa quæ ex eo eſt ſalute. Dein adiungit, τὴ γε οὐσία, σωτὴρ μὲν ἐστὶ ὄντως ἁπάντων ὄντων. i. Ipſa quidẽ eſſentia, ſaluator etem̃ enter ſeu eſſentialiter uniuerſorũ eſt deus. Vnde in libro xiiii. poſt naturalia rurſum ſic ait Ariſtot. θαυμαστὸν δ' εἰ τῷ πρώτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ αὐτάρκεστάτῳ τοῦτ' αὐτὸ τὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὐταρκὲς καὶ ἡ σωτηρία, .i. Mirum ſi primo & ſempiterno & ſibiſufficientiſſimo hocidem primum non ut bonum ineſt, ipſum ſufficiens & ipſa ſalus, per q̃d monemur, ueram nobis ſalutem in primo ſempiterno & ſufficientiſſimo bono q̃ eſt deus optimus maximus conſtare, nec aliunde quærendam, Solus em̃ ille ſummus mũdi opifex & rector de ſup eminentis liberalitatis clementiſſima uoluntate corruptibilibus dare põt incorruptionẽ, & tẽpori ſubiectis ęternitatẽ, & inſolubilẽ tranſitoriis pmanẽtiam, q̃rũ tñ propria natura eſt ut orta occidant & aucta ſeneſcant, Sic em̃ in Timæo Platõis loq̃t deus. Quæ a me facta, indiſſolubilia ſunt, me uolente, alioqui ligatũ q̃dẽ omne, diſſolubile eſt, Ecce nõ tm̃ peripateticis ſed etiam Platone ipſo & Platonicis teſtatũ recipimus ſola dei uoluntate pmanentiam concedi rebus quibuſlibet pro captu ſuo, & hęc eſt uera ſal⁹, Nam ſaluari dicimus, a læſione ſeruari ut res tranquille pmaneant. Quod unanimi conſenſu Græcorũ q̃ndam magnifici & ornatiſſimi legati anno a natiuitate IESV, M. CCCC. XXXVIII. uniuerſali concilio Baſilienſi illuſtri quadam & diſertiſſima oratione expoſuerunt his uerbis dicentes. Τὸ δὲ σωθῆναι καὶ σώζεσθαι καὶ ἡ σωτηρία ἁπλῶς οὐδὲν ἄλλο παρὰ ταῖς ἕλλησιν ἢ τὴν ἡμετέραν βούλεται πλῶτ]ν, ἢ τὸ διαμένειν ἡ ἐστίν. i. Ipſum aũt ſaluare & ſaluari & ipſa ſalus ſimpliciter nihil aliud apud Græcos & in noſtra uult lingua q̃ pmanere & eſſe. Homines igitur q̃ de ſui natura morti ſunt obnoxii ut ceſſent eſſe, cum ita ſe dei conformant uoluntati, ut futuri ſint immortales, & beato æuo fruantur, recte dicuntur ſalutem conſequuti, & qui eis illã largitur immortalitatis beatitudinem, is recte dicitur ſaluator, quod uocabulum uſu cepit Ciceronis poſteritas antea inauditum ut nũc Saluator latine dici queat. Sane omnis alia improprie ac imaginarie nominatur ſalus, q̃d enim? q̃ animanti bruto medicus hodie confert ſanitatem, & illud perendie relabitur in peſtem, moriturq; nunquam rediturum, num ea uocabit? ſalus? Quid illud q̃ flori marceſcẽti hortulanus opitulatur, q̃ flos poſtridie caſurus ſit, & in puluerem conterendus num hæc tridua conſeruatio rei prorſus inconſtantis ſalus nominanda eſt? Sic Hercules Thaſſios ſemel adiuuit, quo ſalutẽ illis dediſſe dicitur, qui poſt ſæpe interierũt, & hodie nihil eorum niſi nomen extat. Sic Ptolemæus ægyptum ſeruauit, tot

postea bellis & incursionibus hostium deuastatam. Sic Decii Romam liberauerunt, attamen sequenti subuersione atq; incendio dirutam. Imperfecta (crede mihi) salus est omnis quæ tempore frangitur, perfecta est q̃ caducum æternat, ut de Helena morte sublata in Euripidis Oreste Apollo docuit cum sic ait. ἡ δ' ἔστιν, ἣν ὁρᾶτ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς στασιμαίαν τε, κ' οὐθανοῦσαν πρὸς σέθεν. ἐγώνιν ἔσωσα. Id est. Ista est quam cernitis in ætheris conuexitatibus. saluata quidem. & non mortua iuxta te. ego eam saluaui. Vtq; non simus ignari salutem illam non ab Apolline, nec a diis aliis nisi tanquam mediatoribus prodiisse, quin uerius a summo deo cui propriam ipsa se in signi uirtute dicauit, tum ita subiungit, ζηνὸς δ' οὖσαν, ζῆν νιν ἄφθιτον χρεών. Id est, Iouis enim existentem, uiuere eam incorruptibilem decebat. Per Castorem Helenæ fratrem, Marrane uera prædicas, inquit Philolaus, & sapienter uideris de uera salute locutus, assentiorq; Saluatorem de quo tam magnifice ac tam perpetuo sacra uaticinãtur eloquia, eum fore oportere, qui non tam huius grandis mundi, non regionum & urbium, non infimorum elementorum & syderum, non lignorum & lapidum, non plantarum & arborum, non piscium, non uolucrum, non pecorum, quæ oĩa naturam ducem & suæ conditionis instinctum inerranter & probe sequuntur, & ad constitutum sibi finem manent quod sunt, q̃ istius minoris mundi seruator & restaurator sit, hoc est hominis, qui ab æquitatis sibi tradita norma & rectę rationis sententia sæpe decidens generositatem suam coaceruatione uitiorum in stagna profunda malorum & sempiternæ corruptionis barathrum uoluntarie præcipitat, unde reuocare gradum propriis uiribus & sua ope nequeat. Hic Marrane hic inquam salute nobis hic saluatore opus est. Hoc genus creaturarũ appellat Pythagoras

M ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας. Id est. Homines spontanea electione detrimenta habentes. De quibus ita scripsit in aureis carminibus. πλήμονες οἵτ' ἀγαθῶν τέλας ὄντων οὐκ' ἐσορῶσιν, οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν πεπύκασιν τοῖσι μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας, οἱ δὲ κυλίνδροις ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέροντι ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες. Id est. Miseri, hi quidem bona prope existentia non aspiciunt neque audiunt, solutionemq; malorum, pauci intellligunt, talis sors mortalium lædit mentes, hi autem rotis ex aliis in alia feruntur infinita damna hñtes. Sane noster ipse philosophorum princeps hoc nimirum a Cabalistis Hebræis sumptum ut è Simone accipere possumus, sensit rationalem esse hominem rebus aliis nobiliorem utputa diuiniorem, non tantum una operatione nec uniformi effectu contentum ut cætera quæ sola natura trahuntur semper eodem modo agente, sed uariis dotibus instar pandoræ præditum, quibus sponte utatur in omnem euentum pro libera uoluntate, ob quam libertatem ait. θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν οἷσ ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἑκάστα, Id est. Diuinum genus est hominibus quibus sacra

promouens natura oſtendit ſingula, quippe illa ſacra natura eſt anima intellectiua, ſecundum igitur intellectum deo accedit homo ut mero ſyncerum, atq; ſecundum ſenſus inferiores a deo recedit tanquam impurum a puro, quo fit ut ratio quæ nobis, ut inquit ipſe, oſtendit ſingula, dum ſe ad mentis fruitionem conuertit beatos nos faciat. contra uero dum ad ſenſuum diſcurrit libidinem, miſeros, ut inter uirtutem & uitium medius homo poſitus uideatur, uelut ſubſtitutus apex in litera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni, ad quem Hercules ille Prodicius tenera tum ætate cogitabundus reſedit. Quemadmodum uero ut Solon apud Herodotum Crœſo affirmauit, ante obitum nemo ſupremaq; funera debet dici beatus, ita nemo certe miſer putandus eſt dum hanc uitam uiuit. Sed ſcilicet ultima ſemp expectanda dies homini eſt, q ſi abiecto corpe tūc uitiis permanſerit oneratus, incipiat eſſe uere miſer, & eam miſeriam ut ſupiore oratione accepiſti Pythagoras in duo genera diuidebat. Nā poſt mortem miſeri, aut bona prope habēt quæ ſunt beatitudinis dona, q̄uis ea nec aſpiciant nec audiant, quia dei uiſione nondum fruantur, hi de ſaluandoꝝ numero ſunt, non extrema miſeria grauati, ut tandem aliqñ pœnas euadant conſtitutas, aut deniq; ab eis bona longiſſime diſtant, ut mala nunq; ullum habitura ſint finē, & ii appellant infinita damna habentes. Duo igit inferorum habitacula hic deſcribunt, Elyſius campus. i. tranſitorius, illorū q̄bus bona prope ſunt, ſupera ut conuexa reuiſant. Et tartarus ab horribili ſono tartar quaſi tortor teter terror uocatus, illorū q̄bus ſua damna ſunt infinita, qui kylindris radiiſq; rotarum diſtricti pēdent, ubi ſedet æthernūq; ſedebit infœlix Theſeus, & ei ſimiles. ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν ut eſt a Platone Pythagoram imitāte ſcriptum. i. Vnde nunq̄ egrediunt. Hic mihi accedant obiurgatores q̄ blacterare in cundē Pythagorā non deſinūt tantū & tam p̄cipuum uirum, cuius dictamini ceu oraculo deorum creditū eſt. Quare dictator ueritatis uelut alter Apollo illi ſeculo noīabatur, q̄d ip̄m uocabulum Pythagoras deſignat. Rumorem aūt de illo paſſim diuulgāt, hanc eius fuiſſe opinionem q̄ aīa humana q̄rūdam poſt mortem corpa brutorum informet, q̄d uiris rōne utētibus incredibile uideri debet, de tā excellenti philoſophiç autore & abundantiſſimo ſcientiarum fonte unde ad nos emanauit diuinarum & humanarū rerum cognitio. Quin potiꝰ ea ſuſpicio trāſanimationis ex hoībus Pythagoricorum myſteriorū partim ignaris partim ob inuidiā peroſis orta eſt. Nō em̄ caruit æmulorū liuore p̄ſtantiſſima eius uiri uirtus, innocētiſſima uita, egregia doctrina, celebris fama, utq; fit, nihil non pollutum reliquerūt inuidi carptores, Timon, Xenophanes, Cratinus, Ariſtophon, Hermippus, & alii q̄rum nō exigua multitudo eſt, q de Pythagora ſuis in libris mendacia plurima ſcripſerunt, ac ea prodiderunt q̄ nuſq; ab illo uel dicta uel ſcripta fuere, aut eiuſcemodi

si qua dixisset,tñ ita in peiorem ea sensum peruerterunt ut facile crederet talis ac tantus uir inconsyderate docendo aberrasse,de rerũ principiis,de numeris, de faba nõ gustãda,de abstinẽdo ab aĩatorũ esu, de inferis,deq; metẽpsychosi & transitu aĩarum,de q̃ nũc tractamus.Qui em̃ exemplaria & species rerum ita distinxit,ut mutuo transmutari confundi ue neq̃ant, q̃ nam modo humanã essentiam q̃ sua est forma comunicaret brutoꝝ cũ & autore se ipso ne unitas qdem substantiua certi numeri secundum naturam est unitas alterius numeri.Quare ait αἱ δὲ μονάδες ἐν τῇ δυάδι αὐτῇ, πρὸς τὰς ἐν τριάδι αὐτῇ ἀσύμβλητοι .i. Vnitates in duitate ipsa,ad eas q̃ sunt in ternita te ipsa,sunt inconiectiles.Ita in physicis constat quanq̃ longe secus agitur in Mathematicis,de qbus nihil in p̃sentia nobis est negocii. Vnum autem cuiusq; rei est essentia participata,q̃ alterius rei essentiam non occupabit, ἑκάστη μὲν οὐσία ἑνὸς εἴδους μετέχει.i.quelibet em̃ substãtia una specie participat. Ideo in disparis animantis uitã transire nõ põt,uel ulla qualiscũq; bestia, quin potius manet in suæ lege naturę suum tenẽs munus ὥστε τὸ εἴδος εἴδει οὐ συνέρχεται.i.Itaq; species speciei non coincedit. Tametsi nanq; unũ sigillũ multis impressum plures ceras effigiat,nõ tñ plurium sigillorum formas diuersas eadem cera ferre poterit.Haud igitur sigillum formæ humanę q̃ est imago dei,naturam inferiorem sigillare p̃mittitur,q̃d ut oĩa sua Pytha goras ænigmatice proposuit, sic & huius opinionis certam sententiam no ta propria designauit,cũ ĩter alia symbola istud sibi gratissimũ celebraret ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ συμφέρειν.i. In sigillo,dei imaginem non circũferre, q̃d meo arbitratu recte intelligit̃ ad hũc ferme modum.Imaginẽ dei q̃ est anima hoĩs naturas alias circum circa non sigillare neq; formare posse.Sic em̃ Hermes Trismegistus ægyptiorũ doctor in libro ad Asclepiũ. Hoĩs inquit una pars simplex est quã uocamus diuinæ similitudinis formam,& paulo inferius ita,duæ sunt imagines dei,mundus scilicet & homo.Q; ini que igit̃ explanauerint eum uel inuidi uel ignari,de transitu aĩarum post mortem,simul etiam de illarum descensu ante hoĩs gñationem, profecto nullus modo extat q̃ non id mecũ sentiat uel ulla mente p̃ditus.Q̃n nanq; multi aĩam hoĩs de potentia materiæ putabant educi, statuit noster ipse magis credendum esse,infundi eam corpori ab ipso deo,& ob id eam asse ruit ante corpus esse,q̃d non tpe intelligendum est,sed puritate & naturę dignitate.Hanc itaq; infusionem appellauit aĩæ descensum,quem postea multis ambagibus uarie sectatores tractauerunt sua quisq; uia,non semp pro autoris uoluntate,q̃ descẽsum aĩæ humanæ in corpus non secundum situm accipi p̃cepit,nec iuxta motum a mundo intellectuali per singulas sphæras ad mundũ elementarem ut Proclus & astipulatores alii,sed pro naturaliũ formarum serie in qua corpis humani ultima p̃fectio est aĩa rati onalis,q̃ ita totum perficit ut homo aĩal diuinum optimo iure appelletur.

Voluit

Voluit igitur Pythagoras animãtia ſola q̃rum ſacra natura id eſt ratio demonſtrat ſingula, diuinum eſſe genus, ſcilicet a deo propagatum ut aureis edidit carminibus, cuius ſpecies nec mutet nec conuertat, ſic generum ſingulorum formas eſſe p̃manentes, licet in eadem ſua forma diſſimiles. Poſt hoīs uero mortem ſi iuſtus deceſſerit aīam eius tranſcẽdere purum æthera, & æuum degere cum beatis, tanquam deum cum diis. Ita enim ait, ἡνίοχον γνώμην σκῆπτρον καθ' ὑπερθεν ἀείσην, ἣν λάβ' ὁμέιτας σῶμα, ἐς αὐθέρ' ἐλεύθερον ἐλθησ', ἔσεαι ἀθάνατος θεὸς ἄμβροτος οὐκ' ἔτι θνητὸς. i. Aurigam iudicium ſtatuens ſupne optimum, cum relinquens corpus in ætherem liberum uenies, eris īmortalis deus, incorruptibilis, nec ultra mortalis. Sin aũt iniuſtus & ſceleroſus in peccatis inſanabilibus & mortalibus deceſſerit hõ, tunc aīam eius oẽm ſuũ reatũ uariis diluere pœnis docuit, eaſq; pœnas pro magnitudĩe ac multitudine criminũ magis atq; minus fore duras & durabiles, q̃b⁹ delegata ſint loca hæc nature inferiora, & corp̃a tũ imaginaria ſeu figuralia; tũ q̃ñq; uera, non q̃ informet ut eſſentialis portio, ſed q̃ inquilini more, pœnarum ſuſtinendarũ cauſa inhabitet, aut q̃bus per indiſtantiam localẽ aſſiſtat, uelut motrix intrinſeca mobili, uel circa quæ cruciatibus ſubiecta torqueaī, ut Tityus circa uultures, & Ixion ad ſerpentum rotas, & Tantal⁹ in flumine, & Siſyphus apud ſaxũ, & Prometheus cum aq̃lis. Q̃ñq; dẽ dæmon tartareus poteſt corripe ac obſidere corpus, cur nõ aīa turpis ad inferorum pœnas damnata, uel uerum cuiuſcunq; ſpeciei corpus ingrederetur dei diſpenſatione, uel aerem induta, oſtentaret quamlibet aſpectib⁹ noſtris formam, ut Dido moritura æneam alloq̃tur. Sequar atris ignibus ardens. Et Plinius iunior rem ſcribit creditam, de domo quã Athenodor⁹ Tarſenſis philoſophus coemerat, eam fuiſſe importuno ſtrepitu infamẽ, q̃ ibi ſimulacrũ horridi ſenis aſpiciebaī, & q̃tidie noſtra q̃q; ætate ſimilia occurrunt terriculamenta, modo tenuioribus, modo craſſioribus exuuiis Tum uarie̊ illudunt ſpecies atq; ora ferarum, fiet eñ ſubito ſus horridus atraq; tigris, ſquamoſuſq; draco & fulua ceruice leæna, aut acrem flammæ ſonitum dabit, oīa tranſformat ſeſe in miracula rerum, ignẽq; horribilẽq; feram, fluuiiũq; liquentem. Hæc ſane corp̃a uocamus phantaſtica, hoc eſt, apparitiua, q̃ aſſumere poſſint tam animæ hoīm ſolute̊ q̃ dæmones, ut de Lamia nouimus Menippi Licii philoſophi procace proca in pulchrã mulierem apud Corinthum cõuerſa, quã Apollonius Tyanneus publice deprehendit lemurem eſſe, ut deniq; ſenex ille pannoſus & mendicus Ephe ſiis q̃ndam cauſa peſtilitatis, hoc genere metamorphoſeos notatur, quem lapidibus obrutũ aiũt uiſum eſſe canem quaſi Moloſſum. De utriſq; ſcripſit Philoſtratus ſecundus, in libro de uita Apollonii quarto. Eius aũt q̊d Pythagoras dixiſſe ferī, ſe q̃ndam Euphorbum fuiſſe alia ratio eſt, nõ eñ talem dicendi morem ipſe primus inſtituit, ſed longe prius in populari cõ

ſuetudine apud uetuſtiſſimos uſurpatum fuit, ꝙ qua eſſet quiſqꝫ uirtute aut uitio prædituſ, alteri aſſimilaret, q̃ eminenter eadem conditione olim fuiſſet, uirum em̃ quẽ libuiſſet robore p̃ſtãtiſſimũ dixerunt eſſe Herculẽ. Ita M. Varro. Ruſticellus, inq̃t Hercules appellat⁹ mulũ ſuum tollebat. Et Numenius Pythagoricus apte ſcribit nihil aliud eſſe Platonẽ q̃ Moyſen attica lingua loquentẽ. Sæpe o͡q̃ Cicero dictus eſt latinus Demoſthenes eſſe, oẽs a uirtutum & opum paritate ac ſimilitudine morum, non aũt ob unius ſubſtantiæ comunionẽ, ita Litanus Plauti ſeruus Argyrippũ dixit eſſe Solonẽ q̃ pariter leges conſcribat, de illo in Aſinaria ſic ait. Nũc etem̃ eſt negocioſus interdius, uidelicet Solon eſt, leges ut cõſcribat. Iſta Plauti uerba inolitam priſcorũ loquendi conſuetudinẽ indicãt, ut hunc hoĩem, dixerint illum eſſe quendam, qui fuerit natura, ingenio, moribus, amore, affectione, & opere ſimilior. Vnde Romani ſolebant huic adagio particulam, alter, adiungere, ut tu es alter ego, & ego ſum alter tu, licet ſcientes & uidentes ꝙ reuera nec ego ſũ tu, nec tu es ego. Sed in utriſqꝫ nobis ſentiẽtes eſſe idẽ ingeniũ, par ſtudiũ, eandem uolũtatem, eundẽ conatum, ſpiritum, animum οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης. Nam aĩos antiq̃ dixerunt motus hoĩm & uoluntates, quare unius moris curæ ac diligentiæ, cõſimilis propoſiti, æqualis motiui ac paris motus & ſenſus eiuſdem hoĩes uſitate appellãt unanimes. Eſt aũt a priſcis philoſophis haud quaq̃ alienum ut dicat aĩa eſſe motiuũ & ſẽſitiuũ in hoĩe τὸ ἔμψυχον δῆλον ὅτι ἀψύχου inqt Ariſtot. δυοῖν μάλιστα διαφέρειν δόξειε, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. i. Animatum em̃ ab inanimato duobus maxime differre uidetur, motu & ſenſu. Quicunqꝫ igitur erga rem eandem afficiunt̃ & mouent̃, idemqꝫ ſæpe ac ſentire uident̃, unius eſſe ψυχῆς. i. animæ uulgo dicunt̃. Vnde illa famoſa μετεμψύχωσις. i. tranſanimatio nihil aliud reuera eſt uiris recte doctis q̃ æqualis cura ſimilis motus & par ſtudium alicuius hoĩs mortui, poſt aliq̃ tpe, in altero uel eodem reptum hoĩe uiuo. Tali æmulatione triti & uſitati ſermonis, Pythagoras q̃ndam rediens a Perſarum Magis (ita em̃ ſapiẽtes illi ſuos noĩant) forte inter amicos exhilarãdi conuiuii gratia more Magorum uti poterat, & dicere ſe Euphorbi olim militis Troiani, Calliclis, Hermotimi, Pyrrhi, Pyrandri, Calidonæ, Alces, & demum ſuã Pythagoræ aĩam in ſe ipſo continere, ꝙ inclinatam ad quædam p̃clara in ſingulis illorum p̃cipue ſita gereret affectionem, ſtudium & uoluntatẽ, ad q̃ illi ipſi propenſius in uita eorum fuerunt moti. Oĩm aũt maxime cũ in Euphorbo Troiano claruiſſet bellica uirtus, ipſe Euphorbi aĩam nactus eſſet quaſi iam cor Euphorbi haberet. De q̃ nimirum ſe iactare potuit, cum laudarent eum pugiles ſtudii bellici, cernentes laterum & brachiorum totiuſqꝫ corpis ſui robur & incredibilem erga fortiſſimos Athletas amorem penſantes, quem illis tum & p̃cioſo apparatu & magnifico ſumptu oſtẽdebat, ante em̃ caricis ſiccis

& molli

& molli caſeo triticoq; nutriebant athletæ, ipſe uero noſter eos carnibus tunc primus nutriiſſe comptus eſt. Admirantibus igitur illis q; in philoſo pho literarum ſtudioſo eſſe poſſet tantus amor pugnæ, qd mirum ſi re/ſponderit Euphorbi aīam in ſe uigere, hoc eſt, ingenium, ſtudium, motū, & uolūtatem Euphorbi apud ſe reſidere, q tametſi eſſet pacis p̄ceptor & quietæ contemplationis autor, tn̄ in ſe ipſo ſentiret belli tanq̄ Troiani de ſyderium. Quo audito, mox rumor inter temere credulos ortus erat & fa ma percrebruit, uel ignorantia myſteriorum Pythagoricorū, uel maligni tate inuidorum q ſemper optima quęq; p̄uertunt & recitant audita ſecus multo q̄ ſint dicta, q; Euphorbi aīa in bello Troiano perempti trāſmigra uerit in Pythagorā. Quæ opinio poſtea fuit adiuta ſcriptoribus atq; poe tis. Inde Ouidius in Tranſfigurationis lib. xv. hæc inter alias nugas a græ cis Cretizin aſuetis more ſuo mutuatus ſic de Pythagora cecinit. Morte carent animę ſemp̄q; priore relicta ſede, nouis domibus uiuunt habitātq; receptæ. Ipſe ego (nam memini) Troiani tp̄e belli Panthoides Euphor/bus eram, cui pectore q̄ndam hæſit in aduerſo grauis haſta minoris Atri dæ. Cognoui clypeum læuę geſtamina noſtræ nup̄ Abanteis templo Iu nonis in Argis. At noli obſtupeſcere p̄ſtans Marrane, nihil horum in Py thagoræ libris ſcriptum inuenies. Nam tria ipſe ſolum edidit uolumina, primum πολιτικὸν. ſecundum φυσικὸν. tertium φυσικὸν. quem Lyſidi q̄dam aſcribunt, ſit igitur tertium nobis aurea carmina. Percurre ſingula quæq; & nuſq̄ reperies in eo uiro de tranſanimatione quicq̄, q̄ credas facilius ru more falſo ſeminatum eſſe p̄ inuidos quicq̄d de illa μετεμψυχώσει fingitur, q̄d diuerſitas narratiōis plane indicat, cū alii clypeum hunc eſſe in tēplum Iunonis relatum apud Argos. Alii dicatum Palladi Athenis affirment, & q; eius clypei hæc ipſa fuerat inſcriptio. πάλλαδι ἀθηνᾷ, μ̔ενέλεως ἀπ̔ εὐφόρβου. .i. Palladi Mineruæ Menelaus ab Euphorbo, autor eſt Tyrius Maximus diſputatione xvi. Quantam nūc eiuſcemodi teſtimonio habere fidē opor teat Iuriſconſulti uiderint. Eqdem adduci non poſſum ut credam Ouidii de tranſitu aīarum fabulam, tam excellentem in omniſcientia & grauē ui rum docuiſſe, atq; eo minus credendum putauerim quo magis p̄ſtantes autores aliter tradidere. Nam q; aſſerunt multi, apud græcos Pythagorā inueniſſe primum aīas eſſe immortales, manifeſte falſum dicunt. Homer⁹ em̄ græcorum ferè antiqſſimus lōge prior hoc dogma prodidit, cui apud inferos aīæ defunctorum de multis rebus differunt, & uaticinant multa, ecq̄d aliud (oro te) uiri eius tā admirabile carmē inſinuat διὰ ὅλης ν̔εκύας q̄ animas noſtras poſt mortem p̄manere. Deinde in ſociis Vlyſſis palam oſtendit, imprudentes hoīm aīas a corpore ſeparatas, non quidem beſtia rum naturas, ſed tm̄ habitus brutorum induere, atq; cū tali horrore pœ/nas luere, quas Circe iuſſerit. Quicūq; aūt radicē & florem tenent Moly

eorum animas, autore Mercurio, fore ſecuras, ut eſt in Odyſſeæ decimo libro. Sed ad illã de Euphorbo ironiam reuertamus, de q̃ idonei q̃tiẽs ſcribunt oĩa Pythagoræ diuina dogmata fatentur αἰνίττεσθαι hoc eſt allegoria obſcuriore tradi. Quod Apollonius Tyanẽſis ille Pythagoreus tractatu cum Theſpeſione archiphiloſopho gymnoſophiſtarum habito in Philoſtrati uolumine ſexto confirmat ita loquens. εἰ δ' αἰνιγμάτων ἅπτομαι, σοφία τις Πυθαγόρου ξυγχωρεῖ ταῦτα, παρέδωκε γὰρ καὶ τὸ αἰνίττεσθαι. i. Si ænigmata tango, ſapiẽtia Pythagoræ cõcedit hęc, tradidit eñ & ænigmatizare. Q̃n aũt cũ Indorũ Brachmanibus in libro eiuſdem tertio diſputabat, quęrens de aĩa quõ ſentirent. Iarchas, inquit, ſicut Pythagoras q̃dem uobis, nos aũt ægyptiis tradidimus. Suſcepit Apollonius. Num igit̃ te aliquem Troianorũ fuiſſe dices? ut ſe Pythagoras Euphorbum. Audi iam Marrane q̃ Theſpeſion cate reſponderit prius interrogãs, quemnam ex græcorũ ducto Troiam exercitu, admiratiõe digniorem exiſtimaret. Cui Apollonius, q̃ Achilles primas Homero nactus eſſet. Tum Iarchas. πρὸς οὗτον ἔφη ἀπολλώνιε καὶ τὸν πρόγονον θεῶρει τὸν ἐμὸν, μᾶλλον δὲ, τὸ πρόγονον σῶμα· τοῦτο γὰρ Πυθαγόρας, εὔφορβον ἡγεῖτο. i. Ad iſtum, inquit, Apolloni etiam progenitorẽ ęſtima meũ, magis aũt progignens corpus, hoc eñ & Pythagoras Euphorbum putauit. Deinde recitat Gangen Indorum olim regem Gangis fluuii filiũ multis uirtutibus Achillem ſupaſſe, illumq̃ ipſum fuiſſe illud progignens corpus, q̃d ipſe iam eſſet. Verba hæc non aĩarum tranſmigrationem, ſed corporum tranſmutationẽ indicant, inſtar cuiuſlibet materiæ q̃ ſit apta iſtius uel illi⁹ formam recipę. Perinde atq̃ comœdia diceret ego prius tragœdia fui, q̃a ex eiſdem tragœdia naſcit & comœdia literis ac elementis, ut Ariſtoteles ait in libro de gñatione primo. Aut canis quidam ſi diceret, ego ante diu equus fui, propter cuiuſdã equi corpus q̃d depaſtus eſt canis, q̃ alimento in ſubſtantiam rei alitę conuerſo, equus ille plebeio ſermone dicatur iꝑius canis πρόγονον σῶμα. i. progignens corpus fuiſſe, uidelicet unde prognatus ſit. Non aũt equi aĩam in canem tranſiiſſe, quiſpiam ex hoc ſermone arbitrabitur. Qua igitur re Pythagoram docuiſſe crederem aĩas trãſire in alia corpa, eo ſolum, q̃ ſe Euphorbum prius fuiſſe dixerit, cum hic manifeſte conſtet atq̃ cõueniat non q̃dem aĩam, ſed ipſum corpus iudicatum fuiſſe Euphorbum, & nihilominus hoc ipſius dictum non fuiſſe planũ, ſed merũ ænigma, q̃ arcanum q̃ddam illi ſeculo incognitum uoluerit innuere, ſcilicet materiam primam oĩm formarum non ſolum capacẽ, ſed auaram etiã eſſe ac ſemper deſyderio motam nulla forma ſatiari. Quod M. Antonino Imꝑatori philoſophiſſimo ęque uiſũ fuit, cũ in libro ad ſe iꝑm tertio ſcripſit. ὅτι οὐδὲν οὕτως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὡς τὸ τὰ πάντα μεταβάλλειν καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια· σπέρμα γὰρ ἕκαστον πνὰ πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. i. q̃ nihil ita cupit uniuerſi natura ut entia tranſmutare & facere noua ſimilia. Semen enim

modo

modo quodam omne,ipſum eſt ens exſe futuri.Et idem in libro ſeptimo. ἡ τῶν ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας ὡς κηροῦ νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε, συγχέας ἢ εὐθὺς εἰς δένδρου φύσιν, ἐνέχεάτο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ. εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον εἶτα εἰς ἄλλό τι .i. Vniuerſi natura ex uniuerſa eſſentia tanq̃ ceræ,nunc qdem equuleum finxit.Confundens aũt id in arboris naturam,ſimul uſa eſt materia eius. Deinde in homunculũ tum in aliud quippiam. Vnde noĩatur ab Orpheo natura iſtis epithetis πολυμήχανος μήτηρ.i.multũ machinatrix mater. Et ἀλλοῖο μορφοδίαιτος.i.alienarum figurarũ decretrix.Quicquid fuerit,eqdem longe potiꝰ opinabor Pythagorã ſi Euphorbũ,aut aliũ quẽpiã ſe fuiſſe dixerit, exẽpli cauſa id ænigma introduxiſſe. Sin aũt credat hiſtoriã texuiſſe,profecto non aliam ob rem feciſſe putandus eſt q̃ ut oſtenderet poſſe aĩam ſeparatam a corpore rurſus eandẽ ipſam,autore deo,in idem ipſum corpꝰ redire q̊d penitus iam reliquit & deſeruit,atq̃ nõ in aliud ullum,unũ nãq̃ & idem fuiſſe corpus q̃tumcunq̃ diuerſis noĩbus appellatum,in q̃ totiẽs reuixerit Pythagoras ab Iarcha Indorũ ſapientiſſimo iam pridem diſcere potuimus,non in magnitudine & quantitate,ſed in ſubſtantia & entitate, ut mare quanq̃ eſt homogenes atq̃ unum,tñ hoc eſſe dicimus ægeum,illud Ionium,iſtud Myrtoum,aliud Criſæum.Ita & unũ hoĩem ſepius renatum primo noĩarunt æthaliden,deinde Euphorbũ,poſt Hermotimum, tum Pyrrhum,demũ Pythagoram illum noſtrum q̃ tot regenerationes tanq̃ philoſophus maxime ſpeculatiuus & diuinus non attribuit naturę uiribus,ſed ſoli deo, quem,ut refert Heraclides Ponticus in hac Palingeneſia, Mercuriũ nuncupauit, ut oſtenderet neminẽ reuiuiſcere niſi uirtute diuina. Nam ut Iuſtinus recitat ille philoſophus & martyr chriſtianus in paræneticoad græcos, hoc deus cognomẽto a Pythagora eſt honoratus p̃cipue,ut dicatur ψύχωσις τῶν ὅλων .i. Animatio uniuerſorum,eo q̃ animã infundat hoĩbus uniuerſis & infuſam auferat & ablatam reſtituat q̃tiẽs & qñ uoluerit,quale ſepius etiam in aliis hoĩbus uiſum & expientia certa cõpertum eſt,referentibus nobiliſſimis ſcriptoribus. Nam Ariſteas q̃ndam Proconeſſi mortuus fuit in officina cuiuſdam fullonis. Deinde ſeptimo poſt anno,eius urbis ciuibus idem uiuus apparuit,& iſpe tunc carmina de hyperboreis Arimaſpis compoſuit,cuius in quarto hiſtoriarũ Herodotꝰ egregie meminit.Cæterũ uixit & in Armenia Er,genere Pamphylꝰ,q cũ occubuiſſet in p̃lio,ſublatis aliis decimo die cadauerib⁹ iam corruptis, integer qdem incorrupto corpore repertus fuit,domumq̃ delatꝰ pro officio ſepulturæ,ubi duodecimo a morte die dum pyrę eſſet impoſitus,reſurrexit,& quæ interim uiderat,retulit.Hæc Plato ſcripſit de Repub.uolumine decimo.Huc etiã illud occurrit,q̃ legimus puellã Romæ mortuã,cum ſepulchro afferret̃ a Tyanenſi Apollonio uitæ reſtitutam,in quarto Philoſtrati libro,& Alceſtis q̊q̃ narrat̃ ab Hercule reſuſcitata rurſum diu uixiſſe. Tum Marranꝰ inquit.Q̃ prope accedis ad noſtra Philolae, nam ſi

coram aſtaret Simon recenſeret nobis de libris hebraicis q̄ deus olim ab ſtulit de ſpiritu qui erat in Moyſe & dedit ſeptuaginta uiris. Poſt aliqua denuo tempora ſublato ex hominibus Elia ſpiritus eiuſdem ĩclinauit ſup Eliſeum,& item filium Sunamitidis ipſe mortuū reuiuiſcere fecit. Addo nunc Samuelē mortuū quem ſuſcitauit quædam mulier in Endor, q̄ poſt reſurrectionē ſuam cum Saule rege locutus eſt. Audi uero q̄d Ezechiel uiderit ille propheta,campum.ſ.plenum aridis oſſibus mortuorū,& acceſ ſerunt oſſa ad oſſa,unumq̄dq̄ ad iunctūrā ſuam, & ecce ſup ea nerui & carnes creuerunt, & extēta eſt in eis cutis deſup,& ingreſſus eſt in ea ſpi ritus & reuixerunt,ſteteruntq̄ ſup pedes ſuos,Hæc in ſacris literis conti nētur hebræorum, multo plura uero in hiſtoriis Chriſtianorū deſcripta leguntˉ.Eqdem pro me tibi hoc affirmare auſim,abſq̄ parabola,ſine æni gmate,& omni remota ironia,q̄ uere & plane Ieſus Nazarenus fratrem Marthę ſuſcitauit Lazarum noīe quatriduo ante mortuū.Adhuc cuiuſdā etiam uiduæ filiū extinctū,uitæ reddidit.Et Iairi ſynagogæ principis filiā, alioſq̄ in ſancta ſcriptura commemoratos.Hunc ipſum q̄q̄ Ieſum reſuſci tauit deus,& in eius morte corpa multa eorum q̄ uita defuncti erant ſur rexerunt,& exeuntes de monumentis uenerunt in ſanctam ciuitatem & apparuerunt multis.Paulus denicq̄ Tarſenſis Eutychum q̄ caſu è uita mi grauerat,luci reſtituit uiuum.Martinus nondū epūs,immo nōdum bapti zatus,tres mortuos ſuſcitauit.Poſſem catalogū proferre hoīm ab interitu ad uitam priſtinam reuocatorū,niſi tu nō ignorares chriſtianis nobis eſſe creditu facile,animos hoīm redire in corpa,q̄ generalem oīm corporum humanorum reſurrectionē rurſus ad uiuendum futurā plane cōfitemur. De qua pulchre diſertiſſimus Athenagoras athenieñ. phūs ,p chriſtianis librum integrum περὶ ἀναστάσεως certe doctis auribus dignum cōpoſuit. Et Turcis,Mauris, Agarenis,Mahometh in Alcoran ſic loq̄tur.Illis dicenti bus,cum eritis oſſa,uel ad nihilū redacti,qualiter efficiemini hoīes noui? Reſponde.Licet lapidei uel ferrei uel ſi q̄d eſt durius eſſetis, q̄ uos prima uice creauit,ad uitā denuo uos reſuſcitādos reuocabit,hucuſq̄ in Azoa ra xxvi.Et rurſus in xlv.ſic ait.Qui nos primo plaſmauit, ſecundo uiuifica bit. Vnde Pythagorā tanto maiore uelim proſequamur ueneratione,q̄to is propius q̄ cæteri græcorum philoſophi ferme in oībus aliis,non ſolū in hac cauſa,noſtrę acceſſit fidei. Ariſtoteles em̄ uidemus q̄ nihil eorum cre didit q̄ non uel manu tetigit,uel oculis cernere potuit,uel apprehēdere ſyl logiſmo.Propterea in fine tractatus de gñatione & corruptione,reditum mortui hoīs nullatenus admiſit,debili admodū argumēto uſus,& Alcmę P oni magis q̄ ſuis p̄ceptoribus aſſenſus,contra tritum ſuo tpe prouerbium κύκλοι εἰσὶν τὰ ἀνθρώπινα. Quem ſequuti ſunt alii q̄ppe cohors philoſophā tium,in hoc rep̄hendendi q̄ ſe oīa ſcire,alios omnia ignorare p̄ſumentes

Pythagoram

Pythagorã poſt reliqs irrident,& illud Luciani exclamant. τίς ὠνήσεται, τίς ὥσπερ ἄνθρωπον ἕνα βούλεται, τίς εἰδέναι τὴν τ παντὸς ἁρμονίαν, καὶ ἀναβιῶναι πάλιν .i.Quis emet Pythagoram,qs ſup hoiem eſſe uult,quis ſcire uniuerſi harmoniam & reuiuiſcere denuo? Ita eum ridicule ſub haſta licitantur quaſi contemnendã iumẽtorũ mercem,aut uile mancipiũ.Illis ego multa noſſe libenter pmittam,dũmodo patiant & alios nõnihil didiciſſe. Id adeo nũc ſtomachũ ego commotus aduerſum eos q ſolent antiqſſimis p̃ceptorib⁹ & philoſophiæ principibus facile detrahere,prolixius q̃ oportuit excandui,ut pnoſcas,me Pythagorã q̃q; tuum nõ ſecus amare q̃ par eſt,& calumniatores ſuos uehementer odiſſe,non hoies ſed monſtra hoium. Tum Philolaus.Quidam,inqt,ſunt qbus ignoſcendũ eſt qp tam recondita & arcana myſteria neſciant,non em̃ oia poſſumus oẽs.Ideoq; redeundũ cum illis in gratiã erit ſi qua imprudentes infamauerint.Qui aũt in eo qñq; ſilentio exercitati,Pythagoreorũ togã candidã abiecerint,& cõtumelia cœperint eius doctrinæ maieſtatẽ lædere ac tanti philoſophi caput minuere, eos ego non ſolũ arrogantes uerũ etiam hoies impuriſſimos iudicauero, q̃rum è numero Xenophanes eſt q de illo in Elegia ſua luſiſſe ita phibet, ut cũ uidiſſet aliqñ Pythagoras canẽ cędi,miſeratus dixerit.Sine hunc,eſt em̃ cari ſodalis aĩa quã eius ex uerbis agnoui.Sed ea qdem manifeſta Diogeni Laertio extat ſugillatio,qpq; item Plutoni apud inferos Pythagoræ diſcipuli conuiuant, q & ipſe uiderit aĩam Heſiodi æneæ columnæ alligatam,gementẽ & ſtridentẽ. Tum Homeri q̃q; aĩam de ligno pẽdentẽ,& ſerpentibus circundatã.Hæc & iſtis ſimilia ſycophantiarũ crimina diffamationes & calumniæ ſunt leuiſſimorũ ſophiſtarũ,q contactu oĩa fœdant immundo & polluunt ore dapes & ueſtigia fœda relinquunt. Quod aũt de carniũ & aĩatorum oĩm eſu diuulgant,quẽ aſſerunt prohibuiſſe Pythagorã,ferè nil me pturbat,qm̃ ſunt clariſſimi autores q ea mẽdacia refellant, ait em̃ Ariſtoxenus ille inſignis ſcriptor Pythagorã nõ abſtinuiſſe ab animatis ſed carnes comediſſe,q̃d Porphyri⁹ in lib.primo περὶ ἀπεχῆς ἐμψύχων probat,eo qp athletas ab aliis caſeo ab aliis ante ficub⁹ nutritos,ipſe prior oĩbus cibo carniũ aluerit,dixeritq; carnes habere uirtutẽ ad acqrendum robur incredibilẽ,ita Porphyrius.Et Apollodorus arithmeticus teſtatur illum boues centũ īmolaſſe cũ repiſſet ὅτι τριγώνου ὀρθογωνίου ἡ τὴν ὀρθὴν γωνίαν ὑποτείνουσα ἴσην δυσὶ ταῖς περιεχούσαις.i.q̃d trianguli orthogonii ſubiectũ latus tantundẽ ualeret q̃tũ quæ continerent.Fuit tñ modeſtiſſimæ uitæ,medio cris nutrimẽti,pauciſſimi potus,ut ſcripſit Lycõ Iaſeus de Pythagora. Vn de rarus fortaſſe carniũ ſibi uſus erat,ſępe em̃ ſolo tenui melle paſcebat, hæc oĩa Athenæus de cœnis doctorũ hoĩm lib.x. Atq; ob id ſi ſtudioſos literarũ ea q̃ grauis cibi forẽt diligẽter uitare cõmonuiſſet,ne cerebrũ ab incauto ſtomachi onere lędereť,q̃ ualerẽt cõtẽplationi uehementius incũbere, qs hoc nõ laudi daret tã fido p̃ceptori? ut q̃ didiciſſet apud hebręos duri alimẽti eſſe in eorũ lege prohibita, q̃ itẽ apud Indos fugienda cogno

uiſſet ueluti piſces marinos ne ſtomacho q̃dē utiles nec deorū oblatiōib⁹ acceptos (nemo em̄ unq̃ in ſacrificiis īmolatū eſſe piſcē audiuit) q̃ denicꝙ apud ægyptios accepiſſet de faba, cꝙ nō ſit mūdum legumē, ut in Euterpe ſua notauit Herodotus, ea plane in pabulū nō ſumerēt, tranq̃llitatē mētis ꝑpetuo lr̄arum ſtudio quęrentes, q̃q̃ eiuſcemodi pia monita noluit tā exacte & ad unguē ueluti legē xii. tabularū obſeruari. Nā & ipſe porculis minuſculis & hedis tenerioribus uictitaſſe a Xenophilo et Ariſtoxeno q̃buſdamq̃ aliis natu maioribus, ſuis ꝑpe coetaneis proditus eſt, quē & nullo eſſe legumēto ſæpi⁹ uſū q̃ faba ut aluū ſenſim leuigaret, in quarto noctiū atticarū Aul. Gellii cōperies. At de fabis poſt īter cętera ſymbola explanabit̄, nūc de numeris ueniāt tibi priora in mentē q̃ dixi & poſteriora q̃ dicturus ſum, ut agnoſcas q̃ impie turpes q̃dā philoſophię Sanniones primatē philoſophorū Pythagorā poſtica ſanna ſubſannāt, cꝙ numerū docuerit eſſe oībus rebus principiū, q̃ cū ſit q̃titas diſcreta uerius ſequat̄ res q̃ antecedat, quaſi proiectiles fuiſſe calculos intellexerit ipſe, a q̃bus oīa ſint orta. Quos miror pariter nō ſine riſu, cꝙ cū audierīt crebro teſtātib⁹ ſapiē tiſſimis hoībus oēm ferme philoſophiā Pythagoricā, & eā maxīe q̃ de rebus diuinioribus extet, myſticā eſſe, ac ꝑ ænigmata propoſitā, nihilomin⁹ tñ hanc ſapiētiæ diuiniſſimā partē de numeris, imitādo Tyrrhenorū ſtultitiā, plane ac citra oēm metaphorā accipi iubeāt. Fuit aūt id priſcis & uetuſtiſſimi æui ſapiētibus in more ꝑ arcanarū literarū allegorias & ſenſuū myſteria ſapiētiæ profundā inq̃ſitionē tradere. Sic oīa ſunt antiq̃ſſimorū tā philoſophorū q̃ poetarū ænigmatibus pleniſſima, & propter rerū obſcuritatē & propter leuē uulgi cōtemptū, πραγμάτων δὴ ὑπ' ἀνθρωπίνης ἀσθενίας οὐκαθορωμένων ἀφανὲς, δυσχερμονέστερος ἑρμηνεὺς ὁ μῦθος. inq̃t Max. Tyrius in diſputatione decima. i. Rerū em̄ ab humana infirmitate nō ꝑſpectarū manifeſte, aptior interpres eſt fabula, ea uero philoſophos recte decet q̃ ſub pio figmētorū uelamine honeſtis & tecta rebus & ueſtita noībus enūciat̄, Macrobio autore, quā ego curioſiſſime ſcholaſticorū ingenia in rerū admirādarū notionē excitare ac introducere arbitror, minori em̄ diligentia queriť q̃d añ fores p̃ſto eſt, q̃ q̃d lōge ſitū in abyſſo ꝑfūdi recōdiť, ita facilitas ap̃phēdēdi (exꝑto credè) diſcipulis ſtudiorū negligētiā parit, & frigide petiť q̃d facillīe obtineť. Euenit et q̃nꝙ nos ulla uerborū ꝑprietate res abſtruſas effari nō poſſe, q̃s lōgis ambagib⁹ & uarie cōpoſito ſermōe cogeremur enūciare, niſi fuiſſet cōmode reꝑtū breui ęnigmate uti, Necnō illud ī rē eſt, nā aſſolēt aduerſis caſtris belli duces q̃dā ſyntagmata edicere q̃ teſſeras noīant, ut ſuos q̃ſꝙ dux īternoſcere milites et ſe q̃ꝙ īter ſe q̃ant. quēadmodū ī bello Cęſaris Ven⁹ genitrix, & Syllæ Apollo Delphic⁹, & Marii Lar de⁹, & Iephthę Siboleth. Ita nō fuerit utiq̃ īdecorū ſymbola doctrinæ peculiaria & arcana familiaribus tradere, ut q̃cunq̃ diſcipulorū ea magis uſurpaſſent, dilectiores fierēt magiſtro, īterq̃ ſe plus cęteris dilige rēt. Vnde Pythagorei ſymbolis q̃buſdā arcanis ſibi quādā indiſſolubilis

amoris & amicitiæ cathenam fabrefecerunt. Erat em̃ Pythagoras concili
andæ amicitię in primis ſtudioſiſſimus, ac ſi quẽ didiciſſet ſymbolis ſuis co
municaſſe, eum continuo ſocium amicumq; conſciſcebat, ſubſcriptore La
ertio. Eoq; factū eſt ut ardẽtius cuperent oẽs Pythagoricis ſymbolis, hoc
eſt myſteriorum notis uti, tum ꝙ futuri eſſent p̃ceptori gratiores, tum ut
cunctis apparerent nobiles eſſe Pythagorei. Quo motus apud Plutarchū
in octauo conuiualiū Philinus, ex oĩbus conuiuis Syllæ Carthaginẽſis ipẽ
ſolus inter epulas ab animatis abſtinuit ut agnoſceretur eſſe Pythagore9
Quare is a Leucio patria Tyrrheno Moderati Pythagorici diſcipulo re
p̃henſus fuit plus illius dogmatis ſeq; ſcriptum q̃ ſententiam, q̊d & in aliis
Pythagoriſtis fuerat rep̃hẽſiõe dignū, q̃ ĩmodeſte affecti moribus ſeꝑatis
& ſingularibus, uel in ſociorum & amicorum cœnis panẽ non frangebãt
ut cæteri, uel cerebella non edebant, uel ſurgentes ab epulis ſtragula con-
uoluebant, uel nudis pedibus ſacrificabant, uel locuturi, a ſole ſe auerte-
bant, uel relicta populari uia, p̃ diuerticula diſcedebant, uel cum ridentib9
nunq̃ aut parum ridebãt, uel a fabarum eſu prorſus abſtinebant, ſimiliaq;
egregie uſurpabant magis ſupſtitione q̃ recta ratione ducti. Sola imitan-
tes ad corticem ſymbola, negligentes uoluntatẽ, ut talibus notis innoteſce
rent, & uulgo Pythagorici eiuſdẽ ordinis uiderent̃. Sunt igit̃ eiuſcemodi
ſymbola unius collegii ſigna. Cæterū addamus etiã ꝙ diuinarū & huma
narꝝ rerū ampliſſima ſpacia dimetiẽtibus nobis & innumera tractantibus
memoriæ plurimum conferant ænigmatica ſymbola, hoc eſt notæ q̃ figū
tur animo, ut quotiens recordari libuerit, cito noſtris obtutibus offerant̃,
ſymbolum ergo de rerum principiis cõmodiſſimū erit, unum & duo, q̊d
enim citius occurrit res ſingulas intuentibus q̃ unū & duo, cum cauſas &
originem uniuerſorum ſcrutari uolum9. Nam primo aſpectu cernit̃ ocu S
lis id q̊d eſt idẽ ipſum, & non eſt alterum. Ex q̃ ante oĩa mente concipimus
ꝙ idem & alterum ſunt unū & duo, Alcmęon aũt Crotoniates qui Pytha
goræ uixit ætate, duo appellauit multa, q̃ dixit eſſe cõtrarietates tanq̃ litẽ
forte Empedoclis, uaga tñ poſuit illa et ſine fine diuerſa ut album & nigrū
dulce & amarū bonum & malum, paruum & magnum. Ariſtotele in pri
mo poſt naturalia teſte. Pythagorici aũt diuerſa illa rerum inter ſe ultro ci
troq; contrariarū, quas Alcmæonii contrarietates appellarunt propter
arithmeticę artis amorem in numerum coartarunt denariū, celebrẽ illum
& oĩa continentem, ut finitum & infinitum, impar & par, unum & multa;
dextrum & ſiniſtrū, maſculinū & fœmininū, quieſcens & motū, rectum et
curuū, lucẽ & tenebras, bonū & malū, quadrū & oblongū. At hæc ita ſunt
utralibet, ꝙ duo ſunt, iccirco diuerſa ſunt qm̃ duo ſũt. Nam ſi unū eſſent, T
contraria non eſſent. In decẽ uero uniuerſa redegerunt, ꝙ iſte numerus
oĩum eſt perfectiſſimus, quo cunctæ nationes & oẽs populi p̃ter Thra-

cas cum græci tum barbari ſingulas res numerant non ſiſtentes citra, nec progrediẽtes ultra, tanq̃ naturalibus calculis decẽ digitorũ. Sane illius ꝑfectionẽ oſtendit iſte ornatiſſimus mundus quẽ cernimus decẽ tm̃ ſphæris iuxta Pythagoreos moueri, tanto etiã reliqs eſt ꝑfectior q̃to plura numerandi genera continet, par, impar, quadratũ, cubum, longum, planũ, primum incompoſitũ, & primũ compoſitũ, q̃ nihil abſolutius q̃ in decẽ proportionibus quatuor cubici numeri conſumañ q̃bus dicunt Pythagorici uniuerſa cõſtare. Archytas q̃q̃ nobilis Pythagoreus ille Tarantinus oẽ q̃d eſt, denario numero cõplectiť, quẽ ſtagirita imitatus Ariſtoteles peripateticorũ gymnaſiarcha, decẽ genera entis noĩat decẽ categorias q̃ noĩe ſibi uolumen inſcribere placuit oſtẽdenti philoſophice, ut Euſtathius uoluit decem πρ́αγματα .i. entia realia, ut Alexander Aphrodiſieus decẽ φωνὰς .i. uoces, ut Porphyrius decẽ νοήματα .i. intellectus ſiue cõceptus. Vel ut Iamblichus forte rectius decẽ uoces ſimplices, non ut uoces, ſed ut ſignificãtes res ipſas ſimplices medio decẽ cõceptuũ ſimpliciũ. Aſſentiunť huic Alexãder ægeus, Ammonius Hermiæ, & Simplicius, inſignes ſapientię amatores q etiã gnauiter arbitrati ſunt in iſtis decẽ generaliſſimis entib⁹ duo q̃dã ꝑcipua repiri poſſe in q̃ diuidanť, tãetſi ab una eſſentia ortis, ueluti ſubſtãtiam & accidẽs, ſiue corporeũ & incorporeũ, ſeu materiale & immateriale, aut ſimplex & compoſitũ. Ita nanq̃ duo amat denarius ut ab uno progreſſus naſcať ꝑ duo, & per duo redeat in unũ, Primus eñ incompoſitus ternarius eſt ex uno & duobus nõ q̃dẽ cõpoſitus ſed cõſtans, q̃a unũ non hẽt poſitionẽ ſecũdũ Iãblichũ, nõ facit ergo cõpoſitionẽ, q̃ñ uerborũ ſeq̃ uolum⁹ ꝓprietatem. οὔτε γὰρ ἡμονὰς μενάδα ἐπὶ μονὰς θέσιν προσλαμβάνῃ οὔτε ἡ στιγμὴ μενάδα στιγμὴ τὴν θέσιν ἀπωβάλλῃ. ut inq̃t Simplici⁹ in cõmẽtariis ſup̃ ꝑdicamẽtũ q̃ti. i. Neq̃ eñ unitas manẽs adhuc unitas poſitionẽ aſſumit neq̃ punct⁹, manẽs punct⁹ poſitionẽ abiicit. Ex q̃ differẽtiã cognoſcere poſſum⁹ q̃ diſtat unitas a punct̃o. Cũq̃ nihil ſit añ unũ, recte dicim⁹ unũ eſſe primũ. Binari⁹ aũt nõ eſt cõpoſit⁹ ex numeris, eo q̃ ex ſola unitate una & una coordineť, & ideo prim⁹ numer⁹ eſt, q̃a prima multitudo eſt, a nulloq̃ põt numero metiri, ꝑterq̃ a ſola unitate oĩm numerorũ mẽſura cõi, ſemel eñ duo, nihil aliud q̃ duo eſt, q̃obrẽ ea mꝫtitudo q̃ appellať ternari⁹, ueriſſime ab arithmeticis numer⁹ prim⁹ ĩcõpoſit⁹ nũcupať, binari⁹ eñ hũc ꝑcedẽs nõ eſt ĩcõpoſit⁹ numer⁹, ſed magis ꝓprie nõ cõpoſit⁹. Cupiẽs itaq̃ ternari⁹ nõ eſſe oci oſ⁹, q̃n poti⁹ bonitatẽ ſuã ĩ oẽs creaturas abſq̃ ĩuidia mꝫtiplicari, de uirtute ꝓgrediẽdo ad opationẽ, illud fœcũdũ q̃d eſt in eo multũ multitudĩs ꝓductiuũ tãq̃ numeri de nũo, et illud eẽntiale q̃d eſt ĩ eo unũ oĩs ꝓductiõis fõs et origo ſimul & oĩs ꝓceſſiõis initiũ, & oĩs ſubſtãtiæ ĩmutabilis ꝑmanẽtia ꝑpetua mẽte intueť ac reſpicit, & ita ſeſe in ſe ipm̃ retorquet, ꝑ modũ unitatis & duitatis ſemetipſũ multiplicãs atq̃ dicẽs, ſemel bis duo ſũt quatuor

Ecce tetractys illa quaternitudo de qua mihi tecū ante ſermo fuit,hęc eſt oīm q̄ creata ſunt Idea,qm̄,ut aiūt arithmetici,quaternario oīsprogreſſio pficit. Vnde orit decas illa quā appellam⁹ decē oīm rerū gña gñaliſſima. Nā unū duo tria quatuor de oīpotēte potētia ad energiæ actum exeūtia producūt decē,q̄rū dimidiū eſt qnq̄,pone igitur in mediū qnq̄ tanq̄ aliquem ſigniferū in medio exercitus & in eius latere dextro numerū proxime ſupiorem q̄ eſt ſex,& in latere ſiniſtro numerū ,pxime inferiorē q̄ eſt quatuor, hæc duo iuncta etiā conſtituunt decē,pone iterum in latere eius dextro numerum proxime ſupiorem q̄ eſt ſeptem,& in latere ſiniſtro numerum proxime inferiorem q̄ eſt tria,hæc duo iuncta ſimiliter conſtituūt decem,pone rurſus in latere dextro numerum proxime ſupiorem qui eſt octo,& in latere ſiniſtro numerum proxime inferiorem qui eſt duo, hæc duo iuncta conſtituunt q̄q̄ decem.Pone demum in latere dextro reliqua nouem,& in latere ſiniſtro unum.Iaq̄ reducilla nouem ad unū & reſurgunt decem, q̄ rurſus ad uiginti relata incipiunt denuo eſſe unitas,& deinceps ad oēs numeros Cardinales uſq̄ ad cētum, ſicut em̄ bis unū faciūt duo,& ter unum tria,& quater unum quatuor & ſimiliter ultra,ita bis decem faciūt uiginti,& ter decem triginta & quater decem quadraginta, & ſimiliter ultra,non aliter de centum,non ſecus de mille,ac ultra.Hæc q̄dē ratio erit cur decem per iota quæ uirgula eſt erecta græce ſcribimus, aut per ſolum punctum hebraice notamus,quæ tñ ſigna tam barbaris q̄q̄ latinis alioqui ſimplicem repræſentant unitatem,quippe a qua numerus denarius oritur,& in quam deſinit,cuius Pythagoricū extat ſymbolum uide ſicet unum duo,quæ Zaratas Pythagoræ p̄ceptor per noīa propagatiōis pronunciare conſueuit unū appellando patrē,& duo matrem,teſtimonio Plutarchi Cheronenſis in Timæi Pſychogonia.Nā ut ante accepiſti unū & duo cum eſſentia diuina producunt quaternitudinē illam Tetractyn Ideam oīm rerum denario numero cōſummatarū.Eam Pythagoras affirmat eſſe πηγὰν ἀενν́ου φύσεως .i.Fontem perpetuæ naturę, q̄ nihil aliud eſt q̄ cognitio rerum in mente diuina rationabiliter operāte. Mentem uero ipſam dei Pythagoras numerū allegorice nuncupauit,cum diceret numerum eſſe uniuerſorū principiū.Ita em̄ Plutarchus in libro de placitis philoſophorum quarto ſcribit. τὸν δ' ἀριθμὸν πυθαγόρας αὐτὶ τ̄ νοῦ προσλαμβάνει .i.Numerum aūt Pythagoras pro mente accipit.Signum plane haud iniquum,qa in incorporeis nihil diuinius mente,in ſepatis nihil ſimplicius numero.Nec p̄terea cogitari aliqd poteſt menti ſimilius,& ab hoc ppetuæ naturæ fonte per riuos & cannales defluit numerus Pythagoricus unum & duo,id q̄d ab æterno in ipſo fonte immēſi Oceani,fuit,erit, īmo ſemp eſt,ubertim ſcatēs, q̄ hoīes priſco ſeculo noīarīt Zena ipſum illud unum (ut Ariſtoteles uoluit hoc Homeri citās. ἓις κοίρανος ἔστω.i.unus princeps ſit)

dicentes Zena pro Zeua uidelicet a uiuendo, quem Romani Iouẽ quaſi Zeua nuncuparunt,& Cornutus in libro de græca theologia illum aſſerit totius mundi eſſe aïam.Duo autẽ,noïata eſt Hera,illius Zenos hoc eſt Iouis & ſoror & coniunx,de quo ſic Homerus in decimoquarto Iliados. Ἥρη δ' εἰσεῖδε χρυσόθρονος ὀφθαλμοῖσιν αὐτοκασίγνητον καὶ δάερα ζῆνα δ' ἔπ' ἀκροτάτης κορυφῆς πολυπίδακος ἴδης ἤμενον .i. Hera hoc eſt Iuno aſpiciebat aurithrona oculis eundem fratrẽ & Leuirum Zena,hoc eſt Iouẽ in ſummo cacumine plurifontanæ Idæ ſedentem.Quo facilius ſenſa poſſumus ſapientiſſimorꝝ poetarum de origine rerũ cognoſcere,ꝙ in multifontana Ida ꝙ mons ſic a proſpectu nominatur, ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν a prægnitione ἐκ τοῦ ἴδω τὸ γινώσκω Iupiter & Iuno reſident,tanꝙ unum & duo in quaterniõis Idea illa riuoſa, Vnde fluũt oĩm rerum principia quæ philoſophi ætate poſteriori formã & materiam noïarũt.Idemꝙ apud nos eſt forma & materia prima quod apud uetuſtiſſimos philoſophos unum & duo, apud idoneos illuſtreſꝙ poetas Iouis & Iuno,ꝙ coeunt in Gargari montis Ida & conueniunt in diuinꝙ mentis Idea,binis ambo bigis & quatuor ambo equis ducunt̃,ſed deſcendendo Iupiter in olympo manet,Iuno ad inferiora tendit Homero teſte ſic dicens. εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης. νῦν δὲ σεῦ εἵνεκα δεῦρο κατ' ὀυλύμπου τόδ' ἱκάνω.i. Vado uiſura pabuloſæ extrema terræ,nunc autẽ tui cauſa huc ꝙ olympi iſtud uenio,Neuter tñ alterum oĩno deſerit. Hoc igitur modo exit à mente diuina uniuerſi exordium.Reſpiciens eñ Tetractys ad ſui eſſentiam q̃ eſt prima unitas,oĩm productrix, & ſimul originẽ ſuam a primo producto reminiſcẽs qm̃ binarius eſt,ſic ait ſemel unum bis duo,mox conſtat quaternarius habens in cacumine uerticis ſui ſummam unitatem,fitꝙ ſubito pyramis,cuius baſis eſt quaternarius planus apud arithmeticos ſuꝑficiem ſignificans.Suꝑ quam diuinæ unitatis iam memoratæ lux radians formam & ſpeciẽ facit ignis incorporei.Propter lunonis hoc eſt materiæ diſceſſum ad inferiora,unde confeſtim oriť natura luminis eſſentialis,non uſtiui,ſed illuminantis.Et hæc eſt creatio mundi medii, quem Simon Iudæus appellauit ſuꝑmum,ꝙa deitatis mũdus compationẽ non patitur, ideoꝙ ſe iudice ſuperſuꝑmus & incompabilis ille noïatur. Recte uero medius hic dicitur olympus,quia totus lucidus & ſeparatarũ formarum pleniſſimus eſt ἵν' ἀθανάτων ἕδος ἔστι.Iliados octauo.i.ubi immortalium area ſuꝑficies ſiue pauimẽtũ extat,cognoïatur eñ habitaculum deorum,ſeu ut rectius Maro in æneidos decimo Deum domus alta,cuius quidem culmen eſt unitas,parietes trinitas & ſuꝑficies quaternitas.Idꝙ clarius cernit̃ cum iam numerus a diuinitate ſua emanãdo paululũ declinauerit & diuerterit ad creaturarũ figuram,tunc etem̃ ponamus ſimul & pro Tetracty tetragonũ,& in q̃libet eius angulo punctũ inſtar unitatũ,& pro unitate faſtigii q̃ nunc cœpit habere poſitionem eleuemus q̃tum fieri põt.

ſummum

ſummū apicē.Eo pacto, quatuor latera in altū erecta,quatuor erūt triāguli ſup latitudine ſua quadrāgula cōſtructi,& in unū pūctū excelſum ducti, ecce pyramis ipſa,q̄ eſt forma ignis,teſtimonio Timęi Locri Pythagorei in lib.de aīa mūdi dorice ſic ſcribentis. ἐξ ὧν ἡ πυραμὶς τέσσαρας βάσιας καὶ τὰς ἴσας γωνίας ἔχοισα συντίθεται, εἶδος πυρὸς δυνατότατον καὶ λεπτομερέσταν.i. ex q̄ pyramis quatuor baſes & æquales angulos habens cōponit̄,forma ignis p̄q̄ mobiliſſima & tenuiſſima. Eſt ea ſane abſq; materia,lux eſſentialis ſepata proxima deo & uita ſempiterna,ut in duodecimo libro q̄ poſtnaturalia inſcriptus eſt,& in ſecundo de cœlo legit̄ ſic.Mentis opificiū eſt uita,dei aūt operatio eſt immortalitas,iſtud aūt eſt uita ætherna.Hæc a Pythagoreis mutuatus eſt Ariſtoteles. Atqui deus ipſe non eſt lux creata, ſed lucibilis autor oīs lucis,quare pyramidem abſolutiſſimā & retractiſſimā a triangula baſi in altitudinem ſeſe erigentē q̄ ſimiliter igneum uigorē ſignificat Deus Opt.Max. in diuina ſecum trinitate incompabilis mundi continet. Vnde & Chaldæi & Hebræi deum eſſe ignem p̄hibent. Quam uero V
pyramidem quaternio producit,ignea lux eſt incorporei & immaterialis ſeparatarum intelligentiarū mūdi, extra cœlum uiſibile,q̄ a græcis uocat̄ αἰὼν a nobis ſeculum æthernitas & æther. Vnde & æthra fulgor ætherni tatis dicitur,ubi non eſt corpus,neq; locus,neq; uacuū,neq; tempus,neq; ſenectus,neq; tranſmutatio,ſed ibi ſunt entia inalterabilia & impaſſibilia optimam habentia uitam qua toto æone id eſt æthernitate ſeu q̄uo fruūt. Hæc ferme ſunt ipſa uerba ſtagiritę Ariſtotelis, q̄ tam ipſe q̄ Platonici & Socratici ex Pythagora ſuxerunt, q̄ ſic in aureis carminibus ſcripſit.Si relicto corpe in ætherem liberum p̄ueneris eris immortalis deus,& his ſcilicet in hac uita ſupatis cognoſces immortaliū deorum & mortaliū hoīm cohabitationem quam eleganter ipſe appellat σύστασιν a ſimul ſtando.per q̄d tres nobis proprietates medii oſtendit mundi,quem liberum æthera nominat,ut q̄ a materiæ potentia ſegregatus & p̄ſeruatus in libertate caleſcat dei ardore,ac inſenſibili motu inferiora calefaciat, dicitur em̄ æther ἀπὸ τ̄ ἀεὶ θέρμην ἤτοι θερμαίνειν hoc eſt a ſemp̄ calefaciendo.Proprietates autem illius ſunt hæ,conditio,chorus,& ordo.Mundi eius conditio eſt q̄ totus quicq̄d eſt puriſſima forma eſt,cuius aſſerūt Iouialem eſſe naturam, q̄ immortalia & mortalia informet,& fotu ſpecifico cuncta utriuſq; mundi in ſuo eſſe conſeruet,de q̄ extat illud Maronis.O pater o hoīum diuūq; ęter na poteſtas,propterea ob fomentariū calorem ſpiritalis ſol ueteribus Iupiter dictus eſt. Vnde ſalii Martis gradiui ſacerdotes eum appellarūt Lucecium & Cretenſes Phoſphorū,ab eoq; denoīatus eſt olympus q̄ totus fulgeat,in q̄ Iouis totus p̄ſidet & p̄eſt,immo totum q̄d eſt ipſe eſt. Hinc illud q̄q; in ix.ænei.Annuit & totum nutu tremefecit olympū.Eius inq̄ cōditio eſt receptare formas ſimplices immateriales ſepatas p̄ ſe exiſtētes tā

uniuerſales q̃ q̃ idiuiduas. Continet em̃ oẽs Ideas Ideatas generum & ſpecie rum ceu exempla ipſa contractioribus exemplariis imitanda, q̃rum exem plar ſignatorium conſiſtit in mente diuina. Sic enim nominari uolum⁹ q̃d eſt in mundo deitatis exemplar abſolutum. In mũdo intelligibili exẽplum abſtractum, & in mundo ſenſibili non exemplum ſed exemplariũ illud cõ tractum, quõ ſigillum, figura, & cera ſigillata. Huc accedit ſecundo chorus altera proprietas ἀπὸ τῆς χαρᾶς. i. a gaudio beatorum ſpirituũ infinito & uo luptate immutabili deorũ dictus, q̃ uernæ illius habitaculi & ciues olym pionicæ myrtea corona ouantes ambroſia & nectare diuini conuiuii ꝓpe tuo fruunt̃, ridentes riſum inextinguibilem. De q̃ ſapientiſſimus poetarũ Homerus ἄσβεσος ἀῤ ἐῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν. i. Inextinguibilis certe exci tabatur riſus beatis diis, q̃d omnino lętitiã illorũ ſempiternã oſtendit, quã iugi concentu citharis & cæteris muſarum inſtrumẽtis, tripudio, choreis, ſympoſiis, quietis cubilibus, & interdũ dulci ſomno, p̃clarus ibidem Me leſigenes eleganter in Iliados primo libro expreſſit. Quid ni Marrane? Quænã põt maior cogitari uoluptas q̃ deũ uolentẽ & poſt eum rerũ oĩm Ideas atq; formas aſpicere purius & tranſparentius q̃ ſecundarũ creatu rarum ulla, deinde uiſiones q̃q; ſuas inferioribus pãdere, q̃d omne deorũ eſt propriũ atq; ſuum. Ideoq; dei q̃nq; uocantur latine, qui & græce thei ἀπὸ τῆς θέας. i. a ſpeculatione ac uiſione, unde θεᾶσθαι ſignificat aſpicere uide req;, noĩantur & q̃nq; angeli dũ uiſa cæteris enunciant, ut Orpheus Mer curiũ inuocans ait. κλῦθι μου ἑρμεία διὸς ἄγγελε μαιάδος υἱέ. ἑρμηνεῦ πάντων. i. Au di me Mercuri Iouis angele Męadis fili, explanator oĩm. Nã ἀγγέλλειν nun ciare ac explanare dicimus. Crebro aũt alterũ pro altero uſurpam⁹, nõ cõ ſyderatis officiis, ita ut promiſcue diis et angelis in cõi ſermõe utamur. Cũ em̃ Porphyrius in Iſagogis ſcripſiſſet q; & nos ſimus rationales & angeli Boethius latine uertens, ſumus inquit & nos rationales & dii, hoc modo reperiť in libris aliorum q̃plurimis. Quare nemo putet cum deos noĩam⁹ ipſos æquari ſummo & ineffabili deo q nomen non habet, ſup̃mã nanq; maieſtatem eo appellamus deum, q; entia cũcta infinite penetrat & ſingu la percurrit ἀπὸ τοῦ θέειν. i. currere. Vnicuiq; nẽpe rei multo ĩterior eſt de⁹ & magis intimus q̃ ipſa ſibimetipſi, ut qui cum nullibi eſt ubiq; ſit. At nõ ſic deos appellamus, q terminãtam ſibi tm̃ exequunt̃ prouinciã, & ad deſtina tum mittunt̃ opus. Dæmones aũt q̃tumcunq; boni, tñ a Pythagora ſecta toribuſq; ſuis in hunc medii mundi chorum non admittunt̃. Sic enim Plo tinus q, teſtantibus Porphyrio & Longino, myſteria Pythagoreorũ ꝓfe ctiſſime ſectari uiſus eſt, in libro de amore Deorum, inq;t, genus eſſe paſſi onis expers dicimus & putamus. Dæmonibus aũt paſſiones adiungimus dicentes etiam ſempiternos eſſe, ſequenti poſt deos gradu. Præſtat ſane. nullum in mundo intelligibili dæmonẽ appellare, quinetiam ſi ibi ponať

ipſe dæ

ipſe dæmon,eſſe deum exiſtimare.Hactenus ita Plotinus certe in oñi do ctrina ſua breuis,at animo attento ponderandus,p̃ſertim hoc in loco tam difficili quo poetarum ueterũ arcana de diis loquentium poterunt abſq; moleſtia & ſine plurimorũ exacerbatione legi. Tertia intelligibilis mũdi proprietas ab eodẽ Pythagora demonſtrata eſt cum ipſe dixit.Si recta ra tione uixeris,male acta dolendo,& bene acta gaudendo,deoſq; oraueris ut opus tuum pficiant,tum exuto corpe profectus in ætherẽ,eris immor talis deus.Ordo nobis hic conſyderandus eſt,quem in conſequenda hoīs beatitudine Pythagoras obſeruat.Iſtud nanq; medii mundi cœlum incor poreum ac iſte beatorũ inuiſibilis olympus nihil impurũ admittit,fugien da ergo uitia ſunt,& amplexandæ uirtutes.Deinde ſalus hoīm, miſericor dia dei eſt,quare diuinitas colenda,& ſupi ſunt exorãdi, ut opus noſtrum pficiant,tum demũ nihil iſtuc materię,nihil pmixti recipiẽ, ante igiẽ moriendũ eſt & ſancte corpus exuendũ q̃ in deos referaris, Hic eſt ordo ſeculi ſeculorum ut uita functis hoībus puris & electis,deorũ in digenarum ſup cœleſtis q̊q; aula cõcedatur,& comunis ſit pariter huma næ naturæ cum ſacroſanctis angelicis ſpiritibus ppetuæ uitę conuerſatio in inuiſibili & tñ oīformi ſupcœleſti cœlo & orbe reqeto extra ſenſibilẽ mundũ,ubi uer⁹ eſt olympus non imaginarius neq; poeticus,non q̃ uol uatur,qui rotetur nunq̃ ue quieſcat. Tum Marranus,q̃ proxime ,inquit, ſectis noſtrorũ temporum accedit unus maxime oīm Pythagoras.In lege nanq; chriſtianorũ ſimiliter legiẽ q; hoīes mortui de numero reſurgẽtiũ ſunt ſicut angeli dei in cœlis ubi tabernaculum dei cum hoībus. Nõ intra bit aliqd coinqnatum aut abominationem faciẽs & mendacium.Erit iſtic uox citharœdorũ citharizantium citharis ſuis,cantuſq; nouus,& mortui q̃ ſunt ſcripti in libro uitæ uident cœlum nouũ & terram nouã.Prius em̃ cœlũ ac prior terra eis abierunt.Ibi etiam ciuitas beatorũ habens clarita tem dei,& illius muri ex iaſpide conſtructi,fundamẽtaq; eius omni lapide p̃cioſo ornata.Et dominus oīpotẽs templum iſtius ciuitatis eſt,& de ſede eius producit fluuius aquæ uiuę ceu ſplendidus cryſtallus.Ciuitatis uero eius fundamentum & ſupficies eſt tetragonus,uerba em̃ Apocalypſis un de illa ſumuntur ſunt hæc. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται .i.& ciuitas tetragonus iacet,q̊d explanauit Hippolyt⁹ papa ſic eſſe ὅτι ἐδραῖόν καὶ πάγιον.i.propter ſolidum & firmum.Id tu mihi reducere uideris ad Pythagoræ tui nume rum,& figuram pyramidis,a tetragona baſi erectã,quam mathematici ſo lent inter ſolida reputare,plane quẽ uirum iure optimo non modo tuum ſed ueri⁹ noſtrum Pythagorã appellarem,& appellabo q̃dem noſtrũ,dũ uiuam,q; ipſe ſolus ex omni ueterum philoſophorũ turba magis apte ma gis concinne proprieq; noſtra ſapuit,neq; ualde & a Perſis q̊q; & a Pale ſtinis ac nr̃a ætate Arabibus in doctrinæ ſuæ fundamento diſtat,idẽ ipſe

Italicæ philoſophiæ autor. Sic em̃ in lege Mahometh Azoara prima legi
mus deum paradiſo bonos inducturũ, ubi dulciſſimas aquas, pomaq; mul
timoda fructus uarios & decentiſſimas ac mundiſſimas mulieres, om̃eq;
bonũ in æthernũ poſſidebunt. Et in Azoara quinquageſima prima. Cre
dentes aũt (inquit) & benefaciẽtes pulcherrima loca paradiſi poſſeſſuri,
omne ſuum uelle pficiẽt, hocq; lucrum eſt maximũ, huiuſmodi q̃dem pol
licitũ illis ſummã lætitiã denũciat. Deinde in doctrina Mahometh ita ſcri
bitur. Si ullum oblectamenti genus iſtic deeſſet, beatitudo minime plena
eſſet. Fruſtra ergo deliciæ adeſſent ſi uoluptas deeſſet. Et paulo ſuperius.
Incolis q̃dem eius (ait) quicq̃d deſyderari poteſt ſtatim aderit, q̃ & pfecti
erunt oẽs in ſtatura q̃dem Adæ, in forma uero Ieſu Chriſti, nunq̃ incremẽ
tum aut detrimentũ aliq̃d patientes. Et in Alkoran capite lxiiii. Illic q̃dem
credentes accubabunt tapetis ſericis ſtramentiſq; purpureis, oĩbuſq; ſibi
dilectis ppetuo potient̃, ducẽtq; puellas formoſiſſimas, ut ſunt hyacinth⁹
& margaritæ, ab hoĩbus atq; diabolis nunq̃ deuirginatas nec menſtrua-
tas. Erunt & illic arbores colore inter uiridem croceũq; nitentes, fonteſq;
fortiter emanantes & palmæ pomaq; punica. Nonne hic ſentis Philolae
q; pars maxima horum ſymbolica eſt & inſtar Pythagoricorũ allegorice
narrãtur q̃ audiſti ferme oĩa, id q̃d palã fatetur Mahometh in libro de do
ctrina cum ait. Seculum aliud poſt mundũ iſtum, cuius nulla ſimilitudo ex
poni poteſt, nec em̃ coloni eius mortales, nec dies eius ſub numero. Quo
ſe ipſum declarat, q̃ ſcripſerit de diuinis allegorice ſcripſiſſe, non autẽ oĩa
plane ac aperte, qñ numerauit dies beatitudinis, dies mille annorũ & an
nos. quadraginta millia annorum. Et paradiſum habere docuit pauimẽtũ
aureum ſmaragdis & hyacinthis crebro interpoſitis diſtinctum, om̃i fru
ctifera conſitum arbore, decurrentibus per amœna arua fluentis, q̃rũ alia
q̃dem lac, alia mel album, alia uinũ puriſſimũ fundunt. Hæc in libro de do
ctrina Mahometh, ubi p ſenſibilem paradiſum deſignat illũ quẽ ratio nõ
capit intelllgibilis mũdi hortum. Duos em̃ paradiſos Mahometh in Alko
ran nobis propoſuit cum in Azoara ſexageſima quarta ſic ait. Qui timue
rit coram deo ſtans, duos paradiſos rerum multipliciũ omnimodiq; boni
fœcundos, hæreditatem accipiet. Ita duas q̃q; oſtẽdit ciuitates Ieruſalem
cum in libro de doctrina quærit Abdias. Quare Ieruſalem dicatur dom⁹
benedicta. Reſpõdit Mahometh quia in directo cœleſtis Ieruſalem ſita ſit
Hæc ad noſtri Simonis Cabaliſtica q̃ audiuimus haud parum alludũt de
duobus ſcilicet paradiſis altero cœleſti & altero terreſtri geminos mun-
dos ſignificantibus uiſibilem & inuiſibilem, illum nobis p̃ſentem, hunc no
bis futurum, eum q̃dem de q̃ ſatis multa paucis expoſuiſti, quare oro Phi
lolae ut de noſtro quem incolimus reliqua proſequaris. Faciam ſcdulo
Philolaus ait, ſi prius te cõmonuero ne cum rudib⁹ philoſophaſtris erres

qui ea

qui ea tm̃ ſapiunt quæ oculis cernũt,ut de Antiſthene ſcripſit Ammoniꝰ Hermiæ cum dixiſſet,hoĩem qdem uideo,humanitatẽ aũt non uideo. Vnde putabat humanitatem nihil rerum eſſe niſi cogitationis figmentum. ταῦτα ἐκεῖνος ἔλεγε, τῇ αἰσθήσει μόνῃ ζῶν. καὶ μὴ δυνάμενος τῷ λόγῳ εἰς μείζονα εὕρεσιν ἑαυτὸν ἀνεγκεῖν .Id eſt. Hæc ille dixit ſenſualitate ſola uiuens & non potens ratione ad maiorem inuentionẽ ſe ipſum extollere.Ita Hermiades in Iſagogis. Haud aliter tam ſunt qdam obtuſo ingenio, q̃ acutius cotemplari ne queant,niſi quantũ pupilla comprehendat,aut manus palpent,& q̃cunq; de uita cœleſti,de diis ſuperis,aĩabus in cœlo aut de cœlitibus audiunt,ea mox ad cœlum uiſibile ſtellarũq; ſphæras,firmamentũ mobile,& q̃s ſenſu p̃cipimus orbes referunt,ac ſi in tanta turbine motuũ,& irrequieto mutationum tumultu,uita beata conſiſtere poſſet,ſequentes uero ſpiritalem ſenſum & ſubtilem mentis illuminationẽ,ipſi qdem intelligunt maiorem eſſe ueritatẽ in iis quæ non uident q̃ in iis q̃ uidentur.Ad hoc Pythagorearum propenſa eſt uoluntas ut credant hunc mundũ & q̃cunq; in eo locãtur adumbratam eſſe imaginẽ eius q̃ extra cœlum ſit ueri mundi, comp̃hendentis ſolum intelligentias formas & animas a corp̃ibus ſubſtãtia uirtute & op̃atione ſeparatas. Vnde animas hoĩm ab om̃i ſorde turpi defecatas abiecta corporali mole firmiter tenent & nullatenus dubitant extra hoc uiſibile cœlũ omne ac ultra qualẽcunq; incõmoditatis aleam in ætheritatis olympo habitare,omni libertate donatas & nulli neceſſitati obſtrictas.Sic em̃ Plotinꝰ ille inſignis Pythagoriſta in libro de proprio cuiuſq; dæmone quarto Animas (inquit) extra ſenſibilẽ mundũ profectas exiſtimandum eſt naturã dæmonicam tranſcendiſſe,omneq; gñationis fatum, oẽmq; huius mundi neceſſitatẽ q̃diu in mundo intelligibili habitant, huc uſq; Plotinus. Quotiens igit̃ de ueris diis,intelligẽtiis ſeparatis,formis puris,ſpiritibus diuinis,ſuperis,angelis & beatorum aĩabus mentio fit, ſemp̃ recordare ac animo tecum uerſa mundum illũ ſup̃mum,intelligibilem,immaterialẽ,ſimplicem, abſtractũ, cœlum incorporeum, olympum inuiſibilem,paradiſum mentalem,ſupernaturalem æthera,nec ſenſu nec ratione p̃ceptibilem.Eo nunc dimiſſo ad noſtrũ deſcendamus corporeũ & ſenſibilem mundum cuius exemplar eſt in mundo incomp̃abili deitatis & exemplũ in mundo intelligibili formalitatis,& exemplariũ ϛ αὐθυπόστατον in ſe ipſo. Vtq; unũ origo eſt mentalis mundi, ſic duo nobis exordiũ erit mundi corp̃alis,q̃ non eſſet corp̃alis,niſi quatuor iſtis conſtaret,puncto,linea,ſup̃ficie,craſſitudine, ad exemplũ cubicæ figuræ quam conſtituunt unum duo tria quatuor, Vnũ em̃ poſitione fixum creat punctũ. Linea de uno puncto ad alterum protracta è duobus fit.Sup̃ficies ex tribus oritur lineis.Craſſitudo quattuor naſcit̃,añ,retro,ſurſum, deorſum.Ideoq; ſicut binarius per ſe multiplicatus numerando bis duo quaternionẽ producit. Ita binarius ſemetipſum in ſeipſum replicans atq; retorquens dicẽdo, bis

X

duo bis,primum cubum facit.Ergo poſt q̃narium quę tetragonica eſt py ramis,quippe principium intelligibilis mundi,accedit ſex laterum octona rii cubus,quem mundo ſenſibili architectum p̃ficimus.Nam inter rerum principia,non habetur ſeptenarii ulla memoria,qm̃ uirgo eſt nihil pariẽs, iccirco Pallas noīatur.Ad cubum ergo primū diuertimur,ſane fœcundū numerū,multitudinis uarietatiſq; principem,ut q̃ per duo ſit & per qua- tuor cōſtitutus. Vnde ſicut Pythagorę p̃ceptor Zaratas duo noīauit ma trem,ita nos cubum inde progrediẽtem appellamus materiam, omnium rerum naturalium fundum,& fundamentum ſedemq; ſubſtantialiū for- marū.De q̃ Timæus Locrẽſis ille Pythagoreus in lib.de aīa mūdi ſcribit. ἐκ μὲν δὴ τετραγώνου γεννᾶσθαι τὸν κύβον ἑδραιότατον καὶ σταθερὸν πάντη σῶμα. ἐξ μὲν πλευρὰς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον .i. Ex tetragono naſci cubum ſolidiſſimum & ſtabile oīno corpus. ſex q̃dem latera, octo aūt angulos habens.Huic fun- do ſi qua forma demerſa innitat̃,huic ſolido receptaculo ſi fuerit illapſa & in hanc ſedem materialem repoſita,nō uage nec comuniter recipitur, ſed ſtabiliter & ſingulariter fit indiuidua & incomunicabilis, tanq̃ aſcripticia glebæ,tempori & loco ſubiecta, & quaſi de libertate in ſeruitutẽ materię proſcripta.Igitur gemina profluere ab uno fonte rerū tp̃alium principia cernimus pyramidem & cubum.i.formā & materiam q̃ ex eodem tetrago no dep̃hendunt̃ prodiiſſe,cuius Idea, ut ante oſtẽdimus,eſt Tetractys.Py thagoræ diuinum exemplar.Symbola igit̃ primordialia q̃to potui breui⁹ explanaui, q̃ reuera nihil deſignant aliud q̃ materiā & formā. Cūq; opor teat tertium aliq̃d ponere q̃ uniantur,nec em̃ ſponte confluunt nec cōtin git fortuitus quarumlibet formarū cōcurſus in materiā,neq; unius rei ma teria contingenter formam alterius recipit,non em̃ ex corpore humano mox atq; deceſſerit anima generatur æs aut ferrū,nec ex lapide fit lana,cū ita q; oporteat ponere tertium aliq̃d quo uniant̃,erit, ut opinor, neceſſe p̃cipium aliud q̃ priuationē Ariſtotelicā adducere quo moueat̃ materia ad formæ deſyderiū,ita ut ceſſante hac & hac forma, introducat̃ uiciſſim iſta quædā & iſta.Nam priuatio & potentia nihil ſubſtantiue agunt cum ſint nullius actiuitatis realis ob idq; minimę entitatis,q̃to magis certā for mam alicui materię nequaq̃ iungere aut unire poſſunt. Vnde inuenti ſunt q̃ dicerent loco priuationis motum eſſe tertiū principiū, q̃ cum ſit accidēs quō erit principium ſubſtantiæ? aut q̃s eius motus erit motor? Quare ſa- pientius contemplati Athenienſes ambo,Socrates Sophroniſci, & Plato Ariſtonis,pro motu ſeu priuatione agillimum actiuorū poſuerunt deū dicentes,tria eſſe rerum principia.deū,Ideam & materiam,q̃d ante Pytha goras occulte ſymboliſſauit arcanis his notis aſſerendo principia uniuer ſorum eſſe.Infinitū,unum & duo.Infinitudinis deum,unitatis formam, al teritatis materiam deſignans autores.Infinitum in mūdo ſuperſup̃mo & incomparabili,unū ſeu identitatē in mūdo intellectuali,duo ſeu alteritatē in mundo

in mundo ſenſibili, eſt em̃ materia qdem alterationis mater. Coniũgit aũt deus materiã & formam per legẽ ipſi naturę impoſitã, Iccirco ante Pythagoræ tpa uetuſtiſſimus ille Orpheus in libro hymnorũ, poſt Iouem .i. formam, qui ab eo noïatur ἀρχὴ πάντων .i. principiũ uniuerſorũ. Et poſt Iunonem .i. materiam quam uocat Διὸς σύλλεκτον · πανυπογένεθλον .i. Iouis cõthoralẽ oïparentem, Iunonio enim cognomento materiam alloquitur his uerbis χωρὶς γὰρ σέθεν οὐδὲν ὅλως ξωὸς φύσιν ἔτνω. κοινωνεῖσ δ' ἅπασιν κεκραμένη πέρι σεμνῶς .i. Abſq; em̃ te nihil oĩno uitæ naturã agnouit, comunicas qdem uniuerſis ꝑmiſta ſupra q̃ pudice. Itaq; poſt (inq̃) Iouem formã, & Iunonẽ materiã, addidit idem Orpheus legem id eſt diſtributionẽ ut eſſet tertium naturæ principiũ, cognoïauitq; id φύσεως δ' βέβαιον .i. naturę confirmatiuũ. Nam lex dicitur nomos græce ut noſti a nemo δ' μερίζω .i. partior & diſtribuo, perinde atq; diſtribuens oĩbus qd ſuum eſt uel q̃d ad ſe ꝑtinet. Hoc eſſe ait οὐράνιον νόμον σφραγῖδα δικαίαν (Sic in hymnis ſuis concinuit) .i. cœleſtẽ legẽ ſigillum iuſtũ, lex em̃ naturę ſigillat una forma multas materias, ſicut tabellio una effigie annuli multas ceras. Iam uero quęlibet ſigillatę in materiam formæ non ultra uocant Ideę, hoc eſt ſpecies, ſed τὰ εἴδη hoc eſt Ide ſcilicet formæ ὡς τὰ ἐν τοῖς κηροῖς ἐκτυπώματα ἀχώριστα τῆς ὕλης .i. Ceu illæ in ceris expreſſiones inſeparabiles a materia, ut ſcripſit Ammonius. Proinde apta nobis iã extat ſenſibilis huius origo mundi, quẽ pyramidis & cubi cõiugiũ lege naturę celebratũ peperit. Earũ figurarũ tetragonę baſes cõtinuo unitę dodecaedron efficiunt pythagoricũ quippe ſymbolũ, q̃ deſignat ipſum uniuerſum ex materia & forma compoſitũ, illius recte meminit Alcinous de dogmate Platonis ſic dicens. τῷ δὲ δωδεκαέδρῳ ἐοικὸς πᾶν ὁ θεὸς κατεχρήσατο .i. Dodecaedro ad uniuerſum deus utebatur, ſcilicet cum hunc mundũ fabricaret, Octangulo nanq; cubo ſi pyramidẽ ex quatuor triangulis æquicruribus eleuatã ſuppoſueris ędificiũ dodecaedri artificioſe conſtruxeris ubi ſuccumbit cubus ſeu talus uti mater, & ĩcumbit pyramis uti pater. Sic enim Timæus Locrus ille nobilis Pythagoreus in libro de anima mundi. ὁ μὲν εἶδος λόγον ἔχει ἄρρενός τε καὶ πατρός. ἡ δ' ὕλη, θήλεός τε καὶ μητέρος. τρίτα δ' ἐστὶν τὰ τουτέων ἔκγονα, .i. Forma qdem inquit rationẽ habet maris & patris. Materia uero fœminę atq; matris, tertia aũt eſſe horũ genimina. Ex his igitur oĩa huius mundi quæ ſunt non ꝑperam affirmamus certis ſeminibus & ſecreta facultate fieri, ſane mira uarietate apparentia propter uariã formarum ad ſuas materias commenſurationẽ & infinitorũ pene accidentiũ q̃ συμπτώματα epicurus uocat admiſtionẽ, per abundantiã & defectũ, litem & amiciciam, motum & quietem, impetum & tranqllitatem, rarũ & denſum Vnde oriuntur orbes & ſtellæ, quatuor item elementa, ex quibus euaporant calidum & humidum, & frigidum & ſiccum, tum quelibet etiam ſenſuum obiecta. Inde aliis aliud contingit, & efficit omnes res ut conuertant formas, mutentq; colores, Lucrecii teſtimonio. Sentis ne quantũ nos iam

cum plebe philoſophorum ambulamus,& uulgariã terimus uiam quãdo
Y in hæc phyſica lapſi ſumus,quare cum multi multa de natura ſcripſere mi
nus uirium nobis adhibendũ eſt ut quid de rebus naturalibus ſenſerit Py
thagoras oſtendamus,a nobilioribus & diuinioribus ſumentes initiũ.Na
turales ſunt dii,ſupernaturales uero dii deorum,illos mũdus inferior alit,
hos mundus ſuperior fouet,unde & ſuperi dicũtur,de quibus ante haud
parum multa diſſeruim⁹. Dii deorum ſimpliciſſimi & puriſſimi quia nuſq̃
ſunt ideo ſupercœleſtes ſunt,quia ubiq; ſunt,ideo nobiſcum ſunt,iſtic in
digenæ,hic aduenæ.Nunq̃ enim in noſtro mũdo ſunt niſi miſſi,quare an
gelorum nomine gaudent cum ad hæc ima deuergunt, qm̃ regis regum
nuncii ſunt, habitu tñ & facie nobis apparent quali uolunt iuxta liberta
tem arbitrii ſemp beneficiorum erga nos amantiſſimi.Sed inferiores dii
ad ſupercœleſtia nunq; migrant,ad nos uero & ad noſtra qñq; legationẽ
aſſumunt,unde & pari modo eſt qñ angeli nominant.Deus autem Opt.
Max. tam infima q̃ ſuprema & media ſingula penitiſſime inhabitat, ita ut
nihil ſit entium ſine deo.Præterea dii orbis noſtri præſtantiores ſunt.In
feriores aũt in corpore humano animæ,quanq̃ illi apud corpora,hę ĩcor
Z poribus.In medio aũt horum ſua loca tenent dæmones & heroes.Dæmo
nes prope deos heroes prope animas.Quorum Pythagoras in aureis car
minibus meminit,& ſingulis quibuſq; ſuum tribuit cultum. Nec illis tamẽ
aras ſanguine fœdari nec animalia immolari permiſit,niſi publicę utilita
tis cauſa,magis aũt thure atq; hymnis quotidiana & priuata ſacrificia fie
ri uoluit. Vnde illud extat, Thure deum placa,uitulum ſine creſcat aratro.
Cunque homo ſit quędam mundi huius effigies unde Microcoſmus hoc
eſt paruus mundus nuncupatur,in multis paria recepit mundana nomina
μεταφορικως & more tranlaticio.Mens enim in homine deus appellatur in
ſtar mentis ſummæ ac primæ,aut per homonymian, aut per participatio
nem.Et anima rationalis quæ per mentem ad uirtutes & optima quæque
uoluntatem inclinat,dicitur dæmon bonus ſiue genius, quæ uero per fan
taſiam & prauas affectiones uoluntatem ad uitia & peſſima quæque tra
hit,nominatur dęmon malus.Quamobrem Pythagoras deum orat ut ho
mines a malo liberet, & omnibus oſtendat quo dæmone utantur. Exuto
demum corpore ſi fœdata uitiis manſerit , fiet dæmon malus, & uita eius
δυσδαιμονία Id eſt infœlicitas uocatur.Sin uero abiecerit uitia nihilq́ue mi
nus impreſſus ei duret ſollicitudinis character , nec penitus omnem erga
humanos & mortales etiam quantumuis uirtutis mores affectionem re
liquerit, aliquanto erit tempore bonus dæmon , & in huius mundi amœ
nitate fœliciter fortunatéque deget ſingulari ſemper cum lætitia, tan
quam quæ bene geſſerit adhuc memori ſecum mente uolutans ad ea
dem recte gerenda nondum extinctam retineat uoluntatem , cuius uita

græcis εὐδαιμονία. id est, fœlicitas dicitur. Vnde illud Virgilii Maronis ortum est. Quæ gratia curruum armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitentes pascere equos, eadem sequitur tellure repostos. Illam animam priscos lemurem nuncupasse accepi, cuius generis si quis sit qui beneuolentia erga nos ita ducatur, ut nostri & nostrorum curam sortitus, pacato & quieto numine domū possideat, lar dicit familiaris. Sin aūt propter aduersa uitæ merita nullis bonis sedibus, interuagatione ceu q̄dam exilio punit, terriculamentum bonis hoībus inane, at noxium malis, larua noīatur. Cū uero incertum est qua sortitione fruatur, lar ne sit an larua, nomine Manē deum nūcupant, cui honoris gratia dei uocabulum addidere, qm̄ eos pronunciant etiam deos qui iuste ac prudēter uitæ curriculo gubernato mortem sanctam obierunt. Cæterum promiscue deos, angelos & dæmonas etiam eos noīamus ingenuos spiritus, q̄ singulis q̄busq; hoībus custodes addicti, minime conspicui, semp̄ adsint non modo actorū testes, uerūetiā cogitatorū, q̄ nos q̄q; post mortem sequant̄ usq; ad summi dæmonis potestatem iudicium atq; tribunal. Omnia hæc ad nos ex Pythagora fluxerunt, q̄ ipse partim ab ægyptiis, partim ab Hebr̄eis atq; Chaldæis, & apud Persarum sapientissimos Magos didicit, posterisq; tradidit, q̄rum memi nere p̄stantissimi autores. Mercurius Termaximus ægyptiorum illustris legislator & contemplantissimus scriptor in sermone perfecto ad Asclepium. Timæus Locrus in libro de aīa mundi, Hesiodus in operibus & diebus. Plato per Diotimam in conuiuio. Per Socratem in Phædro, Itidemq; in Philebo. Per Atheniēsem hospitem in legibus, & Epinomi, aliisq; librorum suorum locis. Porphyrius de abstinētia animatorum. Iamblichus de mysteriis. Proclus in Alcibiadem. Plotinus in libro de amore & in libro de proprio cuiusq; dæmone. Maximus Tyrius in binis disputationibus de dæmonio Socratis, multiq; græcorū alii, q̄s e latinis Cicero in uoluminibus de natura deorum, de diuinatione, & in sexto de repub. & ille quoq; Madaurensis Apuleius in libro de deo Socratis, & reliqui post illos imitati sunt. Nec desunt ex peripateticis q̄ de motoribus orbiū syderum atq; stellarum, & præsidibus elementorum tractauere, siue corporibus illis assistant, seu illorum cuiq; pro cuiusq; anima insint, mitto dicere. Iam solum quæ restant de mundo sensibili paucis enumerabimus. Mundū igit̄ hunc qui est æthernitatis imitator dixit Pythagoras, continentiā esse oīm totorum secundū ordinationē quæ sit in eo, qui tametsi est corporeus tñ incorporea habuerit prima principia, cui stoici non sunt in hoc assensi, putauerunt em̄ ea fuisse corporea quia spiritualia. Eundē ipse & genitū & corruptibilē asseruit sed prouidentia & indulgentia dei nunq̄ corrumpēdum. Dixit q̄q; corpora elementorū esse rotunda, p̄ter ignem q̄ coni figurā pr̄e ferat, Colorem esse corp̄is apparētiam. Tempus, circulum, mūdi extimū,

motum,differentiã quãdam ſeu alteritatem in materia,generationi & cor
ruptioni paſſibilem materiam ſubiici.Neceſſitatem incumbere mũdo,&
quædam de neceſſitate fieri,quædã ex fato,quædã electione,quędã a for
tuna,quædam caſu,horũ cauſam eſſe humanæ rationi occultã,cui aſtipu
latur & Anaxagoras.Mũdum itẽ cœpiſſe ab igne,arbitrabat ipſe noſter.
Dexterũ eius in oriente,ſiniſtrũ eſſe in occidente.Tum ſequutus Thaleta
cœlũ in quinq; zonas diuiſit,deinde in æquinoctia & ſolſtitia utraq; bina
& arctũ.Haud aliter etiã terrarũ orbẽ.Prętera oĩm primus repit obliq
tatẽ zodiaci iuxta ſolis meatũ.Lunã uideri aiebat ſolũ terreſtre ignitũ,in
ſe habẽs cãpos mõtes & ualles.De aĩa hoc modo pronũciauit q; ſit nume
rus ſe mouens quã p uires ita diſtribuit.Vitale circa cor,rationale & men
tale circa caput,Totã interire non poſſe,nã rationalẽ eſſe ſempiterni dei
opus,irrationalẽ uero corruptibilẽ.Eidẽ autori referenda uidẽt diuinatio
uerior ad ſacrificia.Humanũ ſemen utiliſſimi ſanguinis ſpumã eſſe uoluit
materię corporeæ,ſed incorporea uirtute p̃ditam.Cęterũ fœminã pariter
ſemen emittere.Deinde non ſolũ hoĩem ſed alia q̃q; animantia rõnem ha
bere abſq; tñ mente.Q; aũt magna pars horũ nõ rationaliter agere uidẽt
certe corporũ dyſcraſia culpaẽ,quia debitis non ſint dotata inſtrumentis,
Ideo uerba non hñt ſiue cicures ſeu ferę,ſed ſymbola & notas certas pro
uerbis tenent,q̃bus ſignis inter ſe cogitatus ſuos exprimant.Sic igiẽ beſtię
loquunt,nõ dicunt,q̃d græce ſignificantius aiunt λαλοῦσι μὲν, οὐ φράζουσι δὲ
oĩm illorũ Plutarchi uolumina de placitis philoſophorũ teſtes cito ualde
bonos.De reliq̃s mũdi huius ſiue ſubſtãtiis ſeu accidentibus ſcriptores ex
tant penè innumerabiles in oĩ philoſophor; ſecta,q̃rũ alii gñaliter ſunt lo
cuti de uniuerſi natura, ut Ariſtoteles, Theophraſt9, & tui Arabes.Mau
ri q; prope oẽs,alii particulariter de ſingulis q̃buſq; rebus, ueluti Iulius
Pollux,Dioſcorides,Plinius,& his ſimiles.Capita cũctarũ tñ diſciplinarũ
q̃tuſq̃ſq; poſteriorũ a Pythagora philoſophię theſauro tanq̃ hæres app̃
hendit,& eã hęreditatẽ literario ſtudio excoluit,proq; peculiari q̃ſq; boni
tate ingenii q̃tũ ualuit maxĩe adornauit & pro uirili extẽdit. Sed q̃d cũcta
uel ſcire uel opinari iuuat? ſi nõ in hac nobis uita oẽm adimant mœrorẽ
& cruciatũ in altera poſt uacuitatẽ malorũ nõ addãt cumulatiſſimã oĩum
bonorũ cõplexionẽ q̃ tã ſtudioſe didicimus.Quid iuuat deniq; q̃ bñ ſciẽ
do malefacim9,& malefaciẽdo nõ oĩno metu uacare ac ita nullo animi trã
q̃llo ſtatu frui poſſum9.Quid rurſum q̃ monitis ꝑbe obediẽtes inſtar iu
mẽtorũ ſemp iuſſa exeq̃mur,alioq̃ oĩb9 ĩ reb9 ſtulti,ſtolidi,fatui,fungi,bar
di,blenni,nihil a bruto diſtantes.Quare opportunũ uidebaẽ Pythagoræ
oẽm philoſophiã ad beatitudĩs exoptatę faſtigiũ & expeditã ęterni gaudii
ſecuritatẽ deſtinare,quã ĩ cõtẽplatiõe ſũmarũ & diuinarũ rer; collocauit.
Eũ fructũ ceu fœlicis arboris ĩdefeſſa philoſophãdi ſtudia nr̃a ꝑculdubio

ſequuturũ putauit,ſi nos priꝰ aĩa purgata uehemẽter declinemꝰ a uitiis,& colamꝰ uirtutes diligẽter,q̃ plane nullius mali nobis ipĩs cõſcii læta mente A
hilariq; ſtudio mathematicis ſpeculationibus incũbamus, q̃ nobis mediꝫ obuerſant̃ inter res naturales & diuinas,ſunt em̃ a materia partim inſepa/ratæ ut naturalia,partim ſeparatæ ut diuina,circulus nanq; ſeu harmonia quanq̃ abſq; materia non ſubſiſtit,tñ abſq; materia eſſe intelligit̃, q̃nĩmo nullius materiæ agitur cura cum quælibet mathematica tractamus.Cum igitur difficile ne dicam impoſſibile fuerat intellectũ noſtrum ſubito a naturalibus ad ſupnaturalia & ab oĩno materialibus ad penitus immateria/lia tranſilire,iccirco uoluit Pythagoras diſcipulis ſuis quaſdã res in mediũ ponere quas & ſenſu aliq̃ modo poſſent & intellectu comp̃hendere,de/monſtrationeſq; illarum ob hanc cauſam mathemata ſeu matheſeis hoc eſt diſciplinas noĩauit,quem uero de iis librum cõpoſuerat Eruditionum ſiue Inſtitutionum inſcripſit,quaſi iuuenibus ac pueris aptum,propter q̃s & id nominis elegit παιδευτικὸν.in quo totum quicq̃d dici poterat de numeris,de figuris,& de harmoniis explanauit.Inde tanq; ex uno illuſtri fonte quatuor lympidiſſimi riui emanauere,quas nos quatuor liberales artium facultates appellamus,arithmetica,geometria,muſica,ſane aſtronomiam inter naturalia connumerans pro maxima parte in librũ quem appellauit phyſicũ coegit,q; in motu corporũ conſiſteret.At q̃m de illis apud q̃plu/rimos noſtra ætate literarũ peritiſſimos, tam lata eſt expeditio,ut q̃libet earum rerum ſingularẽ facultatem faciat,& quelibet facultas propriã claſ/ſem ducat,unãquãq; ſuis p̃ceptoribus committã,& propter multã modo noctem cœnæq; noſtræ apparatus p̃ſentes,finẽ loquẽdi faciam q tot uer/bis hactenus tolerantiſſimas auris tuas immodeſte auſus ſum obtundere. Tum Marranus.Iuro ſuperos,inqt,tanta me dicẽdo uoluptate oppleuiſti ut nulla mihi ſit muſa gratior,& nunc cœnę oblitus oẽm pene famem ad doctrinæ tuę cupiditatẽ retuli,quanq̃ uideo cauponẽ circa magnificentiã & ſumptus epularũ eſſe curioſum,tu uelim tñ contẽtius reliquã Pythago/ræ philoſophiam explices eam q̃ ad uirtutes,mores & reipub.induſtriam B
ptineat,idq; utcunq; potes q̃breuiſſime,dum ſtructores cœnaturis nobis triclinium ſternant,& cætera parent.Igitur audi Marrane oẽm (Philolaꝰ inquit) hanc partẽ ſub noĩe urbanitatis contĩneri Pythagoras uoluit,quo circa,unum inter reliqua uolumen compoſuit,q̃d πολιτικὸν noĩauit.i.ciuile ſeu ut fortaſſe haud ſatis proprie uerterunt latini,de repub. perinde atq; non ſolum explanet q̃ multitudinẽ concernant, uerũetiã ſingula cuiuſq; ſua q̃ morum ſunt & uirtutis. Qui em̃ ciuitati p̃ficitur niſi dignus ſit etiã qui domum ſuam regat & ſeipſum quoq;,is plane inauſpicato eligitur, μέρος ὄντιν ἄρα ὡς ἔοικε καὶ ἀρχὴ ἡ περὶ τὰ ἤθη πραγματεία τῆς πολιτικῆς .i.Portio eſt igitur ut uidetur & principium circa mores tractatio,ipſius politicæ, ut

in libro magnorũ ethicorum ait Aristoteles. Quæ qdem ciuilitas ex oñi uirtutũ numero consistit, cuius ptes sunt uirtute p̃diti hoïes in unã consuetudinem admissi. Nam malorũ conuersatio non iam ciuitas reputanda est sed cõuẽticula ubi uitia sunt sicut inter bonos uirtus, ut Theognis ille Megarensis in libro ad Cyrnum. Disces recte qdem a rectis, at si sociere prauis, tũ perdes tecꝫ animumcꝫ tuũ. Omissa itacꝫ contẽplatiua sapientia quã ad naturam retulit Pythagoras & in librum physicũ reclusit de principiis & causarum modis, cꝓ ex Monade ĩdefinita dualitas, ex illis numeri, ex numeris puncta, ex pũctis lineæ, ex lineis planæ figuræ, ex planis solidæ figuræ, ex qbus solida corpa & sensibilis ille mundi globus cum suis orbibus, mistorumcꝫ elementis, igni, aere, aqua & terra fiant oriãturcꝫ, singula penè (ut ipse solet) p allegoriam obuoluta, tum denicꝫ relictis pariter mathematicis q̃ per librum Pædeuticũ, hoc est, de institutione, suis ostendit, recensendum arbitror strictim q̃ de moribus docuit, de qbus in politico diffusius scripsit, & in carminibus aureis instar sũmæ cõtractius, Quę cũ ætate nostra legant̃ publice, nunc sola prosequar eiuscemodi symbola sine scriptis tradita ut discipuli memoriæ uiribus freti consuescerent ad signa prolata bonis moribus uiuere professumcꝫ philosophiç ordinem q̃tidie inter se arcanis tesseris affirmare. Quorũ è numero haud quaq̃ pauca illustris ERASMVS patria ROTERODAMVS professiõe Theologus, eloquẽtissimorũ nostro seculo facile princeps & dulcis siren cum ingenti sua laude quam de politiorũ literarum studiosissimis qbuscꝫ optimo iure meretur, in libris suis uel posteritati admirandis Adagiorũ luculenter expressit. In consequẽdis sane uirtutibus Pythagoras haud parum consuetudini tribuebat, adeo in teneris cõsuescere multum est. Vnde mores dicti sunt ἤθη quasi ἐθη hoc est consuetudines, q̃d stagirita ille sæpe in ethicis approbat, & noster ipse, iussit optimã uitæ rõnem eligere, illã nãcꝫ iucundam (inqt) reddet consuetudo. Vniuersam itacꝫ moralem philosophiam ordinabat in tris metas, principio in dei diuinorumcꝫ cultũ. Secũdo in singulorum q̃rumcꝫ hoïm ad se ipsos respectum. Postremo erga cęteros officium, nam q̃d ad diuina p̃stantius attinet In primis nihil esse gratum superis docuit q̃d non sit sordibus uacuũ & plane purgatũ, quare id adagiõis tradidit crebro habẽdũ in ore μὴ ποτένειν θεοῖς ἀξ ἀμπέλων ἀτμήτων .i. non esse libandũ diis de uitibus non putatis. De purissimo q̃cꝫ adore statuit sacrificia fieri. Vnde est suum illud. Ne sacrifices abscꝫ farina. Sacrificium hoc Pythagoricum maxime uetustũ est q̃d uino & pane fit. Quę aũt deo dicata sunt, ultra nõ debent ad humanos usus transferri, admonebat igitur sæpe dicens, A gallo candido abstineas. Perseuerandũ uero esse in humilitate ueris adoratoribus hoc symbolo p̃cepit καθῆσθαι προσκυνήσοντας .i. sedere adoraturos, nãcꝫ in adoratione oporteat circũquacꝫ prospicere

C

de quo illud ortum est, Adora circũactus, prudentiam circa diuinas p̃ces indicat ne iure in nos ita retorqueri possit, nescitis q̃d petatis. Cęterũ quo ad nos ipsos recte uiuendi norma consistit in hoīs decoro, q̃d extremorũ est medium, inter abundantiam & defectum, utrolibet em̃ uitiosus est & mãcus & cẽtimanus. Inde symbolũ hoc Staterã ne transilias, p̃cipit studiis & actis oĩbus moderamen adhiberi, apertius aũt q̃d ipse dixit. Salem apponito, id ad affectiões nr̃as q̃ passiones appellant recte p̃tinet. Est em̃ sal nota modestię, qm̃ in cibatu hoīs admittit nec nimi⁹ nec minimus, utrũq; sane respuitur & q̃d insulsum est, & q̃d salsissimũ. Igitur salem ne trãsgrediaris prouerbium q̃q; fuit, Proinde affectiones in nobis passionesq; uniuersæ quadam mouent apparentia boni aut mali, bonis lętamur p̃sentib⁹ tristamur malis, rursum bona concupiscimus futura, mala timemus. Ergo gaudium & mœror elementa sunt passionũ ex q̃bus oẽs animorũ nostrorum motus oriuntur, q̃rum rectitudo uirtus dicitur, obliq̃tas uitium. Apparent tñ sæpe nobis bona q̃ mala sunt, & econtrario q̃ bona sunt, uident non bona, multum em̃, ut ait Seneca, uerũ & uerisimile inter se differunt, quare cõtingit error facile in imperito uulgo cuius magna copia est. Eum Pythagoras suis discipulis auertere studuit symbolice admonens Per uiã publicã ne ambules. i. ne uulgi sequaris errores. Nam q̃ usurpari etiã hoc uolebat Extra publicam uiã ne uadas, iam insinuauerat loquendũ esse ut mḱti, potiusq; q̃d apud oẽs cõstat, tu ne impugnes. Vnde istud est, Aduersus solem ne loquaris, ne uidelicet ĩcidas in pericula, q̃d recte monet illud Acutum gladiũ declines. Id fit si honesta uerecundia utaris in publico, cuius hæc nota est Aduersus solem ne meiito. Nunc igitur sublato circa bonum & malum errore, temperandũ esse statuit uoluptati & mœrori, cupiditati & timori, quare dixit, Risui ęque atq; tristiciæ manus non dedendas Nam gaudiis & uoluptate nos frui secundũ harmoniã iussit, hoc est cum honesta quadã temperantia quam appellauit lyram. Vnde hoc symbolũ ὠιδαῖς χρῆσθαι πρὸς λύραν. i. cantibus utendũ ad lyram, non prorsus inane mysterium fuit, quo semp̃ ante initium soporis utebant, ne p̃turbatis molesta rentur insomniis, q̃ dum irruissent, surgẽtes iussit lecti stragula excutere ac conuoluere, hoc est insomnia glomerare in unũ & reiicere, ne rememorata grauarent. De mœrore sic loquebatur. Arctum annulũ ne gestato, p̃ q̃d excluſit cunctũ animi dolorẽ, nisi sup̃ admisso peccato, quapropter in suis ita cecinit carminibus. Mala q̃dem si feceris dole. In cæteris Pythagoras Cor ne edẽdũ mãdauit, id sic est, ne te excrucies, q̃in ubi efferbueris in iram Olię uestigiũ in cinere confundito, q̃d designat ab ira deferuescendum & p̃teritorum malor̃ tollendam esse memoriam. De cupiditate hoc modo. Quæ uncis sunt unguibus ne nutrias, idq; cõtra manus rapaces cõstituitur, ĩmo neq; de q̃tidiano uictu sis abunde sollicitus, quare ait. Chœ

nici ne insideas, est aũt chœnix cibus diurnus, quam uocant p̃bendam, alii sportulas appellant. Pariter uero ne ullum auariciæ in animo tuo recon-ditæ argumentum ostentes, ita commonuit. Quæ deciderint (inqens) ne tollito, per q̃d uetuit etiam suarũ quẽq; rerum non decere ardentiorem esse amatorem. De formidine ita. Ne reflectas ubi ad terminos q̃ueneris, q̃ symbolo nõ tm̃ trepidare mortẽ prohibet, uerumetiã quicq̃d in fatis est q̃tumcunq; terreat. Hi nanq; sunt termini definiti & determinati q̃s transire non poteris. Frustra igitur times q̃d reflectere aut uitare nequeas, ab eiuscemodi quippe casu nusq̃ resilire, fortitudinis q̃dem laudatæ ac egregię magnanimitatis est. Enumerauimus pfunctorie notas Pythagoricas. Primum q̃ ad diuina p̃tinent, deinde q̃ ad hoĩes singulos quosq;. Nunc alter erga alterum q̃bus moribus utatur, ausculta paucis, cunq; nihil amicicia sit optabilius, incumbit summa post deos cura, uirtute amicos parare ut est in carminibus aureis, tñ non transeunter quoslibet. Iccirco ipse dixit. Ne cuiq; ieceris dextram. Et dum penetralibus tuis dignũ amicũ inueneris, oĩm tuorum participem eum facias, Ob eam rem ipse Pythagoras hoc alios ante omneis usurpauit adagiũ. Amicorum oĩa comunia. Timæo & Cicerone attestantibus. Est em̃ amicus alter ipse, q̃ fit ut amicicia sit ἰσότης .i. æqualitas & eadem aĩa. Minime aũt admittendi sunt in amiciciã hoĩes alioquin interne albi, tñ nigram caudam foris gestantes (expto crede) q̃bus nihil fert terra pestilentius, picæ mendicæ Cyanoleucæ cauda inter scapulas nigricante, om̃ia simulantes & dissimulantes hypocritę. Dixit itaq; Pythagoras μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. i. Ne gustes ex iis q̃bus est nigra cauda, ii sunt falsi fr̃es q̃s atratos uocãt, ὃ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελάνει ut scripsit Tryphon grammaticus. i. Falsum em̃ in extremis nigrescit. Reliquos leuioris amicitiæ parũ utiles siue cognatos siue amicos supra modũ nec cõtemnas nec acceptes. Quod instituit allegoria hæc, Vnguium crinium q; præsegmina nec cõmingito nec insistito. Neq; abest quin oẽm ingratum conuictorẽ & singulos nobiscum susurrones hoĩesq; garrulos cate uitare iubeamur, unde illud extat Cohabitantes nobiscũ hirundines ne habeamus, porro amicus consulto recipiendus est, at receptus non facile abiiciendus. Frangere nempe amiciciã inhumanũ est, quare dixit. Panẽ ne frangito. Tu uero ita uelis amicus esse ut amici oĩa perinde cures atq; tua cui non blandis uerbis & sermonũ fuco placeas, sed studio ueri. Sedes em̃ amiciciæ ueritas est, non adulatio, propter q̃d ipse dixit. Oleo sedem ne abstergas. Vtq; conciliandus est bonorũ amor, sic nõ est cõmouẽda malorũ iracũdia, hoc ipsum admonet Ignem gladio ne fodito. Est p̃terea uiri boni officium prodesse oĩbus, nocere nemini. Nam si uel molestiæ autor, uel oneri imponendo socius accesseris, non profuisse quidem, magis aũt grauasse dicẽris, ut ita uitio locum dedisse uidearis. Tunc autẽ uirtuti potius

tuæ gra

tuæ gratiam mereberis cum onus deponenti ſuccurras ut leuet̃ pondere uelocius, hoc illud eſt q̃d dixit φορτίον συμμαθάρειν μὴ δὲ συνεπιτιθέναι. i. Onus ſimul deponere, non aũt ſimul imponere, haud ſecus atq; ſi dicat, ad id co adiuuato ut hoĩes moleſtia leuentur, non grauent̃. Indignus uero & puer ſis uir moribus ſicut non eſt interimendus ſubito, ita tibi ueniat minime fouendus. Quare interdixit Cibum in matellam ne immittas. Eam denicq; ferocitat̃ deponamus oportet ut prorſus nemo ſeuiat in quẽuis innocentem. Precepit em̃ & illud Pythagoras Mitem arborẽ non uiolandã nec lędẽdam. Vnde illud extat in ſymbolis Piſces ne guſtato. Eſt profecto piſcis animal eiuſmodi quod ipſa natura nullo pacto lædit hoĩem. Nunc q̃tum ad rempub. attinet adhuc id reſtat citandũ q̃d ipſe dixit, Coronam ne carpſeris, ſignificans legẽ non uiolandã. Et illud itẽ In uia ne ſeces ligna. Quo monemur publica & quæ ſunt uniuerſitatis non eſſe turbanda. Q̃z uero ſapientem haud deceat faſtus & maieſtatis inflatio, publici ue honoris tumor, arcanũ hoc ſymbolũ nos exhortat̃ A fabis abſtinendum. Magiſtrat9 em̃ fabis eligunt̃ priſcorũ more. Innumerabile aũt deſyderat malũ q̃ſquis anxie occupat9 eſt in capeſſenda republica. Quo magis ne populũ dehortando male offenderet, maluit diſcipulos recondito myſterio tanq̃ fidus magiſter ab omni ambitione auertere, ut memoria ſemper tenerent uide licet ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι. plura horum non dubiũ eſt quin Hipparchus & Iyſis Pythagoræ auditores memoriter tenentes p̃cepta doctoris, q̃ illi cũ cæteris conſcholaſticis ingenio ſuo pro libris ſeruarunt, in auditorio the barum prodiderunt. Ea tm̃ & non omnia uidi & ad finem properans non oĩa p̃ſtringere uolui. Hoc unũ uolui neſcius ne eſſes & obliuioni haud cõmitteres oẽm ferme Pythagoricã philoſophiã eſſe notis uerborũ & tegumentis rerum plenam, eũq; tradendi morẽ ut ante dixi ab Hebręis credit̃ & ægyptiis ipſe ad græcos primus tranſtuliſſe. Solebant em̃ ægyptii quibuſdã fictis ĩter ſacerdotes literis ſacra comunicare, ut eſſent plebi ſecreta q̃ & diutius admirationi forent & attentius caperent̃. Vnde illi Coloſſi ſtatuæ, araæ, arcus, & æra publice inciſa literis ægyptiorũ ſacris, promine bant ſpectanda uniuerſis, ſed non niſi myſtis & initiatis hieroglyphis intel lecta ut de iis Chæremon & Orus, egyptiorũq; multi ſcripſere. Sic Pytha goras meus eſſe nõ putabat uiri ſapientis aſino lyrã exponere aut myſteria q̃ ita reciperet ut ſus tubam, & fides graculus, & ungenta Scarabæus, Quare ſilentiũ indixit diſcipulis, ne uulgo diuinorũ arcana patefacerent, q̃ meditando facilius q̃ loquendo apprehendant̃. Tum Marranus. Ne, inquit, unus tibi poſſideas oro Pythagorã mi Philolae, ſed noſtrũ eſſe patiaris, non ſolius tuum. Eqdem ipſe mihi uideor de tuo ſermone haud admodum ſurdus neq; immemor Pythagoriſta euaſiſſe, q ut cuncta myſteria, metaphoras, ænigmata, ſententias, apophthegmata, allegorias, ſymbola,

notas,ſigna,ſacramenta,tanti uiri & oĩm primi philoſophi quæ tu obiter & pfunctorie catalogi ſpecie recenſuiſti,cõmendarẽ memoriæ,locis Tullianis & arte rhetorũ in te audiendo ſum uſus.Quin uis periculũ faciã. Aſſeruiſti eñ ſi rite recordor Pythagoram tribus uoluminibus oẽs philoſophiæ partes complexũ fuiſſe phyſico,pædeutico & politico.i.naturali diſciplinari & morali,q̃ moriens (ut alias audiui) filiæ teſtamento mandaſſe fertur,ne uel extra familiã ederet,immo nullaten⁹ publicaret.Ipſe uero dignis tm̃ & numero paucis,dum uiueret oĩa q̃ illic continebañ,maxĩe aũt mathematica,uiua uoce nullo utens inuolucro plane demonſtrauit. Cęteris cætera in parabolis.Ergo aliter loquens,aliter ſentiens (& ſi ſemp̃ idẽ ſapiens) per quædam ſymbola ceu memoracula doctrinã ſuam ſuis imp-titus eſt,ita ut ad priſcorũ imitationẽ aliud dictũ,aliud referret intellectũ. Ab eo nanq̃ ut de primis exordiar pro deo ponit̃ infinitũ & unũ,pro reb⁹ incorporeis numeri,pro corporeis figuræ,pro miſtis harmonia, pro ſordibus & peccatis,uites non putatæ,pro eo q̃d eſt in uita puriſſimũ, farina. Gallus cãdidus nota eſt deo dedicati,Sedere deſignat humilitatẽ,Circũactio prudentiã,& hęc q̃ ad diuina.Iſtud ad rem priuatã & uirtutes ſpectat Statera ſymbolũ iuſticiæ,Sal notat moderamen, Via publica errores uulgi,Sol ponit̃ loco manifeſti & apti,Acut⁹ gladius ſignificat p̃icula, Lotiũ inuerecũdiã,Cãtus uoluptatem,Lyra harmoniã, Stragula lecti,inſomnia, Annul⁹ ſtrict⁹ dolorẽ,Eſca cordis cruciatũ, Olla ebullitionẽ iræ,Vngues recurui rapinã, Chœnix alimentum, Res decidẽtes fortunam, Termini fatum,iſta ſunt hoĩs quoad ſe ipſum,illud iam ſeq̃tur quod uerſat̃ erga alterũ,Dextra notat amicitiã,Nigra cauda falſos fratres, Vngues et crĩes ſymbola ſunt propinq̃rũ Hirundines garrulorũ, & eorũ qui excedũt ingrati,Panis myſteriũ eſt ueræ amicicię, Oleũ adulationis ſignũ,Ignis iracundiæ,Gladi⁹ exacerbatiõis,On⁹ moleſtiã inſinuat, Matella figurat ĩdignũ, Arbor mitis hoĩem utilem,Piſcis hoĩem innocẽtem. Hactenus de re priuata. Nũc de republica.Corona ſignũ eſt legis & regimĩs,Ligna uiæ res uniuerſitatis,ambitionẽ Faba demõſtrat, oĩa ſymbolica,oñia figurata et allegorica.Q; niſi plura in diſcipulis Pythagoræ putares inueniri poſſe, profecto hæc oĩa reducerem ad eius uiri mathematicas proportiões,qm̃ unum & duo prima progreſſiõe fiũt tria. Ecce rempublicã,& ter tria ſunt nouem,ecce rem diuinã,& ter quatuor ſunt duodecim. Ecce rem priuatã q̃ad alterum,& quater quatuor ſunt ſedecim.Ecce rem priuatam q̃ ad ſe. Eſt igit̃ reſpublica trigonus,& res priuata tetragonus,& ſicut ſe habet ſedecim ad duodecim,ita ſe habet duodecim ad nouẽ,ſingula in proportione hemiolia,hoc eſt ſeſquialtera. Vide q̃ docilis te p̃ceptore ſum,& q̃ egregie pythagoriſſo. Tu uero quẽ meipſum facis? Tum Philolaus, Plane Pythagoreum,inq̃t,iam eñ tibi p̃mitto rumpere ſilentium,ſatis diſciplinarũ

habes

habes,ſi oĩa formalia intellectualiter intelligas. Ad hæc Marranꝰ. Ego cer te quid hoc ſit ignoro. Dicam, ait ille, Si oĩa quæ tibi apparent, a ſenſu ad mentem tranſferas, hoc eſt, ſi corporeas paſſiones omneis reiicias & mentis contemplatione ꝓfruaris. Iam uerbi cauſa in latiſſimo campi ſpacio longe diſtantem a te hoĩem uidere te uelim, tu uero ignorãs ꝙd rerum ſit exiſtimabis uel agri terminũ, uel truncũ eſſe, habet em̃ figuram rectã, & materiam tua opinione immotã, propius cum aſpexeris, cogitabiť in arbuſculam ſuccreuiſſe. Reiecta igitur penes te cemẽtaria mole, uegetare id putas uita plantæ, tum ſi motu progreſſiuo iuxta uos ambo accedatis, continuo arboris forma euaneſcẽte ſuccurrit tibi aĩalis cuiuſdã imago neſcienti atq; dubitanti ſit ne gryphes an ciconia, uel alia quelibet ingens auis, bipes em̃ eſt. Iamq; factus propior cernis q; caudam & alas non habet, & ambulat erecto capite, mox relinquis oẽs formas priores, & formam cogitas humanam. Ergo una cum obuiã fueritis, ſalutem prior dicis, & reſpondet iſte loquens rationaliter, tum neq; fauni neq; ſatyri aut alius tibi phaſmatis oritur ſuſpicio. Sed plane hoĩem eſſe agnoſcis uel uicinũ uel amicum, quẽ ubi de parentibus ſuis & propinquis ut fieri ſolet interrogas, ipſe omni quæſtioni tuę ſatis faciens recedit. Eoq; diſcedente, ſolus tecum meditaris hũc hoĩem & ex parentibus eſſe natum, & parentes rurſum ex parentibus, & illos ipſos pariter ẽ ſemine humano, & ſemen illud ab hoĩe q̃dam eſſe, tandemq; cum natura reſpuat infinitũ, uidebiť forte haud admodũ impoſſibile unum aliquẽ aſſignare hoĩem q fuerit ortus ſine ſemine humano. Ita in xii. libro poſt naturalia ſcripſit Ariſtoteles, & eum appellat τὸ τέλειον. i. ꝓfectum. Cunq; accepto feras dari a philoſophis hoĩem talem ꝓfectũ, cuiꝰ corpus non ſit natũ ut cęterorũ hoĩm, tunc diſcurres ꝓ rationẽ ad hoĩs animam, ſemꝑ de ꝓfecta ad ꝓfectiorẽ & nobiliorẽ. Eadẽq; poſſibilitate arbitraberis concedi q̃q; aĩam certam, non ita creatã ut cæteras aĩas, ſed forte q̃ ſe ipſam cõcreauerit, et eam eſſe non ſolũ ꝓfectã aut aliis ꝓfectiorẽ, uerũ etiã cunctarũ q̃ fuerũt, ſunt, erũt aut fore poſſunt, ꝓfectiſſimã, hanc in hoĩs mortalis corpe ſitã ſeparabis a corpe, ac ſupra reliquas aĩas ſeparatas (qñ ipſa eſt nobiliſſima) locabis in nobiliſſimũ nõ locũ ſed habitaculũ. Nobiliſſima uero manſio eſt proxima deo, q̃d Stagirita late proſeqtur in lib. ad Alexãdrũ de mũdo. Illã aũt nos in orizonte mũdi ſupſupmi q dicit incommparabilis habitare iudicamus, ubi eſt unio dei & creaturę. Sicut in orizõte ęternitatis ponimus motorẽ primi mobilis ĩmobilẽ, in q̃ mũdus corporeꝰ & incorporeus cõueniũt. Hac iam uia humanã formã, intellectualiter uertiſti in formã ſeparatã, & eandẽ mentaliter ad æthernitatis ſupmã duxiſti manſionẽ. Vnde oĩbus angelis & aĩabus gratioſis ſumma inſtillat beatitudo, & oẽs aĩæ ſalutiferę ad eandẽ aĩam ceu ad regulã quandã regulantur, Quod utiq; de corpe illo ꝓfectiſſimo cuius ante meminimꝰ Pythagorice

nõ negarẽ. Nã ipſe dixit hoĩem poſſe fieri deũ īmortalẽ, ꝑ q̃d ſentẽtiã ſuã clare oſtẽdit, ꝙ una gloria partẽ hoĩs utrãq; glorificare poſſit, & totũ hominẽ facere beatũ, qñ maximus ipſe deus aut utrãq; inſorbit, ac ſua deitate ībibit, aut aĩæ cõmittit ut corpori ſublimato claritudinẽ & glorificationẽ ſuã influat. ὡς ὁμοζύγῳ καὶ ὁμοπρεύτῃ, ϛυναπογραφεύτι τε καὶ ϛυναθλήϛαντι. i. Tanq̃ cõiugato & uiarũ comiti, ſimulq; cẽſito, & q̃d ſimul certauerit. Hoc Pythagorę dogma repullulauit ab Orpheo, q̃d in exitu hymni ad Mercuriũ deꝑhendit. Iã tibi ꝑ oculis pendentẽ cernis Homeri cathenã aureã in Iliados octauo ab Ioue cœlitus fragilitati nr̃æ demiſſam in terras, ꝑ quã temet ipſum ope diuina in ſublime leues cũ agẽdo tũ contẽplãdo. Neceſſe nãq; fuerit prius ſecũdũ mentẽ uiuere, poſt tandẽ mẽte cõtẽplari & contẽplãtẽ ardẽter aſcẽdere, qm̃ uita eſt cõtẽplatiõe prior, quar̃ cũ utrãq; deceat eſſe purã ad cõſequẽdũ id q̃ nihil eſt purius, certe purgãda prius uita eſt, deinde illuminãda cõtẽplatio. Quod igit̃ in ea quã attulim⁹ rerũ a rebus abſtractiõe uidiſti, tu id in te ipſo experire, ut ꝑ rõnem ad mentẽ redeas, & externis te oĩbus explices, q̃d M. Antoninus Impator impat ἀπλωσον σεαυτὸν. i. explicato te ipm. Oportet em̃ ex hac uita migrãtẽ in alterã, om̃e indumentũ exuiſſe ac nudũ ꝓficiſci, nõ modo ab oĩ materia & corꝑeis appẽdiciis, uer̃ etiã ab uniuerſa ꝑturbationũ affectionũ et paſſionũ mole ꝓfugũ atq; liberũ, q̃d ſcite admodũ Lucianus Samoſatẽſis in dialogo Charonis & Mercurii oĩm philoſophiſſimo docuit quẽ niſi legiſti lege & imitare. Quid aliud eſt obſecro q̃d Pythagoras in tria diuiſit q̃ nos in diuinæ uirtutis ueſtigia ponãt, niſi purgatio, illuminatio & ꝑfectio. Sic em̃ ait. ταῦτα πόνει ταῦτ' ἐκμελέτα τούτων χρὴ ἐρᾶν σε, ταῦτα σὲ τ' θείνσ ἀρετῆς εἰς ἴχνία θήσει. i. Hęc labora, hæc meditare, hęc oportet te amare, hęc te diuinæ uirtutis in ueſtigia ponent, q̃d Hierocles de uiribus aĩę nr̃æ rõnalis æque ītelligi uoluit amori diuinorũ applicatis, & hęc nos, inqt, deo ſil̃es faciẽt. Verba Pythagorę cõſydere m⁹. Tria nãq; poſuit q̃b⁹ iũctis anagogice poſſum⁹ ad ſummã beatitudinẽ ꝑuenire. Laborẽ uirtutis q̃ in actiõe cõſiſtit. Meditationẽ q̃ multis diſciplinarũ ſtudiis nutrit̃, & Amorẽ q̃ nos ut neceſſariũ uinculũ deo connectit, primũ moralis, ſecũdũ naturalis cũ mathematica, tertiũ ſtudioſis theologia ubertim exhibet, nec unũ ſine altero ꝑ ſe ſatis eſt, ſed tria hęc cõuenire oportet. Id docte q̃dẽ ut oĩa Porphyri⁹ maximus Pythagoricorũ explorator in libro primo de abſtinẽtia aĩatorũ, tractat his uerbis q̃ ob grauẽ teſtimonii autoritatẽ afferre libuit. Οὐκ' ἔστιν inquit ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγῳ ἀθροισις, κ̃ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τισ οἰηθείη, οὐδὲ ϛυνεσταμένη καλὰ ῥῆγε, οὐδ' ἐν ὅσῳ τῶν λόγων λαμβάνῃ τὴν ἐπίδοσιν. οὕτω γὰρ οὐδεὶ ἐκώλυεν, εἶ πᾶν μάθημα ϛυάγοντας, εἶεν εὐδαίμονας. i. Nõ eſt beata nobis contẽplatio, uerborũ accumulatio & diſciplinarũ multitudo, quẽadmodũ aliq̃s forte putauerit, neq; cõſtituta ſecũdũ hoc, neq; pro q̃titate rationũ ac ſermonũ accipit incremẽtũ. Sic em̃ nihil prohiberet illos q̃ omnem cõgregarẽt diſciplinam fore beatos.

Et aliquan

Et aliquanto post,ut omittam reliqua breuitatis gratia sic ait. Καὶ ἡμᾶς λεῖ ἐντεῦθεν εἰπεῖν πρὸς τὰ ὄντως οἰκεῖα μέλλοιμεν ἐπανιέναι ἃ μὴν ἐκ τῆς θνητῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ἀποθέσθαι πάντα, μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσηθείας λιτῆς ἡ κατάβασις γέγονεν ἀναμνησθῆναι δὲ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίου οὐσίας καὶ πρὸς τὸ ἀσώματον καὶ ἄτοπον ἀνεύδοντας ἐπανελθεῖν, δύο μελέτας ποιησαμένους, μίαν μὲν. καθ' ἣν πᾶν τὸ ὑλικὸν καὶ θνητὸν ἀποθησόμεθα. ἑτέραν δὲ, ὅπως ἐπανέλθωμεν καὶ παλινδρομήσωμεν ἐναντίως ἐπ' αὐτὰ ἀναβαίνοντες ἢ ἐνταῦθα καθήλθωμεν. i. Et nos oportet hinc siqdē ad uere propria uelimus redire quæ de mortali assumpsimus natura abiicere uniuersa,cū ipsa erga illa affectione per quā descensus nobis contigit, reminisci autē beatę & æthernę essentię,& ad incorporeū ac impassibile studētes ascendere,duas meditationes facientes,unā qdē secundū quā oīne materiale et mortale deponamus, alterā aūt quatenus reuertamur et redeamus,aliter ad ea ascendētes q̄ hic descēdimus.Et iterū post sermonē haud ualde multum iubet nos illic Porphyrius a sensu & imaginatiōe oīq; irrōnali quæ sequit inde conditione,passionibusq; eiusmodi,animū penitus segregare quatenus p̄mittit naturę necessitas,rite uero disponere articulatimq; cōponere q̄ ad mentē p̄tinent,tranq̄llitatē pacēq; ex bello q̄d aduersum irrationalitatē gessimus parātes,ut nō solū de intellectu & intelligibilibus audiamus,uerū etiā pro uirili simus fruētes eius contēplatione, tū in naturā incorporeā trāslati,tū uiuētes cū ueritate p̄ mentē,nō ultra falsę cū corporū cognatis.Soluere itaq; multa nobis indumēta debemus,tū uisibile hoc indumentū carneū,tū ea q̄bus interius sumus induti pelliceis p̄xima.Hucusq; Porphyrius q̄ ea de re lōge plura differēdo prosequtur,oīa istuc tendentia ut p̄ sensibilia ueniamus ad ītelligibilis & mētalis boni fruitionē,honeste uiuēdo,pure cōtemplādo,& diuine amādo,q̄ oīa de Pythagora nostro tanq̄ è q̄dā ingēti cūctarū disciplinarū flumine duxit. Ego uero,Marranus aiebat,ab iis q̄ mihi ordine recēsuisti plane in eā moueor opinionē q̄ flumen illud suū, Pythagoras ex infinito Cabalistarū pelago cuius fœlicē nobis Simon nauigationē pollicetur in agros grę cor̄ limitauit, unde nostra tādē studia irrigare queamus, Ita pares mihi uident esse inter se Simonis de Cabalistis & tui de Pythagoricis tā sermōes q̄ sentētiæ. Nā q̄d aliud intēdit uel Cabalęus uel Pythagoras,nisi aīos hoīm in deos referre, hoc est ad p̄fectā beatitudinem promouere.Quę aūt alia uia q̄ similis utri usq; tradendi modus & ambobus æqua exercitatio per symbola & notas adagia & parœmias,p̄ numeros & figuras,p̄ literas syllabas & uerba, Sic hypsilon Pythagorę iuuētutis symbolū extat.Sic prima syllaba Iliados signū est & nota oīm librorū Homeri q̄t sint numero ī utroq; ope. Sic uergn

IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS LL.
Doc. De Arte Cabaliſtica, Liber Tertius.

POſt ubi digreſſi lumẽq; obſcura uiciſſim Luna p̃mit ſuadẽtq; cadẽtia ſydera ſõnos, ambo ſoluũt ĩ ſoporẽ, p̃miſſa adhortatiõe alteri⁹ erga alterũ ne ultra primũ mane obdormiſcerẽt, exp̃gefaciẽdos igit̃ fore curarũt Et poſtero die dũ de more ĩduũt, interea meminerũt ei⁹ diuerſorii Caponis uerba lõga & uaria q̃b⁹ ad heſternas epulas hoſpitib⁹ recẽſuerit fuiſſe q̃ſdã ſupiori die a romana curia Frãcofordiã miſſas p̃poſitiões & cõcluſiones, cõtra ĩhibitionẽ ap̃licam ab Aſtaroto q̃dã fictas et cõcinnatas aduerſus Io. Reuchlin, propt̃ libros nõ cõburẽdos iã plus q̃nquẽnio crudeles p̃ſecutiões ĩnocẽter ac ſiſ̃aio forti & ĩfracto paſſum, p̃ forib⁹ ſapiẽtię actẽplorũ ueſtibulis Romę affixas, & mox ĩ lutũ ſterc⁹ & cœnũ ibi p̃iectas & cõculcatas iuſtis ex cauſis, tũ q̃a p̃ter Sũmi Põtificis uolũtatẽ & abſq; reuerẽdiſſimor̃ iudicũ noticia corã q̃b⁹ ea lis poſt Aſtaroti appellationẽ hactẽn⁹ triẽnio ĩ Curia pẽderet tale facin⁹ fuiſſet attẽtatũ, tũ q̃ uniuerſis ĩnoteſceret eã cõſcriptionẽ ap̃tiſſimis ſcatere mẽdaciis. Principio nãq; polliceri Aſtarotũ ĩ p̃ſentia Papę cõcluſiões eas fore diſputãdas, & Papã tñ negauiſſe ac certe p̃hibuiſſe, q̃m ĩ mt̃is ęſtate p̃xĩa publicis Romę ſeſſiõib⁹ habitis ea cã plene fuiſſet diſputata & diſcuſſa corã doctiſs. mũdi luminib⁹, eccleſię catholicę p̃latis, archepiſcopis, epiſcopis, gñalib⁹ ordinũ, et eor̃ p̃curatorib⁹, pœnitẽtiariis, doctorib⁹, magno numero theologię iuriſq; p̃itiſſimis uiris, q̃ Capnionẽ eſſe abſoluẽdũ decreuiſſent. Deinde q̃ ignominioſe appellauerit Oculare ſpeculũ ſcãdala & erroneas cõtinẽtias, cũ tñ liber iſte ſit p̃ apoſtolicã ſentẽtiã diffinitiue admiſſ⁹. Tũ etiã q̃ de eodẽ libro ita ſcripſerit, q̃ ſit a q̃nq; uniuerſitatib⁹ dudũ igni addict⁹, q̃ certe ſũt merę nugę, clara et cãdida mẽdacia, q̃a nulla in om̃i terrarũ orbe ſit aut fuerit uniuerſitas q̃ oculare ſpeculũ cõdẽnauerit, ſed tm̃ ſingularia q̃dã capitoſa capita, uertiginoſo cerebro heteroclita, & ſupino errore decepta, cõuẽticulariter & cõſpiratiue cõtra iuris & iuſticię formã ĩ oculare ſpeculũ liuore tabuerint, & ſua, ut aiũt ſentimẽta conflauerint. Poſtremo eos aiũt q̃ luto & cœno corrollaria illa ĩuoluerint & reuoluerint affirmare ſolitos, ĩ eiſdẽ cõſcriptiõib⁹ nihil cõtineri ab alpha ad O, q̃d nõ antea ĩ defenſiõe publica Io. Reuchlin cõtra calũniatores ſuos Coloniẽſes iuſtificatũ ſolutũ & reſolutũ fuiſſet, q̃d lectori cuiq; lucidi⁹ ſtellis claruerit. Aſtarotũ itaq; ſemp̃ eãdẽ cãtilenã p̃ turpi ſua lingua canere. Hos cauponi ſermões fuiſſe cũ hoſpitib⁹ & cõuiuis ſuis dixerũt Philola⁹ iunior & Marran⁹, graue nimiũ putãtes, ĩ re tã parua & puerili, tot annis tã ferociter digladiari, Et ſimul atq; ueſtiti erant, tũ Simonis domũ uti conſtituerãt uelociter ſeſe corripuerũt. Cũq; ĩter ſe ut ipſorũ uſ⁹ ferebat amiciſſime cõſalutaſſent, Marran⁹ ſic ĩcipit. Q̃ nos delectauerit pridiana diſputatio tua uenerãde Simõ ĩcredibile admodũ eſt & uix dici põt ita ſum⁹ te nobis abſente ĩpatiẽtes morę, q̃ p̃ter ullã erubeſcẽtiã mox atq; p̃teriit ſabbathũ tuũ añlucani aduenimus. Et ille.

Veneritis proſpe,inqt,amici optimi,an nō & uos hodie ferię tenēt quē diē
Soli nūcupatis. Tū Philolaꝰ. Pythagorica ſumꝰ turba,inqt,dies omneis fe A
ſtos agimꝰ,qñ hilari mēte cōtēplamur,nec ſabbathū aliud ꝙppiā cēſemus
ꝙ relictis negociis ſecularibꝰ dare opam ut adhęreaṫ diuinitati. Sic em̄ no/
bis Pythagoras iuſſit,autore Laertio, ξωῆναι δεῖ τοῖς θεοῖς. i. conuerſari opor
tet cū diis. Niſi ꝙ tu numerū ueneraris ſeptimū,ocio aptiſſimū, ꝙ etiā no/
bis pythagoreis nihil rerū parit,& Minerua noīaṫ. Tū Simō,Legi auſcul B
tādū eſt ꝙ ſua cuiꝙ diſtribuit & naturę ipſi pro aīa eſt,uoluit em̄ ea & uiri
bus corporū ſeruire,ſine ꝙbꝰ nec rō ſana eſſe nec mētis lumē cōſeruari ua
lide poſſit,quapropter mediatiōnē mēſis lunæ hoc eſt ſeptimā uitę partē C
ꝙeſcere cōſtituit, in qua nihil agere liceat,niſi q̄d obmiſſum irrepabiliter
noceat. Eę noīantur ſi recte memini Romanis ferię ſtatiuę uniuerſi populi
cōes & faciūdis rebus diuinis cōſecratę,utꝙ nō ſemꝑ philoſophari Neo/
ptolemꝰ ꝑmittet ille apud Enniū,ita nō ſemꝑ,nō oībꝰ,nō oīa de deo medi
tari uel ex vīris ſunt ꝙ ꝑcipiāt,ſed eſt & qñ & ꝙbꝰ & ꝙtū,Naziāzeno ad Eu
nomianos autore,quē aliqñ gręce legi uirū & doctiſſimū et eloquētiſſimū
in Achaia cū degerē. Ita nō uileſcet q̄d eſt optimū & īfinitū finite pro nīa
mēſura cōcipieṫ. Sex ergo diebꝰ opamur,at ſeptimo q̄ꝙ die & corꝑaliter
ociamur ꝙtū ꝑmittet uiuēdi neceſſitas,& mētaliter poſt uolūtatis purgati
onē diuinis ītēti ſumꝰ,& feſtiuiṫ cū oī trāqllitate res ſacras laudamꝰ, ſoliꝙ
tūc deo ſeruimꝰ. Huc uergit q̄d dicūt Cabalęi nīri שבת הוא סוד
אלהי .i. Sabbathū eſt myſteriū dei uiui,ut in Porta Lucis cap.ii. Extat
nāꝙ ſymbolū mundi ſupioris hoc eſt Iobelei ęthernitatis,ubi ceſſat oīs la
bor, q̄re gemino dicēdi uſu legibꝰ īdiciṫ ꝙnto deuteronomii. Obſerua diē
ſabbathi,q̄d uult ītelligi actiōibꝰ exterioribꝰ iuxta mūdū īferiorē. Et Exo
di xx. Memora diē ſabbathi ad ſanctificādū illū,uidelicet aīæ uires cōiūgē
do mēti ad cōtēplatiōis ,ꝑfectū iuxta mūdū ſupiorē. Agnoſcitis iā ne? ꝙ
ſabbathū eſt nota diuini ſeruitii q̄ ſenſꝰ & rō abſoluūṫ ab occupatiōibꝰ ma
terialibꝰ ꝙtū ꝑmittit humana ībecillitas,& energia mētis alligaṫ occupatio
nibꝰ formalibꝰ ad cōſyderādū q̄ ſurſū ſunt. Iſtud lex uoluit ꝑ hęc duo ῥ̄ba
īnuere שמור וזכור .i. obſerua,memora,ꝙbꝰ intelligūt ex magiſtris
nīris ꝙdā ꝑceptū ſabbathi eſſe affirmatiuū & negatiuū dicētes, obſerua .i.
caue,q̄d ſemꝑ eis uitare ſignificat,quatenꝰ nos arceat ab oī q̄d ſanctitati cō
trariū eſt. Alii obſerua explanant cuſtodi,ut nocti cuſtodiā attribuāt,& re
cordationē diei,ac illud haud oblique ad Cabaliſtarū ꝙdrat fundamētū,ꝙ
hūc mūdū eſſe noctē & mūdū uēturū. i. ſupiorē ac ītellectualē eſſe diē pu
tāt,hic ſeruos degere,iſtic uiuere liberos,his dicēdū caue cuſtodi obſerua,
illis reminiſcere recordare memēto,qm̄ hęc uox זכור .i. reminiſcere cō
tinēs ꝑceptū affirmatiuū ,ꝑcedit ex amore,uerbū uero caue ꝑceptū nega
tiuū īpleṫ ex timore,liberorū aūt eſt amor,ſeruorū timor,ita oīm ꝑcepto
rū reputamus alterū altero nobiliꝰ. Ferme in hāc ſentētiā lōgiore tractatu

Moyſes Gerũdẽſis ĩ Exodo ſcripſit, qb⁹ duo eſſe ſabbatha recipim⁹ ducti ſcripturę teſtimonio Ezechielis xx. Sabbatha mea dedi eis. Nã pluralis locutio duorũ numero cõtẽta eſt, qppe non ſolũ ut gñaliter uno uocabulo ſingulas feriarũ ſpẽs ĩ lege numeratas de⁹ exprobrare nobis uoluerit, quẽ admodũ Dauid Kimhi & Thalmudici opinant, uerũ etiã ut peculiari hoc noĩe datũ, optimũ & donũ ꝑfectũ a deo nobis cõceſſum, q̃d Iobeleũ ſup⁹ D ap⁹pellam⁹, memori ſemꝑ mente⁹ cõplectamur. De q̃ Porta lucis ſic זֹאת שביעית עליונה שנקראת יובל׃ .i. hęc eſt hebdomada ſupna q̃ uocat Iobele⁹. Vñ oĩs remiſſio, ꝓpiciatio & ĩfuſio gr̃ę deſcẽdit quã ſatis nemo eloq̃ualeat, cũ nec ocul⁹ q̃dẽ uidit unq̃o de⁹ ꝓter te. Eſt em̃ שבת שבתון ſabbathũ q̃etis & ſabbathũ ſabbathorũ q̃ aię humanę oẽs purę reiecta labe tãdẽ redibũt libere ad hæreditatẽ patrũ & mittẽt ĩ poſſeſſionẽ uere noſtrã atq; ꝓpriã quã acq̃ſiuim⁹ & retinem⁹ ꝑ aĩam Meſſihę de tribu Iuda ſeptimi ab Abrahã pr̃iarchę ꝓcuratorio noĩe in orizõte mũdi ſupſup̃mi iuxta ſcripturã. Et ſupra Iubileũ mittet radices ſuas. Ieremię xvii. Quę ĩterp̃tat Cabaliſta ille p̃ſtãtiſſim⁹ Sopher Ama in libro חרוים .i. recõditorũ, pſalmi undeuigeſimi ſuper uerſu Dies diei.

כל איש אל משפחתו ואל נחלת אבותיו
ישוב כלומר שיתעלו בבחות אל מקום
אצילותן שהוא פלג אלהים מלא מים׃

.i. Vult dicere unuſq̃ſq; ad familiã ſuã & ad hæreditatẽ patrũ ſuorũ reuertet, quaſi diceret, q; aſcẽdẽt p angelos ad locũ deſtinatiõis ſuę q̃d eſt flumẽ dei repletũ aq̃s. Hęc Rabi Ama, & ſunt aquæ q̃ ſupra cœlos ſũt in mũdo intelligibili שחוציא מרות הקדוש ubi obſeruãtes ſabbathũ fruũt & cibãt hęreditate Iacob pr̃is eorũ, ut dixit Iſaias. Sane illud ip̃m q̃dẽ eſt ſabbathũ Cabaliſtarũ oĩ tp̃e ſanctificãdũ, ĩ q̃ nõ carnis ſed aię ſeq̃mur uolũtatẽ & meditamur diuina, nihil cõtra deũ intẽdẽtes, q̃d pro lege oĩb⁹ gẽtib⁹ extat, qm̃ ex ipſa natura pullulauit. Vos em̃ qb⁹ lex Moyſi lata nõ eſt, Iudęorũ cerimonię haud aſtringũt ut numero ſeruiatis, q̃d & Iarchas quõdã recte Apollonio negauit. Nec a uobis numerũ extorq̃bo, ſed q̃etũ & trãq̃llũ aĩum poſco, ſoli deo diuiniſq; deditũ, q̃ maxĩe in anagogica ſpeculatiõe cõſiſtit, uti eſt iſta ĩter nos diſputatio a uobis tãtop̃e deſyderata. Tũ Marran⁹. Oĩno ꝑficiẽdũ eſt, inq̃t, nã cœpiſti Cabalã uenuſte admodũ tractare q̃ iã nobis pluſq̃ clare oſtẽderis nõ tm̃ poſſe nos hodie uerũ etiã debere de altiſſimis rebus diſſertare. Id tu nõne mecũ poſtulas Philolae? Acille, E Certe q̃dẽ. Em̃uero nũc ei⁹ diſciplinę ĩtrauim⁹ nauim, & mox ĩ ipſa prora ſentimus, Cabalã aliud nihil eſſe niſi (ut Pythagorice loquar) ſymbolicã theologiã, ĩ qua nõ mõ lr̃æ ac noĩa ſũt rerũ ſigna, uerũ res etiã rerũ. Quo aĩaduertim⁹ Pythagorę philoſophiã fere ⁹oẽm eſſe a Cabalęis ortã, q̃ pari modo ſymbolicum tradendi morem ad græcos tranſtulit, q̃n egoipſe q̃q;

cum ſodali hoc meo te uehementer oro ut dicẽdo ac potius docẽdo ꝓgas.
Tum Simon. Non mihi tm̃ iactantiæ uſurpauerim, ut docere uos audeã,
nec bene tutum fuerit in re tam perplexa, nondũ extraneis cognita, ꝑſer-
tim romane doctis, ꝑter admodum pauca quæ annis ſupioribus Ioannes
Picus Mirandulæ Comes, & Paulus Ricius q̃ndam noſter ediderunt, etiã
uſq; ad hodiernum latinis non ſatis intellecta. Vereor em̃ ſi docerem tam
peregrina dogmata, ne mihi haud ſecus atq; multis ante bonis contigit ui
ris, inuidorum turba ignominioſe obſtrepat, qui omne q̃d neſciunt ipro-
bant, & facile malignandi ſtudio uerba in alienum ſenſum detorquent cõ
tra loquentis uoluntatẽ, q̃s Cicerò calumniatores uocat, ego ſi dici grãma
tice liceat calumnienſes appellauero, qm̃ uos ipſi æque meos Theologi
ſtas Phariſęenſes noĩare cõſueuiſtis. Sed palam teſtor utrũq; ueſtrum me
nihil docere uelle, dicere aũt magis & recenſere, ſi q̃d apud Cabaliſtas le-
gerim q̃d uobis haud diſplicere putem. Exequar igitur primum, q̃d illi ulti
mum intẽdunt, nam omne ſtudiũ ſuum & uniuerſam oꝑam uni huic pro
poſito impendere curãt, ut in hac uita fœlicitatẽ & futuri ęui ꝓ captu q̃q;
ſuo ꝓpetuam beatitudinẽ conſequant̃. Quod maxime oĩum hoc medio
fieri poſſe confidunt, Si tandem aliqñ id q̃d ſibi ſentiũt pro utriuſq; mun
di ſtatu eſſe optimũ ſedulo & gnauiter apꝑhendant, cuius poſſeſſio ade-
ptis iucunda & ꝓfecta ſit quies, nimirum cum etiam quęq; alioquin aĩalia
q̃tumuis bruta fœlicitatẽ ſuam geſtire tum uiſa ſint cum q̃ optima ſibi exi
ſtimant iis fruant̃, & ad ea ꝓtingant quæ cupiditati ſuæ afferunt ſatietatẽ.
Cernitis bouẽ depaſcere floridum aliq̃d & uiride pratum, non q̃dem totũ
ſed deliberata electione nunc hanc inq̃rere herbam nunc illam. Subitoq;
aliam q̃dem facile relinquere, aliã aũt prorſus obmittere, donec ad conſen
taneum & ueſcum ſibi alimentũ ꝓueniat q̃ cõſiſtat & requieſcat. Hoc mo
do Cabaliſtę poſt campos ſcientiarũ latiſſimos, & prata cõtemplationum
oĩ amœnitate ornata multas & uarias qualitercunq; olẽtes herbas degu
ſtant, ut demum toto gramine ꝓluſtrato illud diuinũ Moly reperiant, cuiꝰ
quanq̃ radix nigreſcit, tñ flos Homeri opinione albus enitet lacti ſimilis, q̃ G
inuento cunctas repuliſſe miſerias uident̃, appetitus ſui finẽ in hoc mũdo
conſecuti fœlicem. Virtus uero Moly eſt, oꝑa difficilia radix, flos animoꝝ
trãquillitas, hoc omne niſi ꝑſentis ſeculi uera fœlicitas eſſe aliud nihil ne
credi q̃dem poſſit. Futuri aũt beatitudo eſt apꝑhenſio ſummi boni, ſupra
q̃d nullum bonũ, & a q̃ eſt oĩs bonitas, q̃d a nulla mera creatura comꝑhẽ
ditur. Sed tum apꝑhendi aſſerit̃ cum pro cuiuſq; captu proxime accedit̃, H
ut ſi q̃s fimbriã ueſtimenti apꝑhendat, hoĩem indutũ apꝑhendiſſe dicat̃.
Ad illud bonum q̃d deus noĩatur non plane a nobis poterit ob noſtrę cõ
ditionis fragilitatem niſi gradibus atq; ſcalis aſcendi, q̃ q̃dem ut uos loqui
cõſueuiſtis inſtar Homericæ catenæ, ut uero Iudæi nos ſecũdũ diuina elo
quia dicimꝰ certe ad ſpeciẽ ſcalæ Iacob patris noſtri de ſupcœleſtibus por

riguntur in terram,tanq̃ reſtis quædam aut funis aurea cœlitus ad nos di recta,ueluti linea uiſualis uarias penetrans naturas. Aſpicitis nanq; ſolem cuius radius ad uiſum noſtrum proficiſcit̃ p orbem Veneris,p orbẽ Mercurii,per orbem Lunæ,per orbem ignis,per orbem aeris,& tangit corpꝰ opacum ſpeculi concaui,reflectitq; inde ad ſtupam aut lanam aridã quam ſplendore ſuo incendit uehementer uſq; in cineres,eiuſdem uero flammæ ſpecies ad oculos peruenit noſtros,& a ſenſatione interiori ſuſcipitur, ſuſcepta iudicatur ab æſtimatione,tandem diſcurrit̃ a ratione redeundo uiã qua p̃ſens operatio oĩs eſt progreſſa,tum hæc prudenter nobis oſtendit q̃ nam modo formæ interiores deferant̃ per ſpiritus animales ad imaginationem & æſtimationis iudicium, q̃ etiam modo externæ ab intraneis recipiantur,q̃ item a flamma ſpecies in perſpicuo uſq; ad pupillã intendãtur, qua uia ex incẽdio ſpeculi cõcaui orta ſit flãma,& q̃modo radius incẽdere potuerit,q̃ denicq; modo p multa media ſibi non connaturalia continuet̃ ſplendor,qua rurſus ſit proportiõe compandus aer ad ignẽ, ignis ad ſphęrã lunæ,& reliqui orbes ad reliq̃s. Singula hæc ratio noſtra diſputat per iter compoſitionis & reſolutionis ultro citro ſuſq; deq; gradiẽs,& modo hæc modo illa cogitans,neq; ceſſat ratiocinari uſq; dum p phantaſma effigiem,intentiones ſplendorẽ lumen lucem luminare ſcilicet ad ipſum de q̃ loqmur ſolem reuerterit. In primis imaginem lucidã agnoſcit, deinde iudicat ipſam eſſe propriã illius flammę ſtupeę quã pridẽ oculi uiderant, tum q̃ intentio eius a re uiſa p diaphanon ad oculũ foris producta etiã intra fuerit recepta. q̃ item ſtupa ſit terreſtris, q̃ ſplendor ſit aereus,q̃ flãma ignea,q̃ candor accidens diaphano inhærens,q̃ tranſeat p lucidum atq; p̃ſpicuum,ſiue aer illud ſit ſeu ignis aut cœleſte aliq̃d,ſecundũ formę ſubſtãtialis energiam & op̃ationem peculiarẽ,deinde meditata ſua nobiliori cuiq; ſemp̃ accommodãs,relicta materia ſecũ de forma diſputare incipit, non iam artificiali ut cuius ſcrutiniũ huc non attineat q̃ rectius figura nominetur q̃ forma,ſed naturali tm̃ aut ſup̃iore. Pergit itaq; ratio & formarum aliquas reperit eſſe particulares nunc & hic,reliquas uero uniuerſales ſemp̃ & ubiq;,tum ex particularibus quaſdam corp̃ibus inexiſtentes q̃bus dent ut ſint,alias aũt formas coaſſiſtẽtes q̃bus p̃ſtent ut ſic ſint, alias oĩno ſeparatas a corporeis eſſentia uirtute ac op̃atiõe, q̃ tm̃ iccirco nomẽ q̃nq; formæ amittunt, atq; uel dii ,uel angeli,uel intelligentiæ, uel animi beati,uel mentes,aut alio q̃libet uocantur noĩe. Quæcũq; aũt ſunt uniuerſales eæ non ultra formæ ſed Ideæ ſiue ſpecies dicuntur a multis q̃ perq̃ proprie loqui didicerunt. Sic ratio ſane tantiſper aſcendet dum poterit,cũ aũt ita fuerit diſcurrendo extenuata ut formas q̃ corp̃ibus nec inſunt nec aſſunt tãq̃ naturæ nõ ſubiectas cõp̃hẽdere neq̃at,mox ſubſidiariũ accerſit intellectũ q̃ plane ut hãc materiã abſtrahit ab hac forma ceu aſini cuiuſdã

in agro

in agro ſepulti,quam natura induit graminis forma ex cadauere illo flore ſcente,ita rurſus formam q̃q; ſimpliciter a materia conatur abſtrahere,id uero experitur arduũ eſſe ac laboris plenũ,facile em̃ eſt abſtrahere mate riam a forma,ſed formã abſtrahere a materia difficile,quapropter intelle ctus ille purgatiorem ſe eleuat,ut menti occaſionẽ in ſe influendi præbeat cuius claritate fretus formas agnoſcit nonnullas eſſe penitus a corporeis eſſentia uirtute ac opatione abſolutas,& ob id neq; loco neq; tpe conclu ſas,quo uere oporteat eas arbitrari ſupra cœlos eſſe, ubi ceſſat motus & tempus.Hinc uolũtatem noſtrã inſtruit ut eſſe quędã credat extra cœlos entia optimã uitam ducentia quã toto æuo fruantur,ibiq; illum ſecũdum inchoare mundũ,luminibus uiuis & mẽtibus puriſſimis offertiſſimũ,quẽ poſſit intrare animus humanus fortiter contẽplando, certe multo potius q̃ oculus corporeus tranſcẽdere orbem ſolis acute uidendo. Vtq; ſolem non aſpicimus niſi ſol nos reſpiciat,ita mundum ſupiorem uidere neq; niſi & ille nos uideat,eſt em̃ totus oculus ipſe q̃q; ſole clarior, Solem aũt comp̃hendimus per lumen ſolare,ita diuina comp̃hendimus per lumẽ di uinum,& q uiſu corporeo poſſumus non ſolum orbẽ ſolis,uerum etiã ſu/ periores ſtellas & ſummũ cœli capere,cur non poſſet mens noſtra q̃ uirtu tem corporeã modo q̃dam infinite p̃cellit altius ſuſpicere ac mundi arche typi cõtenta uidere,cum tanta propinquitate concauũ & conuexũ ſup̃mi cœli uniantur,a q̃ conuexo æthernitatis orizon nihil diſtare uideat. Intue mur itaq; (mihi credite)alterius mundi diuina mutuo,& illa nos uiciſſim intuentur,ueluti duo directe oppoſiti oculi p̃ unicã lineam uiſualem reci/ proce circũacti. Tum Philolaus.Oĩa,inquit,quæ doces Simon Pythago rica ſunt & Italicæ philoſophiæ propria quã inter nos heri diſcuſſimus pa rumper ego & Marranus mecũ.Ad hęc ille. Vos eq̃dem q̃d appellare du xeritis pythagoricũ ignoro,at hoc ſcio hæc eſſe Cabaliſtica q̃ hactenꝰ pro poſui,a priſcis Cabalæis tradita,& oĩa lege diuina Hebræorũ complexa. Hinc naſcitur illa enumeratio quinquaginta portarum intelligentię circa quas tantop̃e Cabaliſtarũ ſtudia deſudãt,diuinitus a Moyſe dei ſeruo re ceptarum,quarũ cognitionẽ ipſe q̃q; poſteris nobis tradidit uniuerſitatis conditionẽ explicantium וכבר אמרו רבותינו חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלן נמסרו למשה חוץ מאחד שנא ותחסרהו מעט מאלהים׃

i. Iamq; dixerunt Magiſtri noſtri quinquaginta portæ intelligentiæ pro ductæ ſunt in mundo,& oẽs illæ traditę ſunt Moyſi p̃terq̃ una,quia dictũ eſt,minuiſti eũ paulominus a diis.Sup iſto Cabaliſtarũ ſermõe dixit Ram ban in Geneſeos exordio,q; eiuſcemodi omne Moyſi traditũ per portas intelligentiæ,contentum eſt in lege diuina Iudęorum,uel ſenſu literali uel

allegorico,per dictiones,uel arithmeticas ſupputationes,uel geometricas literarum figuras ſiue deſcriptas ſeu tranſmutatas,uel harmonię conſonãtias ex formis characterũ,coniunctionibus,ſeparationibus, tortuoſitate, directione,defectu,ſupabundantia,minoritate,maioritate, coronatione, clauſura,apertura & ordine reſultãtes.Et per illam q̃q̄ legem a diuino ſpiritu adeptus eſt Salomon rex ſapiẽtiſſimus omne q̃d nouerat de q̃ ſcriptũ eſt in libro Regum q̄ deus ei dederit ſapientiã & prudentiã multam nimis quaſi arenam in litore maris & creuerat ſapiẽtia Salomonis ſup ſapientiã oĩm orientaliũ & ægyptiorũ,& erat ſapientior cunctis hoĩbus, & diſputauit ſup lignis a cedro q̃ eſt in libano uſq̄ ad hyſſopum q̃ egreditur de pariete,& diſſeruit de iumẽtis & uolucribus,& reptilibus,& piſcibus. ultra hæc confirmat noſtrã ſentẽtiam Gerũdenſis & concludit ita וכל זה ירע בתורה וחכל מצא בה בפירושיה ברקדוקיה באותיותיה ובקוציה: i. Oĩa hęc cognouit per legem & oĩa inuenit in ea per expoſitiones ſuas,per grammaticas ſubtilitates & per literas eius,& p̄ calamiſtrationes illius.Contigit aũt ei hoc, poſtq̃ ad plenũ fuiſſet duodeq̄nquaginta portarũ intelligentiæ rationẽ conſecutus,q̃ aperiunt oĩm creaturarum cognitionẽ.Sunt em̃ cunctæ res uniuerſaliter in quinas conditiones diſtributæ.Nam aut elemẽta ſunt,aut elementata,aut animę,aut cœleſtia corp̄a,aut ſup̄cœleſtia incorporea.Horum fortaſſe q̃dlibet decem recipit conſyderationes quarũ capitula ſunt q̃ ſequunt̃.Genera generaliſſima,genera ſpecialia, ſpecies generales, ſpecies ſpecialiſſimæ,res indiuiduæ, q̃ ulterius cõſtant materia & forma,uel q̄buſdam utriq̄ proportionalibus, contrahunturq̄ ſingulariter differentiis,proprietatibus & accidentiis.Decem hi tam eſſentiarũ q̃ intelligentiarum modi per quinq̄ multiplicãti q̄nquaginta ianuas aperiunt per quas intramus in creaturarum penetralia illa eminentibus notis in op̄ibus ſex dierum deſignata,& a Cabaliſtis ſtudioſe dep̃henſa receptaq̄.Iam iſto artificio ænigmaticus ſcrupus a Comite Mirandulano inter noningẽtas cõcluſiões ſuas propoſitus,facile in enodem ſcirpũ explanabitur. Aiebat em̃ ſic.Qui ſciuerit q̄d ſit denarius in arithmetica formali,& cognouerit naturam primi numeri ſphærici ſcięt ſecretũ quinquaginta portarũ intelligentiæ,& magni Iobelei,& milleſimę gñationis,& regnũ oĩm ſeculorum,hęc Mirandulanus.Ducatur itaq̄ uelim ſphæra plana ſiue circulus decẽ figurarum numeraliũ ſuper cẽtrum q̃d ſit quinq̄,eſt em̃ mediũ denarii & in eius circũferentia particulariter,denarię ſupputationis numeri ſinguli deſcribantur,trãſeatq̄ diameter a minimo ad maximũ,hoc eſt ab uno ad nouem,cuius diuiſio duos ſemicirculos efficiet,a parte ſiq̄dem dextra ſphæræ,poſt unum & ante nouẽ ſuperi⁹ commemorata ponãtur duo tria quatuor quinq̄,a parte aũt ſiniſtra poſt unum & ante nouem reponant̃ q̄nq̄;

ſex ſeptem

ſex ſeptem octo,& trahantur lineæ per centrum a duobus ad octo,a trib⁹ ad ſeptem,a quatuor ad ſex,a quinq; ad quinq;.Tum ſi maximo cuiq; tm̃ ſubtraxeris q̃tum abundat ſupra quinq;,q̃d eſt ſphærę denarię centrum, atq; idem ſuo minimo addideris qui a quinq; defecit, ſemp ex utriſq; oppoſitis numeris quinq; & quinq; adæquata ſurgent,quare cõparatis inuicem linearũ punctis quælibet lineæ deſcriptio numeralis,quinq; & qnq; obtinet. Quinarius igitur numerus in circulo denariæ reuolutionis dicit̃ ſphæricus,quia,ut uidiſtis,oẽs numeri ſphærę ad quinq; redigũtur,id aũt fit per quinq; lineas in ſphæra ductas quarũ ſingulæ decem contineẽt.Eo itaq; ſphęrico numero per decem⁹ multiplicato naſcẽt quinquaginta ſiue portæ intelligentię ſeu anni Iobelei,cuius proportio dupla q̃ eſt arithmetica formalitas,in ſe multiplicata,milleſimã gnationem procreabit, q̃d ſi ppetuo ſic facies,apparebit infinitudo, q̃ eſt regnum oĩm ſeculorũ a Cabaliſtis Enſoph noĩatũ,& eſt deitas ipſa ſine indumento. Reliqua eñ deus produxit amictus lumine ſicut ueſtimento ut eſſet lumen de lumine,ac inde cum ueſtimenti ſui lumine creauit mundũ intelligibilẽ ſpirituũ ſeparatorum & inuiſibiliũ,q̃d Cabaliſtæ uocant cœlum ut ex me ſæpius accepiſtis.Ad hunc modũ intelligo uerba ſapientiſſimi & maximi Rabi Eliæzer, q cũ iſtam propoſuiſſet quæſtionẽ,unde creatũ ſit cœlũ reſpõdit, מֵאוֹר לְבוּשׁוֹ לָקַח .i.de lumine ueſtimẽti ſui ſumpſit. Recitant hæc a Moyſe Maimoni oſtenſore pplexorum in xxvi. cap.libri ſecũdi,et a Rabi Ioſeph iuniore Caſtilienſi,ciue Salemitano in Horti nucis uolumine ſecũdo, Vſq; huc aſcẽdit Moyſes dei ſeru⁹,ut cognoſceret lumẽ ueſtimẽti eius,& ſabbathũ ſabbatborũ,& Iobeleum ſupius, & milleſimã gnationẽ, q̃d totum nil aliud eſt q̃ mundus ſupior Idearum,angelorũ,fœlicium animorum.Igitur cum indumentũ dei tranſcendere ac faciẽ eius uidere neq; uerit,recte dicetur ex quinquaginta portis intelligentię una caruiſſe,quã aliq noſtrum fuiſſe opinantur תְּחִיָּה .i.uiuificationẽ,tñ iis haud aſſentior,magis uero eſſe puto dei eſſentiã quam ſymbolũ indicat tetragrãmaton,& eſt mundus incompabilis nulla comp̃henſibilis proportione.Dixit nanq; Moyſi deus.Faciem meam uidere non poteris.Seu uerius ſic. Et facies meę non uidebuntur,ſed uocabo nomẽ tetragrãma tõ corã te xxxiii. Exodi, q̃d ex planãt Cabaliſtę שֵׁם הַשֵּׁם אֶקְרָא לְפָנֶיךָ הַגָּדוֹל שֶׁלֹּא תּוּכַל לִרְאוֹתוֹ .i. Vocabo coram te nomẽ illud magnum quod non poteris uidere, ita eñ Ramban Nehmani ſcribit. Quo plane apparet deum iuxta ipſum eſſe ſuum tetragrammaton, a Moyſe non fuiſſe uiſum.Hoc ſane portarũ eſt oĩm principiũ ſupra omnẽ creaturam ante creationis exordium,de q̃ legitur Creauit deus cœlum & terram.Et chaldaica Onkeli tranſlatio ſonat ita.Creauit tetragrammatus cœlum & terrã.Deus ergo tetragrãmatus creauit oĩa,quem uos Tetractyn nominare audiui.Dixit autem Rabi Eliẽzer ut in capitulis eius extat.

עד שלא נברא העולם היה הקבה ושמו בלבד
.i. Vſq; quo non fuit creatus mundus, fuit deus & nomẽ eius ſolummodo.
Alii q̃q; Cabaliſtę aſſerũt teſtimonio Moyſi ęgyptii ca-
pite xxix. libri ſe
K cũdi pplexorũ ſic תחלה שלא היה שום דבר נמצא
בלל אלא השם וחכמתו .i. Ab initio cum nõ eſſet ulla res
erat penitus niſi nomen dei & ſapientia eius. Ergo anteq; eſſet creatura
quicq̃ iuxta Cabalæ doctrinam, nihil erat niſi deus, & nomen eius tetra-
grammaton, & ſapientia eius. Sola certe tria hæc receptio noſtra continet
quæ prima creationis porta magiſtro noſtro Moyſi nequaq̃ fuit aperta.
Quare dicitur legẽ diuinã pueſtigaſſe tm̃modo per nouem & quadragin
ta portas. Ioſue aũt denuo una minus ſcilicet per octo & quadraginta. Sic
em̃ in libro explanationũ alphabeti, a Rabi Akiba rece-
pimus ואחר
מיתתו של משה נתעלם מיהושע שער אחד
ונשתארו מ' שערים ושלמ' נתקשה על
אותו שער להחזירו ולא היה יכול .i. Et poſt mor
tem Moyſi abſcondita fuit de Ioſue porta una & relictæ fuerunt quadra-
ginta octo portæ, & Salomon laborauit ſup illa porta ad reducendũ eam
ſed non erat potens. Hoc ita receperunt Cabaliſtæ qm̃ de Moyſe ſcriptũ
eſt xxxiiii. Deuteronomii. Non ſurrexit propheta ultra in Iſrael ſicut Moy
ſes. Non igitur Ioſue ualuit tm̃ aſcendere quantũ Moyſes aſcẽderat, iccir
co haud ab re affirmatur uno fuiſſe gradu inferior. De Salomone aũt Ec
cleſiaſtis xii. legitur q̃ quæſiuerit ut inueniret res beneplaciti, ſed addunt
Cabaliſtę deũ ei p̃cepiſſe ſic. Scribas recte uerba ueritatis, ea eſſe dicimus
tradita & recepta p uiam Cabalæ, quatenus aliud cõſcribere non auderet
niſi quod recepiſſet, idq; fuit duobus gradibus inferius q̃ Moyſi receptio.
Poſt deum porta ſecunda eſt mundus archetypus, & dicitur Cœlũ a deo
tetragrãmato in ſapientia creatũ iuxta Thargũ Hieroſolymitanũ q̃d loco
בראשית .i. in principio poſuit בחכמתא .i. in ſapiẽtia, quippe
confirmans q̃ diximus, q̃ in ſapientia creauit deus Tetragrammatus cœ-
lum, cõclaue angelorũ, de q̃ plane nihil a Moyſe fuit expoſitum, ne rudi et
agreſti populo uel non intellecta uileſcerent, uel idololatriæ p̃berẽt occa
ſionem. At uiſibilis iſte mũdus terra intelligitur, quẽ inter portas tertiam
eſſe affirmamus. Per inane aũt ſymbolice notari materiã putabimus, por
tam intelligentiæ quartã. Per uacuũ hoc eſt priuationẽ, quintã. Eſt & ſexta
horum appetitus naturalis abyſſus. Deinceps pro q̃buſuis ſex dierũ op̃ib9
reliquæ portæ ſequuntur. Iam em̃ quatuor elementorũ ſignacula portas
quatuor indicant, purum nanq; elementũ ignis ſecundũ Moyſen ęgyptiũ
libri Perplexorũ ſecundi capite xxvi. tenebræ nuncupaẽ, ſpiritus aer, aqua
humor elementaris, lux forma ſubſtantialis, dies, accidentia q̃ maxime no-
bis conferunt ad cognoſcendũ q̃ q̃d eſt. Nox ſunt proprietates occultæ,

Veſper corruptionis uia,Mane gñationis,Dies ūnus,qui certa ratiõe nõ dies primus noīatur,ſed dies unus,ſignificat compoſitū in lucem editum. Die ſecundo,aquæ ſupra firmamentū ſunt ſpecies rerū uniuerſales. Firmamentū orizon æthernitatis & tpis.Aquę ſub firmamento influētię cœleſtium corporū naturales.Die tertio ſeqtur aliud cœlum uiſibile ac materiale,porta ſcilicet undeuigeſima.inde terra quã terimus, deinde maria q̃ nauigam⁹,ſic herbæ,ſemina,ligna,fructus.Quarto aūt luminaria,ſigna tempora,dies,anni,ſplendor,ſol,luna,qbus planetis cæteri cõicatione caloris & frigoris,ſiccitatis & humoris comp̃hendunt.Calet & ſiccat Saturnus Mars ac Iupiter cū ſuo Sole, humectat & infrigidat Mercuri⁹ ac Venus cum ſua Luna etiã ſi ſeptẽ hæ ſphæræ diſtinguant ſpecifice.Deſignãt p̃terea portam reliquæ ſtellæ nonã & trigeſimã,tum die quinti prodeūt animæ uiuentes q̃ eſt uita mortaliū,& in aquis reptilia & cete & piſces,& generatim uolatilia,& particulariter aues.Sexto aīal progreſſiuū in terra, & reptile terreſtre,& iumẽta,& beſtiæ. Tandẽ porta qnquageſima q̃ eſt homo. Hi ſunt quadraginta nouem creaturarum cognoſcẽdarum modi שערי בינה & ſupma porta unus creator omniū a nullo hoīe niſi a Meſſiha plane cognitus,qm̃ ipſe eſt lux dei & lux gẽtiū,ideoq; & cognoſcit deū & deus cognoſcit p eū.Regius em̃ propheta Dauid ad deum ſic exclamat.Mitte lucẽ tuã,q̊d interp̃tat Rabi Salomon Gallus חמשיח שגרמת לאור שנ ערכתי נר למשיחי .i.Meſſihã q̃ compatur luci,qa ſcriptum eſt.Parauí lucernã chriſto meo.Et Iſaias ait Dedi te in fœdus populi in lucem gentiū.Et rurſus.Ambulabunt gẽtes in lumine tuo.Scripſit aūt Ariſtoteles id q̊d eſſe uerū arbitror uiſionẽ fieri non poſſe,niſi cū lumine,ut legit in lib. de aīa οὐχ ὁρατὸν ἄνθ φωτὸς.i.nil uiſibile ſine luce.Quapropter ambulãtibus nobis ad rerū oīm inſpectionẽ conducit admodum itineri adhibere lumẽ,ut uiam qua poſſimus abſq; pedum læſione proficiſci matura cum prouidentia eligamus.Ad q̊d recepe-runt Cabaliſtæ tramites q̊ſdam luminoſos & illuſtria experimenta q̃ nominarunt לב נתיבות חכמה .i.triginta duas ſemitas ſapiẽtiæ quarum meminit Abr,aham in libro de creatione quem ſic incipit, בשלשים ושתים נתיבות פלאות חכמה חקק יה יהוה צבאות שמו .i. Triginta & duabus ſemitis mirabilibus ſapientiæ excuſſit ſeu exculpſit deus Tetragrammatõ Zabaoth nomen ſuum.Sup̃ q̃ ſcripſit Rabi Iacob Cohen,q; dicit mirabilibus eo ſignificat has ſemitas eſſe arcanas reconditas & occultas,hanc ſuã interp̃tationem confirmando p̃ Thargum.Et cõmentator Rab Ishac in eundẽ librū יצירה teſtatur,q; priſci ſapiẽtes uiri cordati mites & recti p̃ fundamẽta legis in Cabala plurimū exercitati docuerunt nos q; maiores noſtri & patres ambulauerunt p̃ uias multas ut tandem ſtarent in ſemitis iſtis quę

dicuntur admiranda ſapientiæ, tradita ꝑ Zadkiel Abrahę patri noſtro in traditiõne fœderis, hęc ille. Recenſebo itaq; uobis auditores optimi ſimo do dignũ aliqd exiſtimatione ueſtra iudicabitis. Et Philolaus. Perge obſe cro, & Marranus īmo cõfeſtim exorſa ꝓtexe obteſtor ambo inquiũt. Tũ ille triginta duæ ait ſemitę a ſum- mo culmi- ne ad ima baſis tẽdũt, hoc mo do notandę quarũ prima eſt שכל מופלא .i. intelligentia miracu loſa, ſic a qbuſdam dicta, ſed rectius multo noīabitur Intelligentia occulta. Nam Rabi- Salomõ Gallus in libro Deuteronomii cap. xxx. probat hoc uerbum מופלא ſignificare מכוסה in uerſu, qm̃ mandatũ hoc q̊d ego p̃cipio tibi hodie non ſupra te eſt, ubi docet legendum eſſe non occul tatum a te eſt, idq; per chaldaicas tranſlationes illic citatas. Eſt aũt lumen dans intelligere p̃cedentia ſine principio, noīaturq; gloria prima, qm̃ nul la creaturarum mera eſſentię ac ueritati eius ualet appropinquare. Secũ da שכל מקודש .i. Intelligentia ſanctificans, eſt fundamentũ ſapiẽ tiæ æthernę, q̃ uocat̃ fides & no- minat̃ parens fidei, eo q̃ de ei⁹ uirtute fides infunditur. Tertia שכל שלם .i. Intelligentia abſoluta, eſt intẽ tio principiorum q̃ nõ radicauit ad reducẽdum ſibi aliqua in- penetralia maieſtatis ſuę quę infundant̃ ab anteriore. Quarta שכל טהור .i. In telligentia munda purificat numeratiões Cabaliſticas & figurationẽ earũ emẽdat, diſponitq; terminos & extremita- tes ſuas ut ſint abſq; detrunca tione aut diſperſione. Quinta שכל מזהיר .i. Intelli- gentia fulgida dicitur a Cabaliſtis gloria ſecunda. Sexta שכל מתנוצץ .i. Intel ligentia reſplendens, ſedet ſuper throno ſplẽdoris, & illuſtrat fulgorem luminariũ, & infundit- influxum ſuum p̃fecto ſup̃ficierũ & eminentiarũ. Septima שכל מנהיג .i. Intelligẽtia inductiua, eſt ipe thro- n⁹ glo- riæ, perficitq; ueritatem comunicationum ſpiritualium. Octaua שכל נשרש .i. Intelligentia radicata, q̃ conueniens unio dicitur, & eſt pro prium ipſius prudentiæ q̃ infunditur a ſapiẽtia ſuperiore. Nona שכל נצחי .i. Intelligentia triũphalis uel æther- na, uocat̃ paradiſus uolupta tis paratus ſanctis. Decima שכל חחרגש .i. Intelligẽtia diſpoſiti ua, aptat ſanctis in fide apparatum ut induat̃ ſpiritu ſancto, & eſt illud q̊d uocatur Thiphereth ī ſtatu ſup̃norum, Vndecima שכל בהיר .i. Intelligentia claritatis, eſt ſpecies ipſa magnificẽtię dicta חוחויית qm̃ ex ea orit̃ uiſio uatibus uiſionẽ uidentibus. Duodecima שכל קבוע .i. Intelligẽtia notata, inſignis raptus, a qua defluunt uirtutes ſpirituales in- ſtar infuſiõis unius ab altera ſecundum primi influẽtis energiã. Tredeci ma שכל נסתר .i. Intelligentia recondita, illuſtrat ſolum potentias taliũ intelle- ctuũ q̃ per cogitationem fidei creditæ uidẽt. Quartadecima שכל מאיר .i. Intelligentia illuminans, quę eſt ipſe Haſmal angelus Ezechielis, quaſi ſpecies electri, inſtitutor arcanorũ, aĩalium ſanctuarii, &

intentionum

intentionum eorum. Quintadecima שכל מצוחצח id est Intel/ligentia subtiliata, disponit ordinē, quo conceditur accessus per gradus ascensionis. Sextadecima שכל נאמן id est Intelligentia fidelis, qua augent uirtutes gra, tificatæ iuxta uitas eorum in quibus habitant. Septi madecima שכל נסיון id est Intelligentia probatoria, est tētatio & probatio antecedens in qua consi, stit donū dei benedicti erga oīes san ctos eius. Octauadecima שכל קיום id est Intelligentia confirmans est uirtus restaurans in numeratiōibus Cabalisticis, si quid illis, desit, ue/stiendo eas de spiritu sanctitatis suæ. Nonadecima שכל הרצון id est Intelligentia uoluntatis prouidet omnibus creatis, & per eam, cogno scūt Cabalistę ueritatē sapiētiæ supioris. Vigesima שכל מעמיד id est Intelligentia constituens, facit stare ipsam creationē in caligine mun da. Et magistri Cabalæ dicūt ꝙ, sit caligo, iuxta illud caligo in circuitu eiꝰ Vigesima prima שכל מחורש id est Intelligentia innouans, per quā reparantur et innouan, tur omnia creata in hoc mundo. Vigesima se cunda שכל בית חשפץ id est Intelligētia domus largitatis, de medio infusionis illius trahuntur arcanum & absconditum, quæ habitāt in umbra eius & adhærēt edu, ctionis stu, dio atqꝫ diligentię promouen tis ad alta. Vigesima tertia שכל הפעולות id est Intelligētia acti/uitatum, est collectio & uniuersitas operationum spiritualiū, sic dicta pro pter influxum qui congre, gat in ea, de fonte pelagi superioris & glorię excelsę. Vigesima quarta שכל גבהל id est Intelligentia medians, qua colligitur influentia gratiarum & ipsa infundit largitatē in oīa stagna seu pi, scinas benedictionum a se appropriatarum. Vigesima quinta שכל כללי id est Intelligentia collectiua, qua colligunt astrologi iu dicio stellarum fatales euētus & noti, tiam eorum perficiūt sphæris & or bibus suis. Vigesima sexta שכל נעבר id est Intelligentia adminicu laris, concurrit in subsidium ad oīes operatio, nes planetarum & alios in fluxus cœlestes. Vigesima septima שכל תמידי .i. Intelligētia ppe/tua, ꝗtidie cōtinuat̄ ꝑ meatū so, lis & lunæ secundum conditiones eorū. Vigesima octaua שכל מוגשם id est intelligentia corporalis in/format omne corpus ꝗd corporatur sub orbibus, itēqꝫ magnitudinem illorum. Vigesima nona שכל חפץ המבוקש id est Intel ligentia complacentiæ quæsiti, recipit diuinam infusionē ut par, ticipet de irrigatione eius super omnia creata. Trigesima שכל מורגש id est intelligentia concitatiua sensuum, qua fiūt entia sub or, be supremo & omnia genera mistorum. Trigesima prima שכל רמיוני id est Intelligentia imaginaria qua uariantur & alterantur omnes figurę acima gines creatæ, iuxta superficies rerū & naturas earum. Trigesima secūda שכל מוטבע id est Intelligentia naturalis, qua consummatur na

tura rerum materialium ſub ſphæra lunæ ad perfectionem ſuam. Cõple
xus ſum breui catalogo uiri externorum dogmatum cupidiſſimi quæ no
ſtri maiores & de quinquaginta prudentiæ portis, & de duabus atq; tri
ginta itineribus ſapientiæ multis in libris difficiliore ſtudio tractant, & eſt
res profecto meliore digna magiſtro ac multi ſudoris ſane q̃ maximã uim
habeat ad cohortandum nos ut ferme ſemper cum angelis uerſemur in cõ
templatiõe ſummarum & diuinarum rerum, quibus ſi familiares eſſe cœ
perimus, nihil nobis erit aut dictu aut factu difficile. Familiaritatem eam
literæ conciliant, quæ illorum munus ſunt. Eas ſi adhibuerimus decem nu
merationibus Cabaliſticis, ſtatim conſurgit duorum & triginta numerus
Quod ſcriptũ in libro Ietzira legitur עשר ספירות בלימה
ועשרים ושתים אותיות .i. Decem numeratiões Belima, &
uiginti duæ literæ. Quapropter non pauci ſcriptores & decem iſtis pro
prietatibus ſilentio dignis, & uiginti duabus literis hanc ſemitarum cõflãt
ſummam pro meo quidem more in eum ordinem digeſtarum, quem ta
men alii haud pariter obſeruãt. At uero illud literarum collegium ſi quin
N quaginta portis diligẽter applicuerimus, inde ſeptuagiuta duorum ange
lorum fœlicem ſeriem comperiemus quibus Semhamaphores id eſt no
men expoſitorium illud magnum ſummi dei conſtare perhibetur. Nã ad
quinquaginta uiginti duo addita lxxii. procreabunt. Hi ſunt angeli fortes
uniuerſæ terræ, per quos putatur Moyſes ille miraculorum operator ma
nu ſua mare uſq; ad ſiccum diuiſiſſe, quoniam ipſi ſunt angeli diuiſionis. Et
diuiſit de⁹ terram iuxta numerum angelorum eius. Sic enim in libro Por
tarũ iuſticiæ quẽ Rabi Ioſeph Ben Carnitol celebris in Cabala magiſter
cõſcripſit inter alia legimus וגשארו בל אומות מסורות
ביר ע שרים. Id eſt. Et relictæ ſunt omnes gẽtes traditæ in poteſta
tem ſeptuaginta præfectorum, hoc eſt principum angelorum, quibus Ra
canat peritiſſimus Cabaliſta Geneſis xlviii. ſeptuaginta palmas applicat
illas circa duodecim fontes quos noſtis. Quinetiam certum eſt, duas ibidẽ
fuiſſe columnas nubis & ignis, quibus duo præpoſiti erant angeli. Quare
non inaniter exiſtimabimus in eiuſcemodi ſectione maris & liberatione fi
liorum Iſrael acceſſiſſe Moyſi ſeptuaginta orbis terrarum angelos & du
os illos columnares in miniſterium ſalutis quæ nobis plane contingit ex
nomine Tatragrammato ineffabili, per ſeptuaginta duo nomina quæ de
ſacra ſcriptura colligũt explanato Exodi quartodecimo a uerſu. Tollẽſq;
ſe angel⁹ uſq; in finẽ, ubi legit diuiſaq; eſt aqua. Sũt nimirũ ea nobis ſacra
ta ſignacula hodierna ætate memori mẽte repoſita, qb⁹ ſymbolis angeli uo
cati ferũt opẽ hoĩb⁹, ad laudẽ & gloriã, ineffabilis dei, de quo ſcripſit Ra
bi Salomon in expoſitione Thalmud teſtimonio Gerũdẽſis in Geneſeos
exordio. Symbolorũ itaq; characteres hi ſunt, quos digito uobis pingo.

וחן ילי סיט עלם מחש ללה אבא בחת חזי
אלך לאן חחע יזל מבה חרי חקם לאו כלי
לון פחל נלך ייי מלה חחו נתה חאא ירת
שאה ריי אום לכב ושר יחו להח בוק מנד
אני חעם רחע ייז חחה מיך ול ילה סאל ערי
עשל מיה וקו דני חחש עמם ננא ניח מבה
פוי נמם ייל הרח מצר ומב יהה ענו מחי
רמב מנק איע חבו ראה יבם חיי מום׃

Oĩa hæc nomina manãt de proprietate clementiæ, ut aſſerunt Cabaliſtæ, illa uero una extat ex decẽ nnmerationibus, quarũ uobis arborẽ demõſtrabo ſi adnuerint ſuperi & uos ſi me audire parati eritis. Quin paratiſſimi, ambo inquiunt, qui ob id tanta itinerũ pericula obiuimus, tot & tantis ſumptibus erogatis. Sed perge aiunt ut de iſtis angelis aliqd diſcamus, q̃rum nomina Marrano mihi nunq̃ audita fuere, credo & tibi q̃q; Philolao pariter. Certe, ait ille, ut ne uiſi ſunt unq̃ iſti mihi angeli qdẽ, ita ne iꝑorũ cognita mihi ſunt noĩa, ſed amabimus te uir optime, indeſinenter ꝓge. Tum Simon, Fuiſſe angelos, inquit, multos qui ad tantũ & tam admirandũ Moyſi op⁹ cõcurrerẽt cum aquas maris ita diuideret ut Iſraelitæ ſiccis pedibus trãſirẽt, id ex ipſa poſſum⁹ ſacra ſcriptura deꝑhẽdere, ne quis me ueteratorẽ putet. Verba nãq; diuina ĩ eo loci hęc ſũt וייסע מלאך האלהים .i. & migrauit angelus angelorũ. Non ut uos pronunciatis latine, Tollẽſq; ſe angelus domini. Non em̃ Adonai poſitum eſt hic q̃d interꝑtamur dñm Sed Elohim q̃d uos pariter angeli tranlatũ q̃tidie legitis, Minuiſti eũ paulo minus ab angelis. Et In conſpectu angelorũ pſallã tibi. At nequaq̃ etiã hic ſcribitur ut alias crebro angelus Elohim. Sed memorabiliter ſic angelus ha elohim intercedente articulo demonſtrante, perinde atq; dicere ſacra hiſtoria uellet. Per hunc nubis angelum caſtra ꝑcedẽtem, cognoſcite hic plurimos q̃q; alios adeſſe angelos orbis terrarũ principes. Aſtipulat̃ nobis Thalmud in Mechilta, ubi Rabi Nathan a Magiſtro noſtro Simeone Ben Iochai cognato meo huius quæſtionis petit ſolutionem. Quæſo inquit, quare ubiq; ſcribitur angelus Adonai, hic aũt angelus ha elohim cui reſpondet אין אלהים בכל מקום אלא ריין .i. Non deus in omni loco ſcilicet ſignificat̃ niſi ꝑſes ſiue ꝑfectus. Igit̃ angelus ille ſimul cũ ſeptuaginta ꝑſidibus prouinciar̃ intelligit̃ affuiſſe, ob idq; ita dictus Mallach ha elohim. angelus illorũ ꝑſidum ſeu ꝑfectorũ, & alter item angelus ignis eorundẽ ꝑſidũ ſocius, ut iure optimo ſeptuaginta duo numerentur, q̃rũ ſigna uidiſtis iam pridẽ a me deſcripta, q̃ ſi uultis uel potius q̃a uultis (noui em̃ uos uelle) docebo qua nam uia è ſacris literis educant̃. Iã

hos ipſos aſſumite treis uerſus ויסע ויבא ויט ac in modū erectę columnæ ſingulos more Cabaliſtico a dextra ad ſiniſtrā ita conſcribite ut uniuſcuiuſq; uerſus literæ a ſummo ad imū continuo altera ſequať alterā tunc primi uerſus characterem primū ponite qui vau nomīatur. Deinde ſecundi uerſus characterem ultimū uſu retrogrado accipite q̄ eſt he, tum poſtremo recurrite ad tertii uerſus initium, q̄d rurſus inuenietis vau eſſe. Cunq; treis characteras ordine iſto coniunxeritis, naſcetur primi angeli memoriale vau.he.vau. Et ſecūdi Iod lamed iod. Et tertii Samech iod teth Sic q̄q; de reliquis ſemper ternis atq; ternis, p̄ſenti aūt modo tribus columnis rite ut fieri debet erectis, q̄dlibet ſignaculū Tetragrāmati expoſitorium conflabitur. Eia uidete conſyderate contēplamini bene, num hoc ipm ſumma lętitia eſt, omne huius ſeculi gaudium excellens, recordari ſanctos nutus dei & diuinos uultus q̄s hebręi Mallachim, greci angelus, latini dicunt, tractare aīo & manibus tam puras, tā pias, tam cōſecratas res cōuerſari ſtudioſe cū illis candidiſſimis ſpeciebus quarū ſplendor non niſi p̄ ſpicacib⁹ generoſarę mētiū oculis illuceſcit. Intereſſe cōuiuiis atq; colloq̄is ſpirituū beatorū q̄ nos ſupra q̄ oīm mortąliū mos eſt fraterne diligūt nec diligūt modo ſed amāt. Geſtire mihi parietes uident & hoībus nobis gratulari q̄ dei bonitate factū ſit ut p̄ q̄dam humanæ imbecillitatis ſigilla & artificioſa charagmata in hilares cœtus admittamur angelorū, pro uirium noſtrarum capacitate, cum quibus tranquillo corde gaudeamus & lætemur, quos colamus & uenerемur, quib⁹ honorē tali & tā ſublimi naturę debitū impēdamus, a q̄b⁹ uiciſſim & amemur & inſtituamur & cuſtodiamur. Tum Marran⁹, characteres quidē uideo inq̄t ſed noīm ſonos nō audio, qua igitur pronunciatione inuocentur angeli neſcio. Ad hæc Simon. ut oculis uidentur, ſic auribus audiuntur, & ut nos uident, ita uocantes audiunt. Id qui modo fieri poſſit duobus uerbis dicam. In ſpiritu & ueritate, ut quales habent linguas noſtræ mentes, tales habeant aures angeli. Et ſicut ſpiritus diuini linguis angelorum loquuntur, ita ſpiritus humani auribus mētium auſcultēt. Non igitur ea neceſſitate ſibi noīa imponunt, q̄ uelint palam nominari & clamari, ſed ſignacula memoratiua tradūt q̄ cupiant a nobis recordari, ne omnem putetis uim diuinam in uoce latere. Symbola igitur hæc frequentem angelorum memoriā poſcunt, q̄rū ſedula reminiſcentia nos in amorē dei mutuo traducit, & uiciſſim amor in rememorationē. Quē em̄ fortiter amam⁹, eius frequēter meminim⁹, ut eſt in puerbio. Meminerūt oīa amātes. Iccirco nomē tetragrāmatō nobis de⁹ cōdonauit, nō ut illo ſe uocem⁹ q̄d eſt ineffabile, rectęq; a uobis Anekphonicon appellatur id eſt non uocabile. Quid enim reſpondit creator quærenti Moyſi quod eſt nomen tuum, certe hoc aiebat i. h. v. h. hoc eſt nomen meum in æthernum, & hoc memoriale meū in generatione & generationē.

Est igitur Tetragrammaton, æthernitati nomen, generationi aũt memo-
riale tm̃, quia nequit ulla uoce humana componi nomen q̃d diuinitatis na
turã ꝯquare possit. Ab opibus angelos cognoscimus, quare pro eisdẽ uir
tutum opibus noĩa pariter pronunciamus, ut a medicina Raphael, a uirili
tate Gabriel, a stupore ac admiratione Michael, q̃d iterp̃tamur quis tam
fortis, propria uero noĩa qm̃ essentiam ignoramus, nostræ mortalitatis in
firmitas inuenire non ualet, nec inuenta imponere, nisi q̃tum nobis diuina
est reuelatione cõcessum. Ex numeris itaq; ac figuris diuinitus traditis cõ
templantissimi quiq; secundũ uoluntates angelorũ noĩa sibi formare in-
stituunt̃ sicut pueri ex literis uoces cõponere docent̃, uel hebraicis uel grę
cis uel romanis, uel arabicis, uel ægyptiis, non ꝙ uox enuncianda egeat li
teris eiuscemodi, sed propter nostræ imbecillitatis memoriã, ut sint noĩa
quasi notamina quæ sensus nõstros incitent uel figura uel uoce, rursumq;
sensus moueat phantasiam, phantasia memoriam, memoria rationem,
ratio intellectum, intellectus mentem, mens angelum. Scripsit huius ge-
neris aliq̃d perq̃ elegãter ex uestris q̃dam insigni noĩe philosophus Tyri9
Maximus in libro τῶν ἐν ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας disputatiõe octa
ua. Vnde id uobis coniectura innotescit, satis esse, si tres uersus, per me an
te resolutos in angelorum septuaginta duorũ reuerentiã & ueneratiõẽ
legeritis ea serie qua spiritus sanctus dictauit, prorsusq; ꝑ eorum dilectio
nem in noĩs dei summi ardentissimũ amorẽ & extaticã adorationem incu
bueritis, pensiculatim cõmemorando ꝙ sicut ex numero tetragrammati
arithmetica proportione progreditur numerus septuaginta duorũ, ita se
ptuaginta duo angeli ex signaculo creatoris q̃dã efHuxu diuino producũt.
Cum em̃ quælibet litera hebraica numerum peculiarẽ designet, oriunt̃ ex
iod.he.vau.he. duo & septuagĩta, hoc modo. Iod notat decem, he quinq;,
vau sex, he iterum quinq;. Totum hoc ex arte arithmetica sic colligat̃ Iod
decem, Iod he quindecim, Iod he vau unũ & uiginti. Iod he vau he uiginti
sex. Comp̃hendite nunc singula, Decem, quindecim, uiginti unũ & uigin
ti sex, & oriunt̃ septuaginta duo. Hæc reputantes uobiscũ aperte intellige
tis ad inuocandos spiritus uoce spirituali opus esse, non aũt clamore, ceu
sacerdotũ Baal q̃b9 ab Helia propheta dicit̃ tertio Reg. xviii. Clamate uo
ce maiore forsitan deus in diuersorio est aut in itinere aut certe dormit ut
excitet̃. At si qua orõne in supplicatiõibus utimur non ideo fit ut deũ uel
angelos syllabis aut dictionibus tanq̃ erga mortales usi cõmoueamus, sed
ut uires nostras in ardorem illorũ incitemus & fiduciã in eos quasi ancorã
figamus, ueluti appellendo nauim in portũ solent nautæ resti eiecta uel
fune prolato terrã attrahere, quanq̃ immobilẽ, q̃ conatu ad terrã se ipsos
trahunt. Pari ratione per sensibilia nos signa q̃cunq; instituto composita
uidemur inuisibilẽ diuinitatẽ attrahere, cum tñ reuera nos ipsos mobiles
ad immobilẽ diuinitatẽ attrahamus. Hoc arcano fundamento sacramenta

uniuersa & cerimoniarum ritus ꝑstant. Hinc signis, characteribus, et uoce utimur, hinc hymnis & canticis, hinc tympano & coro, hinc chordis, cymbalis & organo, aliisq; id genus musicis, non ut deũ quasi fœminã emolliamus, nec ut nostris blandimentis & adulationibus angeli capiant. Sed ut deum ac diuina exaltando, nostrę conditionis exiguitatẽ agnoscamus, subiectionẽ & obedientiã humillime profiteamur, & oẽm uoluptatẽ humanã in res diuinas cõferamus. Ad summũ aũt, hoc pacto amorem intẽsum & ardentem erga diuinitatẽ concipiamus, qui unus ꝑter cætera id efficit magis ut oĩm gratiarũ capaces simus, propterea palmas tendimus, brachia expandimus, genua flectimus, stantes oramus, iussi quoq; uacã triennem capram trimam, turturẽ, columbã, per medium diuidimus, arietẽ in uepribus hærentẽ cornibus gladio occidentes, igne cremamus, Thau sup postes ædium sanguine notamus, Serpẽtẽ æneum aspicimus, Cherubim & alias imagines figuramus. Verba cõposita loqmur atq; uouemus, Sanctuarium struimus, Pontificẽ tam uario & admirando indutũ ornatu attoniti respicimus. Vniuersa hęc & similia propter nos ipsos fiunt, ut nos moueant, nos incitent, nos auertant, nos conuertant, a uisibilibus scilicet ad inuisibilia, fidem augeant, spem cõfirment, & uerã inter nos charitatẽ deo gratissimam diligenti Anacephalęosi in diuinorũ amorẽ transferant. Dogmata hæc oĩa Cabalistarũ sunt, ꝙ ut liber tertius ꝓplexorum Moysi ægyptii attestat sic dicũt שכונת העבודות חהם זכרון חשם תמיד ויראתו ואהבתו ושמירת המצות בולן ושיאמין בשם ית מה שהוא הכרחי לכל: .i. ꝙ intentio cerimoniarũ eiusmodi est, memoria dei frequens & timor eius, & amor eius, & obseruantia mandatorũ oĩm, & ꝙ credatur in deum altissimũ, id ꝙd necessariũ est unicuiq;. Nimirũ graui nos mole corꝓis oppressi ualde ꝙdem egemus ad somnolẽti animi excitationẽ cõmouentibꝰ rebus, ut generosus equus itinere iam longo fatigatus cum classicũ ꝓsonuit in robur erigitur, stare loco nescit, micat auribus, & elephantus segnicie torpescens, igne ostenso resurgit in audaciã, ita rebus secularibus enerua-ta uirtus nostra, externis & corꝓalibus incitabulis siue uocũ seu figurarum indiget, ut animi nostri uigor ꝙ spirituali operi robustius instet, & contẽplatio nostra tanto acrius in sublime prouehaṫ, q̃to magis attoniti antea obstupuerimus. In hanc utilitatẽ clementes angeli sæpe figuras characteras formas & uoces inuenerunt, proposueruntq; nobis mortalibus & ignotas & stupendas, nullius rei iuxta consuetũ linguæ usum significatiuas, sed per rationis nostræ summã admirationẽ in assiduã intelligibiliũ ꝙuestigationem, deinde in illorũ ipsorũ ueneratione & amorẽ inductiuas, non em̃ secũdũ institutũ aut placitũ hoĩs significãt sed ad placitũ dei. Vnde ad uos illud a nobis transtulit doctissimus uestra ætate atq; secta Mirandulanus

Comes q̃d in nongentis concluſionibus ait, Non ſignificatiuæ uoces plus poſſunt in magia q̃ ſignificatiuæ, quęlibet em̃ uox uirtutẽ habet in magia in q̃tum dei uoce format, quia illud in q̃ primũ magicã exercet natura, uox eſt dei, hęc Picus. Tum Philolaus. Soporatos & ſtertentes, inqt, nos hoies maiori mouerẽt excitatiõe huiuſcemodi noĩa, ſi plures ſenſus & non unũ ſolũ mouerent ut non modo noſtris obtutibus per figuras & characteres apparerẽt, uerum etiã articulata uoce aures ſimul noſtras pulſarent. Quare plurimum opto ſi fieri poſſit iſta non ſolũ picta uidere, ſed dicta q̃q; audire. Tum Simon. Valde ſegnes, inquit, putandi ſunt mea ſentẽtia, ac ſi cũ tua uenia dici liceat ualde q̃dem hebetes q̃ extraneo motu egent, quanq̃ ita ſumus nati ut ſemp̃ aliud magis aliũ afficiat, & non idem oĩes pariter. Ad hæc aſſentior tibi Simon doctiſſime uera dicẽti Marranus ait, hoc em̃ & noſtri affirmant, angelos hoĩbus apparere aliter atq; aliter pro conditione ac natura uidentis. De q̃ Chryſoſtomus ſup̃ Matthæũ late ut oĩa tandem his uerbis de Ioſeph ſcribit, κατ' ὄναρ φαίνεται ὁ ἄγγελος. καὶ οὐχὶ τὴν μὲν φαντασίαν καθὼς τοῖς ποιμέσι καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ καὶ τῇ παρθένῳ. σφόδρα πιστὸς ἦν ὁ ἀνὴρ. καὶ οὐκ ἐδεῖτο τῆς ὄψεως ταύτης. i. Per ſomnium apparet angelus & quare nõ manifeſte? quemadmodũ paſtoribus & Zachariæ & uirgini. Vehementer credulus erat ille uir, & non egebat uiſione iſta. Cui Simon rurſus. Et id tu recte q̃dem, ac haud aliter Cabaliſtæ ſentiunt dicentes, q̃ uirtus uiſiua in Abrahã fortior erat q̃ in Lot, iccirco Abrahæ apparuerunt uiri, & Lot angeli. Sed de his alio forte loco. Nunc q̃d ad noſtram attinet cauſam, magna ut p̃noſtis eſt hoĩm diuerſitas. Quidã ſatis grati & ea ſorte cõtẽti ſunt angelos in forma humana uidiſſe, alii in forma ignis, alii in forma uenti ac aeris, alii in forma fluuii & aquæ, alii in forma uolucrũ, alii in forma gemmarum aut mineræ, aut p̃cioſorum lapidũ, alii in energia prophetię, alii ĩ ſpiritu q̃dam habitante intra ſe, alii in literarũ & characterũ figura, alii in ſonitu uocis, & ſic de pluribus uiſionũ ſpeciebus, in ſacra ſcriptura dep̃hẽſis, uobis aũt dum hi characteres ſeptuaginta noĩm nequaq̃ ſatiſfacere uidebuntur, demonſtrabo recta uia, non tm̃ in characteribus cõmemoratis uerum etiã poſt ea cõmemorandis, q̃nam modo ex effigie literarũ dictio fiat q̃ poſſit articulate pronunciari. Eius artis deũ ipſum habemus autorẽ Legimus nanq; in xxiii. Exodi. Ecce ego mitto angelũ meum ante te ad cuſtodiendum te in uia, & ad ducendũ te in locũ quẽ deſtinaui, Sis cautus a conſpectu eius, & audi uocẽ eius ne exacerbaueris eũ, qa non ignoſcet ſceleribus ueſtris, qm̃ nomen meum eſt in illo. Per q̃d cognoſcimus nomen angeli optimo ritu comp̃hendere nomẽ dei q̃nq; debere. Ideoq; Cabalęi cum angeli cuiuſuis nomen ſignificatiue pronunciare nequerint, ſubſidio alicuius noĩs dei q̃d illi adiungũt, totũ ſimul proferre conſueuerunt. Sicut em̃ tris hos characteres מיך aut גברי uel רפא ad ſignificãdũ angeli nomẽ impropriе uidẽt uſurpari, niſi addatur nomẽ dei El, ut Michael

Gabriel Raphael. Ita ipſi q̃q; in aliis angelicis noĩbus ſacram ſcripturã cõnãtes imitari dicunt Raziel. Iophiel. Zadkiel. Peliel. Malthiel. Vriel, & ſimili more cætera. Quin uero ut Romani deum ſuũ capitolinum noĩant Optimũ Maximũ, propter beneficia optimum, propter uim maximũ. Ciceronis teſtimonio in orõne ad pontifices pro domo ſua. Sic Iudæorũ natio deum ſuũ propter beneficia uocat Iah, & propter uim ac uirtutem appellat El. Ita eñ Cabaliſtæ ſup̃ Dauid regis ſermo, ne cũ ait Si iniqtates obſeruaueris, Iah, domine qs ſuſtinebit dicunt יה שהוא עולם חרחמים ארני שהוא עולם חרין׃ .i. Iah, q̃ ſit ſeculũ clementiæ, Adonai q̃ ſit ſeculum ſeueritatis, ut in Portæ lucis cap. viii. De El aũt ita legitis Numeri xvi. Fortiſſime El deus ſpirituum oĩs carnis, num uno peccante contra oẽs ira tua deſæuiet? Optimus igit̃ nobis deus eſt, q̃a clemẽtiſſimus, & maximus q̃a fortiſſimus, q̃d duo hæc noĩa diuina repſentant Iah & El, q̃rum alterum ſi q̃tocuiq; ſeptuaginta duorũ noĩm coniunxeritis, nimirũ inſigne uocabulũ oxytonon efficietis. Hoc certe modo ſemper pronunciando, ut dictiones fiant triſſyllabicæ ac aſpirationes p̃ ſingularem hanc notã ſcriptæ .ה. flatu forti tanq̃ duplici ſpiritu latinæ literæ .h. ex imo pectore prodeant, & ubiq; Iah unice p̃ i conſonantẽ pronunciet̃. Similiter & El. nam utraq; harũ dictio etiam in cõpoſitione noĩm monoſyllabice profert̃, & in eandem accẽtus cadit. Sunt itaq; lxxii. noĩa ſacra, q̃d unum Semhamaphores. i. ſanctiſſimi Tetragrãmati nomẽ expoſitoriũ d̃r p̃ inuocatiões angelorũ ab hoĩbus deo deditis, deuotiſq; cũ timore ac tremore ſic enuncianda. Vehuiah. Ieliel. Sitael. Elemiah. Mahaſiah. Ielahel. Achaiah. Cahethel. Haziel. Aladiah. Laúiah. Hahaiah. Iezalel. Mebahel. Hariel. Hakamiah. Loúiah. Caliel. Leuuiah. Pahaliah. Nelchael. Ieiaiel. Melahel. haiuiah. Nithhaiah. Haaiah. Ierathel. Sçehiah. Reiaiel. Omael. Lecabel. Vaſariah. Iehuiah. Lehahiah. Chauakiah. Manadel. Aniel. haamiah. Rehael. Ieiazel. Hahahel. Michael. Veualiah. Ielahiah. Sealiah. Ariel. Aſaliah. Mihael. Vehúel. Daniel. Habaſiah. Imamiah. Nanael. Nithael. Mebahiah. Poiel. Nemamiah. Ieialel. Harahel. Mizrael. Vmabel. Iahhael. Anauel. Mehiel. Damabiah. Mauakel. Eiael. habuiah. Roehel. Iabamiah. Haiaiel. Mumiah. Præſto iam ſunt ad manũ uiri optimi cum q̃bus nõ modo ab imi pectoris penetralibus clãdeſtina colloquia muſſare, uerumetiã expreſſas quoq; uoces miſcere & quemlibet ſymbolico ſuo nomĩe inuocare queatis, quãquã ſingularũ regionum præſides tñ nihil non comunicatum habentes. Tãetſi enim in mundo ſupercœleſti habitãt, at iſta nihil ominus inferiora curãt. Si enim hoc influentiis naturalibus contingit ut in cœlis commorentur, & ſimul terrena gubernent, multomagis uirtutibus nobilioribus, tenuiorib us & ſimplicioribus mũdi ſuperioris, eiuſcemodi magiſtratus pariter ſunt conceſſi, ut penetrent noſtra, & à noſtris uiciſſim penetrẽtur, Ad id utar Plotini ueſtri aſſertione i libro de Intellectu & Ideis

& ente q̄ ait. Mũdus iſte ſenſibilis uno tm̃ loco determinat. Mũdus aũt intelligibilis eſt ubiq;, ꝓinde ac ſi dicatꝙ ille hũc noſtrũ & ambiat & ordiet & cõſeruet & penetret. Aīaduertite aũt qd admiratiõe dignũ cabaliſtarũ ſapientes huc afferāt inq̄entes ita אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל .i. Non eſt tibi ulla herba aut planta inferius, cui non ſit ſtella in firmamento q̄ percutiat eam & dicat ei. Creſce. In eā iuerunt ipſi ſentētiā ſacris literis muniti ut legit in Iob cap. xxxviii. Num noſti leges cœlorũ ſi poſueris ꝓfectũ ſeu ꝓſidē uel executorē eius in terra. Nõ itaq; uos retrahāt orbis terrarũ tantę ſollicitudines ac rerũ inferiorũ curę qb⁹ ſupranoīati angeli diſpēſatiõe creatoris ſunt deſtinati, q̄min⁹ illos etiã in nouem choros ſup cœleſtium hierarchiarũ referatis. Cum em̃ angelus ſit alteritas, ſecut deus identitas, prima uero alteritas ſit binarius, recte opinabimur ꝙ ex binarii multiplicatione numerus angelorũ oriatur. Multiplicatio autē binarii cubica ſic fit, bis bini bis, & erunt octo primus cubus, Octoginta uero q̄ſq; angelos in nouem choros ſi diſtribueritis, erunt ſeptuaginta duo, tot em̃ ſũt nouies octo. Redite nunc ſi uultis per choros ad cubum, ꝑ cubum ad Tetractyn ueſtrã, quã nos tetragrammatõ, Romani quaternitudinē appellant ab ea ad binariũ, angelicã naturã ſignificantem, & ide ad unitatē Deũ Opt. Max. & experiemini certe ſi noſtrũ ſtudiũ ad angelos applicuerimus, ꝙ etiam ꝑ angelos deo iungamur Tetragramma to ineffabili Iod.he.vau.he. in q̄ primum reſplendet angelorũ iſtorũ nobiliſſima natura. Nam ſi ex quatuor illis literis יהוה quater Iod poſueritis ſicq; deſcendendo ter he. bis vau. ſemel he. mox uobis ſurget ſeptuaginta duorũ ſũma, expoſitoria noīs dei inenarrabilis & incomp̄hēſibilis ad q̄d oīa ſacra noīa referũt, q̄ꝝ ingens copia eſt, ſingula tm̃ appellatiua ſunt, hoc ſolum dei propriũ eſt & appropriatũ quare מיהוה cognoīatur. Hæc aũt ſeptuaginta duo dicunt unũ nomen ſymbolicũ, eo ꙙ intentio illorũ ſit unum Deum Opt. Max. ſignificare licet ꝑ multas & uarias rõnes angelorum, quomodo notam⁹ principē ꝑ aulicos & impatorē ꝑ exercitum. Et ea ſane uenerant atq; colunt Magiſtri Cabalæ plurimũ q̄bus deuoti hoīes miranda opantur & mirabiliora q̄ eloqui mihi phas ſit, ego tm̃ uirum doctiſſimũ in hac cauſa teſtem citabo Racanat in cõmentariis Exodi xiiii. q̄ hos characteras & has literas affirmat eſſe אותיות פורחות למעלה בעיקר המרכבה והם ממונים לעשות כל דבר בהם ופעולותיהם ידועים למקובלים: .i. Characteres uolantes ſupne in fundamento ſapientiæ ſpiritualis & ſũt adminiſtratorii ſpiritus ſeu ꝓfecti ad faciendũ oēm rem ꝑ eos, & opatiões eorum ſunt notæ Cabaliſtis, hucuſq; Rabi Mnahem Racanat, Et ſecundũ

Rabi Akiba procedũt de throno gloriæ dei, Sed ne quis uana ſupſtitiõe ductus putet ab angelis omnia humanę mortalitati cœlitus conferri ac nõ potiꝰ per angelos ab ipſa dei maieſtate ꝓoĩa fieri etiam in angelis, ut in Daniele Nabuchadnezer chaldaice teſtat וכמצביה עבד בחיל שמיא וראעי ארעא .i. Et ſecundũ uoluntatẽ ſuam facit in exercitu cœli & habitatoribus terræ. Ideo receperũt Cabalæi de libro pſalmorum pias orõnes ad deum ſeptuaginta duobus uerſibus habendas, ꝙrum unuſquiſq; nomen Tetragrammaton cũ noĩe angeli ex lxxii. cõtinet, uno haud abre excepto ꝙ principium Geneſeos indicat, eleuant aũt ꝙtum fieri poteſt aĩos ſuos iſtis uerſibus ad deum, fortiter aſcendendo de angelo ad angelum. Et ſemꝑ inter laudes dei tot & tantas ab altera ad alterã in ſublime tẽdendo. Ad illud eos iuuãt angeli, ut relicta ſeculari ſollicitudine pro captu ſuo uehant in deũ, ceu leuiſſima pluma tenuiſſimi ſpiritus adiumẽto ad ſublimia cœleſtiaq; ſuſtollit. Videte & audite orõnem uerſuum cũ tetragrammato & angelis, utrũq; eã uobis tã digito ꝙ uoce monſtrabo ſic.

S

ואתה יהוה מגן בערי כבודי ומרים ראשי
ואתה יהוה אל תרחק איילותי לעזרתי חושה
אומר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו
שובה יהוה חלצה נפשי חושיעני למען חסדך
דרשתי את יהוה וענני מכל מגוריתי הצילני
זמרו ליהוה יושב ציון הגידו בעמים עלילותיו
רחום וחנון יהוה ארך אפים ורב חסד
באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני יהוה עושינו
זכור רחמיך יהוה וחסדיך כי מעולם המה
יהי חסדך יהוה עלינו כאשר יחלנו לך
חי יהוה צורי וירום אלהי ישעי
למה יהוה תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה
הריעו ליהוה כל הארץ פצחו ורננו וזמרו
ויהי יהוה משגב לדך משגב לעתות בצרה
ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי
יהוה אלהי ישועתי ביום צעקתי בלילה נגדך
יהוה אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ
שפטני בצדקתך יהוה אלהי ואל ישמחו לי
קוה קויתי יהוה ויט אלי וישמע שועתי
ובשם יהוה אקרא אנא יהוה מלטה נפשי

ואני עליך בטחתי יהוה אמרתי אלהי אתה
יהוה שמרך יהוה צילך על יד ימינך
יהוה ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם
רוצה יהוה את יראיו ואת המיחלים לחסדו
אורה יהוה בכל לבי אספרה כל נפלאותיך
קראתי בכל לב ענני יהוה חקיר אצרה
חלצני יהוה מארם רע מאיש חמסים תנצרני
אלהים אל תרחק ממני אלהי לעזרתי חושה
חנה אלהים עזר לי יהוה בסמכי נפשי
כי אתה תקותי יהוה אדני מבטחי מנעורי
אבא בגבורות יהוה אלהים אזכיר צדקתך לבדך
כי ישר דבר יהוה וכל מעשיהו באמונה
יהוה יורע מחשבות אדם כי המה הבל
יחל ישראל אל יהוה מעתה ועד עולם
אהבתי כי ישמע יהוה את קולי תחנוני
יהוה אהבתי מעון ביתיך ומקום משכן כבודך
יהוה אלהים צבאות חשיבנו האר פניך ונושעה
כי אתה יהוה מחסי עליון שמת מעונך
שמע יהוה וחנני יהוה היה עזר לי
למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך ממני
יהוה חצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה
יהוה ישמרך מכל רע וישמר את נפשך
ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך
נאמנות פי רצה נא יהוה משפטיך למדני
אם אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדני
טוב יהוה לכל ורחמיו על כל מעשיו
מה גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבותיך
הוריע יהוה ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו
גדול יהוה ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר
חנון ורחום יהוה ארך אפים וגדול חסד
יהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו

אורה יהוה בצדקו ואומרה שם יהוה עליון
ידעתי יהוה כי צדק משפטיך ואמונה עניתני
יהוה בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה
ועתה יהוה לעולם תשב כסאר לדור ודור
סומך יהוה לכל הנופלים ווקף לכל הכפופים
יראי יהוה בטחו ביהוה עזרם ומגינם הוא
ונפשי נבהלה מאד ואתה יהוה עד מתי
ממורח שמש עד מבאו מהולל שם יהוה
צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו
יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם
ראה כי פקודיך אהבתי יהוה בחסדך חייני
עברו את יהוה בשמחה בואו לפניו ברננה
הנה עין יהוה אל יראיו למיחלים לחסדו
שובה יהוה עד מתי והנחם על עבדיך
אל תעזבני יהוה אלהי אל תרחק ממני
והתעלם על יהוה ויתן לך משאלות לבך
הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו
יהוה מנת חלקי וכוסי אתה תומך גורלי
בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ
אורה יהוה מאד בפי ובתוך רבים אהללנו
שובי נפשי למנוחייכי כי יהוה גמל עליכי

Oſtendi iam uobis optimi uiri qualibet in linea nomen eſſe Tetragrãma
ton,& tris literas angeli uel recto uel tranſuerſo ut fieri ſolet poſitas ordi
ne de tribus uerſibus Exodi xiiii. וישע ויבא ויט qs tamen Roma
ni hactenus non ſunt integre interpretati. Pſalmodian autem latini ſicle-
gũt ut ante forſitan uel ĩ Capnione de Verbo Mirifico uidere potuiſtis.
Et tu domine ſuſceptor meus es gloria mea & exaltans caput meum
Et tu dñe ne elõgaueris auxiliũ tuum a me ad defenſionem meã cõſpice
Dicam dño ſuſceptor meus es tu,& refugiũ meũ de-meus ſperabo in eũ
Conuertere dñe & eripe aĩam meã ſaluũ me fac ꝓpter miſericordiã tuã
Exqſiui dñm & exaudiuit me, & ex oĩbus tribulatiõibus meis eripuit me
Pſallite domino qui habitat in ſion adnunciate inter gentes ſtudia eius
Miſerator & miſericors dominus longanimis & multum miſericors
Venite adoremus & procidamus & benedicamus ante dñm qui fecit nos

Reminiſcere miſerationũ tuarũ dñe,et miſericordiarũ tuarꝝ q̃ a ſeculo ſũt
Fiat miſericordia tua domine ſup̃ nos,quemadmodum ſperauimus in te.
Viuit dominus & benedictus deus meus,& exaltetur deus ſalutis meæ
Vt quid dñe receſſiſti longe deſpicis in opportunitatibus in tribulatione.
Iubilate domino omnis terra,cantate & exultate & pſallite.
Et factus eſt dñs refugiũ paup̃i,adiutor in opportunitatib9 ĩ tribulatione.
Et factus eſt mihi dñs in refugium & deus meus in adiutorium ſpei meæ.
Domine deus ſalutis meæ,in die clamaui & nocte coram te.
Dñe dominus noſter q̃admirabile eſt nomen tuum in uniuerſa terra.
Iudica me ſecundũ iuſticiã tuã dñe deus meus & non ſupergaudeãt mihi.
Expectans expectaui dominum & intendit mihi.
Et nomen domini inuocabo,o domine libera animam meam.
Ego autem in te ſperaui,dixi deus meus es tu.
Dñs cuſtodit te,dominus protectio tua,ſuper manum dexteram tuam
Dñs cuſtodiet introitum tuum & exitũ tuum ex nunc & uſq̃ in ſeculum.
Bñplacitũ eſt dño ſup̃ timentes eũ,& in eis q̃ ſperãt ſup̃ miſericordia eius.
Confitebor tibi domine in toto corde meo,narrabo oĩa mirabilia tua.
Clamaui in toto corde,exaudi me domine,iuſtificationes tuas requiram.
Eripe me domine ab homine malo,a uiro iniquo eripe me.
Deus ne elongeris a me,deus meus in auxilium meum reſpice.
Ecce deus adiuuat me,& dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.
Quoniam tu es patientia mea domine,dñe ſpes mea a iuuentute mea.
Introibo in potentias domini, deus memorabor iuſticiæ tuæ ſolius.
Quia rectum eſt uerbum domini,& omnia opera eius in fide.
Dominus ſcit cogitationes hominum quoniam uanæ ſunt.
Speret Iſrael in domino ex hoc nunc & uſq̃ in ſeculum.
Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ.
Domine dilexi decorem domus tuæ,& locum habitationis tuæ.
Dñe deus uirtutum conuerte nos,& oſtende faciem tuam & ſalui erim9.
Quoniam tu es domine ſpes mea,altiſſimum poſuiſti refugium tuum.
Audiuit dominus & miſertus eſt mei,dominus factus eſt adiutor meus.
Vt quid domine repellis animam meam auertis faciem tuam a me.
Domine libera animam meam a labiis iniquis & a lingua doloſa.
Dominus cuſtodiet te ab omni malo & cuſtodiet animam tuam.
Et ego ad te domine clamaui & mane oratio mea præueniet te.
Voluntaria oris mei beneplacita fac domine & iudicia tua doce me.
Si dicebam motus eſt pes meus,miſericordia tua domine adiuuabit me.
Suauis dominus uniuerſis & miſerationes eius ſuper omnia opera eius.
Q̃ magnificata ſunt opa tua dñe nimis profundę ſunt cogitationes tuæ.
Notum fecit dñs ſalutare tuũ,in conſpectu gentium reuelauit iuſticiã ſuã.

Magnus dominus & laudabilis nimis & magnitudinis eius non est finis.
Miserator & misericors dominus patiens & multum misericors.
Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis.
Confitebor domino secundum iusticiam eius, & psallam noi dñi altissimi.
Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliasti me.
Dñs in cœlo parauit sedem suam, & regnum suum omnibus dominabit.
Tu aũt dñe in ęternũ ꝑmanes, & memoriale tuũ in gñationẽ & gñationẽ.
Alleuat dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.
Qui timent dñm sperauerunt in dño, adiutor eorũ & protector eorũ est
Et anima mea turbata est ualde, sed tu domine usque quo.
Ab ortu solis usq; ad occasum, laudabile nomen domini.
Iustus dominus in omnibus uiis suis, & sanctus in omnibus operibus suis
Sit nomen domini benedictum, ex hoc nunc & usq; in seculum.
Vide qm̃ mandata tua dilexi dñe, secundũ misericordiã tuã uiuifica me.
Seruite domino in læticia, introite in conspectu eius in exultatione.
Ecce oculi dñi sup metuentes eum, & in eis q sperãt sup misericordia eius
Conuertere domine usq; quo, & deprecabilis esto super seruos tuos.
Ne derelinquas me domine deus meus, ne discesseris a me.
Delectare in domino & dabit tibi petitiones cordis tui.
Confitemini dño quoniam bonus, qm̃ in æthernum misericordia eius.
dñs ps hęreditatis meę et calicis mei, tu es q restitues hęreditatẽ meã mihi
In principio creauit deus cœlum & terram.
Confitebor dño nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eum.
Conuertere anima mea in requiem tuam, qm̃ dominus benefecit tibi.

¶ Tum Marranus. Adeo ne inquit te una in re tantopere laborantẽ pa
timur expaciari, q ad artẽ ipsam si qua est Cabalæ toto desyderio prope
T ramus. Et Philolaus. Non est arbitror una res de qua Simon disseruit, sed
terq; quaterq; plures ac multoplurimę. Sabbathũ em̃ sabbathorũ q̊d est
requies ætherna & finis Cabalæ, post aũt qbus gradibus ad eã ascẽdam⁹
tã portarũ prudẽtię q̃ sapiẽtię semitarũ, & de noĩs Tetragrãmati expositó
ribus angelis & Semhamaphores clara nos uoce instituit. Ad hęc Simon.
Reliqua si bñ recordamini, eqdẽ nõnihil de illa digna religiõe decẽ nume
rationũ Cabalisticarũ ꝑmisi⁹ & fortasse promisi dicturũ me, faciãq; ꝑ cata
logum si me attẽte audiatis. Tũ audim⁹ cupide ambo dixere, quapropter
V ꝑge incũctanter. Mox Simon ait. Decẽ numerationes a Cabalæis עשר
סְפִירוֹת appellatas multi ex nobis multiphariã tractãt, qdã ĩ arboris
modũ, alii ad formã hoĩs, ut sæpe mẽtio fiat de radice, trũco, ramis & corti
cib⁹. Sępe uero etiã de capite, humeris, crurib⁹, pedib⁹, latere dextro & sini
stro. Eæ sũt decẽ diuina noĩa q̃ nos mortales de deo cõcipim⁹, uel essentia
lia, uel ꝑsonalia, uel notionalia, uel cõia, & noĩantur sic כֶּתֶר .i. corona,

חכמה.i.ſapiẽtia בינה.i.prudẽtia ſiue itelligẽtia חסד.i.clemẽtia ſeu bonitas גבורה.i.grauitas ſeueritas תפארת.i.or, natꝰ נצח .i.triũphꝰ הוד.i.cõfeſſio laudis יסוד.i.fũdamẽtũ מלכות.i.regnũ Supra coronã uero ponit אין סוף.i.infinitudo,& eſt abyſſꝰ.Eloquar an ſileã,Res eſt nimirũ profundę ſpeculatiõis & q̃ddã pelagus imẽſum,in q̃d oĩs nr̃a cõtẽplatio demergit & demerſa q̃dã hiatu abſorbet.An nõ me mineritis q̃tũ nouicii iã ferme oĩm nationũ theodidaſcali dies atq; noctes deſudant fere ſolum in conceptibus attributalibus,quas eorũ alii p̃fectiones in diuinis nominant, alii attributa tum negatiua tum affirmatiua tum abſoluta,tum relatiua ſeu connotatiua, q̃ facile nunc ut arbitror de libro Cabaliſtico compendii Portæ lucis,quẽ Paulus Ricius uir egregie doctꝰ quondã ex noſtris unus,nunc chriſtianus ex Rabi q̃dam Caſtilienſi collegit,& de Iſagogis quas ſcripſit in Cabalã diſcere poteſtis.Ea pariter de re magnꝰ ille Magiſter Cabalę Rabi Ioſeph filius Carnitolis librũ שערי צדק .i.Portarũ iuſticiæ conſcripſit,& ſcripſere cõmentatores circa arborem decẽ numerationũ multi multa, q̃ cauſam hanc inuolutã euoluũt, & totã fere ſacrã ſcripturã ueterẽ in has decẽ numerationes,& per eas in decem ipſa dei noĩa,& p̃ ea in ũnũ Tetragrammati nomen,redigunt atq; reducunt,affirmantes q̃ Enſoph ſit Alpha & O,qui dixit,Ego primus & ego nouiſſimꝰ.Et q̃ כתר.i.Corona regni oĩm ſeculorũ ſit fons ſine fundo & אב הרחמים.i.miſericordiarũ pater,cuius myſterium illud eſt q̃ Ehieh ſigillat per Emeth,hoc eſt eſſentiã p̃ ucritatem.Sicut nobilis ille dictator ait Eliçzer Haklir אמת חותמו.i.Emeth eſt ſigillum eius.Probat hoc ratio arithmetica quam imitantes ſi multiplicauerimus Ehieh p̃ Ehieh ſurgent quadringenta'quadraginta & unũ,q̃ ſimul ſunt אמת hoc eſt uerũ ſeu ueritas,ſicut ארני שלום .i.Dñi pax. Plura huc reducunt,ut Aleph magnũ,timorẽ dñi,lucem inacceſſibilem, dies æthernitatis,ut eſt illud,Egreſſus eius ab anterioribus a diebus ſeculi.Sic ſcribit iſignis Cabaliſta Tedacus Leui in lib.de decẽ numerationibus.Ad ſecundã aũt numerationẽ q̃ eſt ſapiẽtia referũt hęc,ex attributis aut ,pprietatibꝰ,prĩogenitura.Ies.i,ens.Lex primitiua.Iod litera prima tetragrãmati, terra uiuentiũ,triginta duæ ſemitæ,ſeptuaginta legis ſpecies,bellum,iudicium,Amen,liber,ſanctũ,uoluntas,principium,& alia id genus. Et forte mirũ eſt q̃ ſecunda numeratio dicatur principiũ,legit nanq; in Racanat excellẽti Cabalę Magiſtro circa Geneſeos initium hoc modo ואולי תשאל שהחכמה היא ספירה השנייה למה קראת ראשית .i.Et forte quæres,cũ ſapientia ſit numeratio ſecũda,quare dicat principiũ.Scriptũ eſt eñ ĩ libro Bahir אין ראשית אלא חכמה .i.Nihil eſt principiũ niſi ſapiẽtia. Cui eq̃dem recte mihi uidear reſpondere,q̃ infinitudo ipſa trium ſummarũ Cabaliſticę ar-

boris numerationū quas uos treis in diuinis ꝓsonas appellare cōsueuistis absolutissima essentia quum sit in abysso tenebrarū retracta,& immanēs ociosaq; uel ut aiunt ad nihil respiciēs,iccirco dicitur אין.i.nihil siue nō ens ac non finis,hoc est אין סוף quia nos tam tenui erga res diuinas ingenii pauptate mulctati de iis q̄ nō apparent haud secus atq; de iis quæ non sunt iudicamus.At ubi se ita ostenderit ut sit aliqd & reuera subsistat tum Aleph tenebrosum in Aleph lucidū cōuertitur,scriptū est em̄,Sicut tenebræ eius ita et lux eius,& appellatur tunc qdem Aleph magnū,qñ exire cupit,& apparere oīm rerū causa per Beth proxime sequentē literam De qua sic scribit Mnahem Racanat עלבן תמצא האות חואת פועלת חרברים כלם.i.Sic repies literā hanc scilicet Beth facientē res oēs,quapropter Aleph eandē uti propinqssimā & & fœcūdiorē literā sibi recipit,noīaturq; אב pater oīs gñationis & productiōis.Deinde assumptum Beth,rursus ablegat in uniuersitatē entium, ex infinito אין finem suum consequi desyderās,quare finalē literā Nun coniungendo Beth generat בן.i.filium quæ prima est productio in deitate,ac principiū alteritatis,unde cognoīatur ראשית.i.Principiū, tā &si est secūda emanatio ex infinitudine,hoc est secūda Cabalistica numeratio,p quā oīa facta sunt.Scriptū est em̄.Oīa in sapiētia fecisti,hoc modo primus efflux⁹ fit secunda numeratio,qa terminus gñationis est filius. Restat tertio mediū inter Aleph & Nun q̄d est Iod,nota sancti noīs יה cui⁹ ambos characteras si alternis uicib⁹ noī בן intertexueritis erit בינה intelligentia prudentia seu prouidentia,scilicet emanatio in diuinis tertia, cui attribuit Adonai,spiritus,aīa,uotū,mysteriū fidei,mater filiorū,rex sedens in throno miserationū.Iobeleus magnus,Sabbathum magnū,fundamētū spirituū,lumē mirificū,dies supma,qnquaginta portę,dies propiciatiōis,uox interior,fluui⁹ egrediēs de paradiso. Lra secūda Tetragrāmati, pœnitētia,aquæ profundæ,soror mea,filia patris mei,& alia.Hucusq; notauimus tres numerationes q̄ dicūtur a Cabalistis, teste Rabi Ishac in cōmentariis libri Ietzira ספירות חעליונות בסא אחד.i. Tres numerationes summę atq; supmæ sedes una,in qua sedet Sanctus Sanctus Sanctus dñs deus Sabaoth. Bonitati siue clementiæ q̄ est quarta numeratio,cū diuino noīe El appropriātur etiā hęc,gra,misericordia,brachiū dexterū,inocēs,dies terti⁹,ignis cādid⁹,facies leonis,pes prim⁹, Abrahā senex.Oriēs,aquæ supiores,argētū dei,Michael,sacerdos,angel⁹ in specie electri Hasmal,uestes albę,auster,& alia.In qnta numeratione seuerita tis diuinū nomē est Elohim & applicāt ei timor, ꝓprietas rigoris seu grauitatis,ꝓcepta legis negatiua,brachiū sinistrū,ignis egrediēs ab aqs,ut ī libro de creatiōe.Itē dies quart⁹,occidēs,gabriel.Ishac senex.nox.fortitudo. altare aureū,pes secundus,sanctificatio.caligo.Metattrō,aqlo spēs fusca.

Sextæ applicat̃ Eloha,ſpeculatio illuminans,lignū uitæ,uoluptas,linea media,lex ſcripta,ſacerdos magn⁹,ortus ſolis,ſpecies purpurea.Et ſcribit Tedacus Leui q⁹ de hoc loco explanant̃ ſeptuaginta nationes in terra, & ſigillum eius eſt Emeth Adonai,& uocatur pax, & forma eius figurat̃ in luna,& myſteriū eius eſt tertia litera Tetragrammati, & myſteriū hoc Pater noſter qui eſt in cœlis,homo ſupern⁹ ſeu Adam cœleſtis,iudicium,ſententia.Michael.Iſrael ſenex.Deus Iacob.Ad ſeptimã referunt̃,Adonai Sabaoth,crus,pes,colūna dextera,rota magna,uiſio prophetiæ,Moyſes &c. Octauæ conueniunt Elohe Sabaoth.Myſteriū columnæ ac pedis ſiniſtri & Booz,& inde trahitur ſerpens antiquus,diſciplina dñi,ramus,Aharõ Cherub,filii regis,molæ molentes & alia.Nonę appropriat̃ Sadai,fundamẽtum mũdi,ſion,fons piſcinarũ,iuſtus,deus uiuus.Sabbathū integrum. Medium inter cuſtodi & memento.Dies quinquageſima de Leuiathan, Aries.Ioſeph iuſtus.Salomon.iuſticia.robur.lignum ſcientię boni & mali, Fœdus dñi,arcus teſtimonii,gloria dñi,fundamentum prophetię Dauid. Redemptio.Seculum aĩarum.Reducunt̃ & ad decimam numerationem. Adonai,regnum,uita,cherub ſecundus.Speculatio non illuminãs. Poſteriora.Finis.Eccleſia Iſraelis,Sponſa in canticis canticorũ.Regina cœli. Virgo Iſrael.Myſterium legis ab ore datæ.Aquila.,Litera quarta Tetragrãmati.Regnū domus Dauid.Templū regis,dei ianua,arca fœderis,& duę tabulæ in ea.Dominus uniuerſæ terræ.Audiſtis breue rationariū decem proprietatũ ſiue notionū aut attributorū in diuinis,q̃ dicũt̃ a Cabaliſtis בלימה quod intelligunt alii בלי .i. abſq; uel p̃ter,& מה.i.qd ut ſi diceret̃ decẽ p̃ter qd,ſcilicet excepta dei qdditate. Vnde interpretari ſolẽt Belimah hoc eſſe p̃ter id q̃d eſt ineffabile, alii ab ipſo בלום פיך ולשונך מלרבר .i. coartando ſeu cõſtringendo linguã tuam ne loquaris,tanq̃ uerba ſacra q̃ non ſint uulgo prodenda. Dicẽdum nunc eſſet de angelicis principibus & dæmoniacis p̃fectis q̃s ad latera clementiæ & ſeueritatis ponunt Cabaliſtæ,rem profecto indigentẽ multiloquio,ſi non meridiem tranſgreſſi ueheremur in ueſperũ. Quis em̃ paruo in tpe tam magna exponeret? Quis triginta quinq; principes puritatis,ac ſeptuaginta principes Iſmaelis in latere numerationis quartæ tam cito abſoluere? Quis item in numeratione quinta grauitatis atq; timoris pariter triginta quinq; principes reatus,& ſeptuaginta prĩcipes Eſau tam obiter & tam p̃functorie poſſet ſatis explanare? quæ propria q̃dem uolumina poſcunt,& certe admodum lata,quare his in p̃ſentia intermiſſis procedamus ad artem.Beatitudo inq̃ cõtemplantiſſimorũ hoĩm pro electiore modo a meditatione legis hoc eſt uiginti quatuor librorũ q̃s Eſſrim Varba noĩamus diurna & nocturna pendere ſacris ex literis deph̃enditur.Scriptũ eſt em̃,beatus uir inter cætera q̃ in lege eius meditabit̃ die ac nocte,nõ

qui legat,non q̃ ſcribat,nõ qui loquatur.Sed qui meditetur,ne forte ſcri
ptio legis aut lectio q̃nq̃ terminata & deſinens,etiam beatitudinem ceſſa
re ac deſinere compellat.Sed is tandẽ q̃ cogitationes in corde ſuo illuc co
git,ut dimiſſis carnalibus,ſpiritualia legis meditetur,is inq̃ is beat⁹ eſt, cũ
corde mundo deum uidebit.Non em̃ tanta erat meo arbitratu diligẽtia
opus ad ſacræ ſcripturæ hiſtorias q̃ tã patẽt hebræis,q̃ Tit⁹ Liui⁹ latinis.
Itẽ ad mãdata & p̃cepta q̃ numerũ habent,tũ ad religiones & cerimonias
q̃ rudi ac indocto etiã uulgo uel ſepe nõ ſine uitio ac peccato p̃agũt,unde
nõ mereãt tantã beatitudinẽ q̃ corporeis ſenſibus cõſtãt,ut ad illa req̃rat
tã aſſidua,tã cõtinua, & tã diligẽs meditatio diei atq̃ noctis.Sed longe ma
ior beatitudo in theoriæ gradib⁹ ſublimioribus inueniri poſſe demõſtrat
q̃ ad legis Cabaliſticam intelligentiam uſq̃ adeo tendat ut ſpiritali medi-
tatiõe mẽtes nr̃as imbuat,& quaſi in ſimilitudinẽ ſui formet. Hanc eſſe cõ
Y iicim⁹ legis meditationem q̃ Moyſi poſt datam in igne legẽ & fractis iam
reparatiſq̃ lapideis tabulis tãdem ab ore dei tradita eſt. Primo nanq̃,ut
aſſerunt Cabalæi,deus legem ſuã in globum igneum conſcripſit p̃ ignem
fuſcum ſuper ignem candidum,ait enim Ramban Gerundenſis שבא
לנו בקבלה שחיתה בתובת באש שחורת
על גבי אש לבנה .i. Q̃z apparet nobis p̃ Cabalã,q̃ fuerit ſcri
ptura in igne fuſco ſup̃ dorſum ignis candidi. Vnde illud extat deutero
mii xxxiii. De dextera eius ignea lex eis. Erantq̃ tũ literæ ut aiunt confuſę
ac inglomeratæ,quas ſtudioſiſſimi quiq̃ ſpeculatiue intuẽtes ac diligẽter
conſyderantes ſpiritu ſancto ducti facile poſſent hinc & inde ſuſq̃ deq̃ ul
tro citro prorſus rurſus eligere legere colligere ac in uerba quælibet for
mare ſententiã in bonis bonam in malis malã ſignificantia. Deo aũt Moy
ſes edoctus in ordinẽ cunctas redigebat populo edendas,ut q̃ legis eſſent
uniuerſi ſcirent & obſeruarent,& inde lex in libros diſtincta & in arcã re
poſita eſt,ſicut ipſe recepit a dño. Artem tm̃ ordinandi & uariandi literas
& ſacram ſcripturã ad mentis eleuationẽ dulciſſime interp̃tandi a diuina
tunc maieſtate receptam,ut rem diuiniſſimã a rudibus inp̃ceptibilẽ,uulgo
non patefecit.Sed electis tm̃ Ioſue & ſeptuaginta ore ad os tradidit,a q̃-
bus poſtea ſemp̃ electiores quiq̃ receperunt,& ea receptio ,ut ante audi
uiſtis,noĩata eſt Cabala.Nonnihil aſtipulant etiã ſapientiſſimi chriſtiano
rum doctores q̃rum plurimos ego quanq̃ Iudæus tm̃ libenter in aliena ca
ſtra tanq̃ explorator irrepens legi.De noſtro enim Moyſe Gregori⁹ Na
zianzenus ille græcus cognomento magnus theologus in libro de ſtatu
epiſcoporũ ſic ait. δέχεται νόμον, τοῖς μὲν πολλοῖς, τὸν τοῦ γράμματος· τοῖς δ' ὑπὲρ
τοὺς πολλοὺς, τὸν τοῦ πνεύματος .i. Accipit legem,ipſis q̃dem multis eam q̃ eſt
literæ,ipſis aũt ſup̃ multos,eam q̃ eſt ſpiritus. Et in libro primo theologię
βούλεῖ οὕτω πλαξὶ πετρίναις καὶ λιθίναις ἐγγράφεσθαι, ἢ πάντας ἀμφοτέρωθεν πάπυρον

νόμφον ἢ μόμου καὶ τὸ κρυπτόμφον. ἐν μὲν τοῖς πολλοῖς καὶ κάτω μένουσι, τὸ δὲ τοῖς ὀλίγοις καὶ ἄνω φθαίνουσι .i. Vult ita tabulis ſolidis & lapideis cõſcribi & iis altrin ſecus propter manifeſtum legis & occultũ, illud qdem multis & inferius manentibus, hoc aũt paucis & ſurſum ꝓuenientibus. Quibus è uerbis apparet qbuſdam ualde doctis etiam ueſtris hoĩbus ꝙ Moyſes legis textũ plebi tradiderit, at myſteria parabolas & ſymbola ipſi ſibi ac pſtantioribꝰ reſeruarit. Eam Cabalæ artem in tris uias diuiſam fuiſſe accepimus, Salomonis teſtimonio ꝙ xxii. prouerbiorũ ait. Certe ſcripſi tibi tripliciter conſulto & è ſententia ut notificarẽ tibi rectitudinem eloqorum ueritatis. Sic eĩ gens nr̃a loqui cõſueuit cũ habẽda eſt Cabalę mentio ut appellẽt, eã אמרי אמת .i. eloqa ῾itatis ſcripta ſcilicet על דרך האמת .i. Secundũ uiam ueritatis ꝙd eſt Cabalæ. Hic mos fuit ægyptio & Gerundẽſi cæteriſꝙ creber. Alii uero quinꝙ Cabalæ partes exhibuerũt ut Rab Hamai ĩ libro Speculatiõis quas ita nominat תיקון ורציות ומאמר ומכלל וחשבון .i. Rectitudo & cõbinatio & oratio & ſententia & ſupputatio. Veſter Mirandulanus in nongentis concluſionibus ſcripſit his uerbis. Quicqd dicant cæteri Cabaliſtæ, ego prima diuiſione ſcientiam Cabalæ in ſcientiã Sephiroth & Semoth. i. numerorum & noĩm tanꝙ in practicam & ſpeculatiuã diſtinguerẽ. Sed Rabi Ioſeph Bar Abraham Salemitanus & Cabaliſtarũ multo maxima pars ſequunt Salomonem regẽ, in eo ꝙ tripliciter illam poſſe artem non tm̃ ſpecularí, uerũ etiam practicari plane credunt, iuxta triplicẽ rerum oĩm conditionem, numerum figurã & pondus, quippe illa quinꝙ in hæc tria reducentes. Cum eĩ totũ negociũ ſit allegoricũ, & aliud pro alio ꝑ aliud intelligat, ut ipſa ſentẽtia ſit alia pro alia. Dicemus palã, ꝙ aut dictio pro dictiõe ponit aut lr̃a ꝙ dictiõe, aut lr̃a pro lr̃a. Principio nẽpe dictio ſumit pro dictiõe, uel ꝑ trãſpoſitionẽ ꝙ metatheſis nũcupat, uel ꝑ numerũ æqualem dictiõibus incluſum. Litera ponitur pro dictione uel in capite uel in fine uel ubilibet ꝑ ſuppoſitam notam. Litera ponitur pro litera ꝑ alphabeticariã reuolutionem, plane totum, ut oĩs tandem proportio compleat arithmetica geometrica & muſica. Verbi cauſa, illud pſalmi xxi. Dñe in uirtute tua lętabit rex, intelligimus Cabaliſtice de Meſſiha dicentes. Dñe tetragrammate in uirtute tua Meſſiha rex, ſubaudiatis uenit uel opatur. Eſt eĩ Meſſiha uirtus dei & opatur in uirtute tegrãmati ad id me ducit hęc dictio ישמח cuiꝰ ſi literę tranſponant erit משיח .i. Meſſiha. Alio item in loco dominus dixit ad Moyſen, qm̃ p̃cedet te angelus meus. Exodi. xxiii. Ecquis eſt ille angelus, iuxta Cabaliſtas? dicũt alii ꝙ Michael, tranſponendo eĩ literas מלאכי fit Michael, alii accipiẽtes illum ſecundũ artis Cabaliſticę modum, affirmant ꝙ ſit Metattron, eo ꝙ deus aiebat qm̃ eſt nomen meum in illo. In Metattron aũt eſt nomen Sadai ꝑ numerũ æqualẽ utriſꝙ dictio

nibus incluſum, q̃d mirifice amplectitur Gerundenſis in loco ante citato. Cernitis iam duas Cabalę ſymbolicas uias? Quin uultis q̃q; tertio literam uidere pro dictiõe reponi? Legite Iſaiam capite lxv. Bene dicetur in deo Amen. Ecqs eſt iſte deus? Cabaliſtæ reſpõdebũt q; eſt אדני מלך נאמן .i. Dominus rex fidelis, tris em̃ has dictiones per capita, tres Iſrælitæ notabũt, ut ſcripſit Racanat Exodi xv. Quarta ſpecies & tertia Cabalæ pars eſt commutatio literaria, ut dictio certis literis ſcripta ſymbolice deſignet aliam dictionẽ p alias literas compoſitã, & fit per alphabetica riam reuolutionẽ iuxta librum creationis Abrahæ uariationibus uiginti duabus, ſecũdũ q; ibi tot alphabeta legunt. Exemplũ p̃bet nobis Mazpaz nomen dei q̃d literis his quatuor conſcribit מצפץ de q̃ Mirandulanus ueſter ſic ait. Nomen dei quatuor literarũ q̃d eſt ex mem. zade. pe & zade regno Dauidis debet appropriari, cunq; illud in ſacræ ſcripturę textu plane non legatur, cuius nam rogo eſſe ſymbolũ p̃hibebitur? Reſpondẽt Cabaliſtæ, q; ſit ſymbolũ atq; ſignaculum Tetragrammati ineffabilis & procedit ex alphabeto ultimo q̃d eſt uigeſimum ſecundũ libri q̃ noĩat Sepher Ietzira, diciturq; Ath bas, illic em̃ commutant iod pro mem, & he pro tzade, & vau pro pe, ut ſit Mazpaz Adonai Iod he vau he. Dixi mõ ad artem p̃tinentia q̃ fit uel tranſuerſis uel tranſpoſitis uel commutatis dictionibus, ſyllabis aut literis, ſecundũ quatuor rõnes q̃bus ſcripturarũ ſenſa ingenioſe ac artificioſe allegorizãtur. Nam de iis quæ ſine arte conſtãt & ſola traditione fiunt Atechna, ſatis ſup̃q; uos feci certiores, quanq̃ ante ipſi ambo q̃ ueſtra profeſſio eſt haud parum multã de illis cognitionem proprio ſtudio adepti eſtis q̃ ſcilicet modo ſimplicia de compoſitis & ſuperiora de inferioribus abſtrahãtur, ac fere oĩa in mũdũ intelligibilẽ aut ſup̃ ſup̃mum & incomp̃abilem referãtur. Poſſunt & pietatis argumenta non nulla ſæpe nobis legendo ſanctas literas in mentẽ uenire q̃ ad diuinorum admirationẽ primũ, ac etiã tũ in amorẽ eorũ nos alliciãt, nec tñ certa quæuis arte tradi queant, ut q; Gabriel fortiore ſit uirtute q̃ Michael, qm̃ de eo legitur in Daniele duplex uirtus uolando uolans. De Michael aũt ſolũ q; uenit in adiutoriũ, quare inter intelligentias Gabriel philoſophice uirtus reputatur intellectus agentis, & Michael uirtus intellectus paſſibilis. Ita ſcribit Rabi Leui Ben Gerſom q̃ a latinis noĩatur Magiſter Leo de Banolis. Plurimũ cõferre mihi uidetur, Philolaus inquit, ad artem Cabaliſticam optime Simon id q̃d tu Atechnon appellas, niſi em̃ habeant in manibus reuelata maiorũ q̃ recte q̃dem ſub artem cadere non putas, eſſet oĩs q̃tumcunq; temeraria oĩbus conceſſa exponendi licẽtia & uertendi ſacrã ſcripturã q̃rſum q̃ſq; uellet, quẽadmodũ accepimus uulgarios q̃ſdam ſophiſtas agere ut hac ętate uideantur ſuis ſyllogiſmis illa ſanctiſſima diuini ſpiritus oracula prope in publicũ contemptũ adduxiſſe. Nunc aũt qñ ad

reuelata ſunt (ut arbitror) applicanda uniuerſa, ducitur quędã linea, quã
ultra citraq; nequit cõſiſtere rectum, ut q̃ artis ſint, opa peſſimorũ hoĩm
non uergant ad inertiã. Tum Simon. Aperte uera p̃dicas inquit, fere nãq; C
eſt aliud nihil q̊d plus erranter ad ſenſa cuiuſq; retorqueatur q̃ oracula,
tametſi non id ſemp malicia fit, ſed plus ſæpe ignorantia, quis em̃ dedita
opera piaculum ĩ ſacra cõmitteret? Ita Saul q̊ndam uerbi ambiguitate de
ceptus errauit ab oracuło, cum promiſiſſet deus Exodi xvii. אמחה
את זכר עמלק .i. Delebo memoriã Amalek, credens ſi mares ab-
ſtuliſſet ſatisfieri p̃cepto, qm̃ זכר maſculũ ſignificaret. Deus aũt magis
deleri memoriã Amalek per hoc uocabulum זכר uoluit q̊d memoriam
q̊q; deſignat. Nondum em̃ erat ſcripturæ diſtinctio p puncta & accentus
q̃ ab annis Ezrę primũ cœpit. Ergo זכר ſine punctis & memoriã & ma
ſculum enuncians Sauli occaſionẽ dedit ruinæ. Ad hęc Marranus. Conti
git & Italis & græcis ſimile de uerbo φως q̊d & hoĩem ſignificat & lumen
Vnde q̊ndam ſaturnaliorũ cultores amphibologia decepti hoĩem aliquẽ
q̊tannis Saturno immolarunt, cum æque ſacrificiũ illud iuxta oraculũ ac-
cenſis luminibus fieri potuiſſet ut placaret Saturnus. Sic em̃ gens illa tam
ſtulta poſtremum Hercule mag̊iſtro reſipuit. Et miſerandũ eſt etiã ætate
noſtra q̃tum ſtolidi hoĩes & ſupbi quidam ſophiſtæ imperitia linguarum
errent, q̊d eſſet tñ ferendum, niſi ſe non erraſſe contenderent, & mõſtran
tibus uiam nõ etiam uſq; ad internecionẽ inuiderent. Sed o noſter dux ar
tem Cabaliſticã cui⁹ exordiũ inchoaſti proſequere plenius. Tum Simon, D
Artem hanc rebus cõſtare tribus inquit, peritiorũ ut diximus opinio eſt:
Primũ numerorũ ſupputatione q̃ גימטריא .i. Geometria noĩatur,
quaſi terreſtriũ characterũ inuicem numeralis dimenſio, q̃ tñ pendeat ab
arithmetica illa ob abſtractam ſui ſimplicitatẽ nullis ſenſibus tractabili, &
ideo ne nouiciorũ q̊dem artificio rudi ſubiecta. Potius igit̃ nuncupata eſt
prima pars Geometria q̃ arithmetica q̃uis utrunq; reuera unũ & idem in
hac arte ualeat. Deinde tranſmutant̃ q̃nq; ſyllabæ ut ſit & tranſmutata di
ctio aut conuertitur uerbũ ſimpliciter. Secundo q̊ litera ponitur pro dicti
one & appellatur Notaria cũ ab apicibus notariorũ, qm̃ ibi quęlibet litera
in culmine notatur, ut ſit alicuius integri uocabuli ſignum. Tertio cõſiſtit
hæc ars in literarũ mutuatione, cum altera pro altera ingenioſe locatur, &
appellatur commutatio, q̃ factũ eſt ut Rabi Ioſeph Minor Salemitanus li
bros de hac arte a ſe conſcriptos Hortũ noĩauerit, id eſt גנת propter
ternas huius dictionis literas, quarũ ſingulæ ſingulas portiones artis Ca-
baliſticę deſignãt. Nã gimel ſignificat גימטריא Nun נוטריקון
Thau תמורה Vt ſint partes toti⁹ artificii hæ גמטריא .i. Arith
metica נוטריקון .i. Notaria cũ quaſi notatoriũ, & תמורה .i. Cõ-
mutatio elementorũ. Huic titulo allegat autor uerſum Salomonis capite

ſexto Canticorum. Deſcendi in hortū nucis. Pro prima itaq; parte exordi
ar ab eo q̄d eſt principium. Et ſcribitur in Zacharia q; dñs Tetragramma
tus erit אחד .i. unus, & nomen eius אחד .i. unum, forte multo uerius
dominus deus erit Aleph. i. principiū, ut uos grēce dicitis Alpha & O, &
D חד .i. unum, ut q̄ ſit principiū unius. Ipſe nanq; ſupra oēm unitatē & oīs
unitatis ſempiterna origo eſt. Et forte non dicitur unum ſicut non dicitur
ens, qm̄ eſt ſupra omne ens a q̄ emanat quicq̄d eſt. Vnde a contēplantiſſi
mis nominatur אין id eſt non ens, ut legitur Exodi xvii. חיש יהוה
בקרבנו אם אין .i. Num eſt ens Adonai inter nos an non ens?
Legit aūt in libro de Via fidei & expiationis, q; ſit utrūq; חיש ואין
.i. Ens & non ens, qm̄ ea q̄ ſunt, et ea q̄ non ſunt, ex ipo ſunt, & poſt ipſum
ſūt. Ita q̄q; nō unum eſt, qm̄ oīs unitatis cauſa eſt, & unitas poſt ipſum eſt,
& nihil eorum eſt tam quæ poſt ipſum ſunt q̄q; q̄ nō, ſunt, ut in libro Spe
culatiōis. Rabi Himai qui poſt multa ſicait שבלם נאצלים
מאחדותו והוא אינו דומה לאחד .i. Q; oīa ea de
riuantur ab unitate ſua & ipſe nō eſt ſimilis ipſi uni. Neq; id ſolū noſtri fa
tentur uerū etiā aſſeuerant Marrane ueſtri pariter q̄s eſſe ſapientiſſimos
probatis. Dionyſius em̄ Areopagita in libro de Myſtica theologia eidem
ſententiæ de deo ſubſcripſit his uerbis οὔτε ἀριθμός ἐστιν οὔτε τάξις, οὔτε ἕν, οὔτε
ἑνότης .i. Deus neq; numerus eſt, neq; ordo, neq; unū, neq; unitas. Quid
tandē eſt? Reſpondit Hieroni Simonides, q̄to magis cogito tanto minus
intelligo. Et mihi accidit ſimile, cum exactis oībus creatis aſcendero ſupra
omne ens, nō inuenio aliud q̄ infinitū pelagus nihilitudinis, & fontē oīs
entitatis ex abyſſo tenebrarū manantē perenniter. O altitudo. O profun
E ditas, O noſtra infirmitas. At ſatis ūideri debet id nos de illo noſſe q̄d ipe
nobis de ſe reuelauit, quia ſit principiū hoc eſt Aleph, & Tetragrāmaton
q̄d p aleph ſignificatur, notatq; eſſentiā diuinā, nihil utiq; aliud q̄
F uidelicet. eſt. q̄d certe propemodū erit idem cum eſſentia יהוה Nā pro
pter æqualem ualorē ſcriptura utrunq; coniunxit tanq̄ eius q eſt primus
& ultim⁹, Exodi ix. חנה יד יהוה הויה .i. Ecce manus Tetragrā
mati hoiah, quaſi eſt, ſcilicet finis opum & miraculorū dei, ut patet in decē
plagis ægypti. Nam alibi ea dictio ſic non inuenitur. Indicat aūt Salomōis
Trecēſis teſtimonio inſtantē eſſentiā. Q; uero Tetragrāmaton a lod cœ
pit, plane noſtri cauſa factū eſt, ut agnoſcamus ipſum eſſe punctū infinitū
& oīs numeri hoc eſt rei cuiuſcunq; complementū. Iod em̄ decē ſignificat
Et in reſolutiōe noīs tetragrāmati eſt litera decīa ſic יהוה יהו יה י
Vbi poſt Tetragrāmaton repitur יהו q̄d eſt ſymbolū ipſius Ehieh, hoc
eſt entis p æqualitatem numeri. Et nihilo q̄q; minus ſignificat eſſentiam
creatoris, ut Exodi iii. Ehieh miſit me ad uos, non illa q̄ immanet ſed quæ
fluit extra. Eſt em̄ ſigillū dei יהו q̄ Ehieh ſigillauit mūdū, & dī אמת .i.

uerum

uerum,quippe q̃d in ſe ipſum arithmetice multiplicãdo naſcit. Tum ſeq̃t יה nomen eſſentiæ meriti ac retributionis,ut in pſalmis. Si iniquitates obſeruaueris Iah. Tria igit̃ noia eſſentialia in Tetragrammato cernitis. Ineffabile notat eſſentiã primã. Ehieh eſſentiam in rebus,& Iah eſſentiam in meritis,& p̃dicant̃ in eo q̃d quid eſt,Idq; appellatur מה .i.quid. Nam Tetragrammaton יוד הא ואו הא per æqualitatẽ numeri ſignificat מה utrunq; em̃ continet xlv. Cunq; dixiſſet Moyſes. Quid nomen eius,q̃d dicã? reſpõdebat̃ ei. Ehieh. Deinde cõſydera diligẽter ſpũs ſancti uerba q̃ haud fruſtra ponunt̃ in eodẽ Exodi iii. לי מה שמו מה .i. Mihi q̃d nomẽ eius q̃d? Et uidẽte lr̃as terminales eorũ,habebitiſq; qua triliterum ineffabile יהוה cuius principiũ eſt Ehieh. Mediũ Iah, Finis infinitudo. Partes em̃ eius ſunt יהו יה י quas diuidemus in tria interualla. Primum eſt י ה Secundũ ו יה Tertiũ יהי Oia ad eſſe ac eſſentiam deſeruientia. De Iah legitur Exodi xv. Fortitudo mea & laus Iah. De ויהי eodem in loco. Et factus eſt mihi in ſalutẽ. De יהי Geneſis primo Fiat lux. Hęc ambo uerba nouiſſima plurimũ ad mundi opificiũ & rerum exiſtentiã contulerunt,ut יהי אור ויהי אור Fiat lux,& facta eſt lux. Et erat ueſper,& erat mane. Fiat firmamentũ,& ſit diſtinctio, & factũ eſt ita. Congregent̃ aquæ,& factum eſt ita. Germinet terra,& factum eſt ita. Producat terra,& factum eſt ita. Fiant luminaria,& factũ eſt ita. Semp addito eo,& factum eſt ueſper & factũ eſt mane. His omnibus(ut reuera ſint) deph̃endimus ineſſe ſeminaliter & occulte nomen ineffabile. Solũ uero Elohim.i.deus,in illis ſex diebus exp̃ſſum cernimus. Sed cum iã mundus appareret eſſe pfectus,poſtq; uaria & admiranda diuiniſſimarũ uirtutum opa conſummata,tandẽ pro merito triũphus eſſet celebrandus,& feſtus dies indicendus,ecce cum Elohim Tetragrãmatus rex regũ & dn̄s dominantiũ inceſſit,& dictum eſt tum primũ. Iſtę ſunt gn̄ationes cœli & terræ qn̄ creatæ ſunt in die q̃ fecit Tetragrãmatus Elohim cœlũ & terrã, Hic Tetragrãmaton publice auribus oim creaturarũ primo intonuit,q̃ intelligimus clementiam dei cũ iuſticia,nam in q̃cunq; loco ſacræ ſcriptuę Tetragrammaton ſibi iungit Elohim,ibi proprietatẽ animaduertimus clementiæ ſimul & iuſticiæ. Componit̃ qn̄q; cum אדני ut in oratione Habakuk. Tetragrãmatus Adonai fortitudo mea,& nos ſic legendo, uirtutem Tetragrammati deſcẽdere intelligimus ad ipſum Adonai prolatũ Sin ordine conuerſo repitur Adonai Tetragrammatus,ut Geneſeos xv. Adonai Tetragrãmate q̃d dabis mihi? tum mente cõcipimus q; numerationes hoc eſt diuinę proprietates ab inferiore ad ſupius aſcendentes,ſup̃mam lucem app̃hendant. Fit & qn̄q; ut repiatur iunctum nomen El. Pſalmo Cxviii. El tetragrãmatus & illuxit nobis,& ſignificat clementiã. Haud abſimiliter cum additur Elohim,& dicitur ſic. El Elohim Tetragrãmatus

locutus est & uocauit terrã. Psalmo quinquagesimo. tum denotat nomen ineffabile gratia & seueritate uestitũ. Aliqñ legitur idq; tm̃ in prophetis & Hagiographis. Tetragrammatus Sabaoth psalmo xlvi. Tetragrãmat⁹ Sabaoth nobiscũ, susceptor noster deus Iacob. Insinuatq; hoc modo proprietatem iudicii. Atq; ideo prophetæ isto more increpãdo ad seueritatẽ utuntur. De huiuscemodi explanationibus ꝑquirere latius poteritis in libro Portæ lucis, & multo latissime in libro Portarũ iusticiæ Rabi Ioseph Carnitolis. Adhuc & de tredecim eiusdem tetragrãmati proprietatib⁹ q̃s legislator Moyses inuocauit Exodi xxxiiii. in hanc sententiã. Tetragrammate dñe deus misericors & gratiose, longanimis, multæ clementię, & uerus, custodiens misericordiã in millia, tollens iniqtatem, ꝑtransiens scelus, atq; peccatum, & innocens non innocentabit̃, uisitans iniqtatem patrum sup̃ filios & sup̃ filiorum filios in tertiã & quartã progeniẽ. Vos hic appello uos optimi uiri, hoc em̃ dicere libet certe sine falso, qm̃ multis & studiis & uerbis esset opus ei q cũcta nois tetragrammati mysteria publicare uellet, cuius ne finis qdẽ ullus reperitur unq̃, sicut nec substãtiæ dei. Obmisso itaq; noie proprio essentiæ diuinę, ostendam deriuata numero pauca. Sic em̃ fieri cõsueuit ut pro grã-maticorũ decreto appellatiua de propriis formemus. Sũt aũt hæc אל אלהים אלוה q̃rum unumq̃dq; originem suam ex ineffabili tetragrãmato sortitum est q̃d literas cõtinet quatuor, ecce quatuor, & designat xxvi. ecce uiginti & sex, q̃ oĩa sunt unũ dei symbolum, ecce unũ. Iunge singula uidelicet quatuor, uiginti sex, & unũ, & fit אל cui si addideritis terminationẽ tetragrãmati דת nasceť Eloha. *Nunc de Elohim sic dicit̃* q; eius Mem nõ est rei significatio, sed grammatica inflexio, q̃d inde apparet. Nam si ꝑ affixum aut regimen consequẽtię legendũ illud fuerit, haud dubium quin Mem litera carebit, ergo si principio tetragrammati Iah ordine conuerso El addideritis, mox fit Elohi, & assumendo declinationẽ grammaticã q̃ est Mem in fine pronunciabit̃ Elohim, q̃d & sæpe per literas ineffabilis scribit̃, & Elohim nihilominus punctatur. Est aũt in Cabala frequẽs ordinis conuersi usus, & magna eius uirtus uirtutisq; laus, cum q̃quomodo syllabæ transponant̃ q; absq; diminutione tñ eædem manent literę, licet sæpe non eædem significationes, cuius rei Abraham in libro Ietzĩra meminit cum ait זכר ונקבה זכר באמש ונקבה באשם .i. Marem & fœminã, marẽ in Emes, & fœminã in Esem, ubi trãs-positio literarũ, rei q̃q; mutationem indicat. Verbi causa אל & לא .i. deus, & nõ, Quod cũ aliás frequẽti sit ĩmore, tñ hoc est uehementer admirabile in hoc nomĩe ineffabili, q; eius literæ q̃tumcunq; hac illacq; ꝑuertant̃, semꝑ unam & eandẽ rem significãt. uidelicet esse ac essentiam dei q dixit. Ego tetragrammatus & non mutor. Quod isto uobis usu erit manifestius. Resoluat̃ tetragrãmaton nomen in

duodecim uariationes (nec em̃ poterimus ultra proficiſci) tunc quicqd in uentum fuerit nulli alii niſi eſſentiæ deſeruiet, cuius ſymbola ſunt hæc. יהוה יהו יהה הוי היה אהי הוה יה ה׳ Duodecim igit iſta noia, unū nomē apud Cabaliſtas cenſentur, tanq̃ unius rei ſignificatiuū, quanq̃ ſunt duodecim expoſitoria, q̊rum ſingulis applicant de ſacra ſcriptura unã clauſulam q̃ illud apte p notariacū referat, non expoſitionis ſed memoraculi tm̃ loco ne ſubeat eius obliuio, ut ſi dicerem. Attẽde et audi Iſrael hodie, q̊d legitur Deuteron. xxvii. hebraice ſic שמע ישראל היום horū quatuor uerborū capita notabitis & facient הויה q̊d nomen eſt eſſentiæ atq; reſolutio Tetragrãmati, pariter de cæteris fiant cætera. Sed maneamus tantiſper in prima Cabalæ ſpecie, dum adhuc quædã cognitu neceſſaria uiderimus. Iã em̃ q̊d dixi, de ſecunda parte ſumendū fuit, aggrediamur aũt hanc artẽ ſi uultis mẽbratim cæſimq;, modo ne diu in unoq̊q; immoremur ut diurna opa cū die tranſeat. Quin id q̊d prius tetigi nūc iterum breuiuſcule citabo ut firmius hæreat, q; deus ante creationẽ ineffabilis, in creatione noiatus eſt Elohim, & poſt creationẽ habitans in mundo tanq̃ in templo ſuo dicitur אדני Adonai. Vnde illud legit̃ Pſalmo xi. Tetragrammatus in templo ſancto ſuo tetragrãmatus in cœlis thron⁹ ei⁹ ut qui dn̄atur in op̃ib⁹ ſuis. Nam ipſe eſt ut ſcriptura dicit Deuteronomii x. Dii deorū & dn̄i dn̄orum El magnus, quare templum Cabaliſtice nota eſt Adonai & cõuer ſa uice p æqualitatẽ numeri. Perinde atq; in Adonai אדני tanq̃ in ſuo היכל .i. tẽplo adorandus ſit ineffabilis tetragrãmatus, & deus in deo amandus, iuxta triplicẽ mundū. Ieremiæ vii. Templum dn̄i, templū dn̄i, templū dn̄i. Reſtat aliud nomen appellatiuū שדי .i. Sadai. Exodi vi. Ego tetragrãmatus, & apparui Abrahã Ishac & Iacob p El Sadai, & nomen meū tetragrãmaton non feci ſciri eis, ubi ſolū hoc appellatur nomẽ ſuū q̊d eſt ineffabile, q; hoc tm̃ eſt ſummo deo propriū quatenus ipſe eſt nihil eorū q̃ ſunt, ſed ſupra oĩa eſt, non habens reſpectū extra ſe. Cætera ſunt etiã aliarū proprietatū & relationū appellatiua, ut Sadai, q̊d latini uerterũt dicentes oĩpotens, ſed aptius hebraice ſignificatur Sibi ſufficiens, ſe contentus, & nullius indigens, q̊d græci rectius αὐτάρκης ĩterpretantur. Nam ש id eſt q;, & די ſufficit uel ſatis eſt, grãmatice dicimus Cæterū ſi audieritis ſolitarie in ſacris uocari שם .i. nomen, confeſtim Tetragrammati uobis in mentẽ ueniat, q̊d κατ' ἐξοχὴν & hyperbolice nomẽ dicitur ſuper omne nomen q̃tumuis in ſermone quotidiano rei oĩs ſit q̃ habeat exiſtentiam. Sadai aũt qm̃ non eſt ei opus alterius adiutorio, ideo patribus in El Sadai hoc eſt in forti qui ſe ipſo contentus ſit Tetragrammat⁹ apparuit ut qui per ſe ſufficiat miracula & prodigia facere, non aũt fecit illos ſcire q; nomen Tetragrammaton ſit illud nomen in quo poſſit homo

tanquam cooperator & delegatus a deo efficere miracula, de hoc aperti9 in Capnione de Verbo Mirifico. Eſt præterea ipſius Sadai miniſtratori9 ſpiritus Metattron per æqualitatem numeri ſic nominatus, qui dux & mõ ſtrator uiarum eſſe perhibetur, quod poſtea ſi me commonueritis tracta/ bimus apertius, Accedit aliud nomen Sabaoth quod hebraice ſic legitur צבאות & ita dicuntur exercitus, quorum primus eſt intelligẽtiarum omnino ſeparatarum & angelorum. Secundus motorum orbium & aſſi/ ſtentium uirtutum. Tertius animarum corpora informantium, & non in/ uenitur niſi poſt nomen dei. Vnde tripliciter quoq; legitur Sanctus San ctus Sanctus Tetragrammatus Sabaoth. Iſaiæ ſexto ac aliis in locis ſimili/ ter. Omnis igitur primæ partis Cabalæ ſtatus qua procedat inſtitutiõe au diuiſtis. Nam cum totus in ſacrorum uerborum commutatione conſiſtat & quælibet uerba bifariam alterentur, neceſſario fatebimur ei parti duas ſubeſſe ſpecies, alteram quæ ſit ſyllabarum aut dictionum tranſpoſitio, al teram numerorũ, æqualitas. Vt ſi uerbi cauſa legero Iſaiæ quadrage/ ſimo מי אלה ברא Id eſt. Quis hęc creauit? & Cabaliſtice trãſ ponam duo, hęc, cõuertãq; in אלהים tũ, actu redibit exordium Ge/ neſeos ברא אלהים pro מי אלה ברא ut ſtet ſententia, qs hæc creauit? Deus creauit. Et Ezechiel ſedit ad fluuium Chobar. i. ad influ entiã cherub, tranſponat em̃ כובר & fit ברוב Et Noh e inuenit gra tiam. Geñ. vi. conuertendo em̃ נח fit חן Similia cũcta eueniunt p̃ meta theſim propter literarũ primariã confuſionẽ q̃ in igneo globo apparuerat ut licuerit quaſi de chao literas educere atq; eas hinc & inde legere, pror ſus rurſus, ita primæ partis ſpecies prima conſummatur. Nunc ipſe mecũ cõſtitui acceſſu mẽbri alterius de parte prima nõnihil exẽpli gratia mõſtra re, ut p̃noſcatis rem liquidius & firmius q̃q; memoria teneatis. Legitur de Iſhac & Rebecca xxv. Geneſeos ותהר רבקה אשתו .i. & cõce pit Rebecca uxor ſua. Ex quo diuinare cõmodũ nobis concedit qdnã Re/ becca cõceperit? Quin certe ut uerba indicãt cõcepit Rebecca אשתו Vos aũt conſyderate uiri doctiſſimi ecq̃d ſit אשתו In hac primæ par/ tis ſecunda ſpecie per גימטריא .i. numerorũ cõmenſurationem, re perietis iuxta æqualitatem numeri ſignificare אש וקש id eſt Ignem & ſtipulam, utrunq; enim in ſe continet ſeptingenta & ſeptem, concepit ergo Rebecca ignem & ſtipulam quod ſacra comprobant eloquia teſte Abdia qui ait. Et erit domus Iacob ignis & domus Eſau ſtipula. Similiter quando audimus legem fuiſſe latam in ſapientia חכמה Videamus quæ ſit illa ſapientia quæ ad legem ferendam congruat. Et certe ſunt edicta & interdicta, iuſſiones & prohibitiones. Symbolum autem eſt חכמה Id eſt. Sapientia omnium mandatorum dei, cum enim qua/ tuor illius uocabuli elementa de propriis ſcripturis pronunciaueritis,

חיתכתמסחי cõflabitur ex eis numerus ſeſcentorũ & tredecim mandatorũ dei q̃ doctores uoſtri תורה appellant. Ad ſummum in hoc genere ſpeculationis primo legis characteres elementa & literas in cõfuſo fuiſſe repoſitas,& hac atq; illac legibiles,memoratu dignũ erit.Secũdo nullis accentibus aut punctis diſtinctas. Tertio ſingulas alphabeti literas primordiales certũ ſignificare numerũ, etiã q̃nq; terminales,quas longe poſt ille prudens Ezra ſimul cũ pũctis adinuenit.Nam primitiuę ſunt duę ac uiginti q̃bus ſolis ab initio ſcriptura oĩs depicta extitit,quas uſq; ad hęc tpa Cabaliſtę locant & diſſocant pro cuiuſuis iucũdę contẽplationis amœnitate. Vltimo eſt nobis intentanda uniuerſalis hæc meta q; tametſi Cabaliſtæ ſit officiũ,aliud legere ac aliud intelligere,tñ inuiolabiliter iſtũ q̃ſq; obſeruet canonẽ,in bonis bona,in malis mala,ne albo nigrũ applicet aut diem nocti. Tum Marranus.Id genus artis ,inq̃t haud ſecus cogitauero q̃ ſi q̃s Dorotheũ aliquẽ appellauerit pro Theodoro, aut pro Nicodemo Demonicũ,ſiue pro Demophilo Philodemum.Sicut græci dicere ſolent σωματόφιλον καὶ φιλοσώματον. Ad hæc Simon ait.Certe id q̃d dicis nonnihil quadrat,ſed exẽpla enumerãdo admodũ breui fatigaberis propter aliarũ linguarũ inopiã q̃ ad hebræam tanq̃ oĩm linguarũ fontẽ compatę paupes ſunt & egeſtatis ſuæ impatientes ut q̃ & reliquarũ nationũ aſciſcant idiomata.Nec eñ plenũ numerũ accipiunt,nec cõpoſitionẽ utilẽ admittunt. Quapropter ars iſta in alterius gẽtis ſermonẽ traduci minime poteſt. Q̃ niſi uos pariter hebraice peritos noſſem,fruſtra hæc de Cabala q̃tũlibet paucula uobiſcũ egiſſem,aut iam acturus eſſem.Sed propere accedamus ad ſecundã huius inſtitutionis partẽ q̃ גרטריקון dicitur.i.notariacum q̃d eſt conuentũ q̃ddã dam receptũ inter Cabaliſtas ut literæ ſingulariæ ſine coagmentis ſyllabarũ certa uerba deſignent,quẽ admodũ notariis & actuariis eſt in more,& quondã belli ducũ furtiua ſcripta literis unicis incondite repoſitis arcana mentis protulerũt.Eſt adeo Probi grãmatici cõmentarius ,ut ſcribit Aul.Gellius,ſatis curioſe factus de occulta literarum ſignificatione,haud aliter forte in huius artificii proſecutione fit q̃ ſi q̃ paciſcantur inter ſe Iod literã,propter indiuiſibilis puncti figurã ineffabile tetragrãmatõ q̃d uul- go dñm interp̃tamur notare.Sicut & illud ipſum propter tres עליונות.i.ſummitates ĩ decẽ numerationibus q̃ ſunt una & eadẽ עטרה .i.unũ diadema tribus punctis ſignare ſolẽt.Aiunt eñ Cabaliſtæ בי לסוד וה כותבין השם ג יודין בזה ׳׳ .i.Q̃ ad myſteriũ hoc ſcribunt nomen tribus Iod,uti hoc ׳׳ Vbi unicum quatriliterũ tribus unicis Iris cõſcribit,q̃d uſu q̃tidiano approbat.Fuit & quondã in diebus Antiochi Eupatoris Iudas Mattathię filius. Bellator nobilis & dux belli pro legib⁹,tẽplo,ciuitate,patria & ciuibus Iudæorũ acer.

rimus,contra qs cū iam Antiochus & illius oīs exercitus irruerēt,dedit Iudas angelo monitus cōmilitonibus ſuis ceu belli teſſerā hoc nobile ſignū מ נ ב י ut ſe quatuor his literis fortiter in pugna exhortarēt, promittēs ꝙ futurū eſſet ſignū uictorię dei,ꝙd Iudęorū milites aīo lęto i uim magnę cōſolatiōis acceperūt,& ſub eo ſignaculo ualide pugnātes interfecerūt in caſtris Antiochi uirorū quatuordecim millia & ingentē numerū elephantorū cū iis q ſuppoſiti fuerāt.Quo factū eſt ut priceps belli Iudas ſic antea dictus,deinceps ab oībus Machabai cognoīaret,eo ꝙ hi quatuor characteres ſyllabice ita ſonarēt.Cūq; tāta eius ſigni uirtute totſe crederēt plio rū uictores fuiſſe,admirati ſunt tribuni militū & ſapiētes in Iſrael rogātes Iudā qnā modo tot triūphi ſub hoc eis dato ſigno cōtigiſſent? & reſpōdit Iudas Machabęus in iſto ſigno pſentiā eſſe dei oīpotētis ineffabilis. Oſtēditq; illa ỿba Moyſi Exod.xv.dicētis מי כמוך באלים יהוה .i.Quis ſicut tu in fortib9 tetragrāmate.Hi nāq; quatuor characteres hæc uerba deſignāt tanq; eorū initia,ubi Iod ſignificare nomē tetragrāmaton plane deprehēdit,ac eſſe reuera מ נ ב י diuini noīs lxxii.literarū p æqualitatē numeri memorabile ſymbolū.Eo cōmoti q erāt de Iudę exercitu iterū pugnātes proſtrauerūt nō min9 triginta qnq; millia ut ſcripta indicāt, pſentia dei mirifice delectati & patria uoce oīpotentē dīm tetragrāmatō bīndicētes.Hinc ergo itelligitis uerbū qddā totū,p unā poſſe literā ſignificari uel ſi ea demū ſtet ſingulariter,uel uerbū qdlibet aliud collectiue pficiat.Sicut tota dictio fert integrā pariter orōnem notare,ut Danielis v. מנא תקל פרסין .i.Numerauit,pōderatū eſt, diuiſum eſt. Quæ qdē hoc illi Nabuchadnezer repſentarūt.Numerauit deus regnū tuū & cōſummauit illud.Pōderatū eſt ī ſtatera & inuentū eſt deficiēs.Diuiſū eſt regnū tuū & datū eſt Medis & Perſis. Aut igit una dictio p lras diſperſa plures efficit,aut multę dictiōes p certas eaſq; lras retractę unā colligūt,hīc ex multis unū & ex uno multa.Quod ne utiq; mirū eſſe oſtēdit duorū monoſyllaborū frequēs uſus ut aiūt Maronē ſcripſiſſe ī carminib9. Eſt & nō cūcti monoſyllaba nota frequētāt,iis dēptis nihil eſt hoīm qd ſermo uolutet,ergo tota ferme oīm hoīm colloqa,eſt & nō,ſignificāt.Q; obrē in hac arte qs dubitare uelit una litera dictionē ītegrā,& una dictiōe orōnem extēſam,atq; uerſa uice ſiliter una orōne dictionē aliquā electā & intētatā notari poſſe. Vnde oritur occulta quædā & admirabilis epiſtolarū techno logia,quam ſæpe imitatus ego, in grauibus periculis & ſummo rerum diſcrimine lingua germanica,per epiſtolam ſcripſi quæ a latino uiro in Thuſcia uel Ethruria cognoſci deſyderabā, & cōuerſo more ſcripſi latine qd alemanū hoīem latinitatis imperitū ſcire uolui.Accipiatis hoc uelim qcqd tñ illud eſt grato aīo & ſenſibus imis res eſt nō parua diligēter reponatis.

Vſu aũt nobis ueniunt ſi rite operemur huiuſce generis literæ quatrifariã
aut eñ ſumũtur ab initio uerbi ad aliquid aliud ſignificandũ, ut in exorſu H
Geneſeos יום הששי ויכלו השמים .i. Dies ſextus & ꝑfecti
ſunt cœli, ecce Tetragrammaton, aut a fine cuiuſcunq;, ut pſalmo primo
אמן q̃ tranſpoſitæ faciunt לא בן הרשעים .i. Amen. Hoc nãq;
intelligi uoluit. Non ſic impii, qm̃ non dicent amen, iccirco in Gehennam
mittentur, aut ſunt q̃ ſe offerant ſingillatim quælibet ꝑ integrã dictionem
unã comꝑhenſæ, ut pſalmo tertio Multi inſurgũt aduerſum me. Qui ſunt
iſti multi? Reſpondent Cabaliſtæ רבים ſũt Romani. Babylonii. Iones.
Medi, aut poſtremũ non relatiue ad aliorũ uerborũ conſtitutionẽ deſtinã
tur, ſed earũ quælibet ſecundũ ſuæ proprietatis ſignificationẽ ſumitur,
ut qñ duorũ ſeculorum mentio fit, futurũ ſeculũ Iod litera ſignificat, & lra
he ſeculum ꝑſens, uidelicet iſtum mundum Geneſis ii. Iſtæ ſunt gñationes
cœli & terrę בהבראם .i. in he creauit ea. Nimirũ extrema ſcilicet hęc
de literis conſyderatio ad ſubſtantiã characteris attinet q̃ad ſe, at nequaq̃
ad accidẽtalẽ relationem uti ſupiores tres, q̃tum ad aliud. Sic eñ iam hac
deſtinatione ſignificant uel iuxta grammaticã inſtitutionẽ res ipſas, poſiti
one prima oblatas, uel numeros arithmetica diſciplina ordinatos, uel non
nullas rationes uerbis magiſtrorũ noſtrorũ applicatas, uel denicꝙ omnẽ
creaturã a prima cauſa profectã, & rurſus in primã cauſam reducibilẽ. De I
primitiua poſitione literarũ ita monſtrant, ꝙ Aleph ſit uia ſeu inſtitutio,
Vnde dicit Iob xxxiii. Docebo. i. inſtituã te ſapientiã. Beth domus. Pſalmo
xxiii. Habitabo in domo dñi. Gimel retributio. Pſalmo cxvi. Quia dñs retri
buit tibi. Daleth oſtium, fores uel ianua. Geñ. xix. Et prope erant ut frãge
rent oſtium. He ecce. Geñ. xlvii. Ecce uobis ſemina. Vau uncinus retortus.
Exodi xxvi. Quarũ erunt capita aurea. Sdain arma. iii. Regũ xxii. Et arma
lauerunt iuxta uerbum dñi. Heth terror. Iob vii. Terrebis me ꝑ ſomnia.
Teth declinatio, per metatheſim thet. Prouerb. iiii. Ne declines ad dexterã
& ad ſiniſtram. Iod confeſſio laudis, Geneſis xlix. Laudabunt te fratres tui.
Caph uola, Eccleſiaſtis iiii. Melius uola plena requie. Lamed doctrĩa. Pſal
mo cxliii. Doce me facere uoluntatẽ tuã. Mem aquæ, Iſaiæ lv. Oẽs ſitiẽtes
uenite ad aquas. Nun filiatio, Iſaiæ xiiii. Filiũ & nepotẽ. Samech appoſitio,
Deuteronomii xxxiiii. Quia impoſuit, hoc eſt appoſuit, Moyſes manꝰ ſuas
ſupeum. Ain oculus, Exodi xxi. Oculũ pro oculo. Pe os, Exodi iiii. Quis po
ſuit os homini, Tzade latera, Exodi xxv. Sex calami egrediẽtur de lateribꝰ
eius, Kuph reuolutio uel circuitus, Exodi xxxiiii. Redeũte anni tpe. i. circui
tu anni. Res egeſtas, Prouerb. x. Pauor pauperũ egeſtas eorũ, alii tñ hære
ditatem ĩterpretãtur. Sin dens. Iob quarto. Et dentes catulorũ cõtriti ſunt.
Thau ſignũ, Ezechielis nono. Signa Thau ſupfrõtes uirorum. Iſta eſt lite

rarum grammatica expoſitio,quomodo ſolẽt rebus q̃buſlibet noĩa impo-
nere uel primitiua uel deriuata.Nihil ut arbitror ab altiore ſpeculatiõe ali
enum ſi quis figuratæ locutionis ſtudioſus extiterit. Tum Philolaus.Nos
inquit oportet (ut coniicio) ſenes elementarios fore,q̃bus denuo ferula
ſit opus.Nam interim multo ſtudio ad alphabetũ redacti ſumus. Et Mar
ranus.Certe repueraſcimus,hæc eſt Philolae palingeneſia tua illa Pytha-
gorica.Quibus Simon.Nolite,inquit,reſpuere,magna profecto res eſt et
digna philoſophis,ſi Platoni ueſtro creditis,minimeq̃ ridicula,ut in Cra
tylo Socrati uiſum erat,cognoſcere literas,non em̃ habemus quicq̃ inq̃t
illo melius,q̃ de ueritate primorum noĩm iudicemus. ἐπεὶπερ συλλαβαῖς τε καὶ
γράμμασιν μίμησις τυγχάνει οὖσα τ̃ οὐσίας, ὀρθότατόν ἐστι διελέσθαι τὰ στοιχεῖα πρῶτον.i.
q̃niquidem ſyllabis & literis imitatio ſit eſſentiæ rectiſſimũ eſt diſcernere
elementa primũ. Vnde puto dicta ſunt elementa quaſi hylementa hoc eſt
materialia ex q̃bus minimis maxima fiunt,ut eſt illud Heſiodi. Si paruum
paruo ſupaddas & ſimul omne cõponas. magnus fors tandẽ fiet aceruus.
Prouehere Simõ, Philolaus ait,oĩa em̃ uere dicis,nos hoc ſermõe cũ tua
uenia iocati ſimus. Tum ille.Ad diſciplinæ arithmeticæ numeros trãſibo
K q̃ literis hebraicis deſignant.Nec em̃ eſt ulla in orbis terrarũ ſpacio alia
lingua cuius literæ q̃ſlibet numeros tam p̃fecte oſtendant.Conati ſunt tñ
nouicii græcorũ Iudæos imitari ut & ſimiliter alphabeto ſuo numeros ex
ponerẽt.Sed erat neceſſe duas ſibi figuras intercalare,tam ſexti q̃ nonage
ſimi,q̃ quidem figuræ literaliter ex ordine alphabeti non ſunt. Schemata
em̃ duo hæc .s. ϛ. figmenta ſunt hoĩm nouorum imitãdi ſtudio ductorũ
cui rei teſtes Homericos libros citamus.Sane Romani paucos numeros
literis explicant,de qua re Priſcianũ Cæſariẽſem legiſtis olim ad Symma
chũ de numeris,ponderibus & menſuris ſcribentẽ.Faciamus itaq̃ nume
rorum quatuor gradus,q̃rum primus eſt digitorũ, ſecundus denariorũ,
tertius cẽtenariorũ,quartus millenariorũ.Primus gradus alphabeti figu-
ris notatur ab Aleph ad Teth.Suntq̃ ſignacula nouem,ſingillatim nume
ros nouem referentia,ut אב גר חו וחט .i.unum.duo.tria.quatu
or.quinq̃.ſex.ſeptem.octo.nouem.Secũdus denariorũ ordo, nouẽ q̃q̃
continet alphabeti figuras יכ למ נס עפצ .i. Decẽ.uiginti.trigin
ta.quadraginta.quinquaginta.ſexaginta.ſeptuaginta,octoginta.nonagin
ta. Tertius gradus centenariorum habet ſimiliter nouem characteres .
קרשתרמוהץ .i.Centum ducenta,trecenta.quadringenta.quin
genta.ſexingenta.Septingenta.octingenta.noningenta. Quartus gradus
eſt millenariorum,in quo reuertendũ eſt ad priorum numerorũ figuras,
quanq̃ eſſe debent ſtatura grandiores ita ut dicatur magnũ Aleph,quaſi
aleph latum & pronunciatur p̃ patha ſecundũ a Italicũ.Sic beth magnum
q̃d duo millia ſignificat.Inde uſq̃ ad nouem millia, demum Iod magnum
decẽ millia,quo in ordine q̃dam pro ſtatura ſolent figuras apicibus notare

Deinceps

Deinceps non figuris utuntur, ſed uerbis רבו רבותים .i. mille mil
lia, bis mille millia, & reliqua. Viam iſtã alphabeti numerorũ, maximoꝑe
ſunt amplexi Cabaliſtæ, ꝙ dicunt annorũ duo millia, initiũ ꝑceſſiſſe, anteꝙ
hic mũdus fieret. Eo ꝙ ante ראשית .i. initiũ ſcriptura ponit Beth ma L
gnum dicens בראשית Ita ſapientes noſtri exponunt eum locũ Pro
uerbiorum viii. Dñs poſſedit me initio uiarum ſuarũ anteꝙ quicꝙ faceret
extunc. Quicquid uero millia tranſgreditur, infiniti loco habeť. Nam finis
numerorũ in ſacris millia ſunt, ut cum uellet Dauid infinitatem ꝑcii oſten
dere pſalmo Cxix. dixit Bonum mihi lex oris tui ſuꝑ millia auri & argenti
hoc eſt ſine numero. Tertiam nunc ſpeciẽ ſubſtantiæ literarũ breuiſſime M
recenſeamus, quæ ad aliquas magiſtrorũ noſtrorũ intentiones referũť, ut
aleph beth illis ſignificat prudẽtiã, et gimel daleth remunerationẽ pauꝑũ,
et mem. i. Meamar uidelicet ſermonẽ aꝑtum & ſermonẽ occultũ, & ſic de
aliis, ꝙ paulo inferius recitabimus Thalmudicis tñ uſu frequẽtiora. Quar
ta earum literarũ ſpecies conſiſtit in rebus conditis atcꝫ creatis oĩbus, ma
xime ꝙdem utilis Cabalæ ſtudioſis, ꝙ facilius creaturas reuocare in creato
rem poſſint, id quippe ꝙd illius diſciplinę maximũ eſt & ſingulare ſtudiũ.
Literas igitur in ſuum quaſcꝫ ordinẽ locabo ut elementa ſingula ſingulari
ter cognoſcatis, atcꝫ ſic incipiam. Ab aleph uſcꝫ ad Iod ordines ſiue cho
ri angelorũ ſignificanť ꝙs intelligentias ſeparatas & formas liberales ĩcor
poreas & inſenſibiles philoſophi appellant, progreſſas & deriuatas a uir-
tute dei ꝙ formam non habet necꝫ imaginẽ necꝫ ſimilitudinẽ. Dixit enim
Iſaiæ xl. Cui aſſimilauiſtis me & adæquabor, Et paulo ante. Cui ergo ſimi
lem feciſtis deum? aut quã ima, ginẽ diſponetis ei? Cęterũ mãſio iſta no
minatur עולם המלאכים .i. ſeculum angelorũ ſiue mũdus an
gelicus. Deinde a litera Caph ad literã zade cœlorũ ordines deſignantur
ꝙ dei creatoris uirtute donati ab angelorũ influxu diſpenſanť, & uocatur
עולם הגלגלים .i. ſeculum orbiũ ſeu ſphærarũ. Porro a zade ad
thau interueniunt quatuor elemẽta cum ſuis formis & ſimul oĩa miſta tã
uiuentia cꝫ non uiuentia ꝙ a dei uirtute pendẽt ꝙbus influit eſſe & uiuere,
ut eſt in Iſaia. Creans cœlos & extendens eos, firmans terrã & ꝙ germinãt
ex ea, dans flatum populo ꝙ eſt ſuꝑ eam, & ſpiritũ calcantibus eam ſeu am
bulantibus in ea. Dirigunť aũt ab influentiis angelorũ & ſphærarũ atcꝫ
totum id uocatur עולם היסודות .i. ſeculũ elemẽtorũ, & in eo eſt
homo ꝙ appellatur עולם הקטן .i. ſeculum paruũ, ꝙd græci dicunt
μικρόκοσμος hoc eſt minor mundus, ſeu rectius paruus mundus. Nam in ho
mine ipſo relucent oĩm creaturarũ proprietates ſummarũ & infimarum,
Hæc forte utilius memoria repetemus ſi ꝙrum nam literæ ſingulæ ꝑhibe
antur eſſe ſymbola demonſtrabimus, rem ſane iucundã, & antiqſſimis au-
toribus celebratã, ne ſint futuri aliqñ qui hãc artem ut tenuem ac ieiunã

cauillentur. Est igitur Aleph nota summarũ & altissimarũ rerũ, q̃ primo effluxu diuinæ bonitatis subsistunt, utputa angeli qui dicuntur חיות haioth. i. animalia sanctuarii, uel potius uitę absq; medio subter deum. Hi angeli uirtute dei, proxime inferiores purgant illuminant & pficiunt, q̃ comuni uocabulo, illorũ dicit̃ influentia. Beth secunda litera secundum significat ab ipso deo gradum angelorum, qui dicuntur אופנים Ophanim. i. formę seu rotæ, ac secundo loco deriuant̃ a dei uirtute p intelligentiam priorem, & ipsi a deo quoq; inferioribus influunt. Dixere simul etiam sapientes q̃ Beth sit nota sapiẽtiæ. Gimel repsentat ex essentiis superioribus angelos q dicuntur אראלים Aralim. i. angeli magni fortes & robusti, q descendunt ordine tertio a diuinæ maiestatis bonitate, illuminanturq; uirtute dei p intelligentiam secundã, & ipsi pariter inferioribus influunt. Daleth symbolum est emanationis quartæ apud superos eorum q dicuntur חשמלים Hasmallim, & in uirtute dei p medium intelligentiæ tertiæ influuntur, & illa uirtute inferioribus influunt. He lĩa designat entia supiora, quintæ ab ipso deo emanatiõis q̃ sunt שרפים .i. Seraphim, & influuntur de uirtute dei p medium intelligentię quartæ, ac eadem uirtute inferiorib⁹ influ ũt. Vau notat essentiã supnorum emanationis sextæ, q dicuntur מלאכים Mallachim. i. angeli, & influuntur de uirtute dei p medium intelligentiæ quintæ, ac eadẽ uirtute inferiorib⁹ influũt. Zain signacu lũ est spirituũ beatorũ supiorum emanatiõis septimæ q noĩantur אלהים Elohim. i. dii, & influunt̃ de dei uirtute p sexti ordinis angelos, ac eadẽ uirtute inferioribus influunt. Heth signũ est superorum emanationis octauę, & sunt angeli q uocãtur בני אלהים Bne Elohim. i. filii deorũ, de uirtute El p angelos septimi ordinis influsi, ac eadem dei uirtute inferioribus influentes. Teth nota est angelorũ emanationis nonæ, q uocantur כרובים Cherubim, & influũt̃ de uirtute dei p mediũ intelligentiæ octaui ordinis, & eadẽ uirtute inferioribus influũt. Iod litera decima significat essentiã intelligentiarũ emanatiõis decimę, appellantur aũt אישים Issim nobiles & patricii, suntq; oĩbus hierarchiis inferiores, & dei uirtute illustrãtur p nonum chorũ, eadẽq; uirtute influũt filiis hoĩm cognitionẽ & scientiã rerũ mirificãq; industriã. Vnde dicũtur q̃ tali sunt p̃diti facultate filii איש .i. hoies nobilis intelligentiæ, de q⁹ Psalmo xlix. Quicq; terrigenæ & filii hoĩm, q̃d proprie sic legitur, tam filii plebei q̃ filii patricii, quasi diceretur, tam agrestes q̃ nobiles. Eam denoiationem ab hoc intelligentiarũ ordine sumimus nos ipsi. Est em̃ in nobis intellectus agens summa pars aĩæ quã Aristoteles νοῦν hoc est mentẽ appellat, q̃ nobis sola deforis aduenit. Inde procedũt uisiões, pphetię ac oĩa magna & sancta, uocatur autẽ שבל הפועל q̃ finit̃ mundus angelicus. Seqtur Caph, ea litera designat primũ mobile ab ipso El Sadai tanq̃

a causa

a causa prima ĩmediate licet per rationalis uitæ ſpiritũ comunicatiue mo
tum q̃ eſt angelus Metattron, & dicitur intellectus agens mundi ſenſibilis
p̃ penetrationẽ formarũ inferioribus oĩbus uiã p̃bens, quare influit uirtu
te diuina in omne q̊d eſt mobile. Chaph finalis ſignificat girum ſtellarũ fi
xarũ, q̃ ſphęra octaua noĩatur quantũ ad nos, ſed q̊ad ſupiora eſt orbis ſe
cundus in duodecim zodiaci ſigna diuiſus, q̃ nos מזלות appellamus,
influiturq̃ de uirtute dei p̃ mediũ intelligentiæ ipſius caph, ſimiliterq̃ in
ferio- ribꝰ influit. Lamed eſt ſignũ primę ſphæræ planetarũ & dicuntur
לבת quaſi ambulones q̃s latini errones appellant inſtar grę corũ q̃ ob
id eos aſſerunt eſſe πλανήτας. Diciturq̃ orbis ſeptimus Saturno attribuꝰ
quẽ שבתאי nũcupamus, influit & influitur. Mem aptum notat ſphæ
ram Iouis q̃ a nobis צדק noĩatur, & a uirtute dei p̃ mediũ intelligentiæ
ſupioris influitur, eadẽq̃ uirtute inferioribꝰ influit. Mem clauſum eſt ſym
bolũ ſphærę Martis quẽ appellamus מאדים orbis quinti, & uirtute
dei creatoris influitur p̃ angelũ proxime ſupiorẽ, & cadẽ uirtute inferiori
bus influit. Nun ſignificat luminare maius, q̊d uocatur שמש .i. Sol, &
eius ſphæra dicitur orbis חמה influiturq̃ a deo p̃ mediũ intelligẽtiæ
ſextæ, qua & influit in inferiora. Nun finale ſphærã indicat Veneris, q̃ a
nobis uocaẽ נוגה Noga, & dei uirtute conſtat, influitq̃ mediãte intel-
ligentia ſeptima. Samech eſt ſymbolũ cancellarii q̃ dicitẽ כוכב Cochab
& latine Mercurius, influitur aũt uirtute dei a ſupioribus, eadẽq̃ uirtute
inferioribꝰ influit. Ain eſt nota ſphærę Lunę q̃ a nobis dicitẽ ירח Iareah
& apparet quaſi oculus ſiniſter mundi. Eſtq̃ inter aſtrifera ultimꝰ orbiũ
& propter albedinem q̃nq̃ noĩatur לבנה Cũcta hæc facultati aſtro
logicę cõmittimꝰ. Pe ſignificat aĩam intellectualẽ, ſingularẽ & uniuerſalẽ,
& dirigitur ab intelligentiis ſeparatis q̃bus infunditur a deo tã in ſphæris q̃
in ſtellis & in oĩbus aĩatis ſupioribus & inferioribus ſphærarũ & elemen
torum. Phe finale denotat ſpiritus aĩales q̃ dirigunt ab intelligentiis ſupio
ribus de uirtute atq̃ mandato dei. Zade ſymbolizat materiã tam cœlorũ
q̃ eſt intelligibilis q̃ elementorũ q̃ eſt ſenſibilis oĩumq̃ miſtorũ. Dirigunt
aũt uirtute diuina p̃ intelligentias ſeparatas, & p̃ formas proprias. Zade fi
nale monſtrat elementorũ formas q̃ ſunt ignis aer aqua terra. Et regũtur
diuina uirtute p̃ angelos q̃ dicunt אישים Iſſim, & uirtute cœlorũ, &
uirtute materiæ primæ q̃ eſt fons & origo cunctorũ elemẽtorũ. Kuph eſt
ſymbolũ inaĩatorum & mineraliũ & eorũ q̃ dicuntur elementata & miſta
Dirigunt aũt uirtute diuina p̃ ſphæras cœleſtes & intelligẽtias ſeparatas q̃
uocant אישים iſſim. Et influunt inferioribus in regione quatuor ele-
mentorũ. Res ſignificat oĩa uegetãtia fructus & fruges ac terræ naſcentia
influũturq̃ uirtute dei a corpibus cœleſtibus & intelligentiis ſeparatis no-
mine אישים itẽq̃ complexionibus elementorũ. Sin deſignat oĩa ſen-
ſitiua tam reptilia terrę ac progreſſiua q̃ aquarum piſces & aeris uolucres

ſimul & q̃cunq; irrationalia uitalem motū habentia q̃ uirtute dei regunt a corpibus cœleſtibus & intelligentiis quas uocam⁹ אישים & cõplexionibus elemẽtorū. Thau eſt ſymbolū hoīs & naturę humanę q̃ eſt pfectio & finis oīm creaturarū, dirigiturq; a deo cõplexionibus ac qualitatibus elementorū iuxta influentias cœlorū & p officia peculiaria intelligentiarū ſeparatarū אישים Iſſim, qui ſunt angelicę cõditionis, & ſicut ſunt finis ac conſummatio in mundo angelorū. ita eſt homo finis & pfectio creaturarū in mundo elemẽtorū q̃n potius in mũdo uniuerſorū, cõſtitutus eſt em̃ ex duobus mundis, ſicut ſcriptū eſt. Formauit dñs deus hoīem de limo terræ, & ſpirauit in faciẽ eius ſpiraculū uitę. Tractant hæc uberius a noſtris maioribus q̃rū poſteris nobis clare apparet erga ſacras literas ardẽtiſſim⁹ amor q̃ de oībus etiã minutiſſimis rõnem reddere ſtuduerũt. Verbi cauſa De aleph ſcriptū eſt in lib. חבחיר .i. de Cãdore, ubi ſedit Rabi Amorai & diſputauit, quare aleph ponatur in capite alphabeti? & reſpõdet, q̃a fuit ante oīa q̃netiã ante legẽ, q̃d de Rabi Rahumai eius libri autore cõmemorat Mnahem Racanat in diſtinctiõe geneſeos prima. Iterũ aũt q̃obrem proxime ſequatur Beth, certe q̃a fuit legis initiũ. Et qua re Gimel nõ ſit notatũ gidel, cũ ī ſacris lr̃is ꝓpo nat גדל & ſeq̃tur גמל Geñ. xxi. ubi ſcribitur ויגדל הילד ויגמל Talia & his paria ſcrutari certe nõ ſunt dedignati ſapiẽtes uiri. Quanq̃ ſunt etiã aliq̃ numero q̃ breuitatis cauſa, reddere aliq̃rũ rõnes p̃tergreſſi, tm̃ ſcripſere q̃ ſimpliciter ad rẽ attinẽt, qm̃ ſemp ad ſublimiora oī diligẽtia & ſtudio conati ſunt propera re, ut rabi Iacob Cohen ī lib. cui titul⁹ eſt פירוש חשם וזקרוש .i. expoſitio noīs ſancti. Nã de alphabeto ſtrictim ſic dicit, Aleph אויר Beth חיים Gimel שלום Daleth חכמה He האיה Vau לעיטה Zain שמיעוז Heth ריחה Teth שיחה Iod משכב Caph עושר Lamed מלאכה Mem מים Nun חלוד Samech רוח Ain שחוק Pe זרע Zade חרחור Kuph שינה Res חן Sin אש Thau ממשלה ac ſi ea enumeraſſet iis uerbis, Aura, uita, pax, ſapientia, uiſus, auditus, odoratus, locutio, infuſio, cubatio, opes, negocium, aquæ, meatus, ſpiritus, riſus, ſemen, ſuſpicio, ſopor, gratia, ignis, poteſtas. Hæc & eiuſcemodi reliqua quæ audiſtis ex patrũ monumẽtis q̃to potui breuiſſime decerpſi, ut uobis uel aliquã deguſtationẽ literarię profeſſionis exhiberẽ. Scripſit em̃ de iis nõ negligẽter inſignis autor Rabi Akiba, quẽ imitati ſunt cõplures ex noſtris hoīes literatiſſimi q̃s multo dignamur honore. Dixerunt em̃ q̃ in expoſitione alphabeti latent multi ſenſus. Et Rabi Abrahã Aben Eſra de hoc in libro q̃ ſcribit סור התורה .i. de Myſterio legis ita inq̃t והאמת בי טוב הוא למשביל שילמד מואת החכמה .i. Et uerum eſt q̃ bonũ ſit hoc, ut intelligatur, q̃a diſcitur ex eis ſapientia, Non ut oī tm̃ uitæ noſtræ tp̃e in literatoria laboremus arte (ait ipſe) ut dies ac noctes

in uoluminibus Rabi Iuda torqueamur, q̃ primus fert̃ hebr̃eis grãmaticus esse, uel in illis uiginti libris q̃s de institutione literaria Marinus cõposuit, uel q̃s Samuel Nagid eadẽ de re duos & uiginti edidit. Hucusq; Abrahã Aben ezra, nec frustra sensit ita hõ prudentissimus & literarũ peritissim⁹ ad maiora em̃ & altiora nati sumus. Dixi modo q̃ ad substantiã literæ p̃tinent cõsyderationes quatuor, nũc mea opinione terminandũ est id q̃d de accidẽtali relatione literarũ agere dudũ cœpimus, & נוטריקון .i. notariacon appellat̃, qua in parte id cõsyderamus q̃ litera quã dictionẽ signi ficet. Habet aũt tres q̃q; species. Cũ em̃ signaculũ aliq̃d ab initio dictionis accipit̃, & ut fieri solet apicibus in sublimi notatur, iã ראשתיבה .i. caput dictionis noïatur atq; de more ita scribit ר"ת Qñite sumit̃ a termino & fine uerbi alicuius propositi tũc סוה"ת .i. finis dictionis cognoïatur q̃d cõsueuerũt figurare hoc modo ס"ת Sin aũt a singulis uerbi cuiuslibet literis notæ singulæ deducũtur, id tũc generali uocabulo notariacon appellam⁹. Ad hæc Philolaus ait. O noster Simon q̃ sunt hæc externis hoïbus arcana & recõdita. Tũ ille. Multo forte occultiora inquit ostendã uobis in hac tertia cabalę parte q̃ תמורה noïatur, ubi mutua fit literæ pro l̃ra positio, & totiens fit q̃tiens alphabeta p̃mutãtur. Permutãtur aũt iuxta numerũ literarũ bis & uigesies, q̃a uiginti duas legim⁹ iudęorũ literas, sempq; binis q̃busq; literis cõiugatis licebit alterã sumere, p altera, et ea cõbinatio dicitur צירוף ut si existis sex literis alphabeti latini a b c d e f cõtinuo binas & binas cõiugauero quaten⁹ sub iugo primo sint a b, sub secũdo cd, sub tertio ef, uelimq; p̃ epistolã, hui⁹ artis peritũ aliquẽ hortari ut supplicaturus principi, cadat ante pedes ei⁹. Sic scribo. dbcf. q̃d ille intelliget Cade, ita & de aliis. Totũ hoc opificiũ euenit ex alphabetica ria reuolutione ut succedat mutuo litera pro litera proprio sibi iugo cõbinata, scilicet uicissim a pro b, & b pro a, similiter c pro d, & d pro c, itemq; e pro f, & f pro e. Quod facilius in hebraicis nullo q̃dẽ obstante procedit, q̃a uoces quas latini uocales noïant nõ sunt in ordinẽ alphabeti Iudæorũ repositę. Prisca igit̃ ętate motus inde pater noster Abrahã dixit, ut in libri Ietzira cap. ii. legit̃. Aleph cum omnibus & oïa cum aleph, haud secus atq; Beth cum omnibus & omnia cum Beth, & ita de singulis. Quare ut exemplo id fiat manifestius uiginti duo alphabeta producam in mediũ quæ in eodẽ creationis uolumine Abraham scite admodũ & utiliter ordinauit.

אל בת גש דר הק וצ זפ חע טס יג במ
אב גת דש הר וק זצ חפ טע יס כג למ
אג דת הש ור זק חצ טפ יע כס לג מב
אד בג הת וש זר חק טצ יפ כע לס מג
אה בד ות וש הר טק יצ כפ לע מס גג

או בח גר זת חש טר יק בצ לפ מע נס
או בו גח חת טש יר כק לצ מפ נע רס
את בו גו רח טת יש כך לק מצ נפ סע
אט בת גו רו ית בש לר מק נצ ספ חע
אי בט גח רז חו כת לש מר נק סצ עפ
אכ בי גט רת חז לת מש נר סק עצ ופ
אל בכ גי רט חת וז מת נש סר עק פצ
אמ בל גכ רי חט וח נת סש ער פק וצ
אנ במ גל רכ חי וט זת סת עש פר צק
אס בנ גמ רל חכ וי זט עת פש צר חק
אע בס גנ רמ חל וכ וי חט פת צש קר
אפ בע גס רנ חמ ול זכ חי טת קש צר
אצ בפ גע רס חנ ומ ול חכ טי קת רש
אק בצ גפ רע חס ונ זמ חל טר רת ש
אר בק גצ רפ חע וס זנ חמ טל יכ שת
אש בר גק רצ חפ וע וס חנ טמ יל כת
את בש גר רק חצ ופ וע חס טנ ימ כל

Elementorum hæc uiginti duorũ cõmiſtio nequaq̃ erit ruſtice ac indocte intelligenda, oĩa em̃ ſpiritus ſunt. Sic in libro letzira ſcribitur & ſculpſit cũ illo ſpiritu de⁹ uiginti duas literas, tres matres, ſeptẽ duplices, & xii. ſimplices, & quelibet illarũ eſt ſpiritus, ad cõtẽplandũ itaq; ſpiritualiter ingẽti cũ gaudio, nobis tradita hæc ſunt, nõ ad obloquendũ, nõ ad irridendũ. Sed pia fide myſteria ſcripturarũ amplexãdũ. Credẽtes em̃ literis, facilius altiora ſpeculamur, et abſcõdita cõfidimus in literis repire poſſe, quaſi dei ſermonẽ in medio caliginis q̃ dixit ad Moyſen. Ecce ego uenio ad te in dẽſa nube ut audiat populus cũ loquar tecũ, q̃n etiã בך .i. uiginti duab⁹ credent in ꝑpetuũ. Oportet nãq; Cabaliſtã nõ aniliter ſed fortiter credere et q̃ ſunt patrũ mãdata literis, ſingulari amore ac animo iucundo lẽtoq; recipere cũ gaudio & fiducia, ut Pſal. lxx. Exultẽt & lẽtent בך .i. uiginti duab⁹ q̃ quærũt te. Nã duas & uiginti lĩras ſcitote fundamẽta eſſe mũdi & legis ut copioſe in libro tractat̃ Horti nucis ſecũdo, quẽ uel legiſtis uel legetis. Tũ Philolaus. Certe ait tales libros nec legi nec uidi unq̃q̃ etiã nõ parua uſq; huc opa ubi nã laterẽt ſcrutatus ſum. Et Marranus. Neſcio inq̃t q̃ pacto illiuſmodi librorũ tãta Iudæis parſimonia ſit ut ne amico q̃dẽ eos libe raliter edãt, aut q̃cũq; tñ ære uendãt. Tũc Simõ. Statutũ nobis eſt ĩquit arcana legis nõ dari ꝑegrinis ſed לועץ חכם .i. Cõſiliario ſapienti.

Q

Non domeſtico etiã conſiliario tm̃,nec ſapienti modo,ſed ſimul cõſiliario ſapienti,q nõ ſit extraneus,& non ſit indoctus.Nec id ægre feratis uos ob ſecro.Sepe nãq; iminentis periculi cauſa in tã diuturna diſperſione cõſtitutis nobis cõuentus, patrũ ſollicitus prouide ſtatuit ברח שחוא ברח ממה שנפל בו באחרונה.i. Ea lege ut ipſe fugeret ab eo,in q̃d cecidit poſterius.Moyſe noſtro ægyptio autore,q cauſas enumerat & recitat euẽta ĩ capite lxxi.libri primi pplexorũ.Sed ſpero uos hæc & alia noſtrę gẽtis boni cõſulere,quare iſta diſputatiõe dimiſſa partẽ artis Cabaliſticæ tertiã proſequar.Accepiſtis de cõbinationibus literarũ ducentis & quadraginta duabus p̃mutationes cõiugationum ducẽtas triginta unã,p̃ter alphabetũ uulgo cõſuetũ cuius tñ binas quaſq; ſuo ordine lr̃as pariter etiã cõnectere ad mutuas uiciſſitudines ſolẽt.Rẽ uulgo exilem ac forte prima ſpecie impitis cõtẽptã,ſed q̃ tñ ueniat plurimũ exaltãda hoĩbus. Vt legit̃ pſalmo xii. ברם זלות לבני אדם.i.Exaltando deſpectiones filiis hoĩm.Ad q̃d ibi citat Rabi Salomõ id q̃d dicit̃ a Pſalmiſta Lapidẽ quẽ reprobauerũt ædificantes,factus eſt in caput anguli.Vos eqdẽ oro haud negligẽter cõſyderate q̃d nõ fruſtra ſcriptũ eſt ברם nã de גמטריא Cabaliſtice ſignificat ducẽta & quadraginta duo,tot em̃ ſunt cũctę ſupi⁹ deſcriptę cõbinatiões,& ex illis unã & triginta ducẽtaſq; uariatiões decẽti honore uenerẽmini.Oĩa em̃ ex illis oriunt̃ q̃ ſunt & q̃ dicunt̃,de iis nãq; Ianuis quas appel lãt,pater nr̃ Abraham ut eſt in libro Ietzira dixit ונמצא כל הרבור וכל היצור יצא מיחן.i.Et exiſtit oĩe dictũ & oĩe creatũ progrediẽs ex illis,q̃ q̃dẽ nobis illorũ adminiculo facile poſſumus in noſtrã ordinare ſalutẽ,q̃m reducẽdi ſumus p̃ oĩm rerũ creatarũ cõſyderationẽ in uniꝰ creatoris pro humana uirili cognitionẽ q̃ eſt ſalus nr̃a & uita ętherna,hoc fit à deo p̃ nomẽ ſuũ rurſus in deũ.Ipſe eſt ipſemet nomẽ ſuũ quatriliterũ in ſecula ſeculoręſemp̃ bñdictũ,q̃d oſtẽderat Pſaltes cũ aiebat.Et cognoſcẽt q̃ tu es nomen tuũ tetragrãmatõ ſolũ tibi ſup̃mũ ſup̃ oẽm terrã.Iccirco ſolũ hoc nomẽ dicit̃ Sẽhamaphores.i.nomẽ expoſitoriũ eſſentiæ dei. Cuiꝰ expimẽtũ ſumit̃ de prima huius artificii parte.Aliud eſt dei nomẽ in iſtiꝰ locũ ſuccedẽs q̃d xii.lr̃is ſcribit̃,eiuſq; ratio de ſecũda parte recipiet̃.Aliud p̃terea nomẽ eſt q̃d in hac Cabalę tertia parte cõmodiſſime tractat̃.Nomẽ xlii. characterũ. Nõ q̃ uniꝰ noĩs una ꝓlatio q̃draginta duabus literis cõſtet.Notũ em̃ eſt apud quẽlibet ĩtelligẽtẽ,ut docet Moyſes Maimoni,q̃ unũ nomẽ iueniri nequeat uſq̃ tot literis ſcriptũ.Sed plura ſunt noĩa ĩter ſe & in ſe ipſa cõplexa,ex multis literis aggregata,q̃ ducãt Cabaliſtã p̃ quaſdã rõnes occultas ad ueritatẽ cognitionis dei Tetragrammati יוד הה וו הה q̃d ſimiliter arithmetice xlii.ſignificat.Huiuſmodi xlii.characteres p̃ talia noĩa ſic coniuncti dicũtur unũ nomẽ eo q̃ finaliter ſolũ unã rẽ ſignificãt quẽadmodũ

ecõtrario alia noĩa cõpoſita & collectiua ſæpe cõpluria ſunt unice ſignifi cantia. Potuit igitur in p̃ſentiarũ contingere q̃ ratio illa qua intellect⁹ no ſter duceret in deũ nequerit niſi multis & literis & uerbis explicari. Nec id mirũ, qm̃ p̃ multos & diuerſos riuulos ſolẽt ĩgenioſi opifices ſcaturigi nem inueſtigare. Ita de fontis ſui abyſſo emanare fecit deus cunctas res & ad infinitam uoraginem refluere להוציא דבר במאמר ומאמר בדבר עד להעמיד כל הדברים במעין השלהבת והשלהבת במאמר במעין אין חקר ואין מספר לאורה המתעלמת בתוספת החשך המסותרת בכלל ארבעים ושתים אותיות׃ Hæc ſunt uerba cõtẽplãtiſſimi doctoris Hamai in libro העיון .i. Speculationis, ad q̃ utiliter allegat ipe ספר מעין החכמה .i. librũ Fontis ſapientię, quanq̃ uir tã integer teſtimonio nõ eguiſſet. Iam tẽtabo ſi ea latine interp̃tari ualeam, ita ſaltẽ ne quid ſentẽtia detrimenti patiatur. Vt produceret inquit rem in uerbo & uerbũ in re, q̃ uſq; reſtitueret omnes res in fontem reſplẽdentię, & reſplendentiã in uer bum, tanq̃ fontẽ cuius nec terminus ſit, nec numerus, ad lucẽ inacceſſibilẽ agmento tenebrarũ reconditã in uniuerſo quadraginta duarũ literarum, hucuſq; Hamai. Appellant aũt hoc tam uenerandũ & colendum nomen duabus & quadraginta literis deſignatũ p̃ſtantiſſimi ſapientũ, q̃rũ memo ria in benedictione eſt קדוש ומיקודש .i. ſanctũ & ſanctificatum. Ideoq; p̃ alphabeticę reuolutiõis cõmiſtionẽ rudib⁹ & indignis occultatũ atq; tm̃ ſanctis cõtẽplatiuã uitã agẽtib⁹ ex alphabeticaria cõbinatiõe p̃ Ie remiã eſt reuelatũ, q̃ ſępe legere ſolebat in lib. Ietzira, ut repitur ſcriptum בספר בטהון .i. in libro de Spe, cuius autor eſt Rabi Iuda q̃ cõpo ſuit illũ. Cũq; Ieremias librũ Ietzira multũ & ſępe nocturna uerſaret ma nu atq; diurna, ueniſſe ad eũ בת קול .i. filia uocis dicit q̃ iuberet illum tribus annis uolumini eidẽ inſudare. Poſt itaq; annorũ triũ finẽ qñ iam ei placuit characterum coniugatio & tractatus, ut operaretur in eis, mox ſibi atq; ſodalibus, creatur homo nouus & in ipſius fronte ſcriptum erat יהוה אלהים אמת .Id eſt. Tetragrammatus deus uerus, tum ſentiens ille homo nuper creatus ſcripturam in fronte, haud ultra remo ratus eſt quin ſubito citata manu primam dimoueret ac adimeret lite ram in אמת, quę eſt Aleph. Ita manebat reliquum his uerbis יהוה אלהים מת id eſt. Tetragrammatus deus mortuus. Ob quam rem Ieremias indignatione perculſus ſcidit ueſtimenta ſua & dixit ei. Qua re tu deponis Aleph ab Emeth, qui reſpondit, quoniam defecerunt ubiq; a fidelitate creatoris qui uos creauit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Dixit Ieremias. Quomodo igitur apprehendamus eum. Reſpondit ille.

כתבו האלפאביתות למפרע באותן העפר
החזורק בבונות לבבכם: i. Scribite alphabeta ad ſpacium in
hunc puluerem diſperſum, iuxta intelligentias cordiũ ueſtrorũ. Et fecerũt
ita. Eſt factus eſt ille homo in horũ conſpectu puluis & cinis atq; ſic diſpa-
ruit. Quare Ieremias ſe tunc ab ipſo deo uirtutes & poteſtates alphabeto
rum & elementariarum commutationum recepiſſe aſſerebat, nam diſpo-
ſitionem coniugationis de libro creationis ante nouerat. Inde ad poſteros
alphabeticaria hęc Cabala id eſt receptio tranſmigrauit per quam arcana
diuinorum maxima pandũtur. Cum enim p̄ oēs literarum combinatiões
nomen illud magnum & pro uiribus maximis extollendum ab ultimo ad
primum circũduxerimus, tum ſe nobis diuina eius noticia liberaliter oſtẽ-
det ac uoluntati noſtræ ſuas facultates offeret, clemẽterq; ſubiiciet, ſi nos
inuenerit dignos atq; animi puritate, fidei ſynceritate, ſpei firmitudine
amoris ardore p̄ditos & munitos. Noluerunt em̃ patres noſtri (ut Rabi V
Tarphon, Rabi Moyſes ægyptius, & Rabi Hamai, cæteriq; ſcripſerunt ſe
cundum p̄cepta Magiſtrorũ noſtrorũ illud nomẽ cuiq; mortali oſtẽdere
niſi admodũ digno. Sic em̃ dixerunt q̄ non tradatur niſi humili, & ei qui
ſtat in dimidio dierũ ſuorũ, non iracundo, nec ebrioſo, nec prauis moribꝰ
fœdato, Sed uiro pacifico & q̄ ſuauiter loquatur cum creaturis, & q̄ cuſto
diat illud cum mundicia, talis em̃ dilectus eſt ſurſum & circa nos deſydera
tus deorſum, & timor eius cadit ſup̄ creaturas. Vt uero nomen illud uobis X
patefaciã more Cabaliſtarũ, primo partiar xlii. literas in ſeptẽ uerba, dein
de q̄dlibet uerbum in duas dictiunculas, quarũ ſingulæ contineant iuxta
idioma linguæ hebraicę ternas literas. Facta igit̄ multiplicatione arithme
tica dicendo ſexies ſeptẽ, erunt quadraginta duo ſcilicet literarũ eius noīs
collectio uniuerſa quã inſpectioni oculorũ ueſtrorũ hoc charagmate ſub
iicio ſic שגת במא שגתהבצ מיתאצב ימיפתא
צתגהפץ תגהצמא צאצפפש Equidem hoc in uerſu
dũ q̄taſquaſq; literas comp̄hendero, confeſtim mihi altera pars dictionis
unius è ſeptẽ quæuis diſyllaba naſcitur. Vna em̃ quæq; huius tam p̄cioſi
noīs dictio ſex conſtare characteribus dignoſcitur, tñ hebraicis tm̃, nõ aũt
alterius linguę. Nam latine plurib9 erit opus, ut Sagathbama, Sagaththe
chaz, Miathazab, Iemibatha, Zethaghaphaz, Thegazama, Zaazpapas,
q̄ in antiquorum uoluminibus inueniũtur uſq; hodiernũ in diem Roma
no ſermoni pegrina & incognita, ſed non iccirco deſpicienda q̄ dura ſunt
& barbara. Nemo em̃ tam lippis oculis in aſpectu ſacrorũ utatur ut recõ Y
dita cõtemnat, nemo auribus in audiẽdo diuina tãtas delitias indulgeat ut
ſolũ ea uenereť, ea laudet, ea ſequať q̄ ſenſibus ſint iucũda, oculis amœna,
tactu mollia, & uoculatione blãda. Sed ſpiritalia capeſſat magis q̄ corpo-
ralia & conſtantia magis q̄ leuia, ueraq; magis q̄ fucata. Em̃uero ſępe aſpa

& horrida p̃cedunt dei p̃ſentiam. Recordamini q̃ contigerunt Eliæ prophetæ cum in monte dei Horeb intra cauernas & in ſpecu lateret, nonne dict̃u erat ei ſic. Ecce Tetragrãmatus incedit & flatus grandis atq; fortis ſubuertens montes & diſcindens ac cõterens petras ante Tetragrãmatõ, non in flatu Tetragrãmatus, ſed poſt flatũ cõmotio, & non in cõmotione Tetragrammatus, ſed poſt commotionẽ ignis, Non in igne Tetragrãmatus ſed poſt ignẽ uox ſubmiſſa tenuis, & in illa uoce locuta eſt ad eum gloria Tetragrãmati q̃ noïatur בבוך lta uos poſt deſertũ horridũ & ſenticoſum, poſt montẽ & petras, poſt flatũ & terrę motũ, poſt ignẽ, poſt uocem in ipſo cauernarũ & ſpecuũ ueſtibulo dimiſſa occupationũ ſeculariũ multitudine audietis gloriã dei ad uos loquentẽ Quid uobis hic? Pergite ultra, ut extat enarratũ iii. Regũ xix. Igitur non hic ſtandũ eſt, ſed reuertẽdum nobis cum Elia propheta in uiam noſtrã per deſertum, hoc eſt per has hiſpidas barbaricarũ connexionũ reuolutiones & perplexas uepres in uiam ſacræ atq; canonicæ ſcripturę, uiam uere noſtrã q̃ eſt ueritas eloq
Z orum dei ut ungamus regẽ in Syria qui ab unctione dicitur Meſſiha. Tantiſper nanq; p̃ coniugationes duorũ & uiginti alphabetorũ ambulabimꝰ dum ad ſup̃mum atq; primum alphabetũ uigilanti ſollicitudine ac indefeſſa diligentia uentum fuerit. Oportet em̃ nos artificioſe per ſingulas cõbinationes tam diu diſcurrere quouſq; uox dei pateat, & apertus ſe nobis offerat ſacratiſſimarũ ſcripturarũ textus. Illa nẽpe uox dei, omnibus alphabetis a primo ad ultimũ uidelicet uigeſimũ ſecundum, uirtutem ſuã & ualorem largiter impluit, ut combinationes aliquanto maiorem efficaciam quæ reputantur non ſignificatiuę q̃q; nomina primario ſignificatu præſtent, ueluti radius ſolis fortius quidem urit q̃ ſol ipſe unde manauit. Hinc illud extat Mirandulani Comitis in Concluſionibus, ubi ſic ait. Quælibet uox uirtutem habet in Magia inquantum dei uoce formatur. Præſentis ergo nominis quadraginta duarum literarum uirtus operatio uigor efficacia complementum & perfectio a dei uoce pendet, quam intendimus p̃ omnes omnium alphabetorum connexiones & retia uenari, donec ſeptẽ nomina quadraginta duabus literis comprehenſa uſquam in ſcriptura ſacra comperire queamus. Verbi cauſa. Si quærãtur ex primo & uigeſimo alphabeto ſimiliter ſeptem uerba quæ poſſint uel ullius diuinæ ſcripturę uerſus eſſe ſymbola, reponantur mihi ſalua ut ſunt memorata ſuperius. Itidem ex ipſo & uigeſimo, adhuc autem & decimo nono & eodem modo deinceps oïa p̃currẽdo, uſq; ad primũ q̃d a ſuo exordio ceu reliqua nomẽ accepit ut diceret אלבת .i. Albath, cuiꝰ ex cõbinatione hoc mutuemur exẽplũ תרל גנב תרל לאק גבל בקג כנב צלב קלר וצק לרן קנג קבק צצת quod ſimul etiam eſt nomen diuinum quadraginta duarum literarum ex primo alphabeto libri

Ietzira permutato receptum. Sola nanq; permutata & trãſpoſita pater no A
ſter Abraham in eo creationis libro poſuit, cũ nõ dubitaret alioqn uulga
rii alphabeti rectũ ordinẽ cũctis eſſe notũ. Solẽt aũt & hunc pari modo cõ
binare dicẽtes אבגר ut Rab Hamai docuit ĩ libro illo de Speculatiõe
nomẽq; deſcribit quadraginta duarũ literarũ etiã ex eadẽ ſua cõbinatione
ꝓductũ ſic אקבתטש אקבבכו טנבשות נטנהבש
ובקפהו בקפוטש ושוהחא ꝙd ſimiliter ut ęętera dcũ be
nedictũ iuxta ſuã proprietatẽ ſymbolice ſignificat. Sicut em̃ quatriliterum
ieffabile notat deũ ut eſt ſuꝑ om̃e eſſe, & Ehieh reꝑſentat deũ ut eſt in oĩ B
eſſe, & Adonai deũ ut eſt oĩm dn̄ator, & Sadai ut nullius eget, ita pari mo
do xlii. literarum ſiue recipiatur ex trãſpoſitis ſeu rectis combinationibus
quodlibet deſignat deum quatenus eſt creator cœli & terræ, uiſibilium
oĩm et iuiſibiliũ. Q̃obrẽ iſta uiginti tria noĩa diuina q̃rũ q̃duis quadragin
ta duabus figuris pingit, ſingula ſecũdũ uiginti triũ alphabetorũ ordines
ducunt ẽ duobus ſacrę ſcripturę primis uerſibus, In principio creauit de⁹
cœlũ & terrã, terra aũt erat inanis & uacua. Incipiẽdo a prima lĩra Beth, &
in ultima Beth litera terminãdo, q̃ cũ ſic hebraice legunt ut ſunt a ſpiritu
ſancto dictatę, quadraginta duas figuras abſoluũt, ſemꝑ ponẽtib⁹ nobis li
terã pro lĩra ſub uno & eodẽ cõbinatiõis iugo. Inueniunt & alii Cabaliſtæ
ſublimius ſpeculãtes, q trãſcẽdũt creationẽ & creaturas, & in ſola deitatis
emanatiõe ꝓſiſtunt, quam ſancte per nomen ſanctum xii. characterum &
per nomen xlii. literarum digniſſimis & deo deuotis hoĩbus ſub fido ſilen
tio largiunt receptum & ſcriptũ בספר אגרת הסודות .i. in
libro epiſtolę ſecretorũ, ubi ad quæſtionẽ Antonini Romani de ſacroſan
ctis noĩbus rn̄dit Rab Hakados q ex tetragrãmato fluit nomẽ xii. literaꝝ
אב בן ורוח הקדש .i. pater filius & ſpũs ſanct⁹. Ex q̃ deriuat
nomẽ quadragĩta duarũ litera rũ q̃d ita ꝓnũciat אב אלהים בן
אלהים רוח הקדש אלהים שלשה באחד
אחד בשלשה .i. Pater deus, filius deus, ſpirit⁹ ſanctus deus, tres
in uno & unus in tribus. O q̃ta eſt hęc altitudo, q̃ta profunditas, q̃ ſola fide
ap̃phendit. Tũ Philolaus. Quãtę uero Simon inqt tibi agẽdę ſunt gratię
q oĩa nobis tã dilucide atq; clare oſtendis, ſi modo quicq̃ in hac arte clarũ
eſſe põt, ac nõ potius maxĩa pars horũ inuolucris recluſa, & fugere ad ſali
ces uiſa. Et Marranus. Tace obſecro Philolae inqt, Sine hũc progredi, an
nõ uides? ueſper ingruit, & hic quaſi diurnũ pactus eſt. Porro tu ꝓpetuo
loquere Simõ q̃cq̃d rerũ erit. Tũ ille. Cõpleui artẽ totã & edocui, niſi ſũt
q̃ particulatim reſtare putetis de q̃buſdã noĩbus dei, & angelorũ & uirtu
tũ, & cõſecratis ſigillis, quorum ui ac poteſtate facturos ſe multi multa pro
miſerunt q̃ uulgo admiranda uideant. Et Marranus. Obliuio forte te cœ

pit,inquit,ꝙ de nomine duodecim literarum q̃ꝙ dicturus eras,quamuis
C ſecundæ partis materiam eſſe affirmares quæ iam præteriit. Tum Simõ.
Parum eſt quod de illo exponam niſi ꝙ poſtquam crebro & frequẽti pra
uorum hominum uſu paſſim uileſcebat nomen Tetragrãmaton antea cũ
tanta cura & ſollicitudine,cum tanta reuerentia & tam prudenti modera
mine idoneis & electis tm̃ ſacerdotibus ſeptimo quoꝙ anno traditum ut
diſcerent per illud populo benedicere in ſanctuario,tunc ad maieſtatẽ hu
ius nominis conſeruandam prohibitum fuit ſacerdotibus eo imprecari,ſo
liſꝙ ſummis pontificibus q̃tannis permiſſa erat eius pronunciatio in die
bus ieiuniorum & propiciationis. Quare illius loco cæteris ſubſtituerunt
nomen duodecim literarum, ꝙ eſſet aliquanto ſacratius q̃ nomen Ado
nai,& tamen ineffabili Tetragrammato longe minus diuinum quo ſacer
dotes in benedictionibus uterentur. Conſueuit autem quatuor his literis
הקבה cum apicibus in capite cuiuſlibet notariace ſignatis conſcribi
& ita pronunciari חקדוש ברוך הוא .i. Sanctus bn̄dictus ipſe
Per quod benedictionem a deo Numeri ſexto mandatam poſterius ſu
per populum pro Tetragrammato ita proferebant. Benedicat te ſanctus
benedictus ipſe ,& cuſtodiat te,Oſtendat ſanctus benedictus ipſe faciem
ſuam tibi & miſereatur tui. Leuet ſanctus benedictus ipſe faciem ſuam ad
te,& ponat tibi pacem. Quo in loco Salomon Trecenſis commẽtator ſa
cræ ſcripturæ ordinarius ſic ſcribit לכך הכהנים פורסים
כפיהם לומ הקבה עומד אחרינו שנ חנה
וה עומד אחר כתלינו משגיח מן החלונות
מבין אצבעות של כהנים .i. Itaꝙ ſacerdotes diſtendunt
manus ſuas dicendo,ſanctus benedictus ipſe ſtat poſt nos,ſicut ſcriptũ eſt.
En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum,animaduertens de feneſtris inter di
gitos ſacerdotum. Sic in uetuſti codicis membrana ſcriptum teneo quam
uis impreſſa quędam uolumina chartacea uerbis iſtis careant. Firmiſſime
uero credunt noſtri & nullatenus dubitant hac forma expreſſam benedi
ctionem tantæ proſperitatis eſſe cauſam quantæ fuiſſet ſi nomen Tetra
grammaton quod nunc Adonai pronũciant in iſtis imprecationibus per
maneret. Mutatio enim hæc facta eſt ad honorem Tetragrammati,ne to
tiens iteratum, neglectui tandem ſubiaceret,quod Deus Optimus Maxi
mus omnium maxime auertat. Habetis omnem hortum Cabaliſticum id
eſt גנת tribus areolis diſtinctũ quæ ſunt Geometria,Notariacõ,thmu
ra,& radicibus,herbis,florib⁹ infinitis excreſcẽtẽ cũ oĩ ornatu ſuo ad unũ
hortulanũ reſpiciẽtẽ,q̃ rigat,plãtat,& ĩcremẽtũ dat de⁹ Opt.Max.incõpre
henſibilis,ineffabilis,innoĩabilis,cui eſt q̃ꝙ nomẽ incõphẽſibile,ĩeffabile
innominabile tetragrãmaton,ex q̃ fluit & deriuat oẽ q̃d eſt ĩ ſacris ſacrũ.

Reliqua ẽm ſi qua ĩueniunt rerũ diuinarũ ſymbola, notę, ſacramẽta, ſigna ꝑfecto ex hoc ipſo ducũt originẽ. Verbi cauſa בוז ſignificat יהוה D
אחד deus unus, per primã huius artis partẽ גימטריא opando arithmetice ut ſupra explanatũ eſt, illud idẽ tñ nomẽ בוז ſymbolice reꝑſentat ĩtegrũ ipm nomẽ tetragrãmatõ ꝑ ſecũdã Cabalę partẽ, ut ſcribit Ioſeph Bar Abrahã ciuis ꝑfecturę Salemitanę in ſecũdo uolumĩe Hortí nucis his uerbis תמורתו כ ובן ה תמורתו ו ובן ו
תמורתו ו .i. Iod cõmutatio eiꝰ caph, & ſic he cõmutatio eius vau, & ſic vau cõmutatio eius Sdain, ꝙ aĩaduertimus deũ in eſſentia ſua unũ eſſe uniſſimũ ꝙ nihil eſt únius, quanꝙ multa ſecũdũ alias relatiões dicũt de ipo B
ꝓpter ꝙ uocatus eſt Elohim Kadoſim. i. Dii ſancti. Ioſue ultio, & Elohim Haiim. i. dii uiui Deuteronomii v. Et Mallachię primo de ſe ipſo loqt̃ ſic. ואם ארונים אני איה מוראי .i. Et ſi dñi ego, ubi eſt timor meus, ꝙ in loco ſe deus pluratiue appellat dños. Iuxta immanentiam ergo unus eſt, iuxta egreſſiones aũt plures, ꝙ dixit. Faciamus hoĩem ad imaginẽ & ſimilitudinẽ noſtrã. Nõ ꝙ linguę ſanctę mos fuerit ut in ſumma cõſtituti maieſtate de ſe ipſis pluratiue loquerent̃, ut Rab Saadia ſcribit in libro. אמונות .i. credulitatũ. Hoc em̃ tenue argumentũ eſt, qm̃ ſubito poſt ipſe ſingulariter loqtur ita. Faciã ei adiutoriũ ſimile ſibi. Hãc unitatẽ & hãc pluralitatẽ in diuinis nõ inuiti admittũt Cabaliſtę diuerſis rõnibus, unde aſſerũt tres primas numeratiões cabaliſticas בתר חכמה בינה unã eſſe ſummi regis coronã, ut ſcribit Rab Aſſe in lib. יחיד ſingulari unionũ ſeu collectorũ. Cernitis hoc exẽplo ꝙ oĩbus Cabalę ꝑtibus ultro citro promiſcue utimur uidelicet uniuerſa literarũ ſyllabarũ & dictionum metatheſi, deinde numerali ſupputatiõe, notatiõe capitali, & cõmutatione literali cũ ſingulis ſpeciebus quas priori ſermone patefeci. Sic em̃ trãſponim̃ nomẽ tetragrãmatõ ut ſit Va & Ia, oriat̃ꝙ חויה .i. eſſentia ꝙ oĩm rerũ prima eſt, a qua ſunt oĩa entia uera & bona. Vnde Ehieh Adonai ſignificat arithmetice tãtundẽ ꝙd Elohim cuiꝰ ſumma lxxxvi. Sicut & מיה
nota eſt ipſius Elohim ſi ſic extẽdat̃ מם הא hoc eſt פו .i. lxxxvi. Et כו
nomẽ tetragrãmatõ, ꝙa ſit xxvi. ꝙd ſi extẽdat̃ בת וו facit cxii. & deſignat tetragrãmatõ Elohim, hoc eſt dñs deus. De ꝙ primũ ſcribit̃. Iſtę ſũt gñationes cœli & terrę qñ creata ſunt in die ꝙ fecit tetragrãmatus Elohim terrã & cœlũ. Eſt aũt noĩs tetragrãmati principiũ Iah. Et ipſius Elohim medium Iah, & finis Ehieh Iah. Quod totũ eſt ꝑfectio ipſius חויה .i. eſſentię, ꝙd ſignificat חו .i. ipm, et יה eſſe diuinũ. Vnde ꝙtidiano tritũ eſt uſu ut ipm eſſe dicat̃ aliqd diuinũ neceſſariũ & incorruptibile. Om̃e ꝙppe ꝙd eſt qñ eſt huius gratia neceſſe eſt eſſe, nec tũc cõtingit nõ eſſe. Virtus itaꝙ illius E
eſſentię ducebat̃ in opationẽ ꝑ uerbũ dei ꝙ dixit יהי .i. ſit, ꝙ dicto creatæ ſunt in una ſumma Idęę uniuerſę ac uirtutes intellectuales abſolutiſſimę ꝑ F

hoc q̃d ipſe mãdauit ſic. Fiat lux, & mox facta eſt lux. Quã uniuerſitatẽ ſecuta eſt angelorũ ad miniſteria deputatorũ natura qñ dixit ויהי כן .i. & factũ eſt ita, q̃d principẽ & ſacerdotẽ magnũ deſignat q̃ noïatur Michael, lucidũ argumẽtũ angelicę cõditionis, q̃d ex unitate & numero centenario cõſtituit. Vnde putant primo die Ideas extra cauſam primã eſſe ꝓductas & formas abſolutiſſimas q̃ ad eſſe & opari. Die aũt ſecũdo hinc angelos eſſe creatos. Nõ em̃ in primo die aiebat ויהי כן .i. factũ eſt ita, ſed ī die ſecũdo, cũ firmamẽtũ fieret cœli iuxta Rabi Eliẽzer de luce ueſtimẽti eius creati. Decẽ em̃ ueſtibus īdutus erat deus qñ mũdũ creauit ut dicũt cabaliſtę, ac de ultimi ueſtimẽti ſui luce ſumpſit & creauit cœlos, nõ q̃dẽ ſenſibiles, ſed illos inuiſibiles & ītellectuales חיות רוחניות .i. entitates
H ſpirituales, de q̃bus Pſaltes ait Cœli enarrãt gloriam dei, ubi nõ ſcribitur שמים .i. Cœli q̃ ſunt orbiculares, q̃d memorabiliter notauit Rabi Ama in lib. Recõditorũ, pſalmi xix. Sed השמים q̃bus addit̃ articulus ha, ut ī ſummario argumẽto Geneſeos legit̃. In principio creauit deus Haſamaim .i. cœlos illos eximios, illos famigeratos, illos admirabiles, nunq̃ uiſos nec mortalibus oculis uidẽdos. Alii nãq; cœli q̃ nõſcribunt̃ ꝑ ha articulũ ſunt q̃dẽ firmamẽtũ, ſed tñ uocant̃ noïe cœli, quare ſcriptũ eſt, & uocauit deus firmamẽtũ cœlos, & dr̃ ipſius cœli firmamẽtũ inuiſibilis, inq̃, q̃d appellat̃ Cœli cœlorũ, unde ſeq̃tur ita. Fiãt luminaria in firmamento cœli. Nimirũ illa extẽſio in modũ pellis tanq̃ literis inſcripta luminaribus & ſtellis propter localẽ expaſſionẽ dicitur Rakia q̃d nos a firmitudine firmamentũ appellamus. Nã cœlũ inuiſibile nõ egebat luminaribus, qm̃ ꝑ ſe ſpiritualiter eſt illuſtre ac mẽtaliter a prima cauſa illuminatur. Ideo noïantur ītelligentię ſeparatę, de q̃bus ait autor cauſarũ. Oĩs intelligẽtia plena eſt formis, q̃ dũ intelligit dicitur audire & loq̃, quare Moyſes ait. Audite cœli q̃ loquar. Et Dauid Cœli enarrãt gloriam dei. Et deus apud Oſeã. Exaudiã cœlos & iſti exaudiẽt terrã. Vñ lumẽ ꝓpheticũ deſcẽdit q̃d dr̃ אספקלריא חמאירה .i. uiſio illuminãs, q̃ fuit Moyſi, nã aliorũ ꝓphetarum uiſio erat אספקלריא שאינה מאירה .i. nõ illuminãs, & ea dr̃ terra, nõnihil mẽtionis in primo ſermõe de iis habitũ eſt. Eq̃dẽ mihi recte uideor credere ob id ſapientes nr̃os dixiſſe, Aſpectus Moyſi ſicut aſpect⁹ ſolis, & aſpectus Ioſue ſicut aſpect⁹ lunę. In creatiõe igit̃ ſenſibiliũ utit̃ de⁹ hoc ſymbolo ītelligibiliũ ויהי כן ut deſignetur miniſteriũ angelorũ rebus naturalibus cõcreatũ ſub noïe comuni Michael tanq̃ ſpeciei angelicę appellatiuo, q̃ ꝑ eã orõnem ויהו כן in ſequẽtibus q̃nq; dierũ opib⁹ re-
I citatã iuxta primã Cabaliſticę artis partẽ æqualitate numeri ſymbolice ſignificatur, ꝑ q̃d inſtituimur q̃ oẽs angeli ſunt eiuſdẽ ſpeciei, ſingula porro corꝑa ſiue cœleſtia ſeu terrena ꝓprios habẽt rectores uirtutũ ac p̃fectos opationũ, tã ea q̃ ſũt rationalia, ut cœli, ſtellę, hoïes, q̃ q̃ irrõnalia ut beſtiæ ac elemẽta. Philoſophis nẽpe tũ primũ peripateticis id probatur q̃d cœlũ

quodlibet ſphęricū p̃ter formā ſuā eſſentialē habeat aſſiſtentē ītelligētiā orbis ſui motricē,q̃ uocatur angel⁹,eo q̄p ad hoc officiū miſſa,intelligēs & uolēs cōplet iuſſa creatoris,tanq̃ inter deū & naturā uirtus media à qua fi unt opationes in rebus quas natura earū uel nō faceret,uel nō ſic faceret, quas alii prouenire dicūt a proprietate occulta & alii q̄a tale.Mot⁹ em̄ cœ lorū & ſtellarū quāq̃ naturaliter eſt circularis,tn̄ ab oriēte moueri ad occi dentē uel ecōuerſo nō naturę eſt ſed uolūtatis,At habet liberā uoluntatē angelus,natura uero ad certū ſolūmodo inſtinctū coartatur,unde ſemper agit eodē modo,Angeli aūt nō mouēt orbes ſemp eodē modo.Quo fit ut nō ſemp eodē modo fiāt mutatiōes horū inferiorū.Maximā nāq̄ uim ac poteſtatē angelica exercet conditio in res corporeas, quapropter intelle ctus agēs a q̃ influ ūt formę noīat angel⁹ teſte Rabi Moyſe Maimoni & appellat שרו של עולם .i. p̃fectus uniuerſitati,ut dixerūt ſapiētes nr̄i,uocatq̄ Metattron,a q̃ q̄dē gubernātur oēs uirtutes ſingulares huma nę aīales & naturales q̃ pariter angeli dicūtur,eorū eſt multitudo q̃ ad nos īfinita,ſed q̃ ad creatorē certa terminata & finita. Cuius rei Breſith Raba meminit ubi legit q̄p creator q̃tidie creat cœtū angelorū,q̃s alii uocāt for mas,q̄p ſint ſubſtātię formales q̄bus tota ſphęra generabiliū & corruptibi liū abſq̄ numero plena eſt.Haud ſecus atq̄ ueſter q̃q̄ recepit Heſiodus, in opibus em̄ & dieb⁹ ſic ait. ξῖσ γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ ἀθάνατοι Ζηνός, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων οἵ ῥα φυλάσσουσίντε δίκας καὶ ἐργα κέλεια ἠέρα εἱσάμενοι πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' ἄϊαν .i. Ter em̄ decē mille ſunt ſup terra multos paſ cēte īmortales Iouis,cuſtodes mortaliū hoīm,q̄ utiq̄ obſeruāt & iuſticias & miſerāda facta,aerē īduti ubiq̄ eūtes ſup terrā,Quorū inſtar in hoīe du as uolūtatis potētias noīant duos angelos יצר טוב ויצר רע .i. autorē boni & autorē mali,ut in מדרש תנחומא legit quē citat rabi Aſſe in ſua collectura. Eiuſcemodi autem Heſiodios cuſtodes corpi coaſſiſtētes latini ſpiritus nūcupāt,eorū q̄ſq̄s ſollicitudini negociorū infe riorū deſtinatus fuerit Mamona ſeu Mamon dicit,quē grę̄ce dęmona ſeu dæmon uocāt,nō utiq̄ in malā partē.Sane aliud q̄dē eſt dęmō aliud dęmo niū,q̃d a nobis putat diuinitatis extenuatiuū eſſe,quapropter diminutiue a diuinis excluditur,q̄q̃ plane fateor Homero & uetuſtiſſimis ſcriptorib⁹ aliū eius uocabuli uſum fuiſſe,q̄rū multi de Socratis dæmonio laudāda & uenerāda p̃dicarūt,q̃d Apuleius de deo Socratis īterp̃tatus eſt. Q̄ aūt la tini uocarūt ſpūs inſtar uētor̄,a nobis originē ſumpſit q̄ eoſdē רוחות appellamus·De q̄b⁹ Rabi Tedacus Leui in lib.de decē numeratiōib⁹ poſt explanatos q̃tuor uētos aq̄lonarē,meridionalē,orientalē & occi dē ta lē,tandē ſic ſcribit ולאלו ארבע רוחות בראו ארבע מלאכים רממונין עליהין ביומא ובלילה .i.Et il lis quatuor uētis creauit quatuor angelos q̄ p̃fecti ſūt ſup eos ī die & ī no cte.Deinde ſeq̄tur eodē autore q̄p Michael q̄ eſt de parte clemētię ac miſe

rationū cōſtituitur Mamona.i.p̄fectus ſup uentū oriētalē uſq; ad dimidiū diei,& uſq; ad noctē.Regitq; uentū occidētalē Raphael q̄ ſimiliter eſt de parte clemētię.Tū Gabriel in uirtute iudicii et ſeueritatis p̄fectus eſt cū uē to boreali ſup dimidiū noctis & duas menſuras mūdi.Noriel uero p̄ſidet auſtro.Hucuſq; Tedacus Leui.Cęteræ plures illi ſub ſe ſpecies habēt quas liber סורות.i.arcanorū continet,& in Porta lucis ita legitur בי מין
האדץ ועד הרקיע אין שם מקום פנוי אלא
הכל מלא המונים מהם, טהורים מהם בעלי
חסד ורחמים ויש למטה במה בריאות
טמאות מזיקות ומקטרגות וכלם עומדים
ופורחים באויר ואין מן הארץ ועד הרקיע
מקום פנוי אלא הכל המונים מהם לשלום
מהם למלחמה מהם לטובה מהם לרעה
מהם לחיים מהם למות; וכל זה במדור
התחתון שאנו בו; i.Q; a terra uſq; ad firmamētū nō ibi locꝰ uacuus,ſed oīe plenū formis.ex illis purę.ex illis capaces gratię ac miſera tionū,& ſunt īferiꝰ multę effigies fœdę,noxię,tētatrices,& oēs cōmorātes & uolātes in aere.Et nō a terra uſq; ad firmamētū locus uacuus,q̄n totum ſint ſpēs,ex iis ad pacē,ex iis ad bellū,ex iis ad bonū,ex iis ad malū,ex iis ad uitā,ex iis ad mortē.Et oē id in habitatiōe inferiori in qua nos ſumus,hæc Ioſeph Caſtiliēſis.Sed abſit a ſancto propoſito noſtro ut multa de ſqualē
K tibus & turpiſſimis dęmonibus illis humani gñis hoſtibus q̄ dicūtur cōtra rię fortitudines diſputare p̄gamus,uel q̄ ſupiorē regionē p̄uagari putant, ignei,uel q̄ propinquo nobis aerę oberrāt,uel q̄ terreni terreſtria territāt, uel q̄ lacuſq; & fluuios habitant,ac ſępe ipſum mare quatiūt,uel q̄ ſub terra illos q̄ñq; īuadūt,q̄ puteos effodiūt & metalla,itē hiatus terræ prouocāt, flammiuomos uētos agitāt,& fundamēta cōcutiūt,extremū, q̄ oīa lucis ac ſplēdoris fugiūt inp̄ſcrutabiles & penitus tenebricoſi,q̄ nō modo genꝰ hu
L manū uerū etiā bruta uexāt,ſermones ſuos abſq; ſonitu īgerētes.Aduerſꝰ q̄rū machinatiōes ſunt ex noſtris q̄ multa ſe arbitrātur exp̄tos,ac nō dubi tāt & bonos ſpiritus mulcēdo attrahere,& malignos oppoſitis paſſiōibus ꝓpulſare,ſacris & diuinis rite noībus ac characterib⁹ ſuffulti.Iubēt hoīem futuris piculis exponēdū recipe mēbranā tenuiſſimam q̄ dicitur uirginea tanq̄ ſyncera mūda & īmaculata,ut p̄ſagiat actoris puritatē,tū deinde hos characteras inſcribere ſic צמרכח at extra in hiſpidiore folii parte ſi-
gna q̄q; hęc בוזוז qua ligatura firmiſſime ſperantē in deū uniuerſitatis creatorē p̄cipiūt nullas formidare puerſorū hoīm machinatiōes. Id ita pā dunt myſteriū,ſunt em̄ ſymbola primorū q̄nq; uerſuū Geneſeos,tā capita

q̄ termini iuxta ſecūdā cabaliſticę artis partē. Scripſit q̄ndā de phyſicis liga turis Coſta Ben Luca res nō phyſicas tn̄ expientia ut opinant̄ ꝓbatas, qui ait, Auricularis digitus abortiui ſi mulieris collo ſuſpēdat̄, nō cōcipiet dū collo hærebit, at nūc uerba q̄b⁹ creator oīpotens fecit cœlū & terrā alliga ta, nū putauerit inq̄unt aliq̄s nihil poſſe? Sane multū ꝓfecto credūt meę ſectæ hoīes magno magiſtro Rabi Aſſe, q̄ ſcripſit in ספר היחיר ꝙ uolēs petere ac īpetrare optata cōuertat ſe ad clemētiā & miſeratiōes dei utēdo iis characterib⁹ אנקתם פסתם פספסים ריונסים q̄ inueniunt̄ eſſe digna ſacrę ſcripturę memoracula, cuiuſmodi habent̄ & alia cōpluria q̄bus ferme oēs Cabaliſtarū libri ſunt referti. Studēt q̄q̄ alii è diuinis literis ſigilla illuſtria fabricare, q̄ cōtra hoīm aduerſas ualetudies & reliquas moleſtias ualeāt diuturno uſu probata, Veluti eſt illud uerbi cauſa, q̄d Rab Hama in lib. Speculatiōis ex quatuor nō magicis ſed ſolēni bus & cōibus ſacris noībus compoſuit q̄n potius cōpoſitū a patribus rece pit יחוה אדני ייאי אהיה Eſt aūt ייאי cabaliſtice idē q̄d El. Accipiūt igit̄ eius ſcientię artifices primū characterē primi noīs, & primū ſecūdi, & primū tertii, & primū quarti, fitq̄ ſigillū primū יאיא Deinde opant̄ pari modo circa ſecūdas quatuor noīum ſacratiſſimorū lr̄as & orit̄ חריה Tertium ſigillum ita cōficiunt, tertias quaſq̄ lr̄as coniūgunt & naſcit̄ ונאי Poſtremū eodē more copulāt ultīa & exurgit quartū ſigil lū q̄d eſt היהי Horū quatuor ſigillorū intētio eſt יחוה אלהינו יחוה אחד .i. Dn̄s deus noſter dn̄s un⁹, & hęc inq̄unt eſto quatuor ſimul iūctorū ſigillorū ſupſcriptio. Demū in membranę tergo depingunt אחד ראש אחדיתו ראש אראריתא ייחודו תמורתו אחד q̄d iterp̄tāt̄ ſic .id eſt. Vnum, principium unitatis ſuę, principium ſingularitatis ſuæ, uiciſſitudo ſua, unum. Et intelligitur uiciſſi tudo hæc literaria ſecundum tertiam Cabalę partem. Stant itaq̄ cum ſigil lis & inſcriptiōibus corā altiſſimo mēte deo deuota, & q̄libeat bn̄dictionē de illis decē octo bn̄dictiōibus, aut in aliis iuſtis p̄cibus cōtentā poſtulaue rint, infallibiliter ſe īpetrare ſperāt, oēmq̄ uel cœlit⁹ imminētē ſæpe ſortē frāgere, uel Adraſtiā. i. diuinarū legū ineuitabilē poteſtatē orōnib⁹ ſacrorū uerborū mitigare poſſe cōfidūt. Nā haud modo characteribus & figuris, uerū etiā uerbis & carminibus bene initiatū Cabaliſtā putāt quęuis tū q̄q̄ ſint admirāda efficere, q̄d & ueſtri q̄dā poſſe fieri cōfitent̄. Plotinus em̄ de dubiis aię libri ſecūdi cap. xxxv. enumerat quatuor q̄b⁹ mirabilis inſit uirt⁹ ſcilicet, qualitates ſpecierū occultas, & figuras, & cōcētus, & uota. Porphy rius etiā & Iāblichus aiūt p deū ꝓprie, pq̄ bonos angelos aduerſus infi mos ſpiritus īperiū nos habere, nec īuenit̄ ullū in orbis terrarū ambitu ge nus hoīm q̄d in hāc ſentētiā facilius eat q̄ ut fama eſt diuiniores chriſtiani, q̄ noībus & figuris dęmonia eiiciūt, & manus ſupra ęgros īponūt, & bene habēt, & mortifera ſanāt, & miracula conſimilia opant̄. Sed (ut afferētib⁹

illis uera loquar) oĩa ea fidei pŏtius tribuũt, quanq̃ & orõnibus nõnullã esse insitã potestatẽ opinant̃. Dicũt em̃ atq; credũt q; oro fidei saluabit infirmũ, neq; aliter idonei Cabalistę sentiũt, q pariter affirmãt opatiões miraculosas ex solo deo, & ab hoĩs fide pẽdere. Mẽdaces igit̃ & stultos esse illos ꝓnũciãt q soli figurę, soli scripturę, solis lineamentis, solis uocibus aere
M fracto natis, tãtã miraculorũ uim & potestatẽ cõcedãt, ut testat̃ Rabi Moyses ægyptius in libri pplexorũ primi capite lxxii. Ad hæc nõ solũ, inqt Philolaus, Hebręorũ Cabalistę sed etiã Grecorũ pstãtissimi multũ signaculis & sigillis fidei tribuerũt. Antiochus em̃ cognomẽto Soter cũ esset in expeditiõe cõtra Galatas uiros fortes & militũ innumerabili cõcursu munitos, pliũ difficilimũ cõmissurus, qñ iã ut de eo Lucianus scribit πάνυ πονηρὰς ἔχε τὰς ἐλπίδας. noctu uidit p somniũ assistere sibi Alexãdrũ, iubereq;, ut militib⁹ suis ante pugnã pro bellica tessera signaculũ q̃ddã sanitatis ediceret, p q̃d sibi cõtingere uictoriã pollicebat̃. Id erat eiusmodi q̃ in uestibus insignirent̃, ut idẽ Samosatẽsis de cõpellationis errore notauit τρίτωλοῦν τρίγωνον λἰἀλλήλων τὸ πεντάγραμμον. i. Triplex triãgulus inter se qnquilinearis. Antiochus aũt signo eo leuato mirabilẽ aduersum Galatas nactus est uictoriam Ego ipse, pfecto illud pẽtagoni symbolũ sępe in Antiochi argẽtea moneta pcussum uidi, q̃d resolutũ in lineas ostẽdit uocabulũ ὑγίεια. i. sanitas. An nõ in rẽ erit, Marranus inqt, id q̃d Magno Cõstãtino q̃ndã dei signũ (ut tũc appellabãt crucẽ) in ipsa meridiei hora corã oĩ exercitu supne apparuit latinis lr̃is inscriptũ sic. In hoc uince. Et uicit q̃dẽ Cõstãtinus eodẽ signaculo, atq; tũc plausu populi Romanorũ Impator lectus ac salutatus, oĩumq; impatorũ inuictissimus fuit cognoĩatus. Quãtũ igit̃ ualuerũt sigilla & signa-
N cula testes erũt summi uiri, Iudęis Machabęus, Grecis Antioch⁹, Romanis Cõstãtinus. Nec te fallit, Simõ q̃d de Christianis paulo ante loquutus es. Nã ea gente nihil sub hoc seculo est in opificio signorũ, characterũ & uocũ admirabilius, q figura crucis & noĩe Iesu sistũt maria, uẽtos mitigãt, fulmina repellũt. Est p̃terea charactere illo & effigie crucis nihil etiã fortius, & in ꝑiculis nihil magis salutiferũ, quanq̃ non aliã (ut libere fatear) ob rẽ nisi q; ueri Saluatoris symbolũ extãt, sicut uobis dei symbolũ est nomẽ illud Tetragrãmaton. Quodq; Cabalistę possunt in noĩe ineffabili cũ nup a te mõstratis sigillis & charagmatis, id multo ualidiore modo possunt fideles Christiani p nomẽ IESV effabile cũ ꝑprio signaculo crucis, cũ se arbitrẽt̃ nomẽ tetragrãmatõ lõge rect⁹ ꝓnũciare in noĩe יהשוה ueri Messihę, ad hoc citãt id q̃d in Midras Thillim uestri scripserũt אמר

ר יהושעה בן לוי בשם ר פנחס בן יאיר
מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה ואינן
נענין על ידי שאינן יודעין בשם המפורש

i. Dixit Rabi Iosue filiꝰ Leui allegãdo magistrũ Pinhes filiũ Iair. Propter

qd orãt Iſrael in mundo iſto & nõ exaudiunt. Propterea qꝫ nõ nouerunt Sẽhamaphores.i.nomẽ tetragrãmatõ,hęc ibi. Tũ Simõ.Fortaſſe tu,ſed qd uerbis? certe hãc figurã crucis ſapiẽtiores Cabaliſtę ad lignũ æneiſerpẽtis in deſerto erectum referre uolunt,licet ualde ſilenter & occulte, idqꝫ per גימטריא .i. ꝑ ęqualitatẽ numeri.Horũ nãqꝫ צלם .i.crucis & עץ .i.ligni, characteres,utrinqꝫ cẽtũ & qnquaginta ſymboliſſant,quare facilis de altero ad alterũ fit trãſitus de cruce ad lignũ,& de ligno ad crucẽ. Sed digito cõpeſco labellũ. T ꝑis anguſtia coartat optimi amici ut minus q̃ uolui dixerim,& me fruſtror tñ ægre meo gaudio illo excreſcẽti de ornamẽto & dignitate orõnis ueſtrę cũ in tã dẽſa nocte qñ cubãdũ eſt defecero,q nõ tanq̃ ſophiſtę uulgari nugatorio & exili ſermõe,neqꝫ gladiatorio certamine uerborũ aut cõtẽtione opinionũ hactenus mecũ diſputatis,ſed accurata & acuta dicendi rõne,ſentẽtiis rei de q̃ agit aptis & accõmodatis, ut optarẽ maiora nobis dierũ ſpacia cõcedi. Nemo.n.de arte cabaliſtica ꝓuo momẽto ſatis dicere põt,tãtę ſunt res,tã altę,tã inumeræ,tã diſcriminoſæ, ut oporteat ſũmis ingenii uirib⁹ niti quẽlibet ei⁹ cauſæ auidũ & ſtudioſum. Et circũſpicere nõ modo qua induſtria ſit addiſcẽda ſed etiã q̃ ſit piculo moderãda & exercẽda.Nã cũ ea ſcięntia ſit & rerũ ſpiritualiũ & ſpiritualis,nec poſſit hõ facile de ſpiritibus afferre iudiciũ is etiã cui eſt ĩter angelos & dęmones iudicãdi cõceſſa poteſtas qualibet diſcreta pẽſiculatiõe uel uſqꝫ ad ęquatã regulã, ꝓfecto nõ ſine multa uticꝫ formidine ac niſi purgatis ante morib⁹ iſti facultati & iſti exercitio recte incũbit ne Balaã ꝓphętę ſortẽ patiamur,ne uiuẽtiũ matrẽ imitemur,ne ſub figura lucis tenebras ſequamur Metuite uobis ab iſtis fulmine deiectis ſpiritib⁹ & ſęuiſſimis hoſtib⁹ nr̃is, atqꝫ credite mihi,ferũt ĩter nos mortales ut angeli ſic diaboli uexilla quicꝫ ſua.In exercitu dei q̃tuor añſignani מיכאל גבריאל אוריאל רפאל .i.Michael.Gabriel.Vriel.Raphael,ĩſtar elemẽtorũ quatuor,ſecũdum quatuor ſitus,aut iuxta quatuor numerationes ſpirituales,ut quõdam filii Iſrael quatuor uexillis proficiſcebantur Numeri ſecũdo. Ad orientẽ Iudas,ad meridiẽ Ruben,ad occidẽtẽ Ephraim,& Dan ad aqlonẽ.In exercitu pariter Satanæ latiſſima gerunt ſigniferi ultores uela סמיאל עזאול עזאל מחזאל .i.Samael.Azazel.Azael.Mahazael,de qb⁹ Mnahem Racanat Leuitici xvi.& ĩ lib.primo Pẽtateuchi ſermonẽ tractat,q̃ in loco & Thargũ Ionathã ipſe ſuꝑ Geneſim allegat.Deinde adhuc magnę crebreſcũt turmę dęmoniorũ & legiões tartari ꝓfugę ac fugitiuæ oẽs portionẽ ſuã habẽtes in capro emiſſario,q̃ ꝓpter eorũ fœditatẽ & hororẽ hic recẽſere omittã,quãq̃ multa pars ĩ ſacra ſcriptura comp̃hẽdunt Sed cũ ꝓuerbio cabaliſtarũ dicẽdi finẽ nũc facio חמשביל יבין חוא הכהן הגדול .i. prudẽs intelliget,ſi etiã hoc addidero qꝫ ſicut Michael .i.Ille ſacerdos magn⁹ ſacrificãs in mũdo ſuꝑiori,aĩas hoĩm im-

maculatas deo bñdicto p̃ſentat,īmūdas aūt & uitiis oneratas ad diabolum mittit,ita pōtifex ī mūdo īferiori ut ſcriptū eſt in leuitico iubet aīalia mūda & īſontia offerre deo,crimībus aūt & noxarū mole onerata,tra ꝛ dere Sa tanę,q̄d & Cabali ꝛ ſtę ꝛ ſedulo approbāt dicētes כי כל חעליונים חם מנגריים לעליונים ובפי חתחתונים חשות למטה כר נעשה למעלה .i. Q; oēs res inferiores ſunt rep̃ſentatiuę ſupiorū,& uti fit inferius ſic agit̃ ſupius.Por tēdūt hæc aliq̄d & uirtutibus debitū & uitiis,ut cauēdū cuiq; ſit q̄ uiuat & q̄ moriat̃ modo. Tota nanq; philoſophia noſtra hæc eſt,ut bñ uiuēdo,bñ moriamur,ne forte ſua portio futuri ſiꝫ tartaro & ultricibus furiis om̃i fruſtrata ſpe,atq; tū eueniat malo male. Nūc q̄d ualde diſcruciat puto diſ cedēdū nobis eſſe qñ a mane ad noctē ſupra q̄ decuit multiloquꝰ uobiſcū fabulor.Nā ut de me humaniter cōiecturā facio,ita nō indigne de uobis iu dico q; dormitū ſopor abire ſollicitat. Tū illi.Diuellimur adeo moleſte in q̄unt abſte Simō,optātes p̄petuo te audire,q̄obrē de multiloq̄o ne uerbū q̄dē.At q; ita iubes morē tibi gerimus & abimus, redituri ad te in craſti nū,niſi tibi incōmodū eſt. Ad hæc Simō ait.Nequeo cælare amicos uos q̄d mecū cōſtituerim.Cras ad lōginqua migrabo uocatus nuptiarū cauſa q̄m patruus uxorē Ratiſponte duxit,q̄ res bñ uortat. Tū Philolaus, Vrge rē inq̄t totis uiribus ut maneres niſi non æquū eſſet,q̄n haud modo nobis (fateor) nati ſumus,partē noſtri,amicis ſuo iure locamus.Igit̃ gratias tibi agētes fauſta p̄camur itineri tuo tuiſq;.Hic Marranus una mœrore tactꝰ Vade inquit ſiniſtris auibus proſpere fœliciterq; amiciſſime Simon,atq; uirorū optime. Interea finem nundinarum Frācofordienſium expectare cogimur,ut cum mercatoribus noſtratibus ab hoc emporio in patriam quiſq; ſuam tutius remeare q̄camus. Tum Simon de more gentilicio inquit, Pax uobis. Ad quod ambo iſti. Vale aiunt, I decus, I noſtrum.

Habes ſanctiſſime LEO DECIME a Capnione humili ſeruo tuo, breui compen dio recitatas in ſymbolica Pythagoræ philoſophia, & Cabalæ ſapientia ueterum opi niones atq; ſententias,exigui licet numeri tamen quæ ſtudioſis multo amplius cogitā di ac inueſtigandi anſam p̃beant.De quibus ego mediocris ingenii & minutæ pruden tiæ homo nihil iudicare auſim,nec ſane iudicauero.Sed totum hunc librum tuæ ſubii cio autoritati,cuius in arbitrium collata eſt totius mundi cenſura, ut quæ diſpliçeant reiicias,& tum lætabor cætera placuiſſe,Conatum hunc certe meum quem & noſtri & Reipublicæ cauſa ſuſcepiſſe me potes exiſtimare,uideri tibi nō plane improbum con fido,tum q; aliena meo labore noſtris pateant,tū q; hoc Semeſtri legēdis illis id quin quenne bellū quod aduerſum me hoſtes mei te ſciente gerūt,ſi omnino nequibat uita ri at leuare ſtuduerim,tū deniq; ut & meorū eſſet apud te aliquid quo ſit beneuolētior memoria noſtri tua,quoties paternū erga me animū tuū frangere ac auerrere inimici moliunt̃.Non em̃ intermittūt (ſcio) quotidie ſuſurris attentare pias aures tuas,modo per proxenetas cōducticios,modo per epiſtolas,ut quas ad te proxime xiiii.Kal̃. Octo bres ex Agrippina Colonia datas nuper legi, quarū ſimul cū falſa delatione titulꝰ etiā mentit̃ autorē.Non em̃ tā colēda Colonia tā eius uenerāda Vniuerſitas,ſed particula ritas & q̄dā inimicorū ſingularia colluuio minimaq; pars ciuitatis & ea inſanior,hoc facinus fecit ut tuæ ſanctitati affirmarent quæ uera non ſunt, idq; contra Inhibitiones

apoſtolicas,& contra mandatã Cæſaris pacẽ. Vides etiã quanta in eiſdẽ literis audacia tanq̃ Solonianas tibi leges p̃ſcribere,fontẽq; iuris docere p̃ſumãt qua oporteat uia in iudicio ad nutũ & uoluntatẽ eorũ procedere,ut facilius me ſordibus uincãt,quaſi non iã certa toti ferme orbi habeat innocẽtia mea. Vñ adduci non poſſum ut ſuſpicer iſtis te fidẽ habere q deſpecta Inhibitiõe apoſtolica,& cõtemptis cẽſuris tuis q̃ minime obſeruato iuris tramite libellũ meũ lite pẽdẽte cõbuſſerũt. Credes uero potiꝰ grauioribꝰ uiris Alemaniæ ſupioris oñi exceptione maioribꝰ,q; nullũ ſcãdalũ poſui,nullã ruinæ occaſionẽ paraui corã ulla plebe Germanorũ qui mihi eiuſdẽ linguæ ſocietate iuncti ſunt,in qua lingua iſtis Belgis ignota Conſiliũ meũ illud Camerariũ cum plana eius declaratione uno contextu certe ut decebat edidi,ac ſecure quidẽ credere potes, eoq; firmius quo de mea innocẽtia,pietate,fide,integritateq; a pluribus illuſtriſſimis latiſſimarũ terrarũ noſtræ natiõis regnatoribus. Magiſtratibus,populiſq; Germanorum, & ſanctiſſimis Dioceſium noſtrarũ Epiſcopis oppidis & ciuitatibus ferme triennio ante per literas obſignatas,& fide dignas factus es certior. Extant penes te ab inuictiſſimo Romanorũ electo Imp. Maximiliano Maximoleoni tibi, & a reuerẽdiſſimo Cardinali dño meo Gurcenſi pro mea innocentia terq; quaterq; oblata teſtimonia. Dederunt & poſt Epiſcopos illuſtriſſimi prouinciarũ præſides atq; duces nobiliſſimo ſanguine prognati. Electores Imperii Fridericus Saxoniæ.& Ludouicꝰ Bauariæ Interrex,& dux Virtembergenſis ,& Marchio Badenſis princeps,& ſtrenuiſſimꝰ Magiſter ordinis Teutonicorũ. Et e regiõe horũ Reuerẽdi ac deo amabiles Germaniæ põtifices. Epiſcopus Vormacienſis,Epiſcopus Argẽtinẽſis. Epiſcopus Conſtantienſis q̃ me ouem ſuã paſtor agnoſcit.et Epiſcopus Spirenſis ille a tua ſanctitate huic liti datus iudex,qui autoritate tua functus,de cõſilio peritorũ pro mea & ſcriptorũ meorũ innocẽtia diffinitiuã tulit ſententiã. Cum illis dederũt pariter quinquagita tria Sueuiæ oppida,oẽs officioſiſſimi fortiſſimi,& integerrimi uiri,cõmendaticias epiſtolas & literas rectę fidei,probitatiſq; meæ indemnitatiſq; teſtes. Addũt illorũ teſtificationi robur & pondꝰ inſigni doctrina & grauitate prælati eccleſiæ, quos Reuerẽdiſſimis cauſæ noſtræ iudicibꝰ Grimano & Anconitano Cardinalibꝰ,orthodoxę fidei columnis tãq̃ periſtylia iunxiſti ſenatorios aſſeſſores,mũdi lumina. Archiepiſcopi,Epiſcopi,Ordinũ generales,& eorũ Procuratores. Sapiẽtiæ Romanæ magiſtratꝰ. Pœnitẽciarii, & alii theologiæ atq; iuris lectiſſimi Doctores,,p ſuis ſingulorũ dignitatibꝰ in hiſtoria de tpibus meis nominãdi, q tot ſeſſionibus publicis in tuæ Maieſtatis domeſtico ſacrario quã Capellam Pontificiã uocãt habitis .ſemp agẽte rem meã ut oĩa ſolet fideliter oratore iuriſpitiſſimo Ioanne Vanderbico tã equeſtris ordinis nobili uiro q̃ in cauſarũ patrociniis diſputatore acerrimo & eodẽ Procuratore meo,tandẽ in ultima ſeſſione cauſa plene cognita per ſentẽtias ſcriptis editas decreuerũt me ab hac pſequutiõe iniurioſa liberãdũ eſſe ac abſoluẽdũ, Nec ulli dubiũ qn diffinitiua q̃q; paris oraculi ſentẽtia reuerẽdiſs. Iudicũ ut debuerat ſecuta fuiſſet,niſi tũc mãdatũ de ſupſedẽdo abſte ut dicebãt accuſatores impetraſſent. Eorũ oĩm quos iã citauimus undequaq; teſtimonia & uota ſi recordaberis,& acta iudiciorũ ſi corã te legi curabis, plane inuenies me ab omni delatorũ inſimulatione prorſus alienũ. Aſſilit huic meæ puritati tota ferme urbs Romana, & cũctarũ nationũ oẽs doctiſſimi,quorũ ego decretales quotidie lĩras accipio, etiã a finibus orbis ,cõfirmãtes me nullis hoĩbꝰ ſcãdalo fuiſſe unq̃ ſcriptis meis,qn me potius ædificare in dies, plantareq; uariis linguis eccleſiã ſpiritui ſancto,q per diuerſitatẽ linguarũ cunctarũ gentes in unitate fidei cõgregauit, Animaduertũt nimirũ q; ego primꝰ oĩm græca in Germaniã reduxi,& primꝰ oĩm eccleſiæ uniuerſali artẽ & ſtudia ſermõis Hebraici cõdonaui atq; tradidi,q̃re ſpero me nõ fruſtra ſperare poſteritatẽ eccleſiaſticã meritis meis futurã nõ ingratã, teq; p̃ſentẽ Beatiſs. LEO Pont. Maxime rerũ magis q̃ uerborũ æſtimatorẽ p tot & tã duris laboribꝰ meis in orthodoxã fidẽ bñficii loco collatis,pacẽ mihi & animi trãquillitatẽ iuſte redditurũ. Sin me uero cupias in hac uita malorũ pſecutiõi ppe tuo ſubiacere,ueheméter gaudebo uideri dignꝰ q tãtas ,p Chriſto nr̃o iniurias patiar.

Hagenau apud Thomam Anshelmum Menſe Martio. M. D. XVII.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.